

Miquel Ylla-Català Genís

CATALUNYA VELLA

1902 - 1936

**Una societat catalanista
del nou-cents**

CATALUNYA VELLA

1902 – 1936

Una societat catalanista del nou-cents

Sèrie Monografies / 30

CATALUNYA VELLA

1902 - 1936

Una societat catalanista del nou-cents

MIQUEL S. YLLA-CATALÀ I GENÍS

TEMPLE ROMÀ . VIC

PATRONAT D'ESTUDIS OSONENCS

VIC, 2013

Primera edició: 2013

© Miquel Ylla-Català i Genís

Aquesta edició, incloent-hi el disseny de la sobrecoberta,
és propietat del Patronat d'Estudis Osonencs

Agraïm a la Fundació Puig-Porret i a l'entitat Catalunya Vella
el seu recolzament en la publicació d'aquest llibre

Institució Puig - Porret

*A la memòria del meu avi, Josep Ylla i Alibés,
i a tots els que han mantingut viva la flama
del catalanisme.*

ISBN: 978-84-936936-8-8

Dipòsit legal: B-5.460-2013

Imprès a: Impremta Daví-Vic. Rambla dels Montcada, 10, Vic

PRÒLEG

L'amic Miquel dels Sants Ylla-Català ha fet un gran servei amb la seva història de la benemèrita institució vigatana Catalunya Vella. Tot allò que ens faci conèixer millor les nostres arrels és benvingut, però el treball que, sense cap més títol que l'amistat, l'autor m'ha demanat que presenti, ho és d'una manera especial en els moments que el nacionalisme català està vivint, amb el desglaç del sobiranisme, una gran esperança de futur. Aquest estudi no és cap enfilall de consideracions ideològiques, sinó una exposició objectiva de les activitats d'unes persones concretes durant el primer terç del segle xx.

El nacionalisme català ha tingut i té dues orientacions o vies. Una, que podríem anomenar *de dretes*, conservadora i cristiana, que ve del carlisme, es posa al dia amb Balmes, passa pel tradicionalisme de Torras i Bages i les Bases de Manresa, s'encarna en Prat de la Riba, la Lliga i Cambó i desembocarà en Jordi Pujol. L'altra, agnòstica o francament anticlerical, que arrenca dels republicans federals, es formula doctrinalment amb Valentí Almirall, s'organitza políticament amb l'Esquerra Republicana de Catalunya de Macià i Companys i el PSUC de Comorera i anirà a parar a Pasqual Maragall i el Partit dels Socialistes de Catalunya i també a Iniciativa per Catalunya. Massa sovint aquestes dues orientacions han reivindicat l'exclusivitat pròpia i han negat l'autenticitat de l'altra. Tradicionalment ha estat freqüent, entre els catalanistes conservadors, sostenir que el catalanisme és de dretes, i per a això s'han fixat sobretot en les activitats culturals. Curiosament, un sector de les esquerres ha coincidit amb aquesta visió en dir que el catalanisme és una reivindicació burgesa caducada, i que actualment el que prima és la qüestió social. Simultàniament, alguns catalanistes d'esquerres han pretès ser els autèntics nacionalistes. Una posició més equilibrada és la del recentment desaparegut Josep Termes, en la seva obra capital *Arrels populars del catalanisme* (1999). *Popular* no és del tot sinònim d'*esquerrà*, però implica no identificar el catalanisme amb l'opció socialment conservadora de la Lliga. Aquest partit va ser una màquina política molt eficaç, tant de cara a Madrid (encara que no aconseguís l'Estatut) com en el govern de Catalunya, però, massa lligada a la burgesia, i d'una manera especial a la indústria tèxtil, va diferenciar políticament el Principat dels altres països de llengua catalana, més agrícoles.

El qualificatiu de Catalunya «vella» em sembla que té un sentit primàriament geogràfic, referit a aquell primer nucli de comtats que van constituir el nucli originari de la nació catalana, a diferència de la Catalunya «nova», les comarques lleidatanes i tarragonines reconquerides més tard als sarraïns, i que encara ara es diferencien pel llenguatge, que anomenem català occidental. Però el sentit geogràfic no exclou l'històric, que evoca la tradició nacional, que ha resistit les invasions, les immigracions i les persecucions. Avui dia es parla d'Osona com la Catalunya «catalana», sense negar la catalanitat de les altres comarques, però volent assenyalar l'espai on més fidelment s'ha mantingut la identitat nacional. La ciutat de Vic n'era i n'és encara l'epicentre. Entesa en aquest sentit la qualificació de catalana, topa amb una reserva de part de la mentalitat actual, que privilegia la novetat i dóna un sentit pejoratiu a la vellúria, suposadament endarrerida i poc o gens adequada al moment present i més encara al futur.

Quan Joan XXIII ja havia convocat el Concili, però encara no s'havia inaugurat, en el gran clima d'esperança que removia l'Església i tot el món, el P. Congar va pronunciar a París una conferència en la qual va recordar una sentència de sant Bernat sobre l'*Ecclesia ante et retro oculata*, l'Església que té ulls al davant i al darrere, és a dir, que mira cap endavant però que també té en compte el passat. L'*aggiornamento* que segons Joan XXIII havia de ser la gran tasca del Concili hauria de tenir en compte la tradició, i sobre aquesta base afrontar coratjosament els reptes del futur. Gosaria dir que també podem parlar d'una *Catalonia ante et retro oculata*, una Catalunya que mira enrere i alhora endavant. Breument: la Catalunya nova ha de partir de la Catalunya vella, de la qual va prendre el nom la benemèrita institució objecte d'aquest estudi.

Hilari Ragner

INTRODUCCIÓ

En el decurs de les agradables converses amb el Dr. Miquel dels Sants Salarich, veritable regal per a l'esperit, que tinguérem regularment des de la meua dedicació al Patronat d'Estudis Osonencs com a secretari, des de l'any 1962 fins a la seva mort l'any 1996, en parlar de temes vigatans i de fer referència a les seves obres i en especial a la història del Cercle Literari de Vic, sortia la necessitat d'afrontar una història de l'associació catalanista vigatana Catalunya Vella, fundada per un grup de socis del Cercle, amb Lluís B. Nadal com a principal inductor, que van veure clar que als inicis del segle xx no es podia fer cultura vigatana fidel als seus orígens i a la seva raó de ser, ni tenir una actuació al nostre país sense que les activitats que la conformaven no fossin catalanes i a més catalanistes. Ho demanava el desig d'identitat del país i al mateix temps era una manera de capitalitzar, donar a conèixer i fins engrandir tot el que havia representat per a Catalunya i en concret per a la ciutat de Vic i per a tota la comarca la represa d'identitat que fou la Renaixença a Catalunya a la segona meitat del XIX, a la qual fou remarcable l'aportació vigatana.

Amb la perspectiva de més d'una centúria, veiem que malgrat que el canvi de segle va representar un canvi de conviccions i de possibilitats de millorar les llibertats i identitats de Catalunya, no fou un trencament dràstic amb les experiències viscudes sinó més aviat una adaptació a noves realitats. Si ens aturem en el cas vigatà, veurem com molts dels homes que foren protagonistes de la cultura i del periodisme en el darrer quart del segle que s'acabava, sobretot els que just havien arribat a la maduresa de la quarantena, —alguns d'ells van allargar la seva vida quasi fins als anys trenta del segle que començava—, foren també decisius en el nou període, tant en l'acció com en el consell a les noves generacions. I aquí trobem persones ja acreditades en el Cercle, com Lluís B. Nadal, fundador de la nova associació, Jaume Collell, Martí Genís, Narcís Verdager i Callís, Lluís Arumí, Josep Gudiol, i altres, que com veurem, tenen un protagonisme decisiu en aquesta història que hem decidit considerar, així com també trobarem entre els socis de la nova associació els membres més destacats de les principals famílies vigatanes. D'aquí que no es pot parlar de contribució vigatana a la cultura del nostre país sense tenir en compte els anys que van des de principis del segle fins a la Guerra Civil, que malauradament va destruir tants

valors i va reduir a l'ostracisme més d'una generació, precisament la generació que fonamentà molts dels seus ideals en Catalunya Vella.

Catalunya Vella no fou un partit polític, malgrat que en algunes ocasions va presentar candidatures a diferents convocatòries electorals, amb el seu nom o donant suport a candidats afins a la seva ideologia. Ho va fer en eleccions a l'Ajuntament de la ciutat o en altres nivells, català o estatal, tot apuntant-se a l'opció que creia que més convenia als interessos de Catalunya. Des dels seus inicis es va definir com una societat catalanista, defensora d'un catalanisme que alguns han qualificat de conservador, però també s'ha parlat d'un catalanisme possibilista i fins i tot d'un catalanisme burgès. Si seguim aquesta història veurem que en cada moment els seus socis eren coherents en defensar Catalunya i que des de la seva proclama, l'any 1902, fins a la seva dissolució forçosa, l'any 1936, l'associació no es va arronsar mai a l'hora de propugnar els interessos i els drets de Catalunya.

Com veurem, en aquesta època del país la societat ja estava ficada en una dinàmica renovadora, i els que realment encarnaven el conservadorisme, tant polític com religiós, eren els carlins, amb altres partits d'obediència oficial. Els catalanistes, en canvi, lluitaven per crear un món diferent, tant des del punt de vista polític com religiós, que identifiqués la manera de ser dels catalans amb allò que eren trets indiscutibles de la seva identitat, singularitat que calia redefinir i defensar recuperant els nostres privilegis i les nostres institucions. No cal pas dir que en aquest context Catalunya Vella va néixer fidel a uns ideals religiosos concrets forjats en la realitat vigatana i molt fidels a l'Església de Roma. No és sols una anècdota que en el «Crec en un Déu» musicat per mossèn Romeu, sempre cantat en les nostres esglésies i afirmació de fe típicament catalana, s'insisteixi en una Església catòlica apostòlica i romana. El periodisme de l'època, o més ben dit el que estava sota la direcció de Jaume Collell, informava puntualment dels afers romans i els vigatans fins i tot sabien quan un cardenal famós de la cúria agafava un refredat. La fidelitat a l'Església de Roma era un altre tret que definia aquesta societat catalanista.

Alguns autors, com el periodista Antoni Puigverd, ens parlen del fet que durant la Renaixença catalana, al segle XIX, ja van existir intents de crear un corrent cultural propi, fet que no sempre és reconegut, valorat i acceptat avui. Era un corrent reformista que intentà articular el paper social i cultural de l'Església superant la mera expressió de la tradició, situant-se en diàleg i confrontació amb els corrents liberals o revolucionaris, sovint anticlericals, proposant una alternativa pròpia, una nova identitat basada en projectes socials, d'una banda (escoles, caritat, hospitals), i de l'altra, un reforçament i renovació del discurs de la fe, tendent cap a l'espiritualitat. Tot això s'expressa a través de Jaume Balmes, tan oblidat avui, i més encara pels estaments oficials vigatans, del pare Antoni Claret, de Jacint Verdaguer, de les nombroses fundacions religioses hospitalàries i educatives que es crearen. No podem tampoc negar l'apor-

tació de Vic i els homes i dones del seu bisbat a aquest intent. A aquest fet, o, més ben dit, temptativa, que finalitza amb la persecució religiosa del 1936 i el nacionalcatolicisme posterior, nosaltres hi podem afegir el periodisme amb l'obra de Jaume Collell a *La Veu del Montserrat: pro aris et focis*, i ja molt més en l'aspecte religiós i espiritualista, amb el bisbe Torras i Bages, guia espiritual dels que participaren en l'associació de Catalunya Vella.

Aquesta experiència que avui podem veure com a poc reeixida i certament poc reconeguda coincidí des dels primers anys del segle fins a la Guerra Civil amb l'experiència de Catalunya Vella. Creiem que és bo, tot i reconeixent-ne els errors, extreure'n els valors i donar-los a conèixer.

No amago que també hi ha motius sentimentals en afrontar aquest estudi. El meu avi, Josep Ylla i Alibés, fou dels fundadors de Catalunya Vella, i deixà escrits una sèrie d'articles sobre la història de l'associació que el mes d'abril de l'any 1931, en l'ocasió de reprendre Catalunya Vella les seves activitats culturals i polítiques, van ser publicats a la *Gazeta de Vich*, a partir del número 3872, amb una signatura anònima que deia «Un soci fundador». Em consta que la persona que seleccionà i difongué aquests articles fou el meu pare, Josep Ylla Casals, que en aquells moments, de la mà del canonge Jaume Collell i del seu amic Joan Anglada i Vilardebó amb el seu cercle periodístic, feia les seves primeres incursions en la premsa vigatana. Pare i fill quasi no van relacionar-se, ja que l'avi va morir l'any 1919 quan el meu pare tenia tan sols catorze anys. Tanmateix, el caliu d'estima al país que el seu progenitor va deixar en la família, en els seus amics i en relacions socials de les que perduren, van fer que el pare ni es preguntés quina havia de ser la seva opció política i ciutadana. Malauradament, tant en ell com en altres de la seva generació, aquesta opció fou trencada en molts dels seus aspectes per la revolta dels militars contra la República del juliol de 1936.

Recopilar aquesta història no ha estat fàcil. La Guerra Civil (1936-1939) va destruir molta documentació i no resta quasi res de Catalunya Vella del que seria normal en tota associació: documents, arxiu propi, estatuts, actes de les sessions, programes, etc.; tan sols s'han salvat alguns impresos. Els camins que hem seguit per recopilar-ne les dades més significatives han passat per la consulta de la premsa de l'època, en especial de les *Gazetes: Vigatana, Montanyesa i de Vich*, que sense ser el portaveu oficial de l'associació, no hi ha cap dubte que era alguna cosa més que un periòdic ideològicament afí als seus principis catalanistes. Així ho va entendre el Dr. Miquel Salarich, que va començar una recopilació de textos que han estat molt útils a l'hora de refer aquesta història. Per aquest motiu, en relatar moltes de les notícies que hem trobat a la premsa vigatana, ens ha semblat bé conservar, en la mesura del que és possible, el lèxic de l'època, per nosaltres no sempre fluid, però que demostra, millor que cap altre tipus de redacció, la sensibilitat del moment. Potser a vegades us semblarà que esteu llegint els diaris d'aquell temps, i hem optat també per no fer-hi gaires

comentaris, ja que sovint els textos ja parlen per ells mateixos, i és bo que el lector faci ell també el seu judici. També ens hem servit d'arxius particulars i de records de les poques persones que encara viuen i recorden aquells temps, o de les que han tramès als seus descendents mostres de la il·lusió i dinamisme amb què es mogueren per defensar uns valors que, durant massa temps, en la llarga nit de la dictadura, foren postergats i prohibits. En resum, una actuació i unes vocacions d'unes persones que lluitaren per la causa de les nostres llibertats catalanistes, que han quedat en l'oblit i que avui podem fer un tímid esforç per recuperar.

Sarrià, gener de 2011

CATALUNYA EN UNA ÈPOCA DE LLUITA PER LA SEVA IDENTITAT

El canvi de segle no fou pas plàcid per les terres de la pell de brau. La pèrdua de les colònies a ultramar, que al llarg de quatre-cents anys havien estat la principal font de riquesa i de poder, colpí amb força en un país que s'havia apartat dels corrents de la modernitat que imperaven al món civilitzat. Es creà un desconcert general que afectava tots els estaments que incidien en la vida pública, no sols als polítics i els militars que, en teoria, eren els que es podien sentir responsables, sinó que el desànim arribà a les persones i a les institucions.

Catalunya va viure aquesta realitat de manera un xic diferent. La Renaixença havia estat un bon estímul per reafirmar la identitat catalana, més que res en la recuperació de la llengua i de la consciència nacional. No oblidem que un dels temes cabdals dels Jocs Florals era la glosa al sentiment de pàtria i aquesta no era altra que la Pàtria catalana. La poesia, com la música i el cant, té sempre un abast sensibilitzador que supera de molt la simple expressió dels mots i el missatge que vol comunicar. A més, Catalunya va viure, a l'estil d'altres pobles d'Europa, un procés d'industrialització que va fer canviar les concentracions urbanes i va significar l'eclosió d'un nou ordre social. D'aquí que el principal motor de canvi van ser les ciutats, entre les quals, la ciutat de Barcelona, que es referma com a cap i casal del principat i que sorprèn el món amb una manifestació extraordinària, l'Exposició Universal de l'any 1888.

Catalunya no va sentir un entusiasme particular per la Restauració de la monarquia, malgrat que aquesta tingués el suport de la nova burgesia industrial. Significava, com a mínim, l'esperança que s'acabés el desgavell de guerres dinàstiques entre absolutistes i liberals i els canvis constants de règim que havien caracteritzat el segle XIX. Si bé és cert que a la ruralia les arrels que hi tenia el carlisme eren fortes, entre el poble de les viles i de les ciutats el fracàs de la Primera República no havia fet minvar la fe en el sufragi i en el federalisme, en la llibertat i en la democràcia, i aquest sentiment es convertiria en un camp propici a plantejaments nous, entre els quals, les revindicacions, que aleshores es deien regionalistes, hi encaixaven prou bé.

Fins aquell moment els grups que imperaven en política eren els següents: a la dreta, els partits dinàstics conservadors, amb la seva xarxa de cacics que dominava el país i els liberals; al centredreta naixia el catalanisme polític; a l'esquerra els grups republicans, i a l'extrema esquerra, les associacions proletàries.

La transformació de Catalunya en els darrers anys del segle XIX es produeix sota el signe d'un catalanisme amb ferma decisió d'entrar en la política del país. En són un índex els partits i associacions que es van formar: el Centre Català, 1882; la Lliga de Catalunya, 1887; la Unió Catalanista, 1892; el Centre Nacional Català, 1899; la Lliga Regionalista, 1901; el Centre Nacionalista Republicà, 1906. No ens ha d'estranyar que a Vic sorgissin veus per crear una entitat com Catalunya Vella.

L'any 1898 la derrota militar, amb la pèrdua de les Filipines i, en especial, de Cuba i Puerto Rico, on hi havia molts interessos catalans, tan econòmics com sentimentals, va sotragar el país. Es vivia un afany regeneracionista que en part es va materialitzar en el govern presidit per Sivela i en el qual entra com a ministre Manuel Duran i Bas, que aconseguí el nomenament del Dr. Bartomeu Robert com a alcalde de Barcelona a més del pas del bisbe Josep Morgades a Barcelona i el nomenament de Josep Torras i Bages com a bisbe de Vic, dos eclesiàstics que s'havien distingit pel seu amor a la recuperació del país i a la causa catalana. El Dr. Robert en poc temps féu una gran labor depurant les llistes electorals, fet que permeté, l'any 1901, el triomf de la candidatura catalanista dels quatre presidents enfront dels candidats oficials. Aquesta victòria assenyala la fi del caciquisme a Barcelona i a part de Catalunya i l'aparició d'un nou sistema de partits, l'alternança de regionalistes/republicans, que substitueix la de conservadors/liberals que encara restarà vigent a bona part de Catalunya, amb molt de pes encara a la resta d'Espanya i en especial a Madrid, i, tal com veurem, en aquest entorn trobarem un dels objectius contra els quals lluitarà, a Vic i a la seva plana, la nova associació de Catalunya Vella.

Jaume Vicens Vives afirma que a més d'aquest sentiment d'identitat nacional, en aquest espai de temps es produeix un fet molt important que considera bàsic a l'hora de donar contingut als sentiments dels joves que en aquella època aixecaren la bandera del catalanisme i que féu que aquest penetrés amb força en totes les capes socials. Segons Vicens, "Es tracta [...] de reconèixer la deu cabdal i misteriosa d'aquesta força impetuosa abans d'ésser definida, persistent abans d'ésser assenyalada, independent de tota pressió econòmica, idiomàtica, jurídica, romàntica, o de simple ressentiment provincià. El fet era que el catalanisme incorporava Catalunya a Europa d'una manera total i irrenunciable. Si amb Mañé i Flaquer el regionalisme era la revolució dels "pares de família", amb els joves de 1892 fou la revolució dels esperits. Amb ell entraren a Catalunya la música de Wagner, els drames d'Ibsen, la filosofia de Nietzsche, l'estètica modernista, el desig de telèfons i de bones carreteres, la

necessitat de museus i universitats, l'ambient de París, de Londres i de Berlín, una ciència que es deia economia i emprava l'estadística, el desig d'éssers sincers i reals, de retrobar-se en la polèmica tolerant que empeny els camins de progrés. I això permeté de marxar, en un mateix galop, aristòcrates i catalanistes, burgesos i anarquistes en una de les arrencades més sensacionals de la història de Catalunya" (Jaume Vicens Vives, *Industrials i polítics (s. XIX)*, Barcelona: Teide, 1958, p. 295).

Així els historiadors veuen Catalunya al llindar del nou segle i en aquest marc i en aquests condicionants és on la nova associació es mourà en el futur. Sempre prop d'un catalanisme que s'ha dit moderat i molt pendent dels moviments de la Lliga Regionalista, partit al qual militaven alguns dels homes influents en l'ambient vigatà. Tanmateix, com veurem, els interessos del partit i de l'associació no sempre eren coincidents.

El segle XX no fou pas més tranquil que l'anterior, però sí diferent. El teló de fons en què es va moure Catalunya Vella ve definit pels grans trets que ens ha deixat la història, molt marcada pels esdeveniments a les ciutats amb problemàtica social per la industrialització i per la presència de l'anarquisme, amb predomini dels fets que tenien lloc a Barcelona. Sense pretendre ser exhaustius, és bo que assenyallem aquest decorat amb els esdeveniments que més destacaren:

El 25 de novembre de 1905 es va produir l'assalt, per part d'oficials i sotsoficials de la guarnició de Barcelona, de les redaccions del setmanari satíric *¡Cu-cut!* i del diari *La Veu de Catalunya*. Es promulgà la llei de Jurisdiccions amb mesures netament repressives. Nicolás Salmerón s'oposà als fets esmentats i a altres que afectaven Catalunya. Els republicans que aglutinaven els partits de totes les tendències, tret del partit de Lerroux, i els altres partits catalanistes concorregueren a les eleccions amb el nom de Solidaritat Catalana, formació que surt victoriosa en les eleccions.

L'entesa i lluna de mel de tots els partits catalanistes no durà gaire. En plena eufòria, Enric Prat de la Riba, de la Lliga Regionalista, publica *La Nacionalitat Catalana* (1906). L'obra és una superació de *La Tradició Catalana* del Dr. Torras. Defineix la nacionalitat com «una unitat de cultura, una ànima col·lectiva, amb un sentir, un pensar i un voler propis» sempre dins un Estat federal, un Estat d'Estats, que recuperés aquella dignitat que havia tingut la Confederació catalanoaragonesa i la monarquia espanyola. Paral·lelament, l'home de la Lliga a Madrid és Francesc Cambó, home pragmàtic i oportunista que veia com una exigència positiva catalanitzar Espanya. El naufragi de la Llei d'administracions locals del govern Maura produí les primeres diferències entre els socis de Solidaritat a finals de 1908 i els fets de la Setmana Tràgica marcaren diferències entre la Lliga, que s'arreglerà amb els serveis de l'ordre, i els catalanistes d'esquerra, que van matisar la seva actitud envers els revoltats i les causes que havien produït aquell esclat revolucionari.

Amb tot, Prat de la Riba des de la Lliga i sobretot com a president de la Diputació de Barcelona lluità fins a aconseguir la Mancomunitat l'any 1914, que sense ser un govern autònom, era un primer pas important, malgrat comptar sols amb les atribucions que tenien les quatre Diputacions catalanes.

Paral·lelament, el catalanisme d'esquerra, amb el qual Catalunya Vella mai no es sentí identificada, prenia forma en el nou segle. El 1906 es constitueix el Centre Nacionalista Republicà amb homes que se separen de la Lliga Regionalista, com Jaume Carner, Ildefons Sunyol, Joan Pijoan i Joaquim Lluhi, entre d'altres, als quals de seguida s'uniren nous valors, tant des de la política com de la cultura, com Rovira i Virgili, Pous i Pagès, Claudi Ametlla i Ignasi Iglesias. Però seguiren altres partits de caire republicà que reeixien esporàdicament tot movent-se dins aquesta fidelitat, com la Unió Federal Nacionalista Republicana, que amb diferents pactes, intentaven guanyar influència dins una esquerra molt dividida. La Lliga Regionalista ho aprofitava i Cambó pogué dir que el 1916 havia estat un any «heroic».

Europa entrà en guerra a partir de l'agost de 1914. Els fabricants i comerciants catalans ho aprofitaren per vendre als països que estaven al conflicte, però, d'altra banda, es trobaren a faltar els productes que normalment venien d'aquest països, fet que va provocar problemes econòmics i socials que ja es manifestaren a partir de l'any 1917.

No obstant això, Prat de la Riba, des de la Mancomunitat, féu més que una política cultural una cultura política, i emergí la Catalunya noucentista, amb quatre homes que en duïen el pes. Malgrat alguns corrents d'oposició, la seva obra va fer que els que continuaven aferrats a les velles tendències esdevinguessin anacrònics. Aquests homes van ser Prat de la Riba, que presideix la institució i inspira un seguit d'iniciatives culturals; Eugeni d'Ors, que formula els principis del nou ordre; Pompeu Fabra, que fixa la llengua, instrument bàsic de cultura, i Josep Carner, que, un cop més, demostra la qualitat i les possibilitats d'aquesta llengua. Era un moviment que substituïa l'esperit de la Renaixença i el modernisme considerats, en aquell moment, massa sentimentals i folklòrics.

Però el panorama en plena guerra europea va anar canviant. El 1917 fou un any complicat, ja que, per una banda, es constituïren les juntes militars —hi havia un cert nerviosisme a l'exèrcit—, i, per l'altra, es produí un esforç dels partits catalanistes per assolir una renovació política i canvis substancials en l'estructura de l'Estat. Davant la nul·litat de les Corts, suspeses les garanties constitucionals pel govern de García Prieto, els parlamentaris catalans i no catalans es reuniren clandestinament a Barcelona en assemblea, però foren dissolts per la força pública. Amb tot, s'aconseguien canvis amb una nova reunió, ara a Madrid, i amb l'entrada de catalans al govern, com Ventosa, Rodés i Cambó.

Començava un període de vagues, algunes amb el suport de l'Assemblea de Parlamentaris, que portaven la lluita sindical al carrer, i després de la mort de

Prat de la Riba, Puig i Cadafalch va ser nomenat nou president i continuà l'obra de vertebració del país amb moltes realitats que encara perduren. Es parla d'un estatut d'autonomia, que no progressa a Madrid, i en l'estira-i-arrotonsa, els parlamentaris catalans abandonen el Congrés i després hi tornen. Sonen les primeres veus republicanes i sobresurt la figura de Francesc Macià, que relaciona les aspiracions autonòmiques amb les reivindicacions dels obrers.

Apareixien nous partits polítics. Acció Catalana se situava a l'esquerra de la Lliga i el seu triomf en les eleccions de l'any 1923 deixà aquesta molt afeblida. Francesc Macià i els seus seguidors formen Estat Català; apareix amb homes de molta vàlua i amb potencial de futur la Unió Socialista de Catalunya. Sembla dibuixar-se un escenari diferent.

Però la complicació de la guerra del Marroc, vagues com la de la Canadència, i l'aparició, sobretot a Barcelona, del pistolerisme practicat per tots el bàndols, trenquen molts projectes i iniciatives polítiques. Tot abocà a la dictadura del general Primo de Rivera, capità general de Catalunya que, d'acord amb el rei, féu un cop d'estat. La història ens diu que aquest militar tenia un instint polític nul, era ingenu i inconseqüent i convertí el separatisme, i en especial el catalanisme, en el boc emissari de tots els mals del país.

Desapareix la Mancomunitat, es torna al sistema de províncies, se supriueixen els partits polítics i les associacions de caire catalanista, i entre elles, Catalunya Vella.

Malgrat alguns èxits com l'acabament de la guerra del Marroc i actuacions en obra pública, queda clar que fou un període amb molt poc nivell: es diu que els documents que el dictador lliurava a la premsa eren monuments de ridícula, i fins i tot la censura era més malintencionada que intel·ligent. Fou sense cap mena de dubte un període nefast per a Catalunya i les seves aspiracions. Tot acabà l'any 1930 amb un govern de transició amb alguns catalans i amb una nova febre de reorganització de partits que portarà a la proclamació de la República. No hi havia cap dubte que Francesc Macià era l'home fort i de prestigi a Catalunya.

Els anys de la República, proclamada el 14 d'abril de l'any 1931, fins a l'aixecament rebel dels militars, l'any 1936, en el qual podem donar per acabada la institució de Catalunya Vella, foren, sens dubte, un període canviant i no pas tranquil. El desprestigi en què havia caigut el règim dictatorial i la monarquia feien que l'adhesió a la nova forma de govern tingués un suport ampli i fins i tot ple d'esperances. Ho feien evident els primers fets: proclamació de l'efímera República catalana per Companys i Macià; nomenament de la Generalitat provisional i lluita per l'Estatut, amb signatura final del president de la República Espanyola el 15 de setembre de 1932, amb una certa aplicació fins als fets d'octubre de 1934; mort el president Macià, i Companys president. Tot això que, juntament amb un govern de dretes a Madrid des de l'any anterior, va

propiciar un clima advers, i la suspensió de la Generalitat, obrí el camí cap a la Guerra Civil després d'una nova victòria de les esquerres l'any 1936.

L'Estat espanyol i en especial Catalunya anaven cap al desastre, que es consumà amb la victòria del general Franco l'any 1939. De nou venia la dictadura.

VIC I OSONA: UN REFLEX, A VOLTES MODERAT, DELS ESDEVENIMENTS

Els fets relatats, amb els seus alts i baixos, es vivien a la ciutat de Vic i a la seva plana amb una intensitat variable i sovint més com a notícia que com un trastorn important en la vida quotidiana. Això s'explica pel fet que Vic i la Plana es trobaven un xic lluny dels centres de conflicte i de decisió. Hi influïen diferents raons:

Malgrat que a la segona meitat del XIX el ferrocarril havia acostat la Plana de Vic a la ciutat de Barcelona, la comunicació no era pas gaire fluida i Vic —i el seu entorn— era una ciutat relativament pacífica, sense obres públiques importants i amb poca immigració si la comparem amb altres ciutats i localitats del voltant de la capital catalana. A inicis del segle la ciutat es mantenia tranquil·la sota la influència d'un bisbat que, malgrat la revisió a la baixa dels seus límits diocesans, encara s'estenia per tot Catalunya i tenia una nova onada de convents i esglésies que van frenar, o més ben dit, minimitzar, la destrucció que podia haver suposat la desamortització de l'any 1836.

Vic encara era una ciutat on dominava l'ambient eclesiàstic, que en el camp de les idees i de les actuacions es veieren reforçats per dos bisbes amb personalitat destacada: Josep Morgades i Gili els darrers anys del segle XIX, i Josep Torras i Bages els primers anys del nou segle. A més a més, l'Església vigatana disposava d'un element docent de prestigi, el seminari diocesà, per on passaven com a alumnes no sols els que volien fer la carrera eclesiàstica, sinó també aquells alumnes que després anirien als estudis superiors.

Dins el món de la intel·lectualitat vigatana i dels pobles de l'entorn, seguïen els representants d'algunes professions liberals, metges i advocats, però també hi havia terratinents de famílies establertes a la Plana que disposaven, per diferents raons, entre elles la seguretat, d'una casa a la ciutat que millorava en comoditats la casa pairal que tenien al camp. Aquest estament creà al seu entorn una certa defensa i protecció dels seus interessos amb sentiments que a través de la premsa local passaven als seus habitants. Els problemes agraris, en especial els que afectaven temes relacionats amb la propietat i els contractes

de parceria, entre d'altres, si bé es canalitzaven a través de la Cambra Agrària, també eren viscuts per les associacions.

El camp català era essencialment tradicionalista i lligat al partit carlí. El Centre Tradicionalista persistí a Vic des del 1888 fins al 1936, i malgrat el seu caire polític no va patir els estralls de la dictadura de Primo de Rivera com ho va patir la nostra associació. A més a més, disposava de diaris com *Ausetània*, que es definia com a catolicomonàrquic, i *La Comarca de Vic*, setmanari tradicionalista. Eren a la ciutat el contrapunt del que representava la *Gazeta*, afí sempre en les seves tres denominacions al catalanisme i a Catalunya Vella.

La industrialització no s'establí a la ciutat de Vic per manca de l'energia motriu que necessitaven les indústries i es desplaçà als pobles de la ribera del riu Ter, on la conflictivitat laboral i la consciència de classe que generava no es podia comparar amb la que hi havia a l'entorn de les grans ciutats, com a Barcelona i al seu cinturó. A més, aquestes vagues, com que sovint eren sectorials —de fusters, de paletes, d'impressors (alguns dies els diaris no sortien), del ram de la pell, de ferroviaris, de farinares, etc.— tenien a la ciutat una repercussió social petita. Més d'una vegada trobarem a la premsa de l'època que a l'hora d'organitzar un acte calia demanar permís governatiu, ja que a la província s'havia declarat estat de guerra. Sempre s'afegia el comentari, però, «això és a Barcelona, a nosaltres no ens afecta».

Amb aquests condicionants no ha de sorprendre que fets importants, com les manifestacions de l'anarquisme, la Setmana Tràgica, o les vagues dels obrers de les indústries i altres afers que feien bullir les col·lectivitats a les grans ciutats, es vivien a Vic, més que a la Plana, amb una intensitat esmorteïda, però mai mancada d'interès, ni tampoc es pot dir que fos absent a les seves influències.

En la seva lluita per actuar d'acord amb el seu ideari, eliminar el caciquisme i lluitar pel país, els catalanistes de Catalunya Vella s'esforçaven per ser presents en el consistori vigatà i es van trobar davant d'elements oficials del sector monàrquic —l'alcalde es nomenava per «reial orde», el partit liberal, i els tradicionalistes del sector carlí, molt arrelats en el camp de la Plana de Vic. Aquest marc també era diferent del que es trobava a les grans ciutats, on el carlisme havia perdut representativitat i els partits de més a l'esquerra van anar guanyant terreny.

Tanmateix, la preponderància dels sectors conservadors no va impedir que en les eleccions municipals de l'any 1931, segons la premsa local, la victòria fos per al Partit Catalanista Republicà, que va obtenir 3.159 vots i 11 dels 19 regidors, mentre que Catalunya Vella n'obtenia 2.159 i 7 regidors. Només en el districte primer va guanyar Joan Anglada, candidat de la casa, acompanyat de Ramon Orriols i de Segimon Claveria. En les primeres eleccions generals del

18 de juny del 1931, encara el nou partit Esquerra Republicana va obtenir un lleuger avantatge sobre la Lliga Regionalista a Vic i als pobles amb presència d'obers i, en canvi, en els altres pobles s'imposà la Lliga. En les generals de novembre de 1933, la Lliga va recuperar la majoria relativa. Però en les eleccions del 16 de febrer del 1936, on el front popular va obtenir una gran victòria, la comarca d'Osona en fou l'excepció, ja que triomfà el Front Català d'Ordre amb 4.242 vots contra 2.405. El pes de l'Església i el vot femení foren decisius. (*Gazeta de Vich*, núm. 4621, 18 febrer 1936).

A més, la premsa que ens parla de l'associació Catalunya Vella cal qualificar-la de conservadora i no fa mai gran ressò dels temes de conflictivitat laboral. Poden servir d'exemple dues vagues que afectaren la ciutat i en les quals podem constatar que la repercussió mediàtica era mínima:

Al mes d'agost de l'any 1915 hi va haver vaga dels obrers de les farinares. La premsa ens diu: «Ahir començà una vaga de quasi tots els obrers de les quatre farinares de Vic. Demanen treball de les sis del matí a sis del vespre i dos rals d'augment de jornal». Dies més tard informa en una petita nota que hi hagueren coaccions que motivaren la intervenció de la força pública i algunes detencions. Tot sembla que va acabar amb la intervenció del consell de conciliació i arbitratge industrial.

Un altre cas fou la vaga convocada pel Sindicat Únic el maig de 1933, que era de quaranta-vuit hores, en la qual es va fer la següent valoració:

«El dilluns a la nit se sabé que el Sindicat Únic circulava ordres de vaga general de 48 hores. El dimarts al matí començà efectivament l'intent de vaga general que no fou, però, secundat unànimement per tothom ni molt menys. Davant d'això els organitzadors actuaren en sentit coactiu, la qual cosa provocà incidents que requeriren la presència de la força pública la qual hagué de practicar tretze detencions. A més, a Sant Joan de les Abadesses foren detinguts tres sindicalistes de Vic per dedicar-se a repartir fulls d'incitació a la vaga.

Ahir la vaga encara fou menys intensa i hi hagué més tranquil·litat. Els detinguts en aquesta ciutat continuen a disposició de l'autoritat governativa, per ara. Els detinguts de Sant Joan ens diuen que són a Girona a disposició del governador.

Tothom ha reconegut, fins i tot “La Publicitat”, que la força pública s'ha comportat amb prudència i serenitat remarcables. En canvi ha fet un efecte molt pessim que l'autoritat local permetés pregonar públicament una ordre del Comitè de vaga.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4191, 11 maig 1933)

Malgrat tot, també es pot dir que el socialisme, fins en els seus models moderats, no va tenir presència a la Plana fins a l'època de la segona República, i el que podem anomenar extrema esquerra, malgrat tenir elements molt actius, era més aviat reduïda. Això explica que amb la contrarevolució de l'any 1936 molts dels estralls que es van fer a Vic i al seu entorn, com assassinats i crema d'esglésies, van ser dirigits i moltes vagades realitzats per elements forans que sempre trobaren algun suport. Vic era un reducte que calia castigar: com hem dit, era un dels pocs llocs on en les eleccions de l'any 1936 no va guanyar el Front Popular.

CATALUNYA VELLA: ELS FUNDADORS I ELS IDEÒLEGS

Era cap a l'any 1899 quan van iniciar-se a Vic els treballs per tal de constituir un centre catalanista; les circumstàncies difícils d'aquells temps, de pessimisme nacional compartit per la pèrdua de les colònies a ultramar, van impedir que l'idea arribés a bon port.

L'any 1901 els elements més obertament catalanistes del venerable Cercle Literari —altrament conegut com a *Círcol Literari*— alçaren la bandera i una selecció del jovent vigatà va acordar constituir una entitat netament catalanista que Lluís B. Nadal va batejar. Tant bé ho va fer, que endebades es va cercar un substitut al gloriós nom que portà des del primer moment. Fou un nom que a la seva harmonia unia la plenitud de significació.

El dia 5 de gener de l'any 1902, aquest grup de socis adreçaren al president del Cercle Literari una carta en la que demanaven acolliment en el recer del seu local. Deia així:

«Honorable Senyor president: Els infrascrits, en nom del “Centre Catalanista” ara mateix constituït a aquesta Ciutat exposen a la Junta Directiva de la benemèrita Societat *Círcol Literari* lo següent:

Que essent tots els fundadors de dit Centre interessats, directa o indirectament amb aqueixa Societat y quasi podríem dir fills de la mateixa, i no permetent els llurs Estatuts tenir local propi; atenant a que els fins que el Centre persegueix no han estat mai, ni són, ni podrien ésser de cap manera estranys als que persegueix el *Círcol*, considerant que el lloc natural on dits fundadors han de comunicar-se llurs impressions ha d'ésser precisament el *Círcol*; en virtut de lo qual; Preguen a V. I als demés honorables membres de la Junta de la Societat se servesquen, baix les condicions que tingan per més oportunes, assenyalar una sala del local, on sense perjudicar en res les tasques ordinàries del *Círcol* ni pretendre'n l'ús exclusiu, puguen ara com ara els fundadors del Centre Catalanista treballar per llur objecte.

Respectuosa petició que els signants esperen atindrà la Junta del Círcol.

Vic 5 de gener de 1902. El president. Lluís B. Nadal. El vicepresident Martí Genís. El secretari Josep Callís Marquet. El vocal 1er, Josep Ylla Alibes. El vocal 2ón, Josep Casarramona.»

(Miquel S. Salarich, *Història del Círcol Literari*, p. 181-182).

Malgrat el to respectuós de la carta, aquesta no va tenir resposta des d'un punt de vista oficial, almenys aquesta resposta no s'ha conservat. En la Junta del Cercle, suposem que després d'una forta polèmica, va guanyar la postura dels que defensaven el que deia l'article 6è dels Estatuts de l'any 1860, que no permetia discutir assumptes polítics ni religiosos. La Junta Directiva del Cercle estava formada aquell any 1902 per Josep Viguer, com a president, i com a vocals, hi havia Joan Calderó, Lluís B. Nadal, Josep Espona i Vila, Ramon Casarramona, Joaquim Vilaplana i Joan Dou.

Si analitzem aquesta Junta i tenim en compte que en la de l'any següent es mantingué la mateixa composició, tret de Lluís B. Nadal, que se'n separà, podem aventurar la reflexió següent: el president Josep Viguer, president des de l'any 1896 al 1903, amb molt arrelament en les juntes del Cercle, era l'home que representava la tradició, i Joaquim Vilaplana i Pujolar, per edat i actuacions futures, era la persona que també defensava els costums establerts, ja que es va mantenir encara uns anys en les juntes i fins com a representant de l'entitat en la Junta del Museu Episcopal (1902-1915). Això no vol pas dir una oposició als sentiments catalanistes, sinó fidelitat a una formulació que el segle anterior havia funcionat. Dels altres components de l'esmentada Junta no n'hem trobat cap actuació posterior que permeti incloure'ls en cap tendència.

La realitat del que va passar és que aquesta decisió va comprometre seriosament la vida del Cercle Literari. En el segle xx van anar desapareixent activitats i en moltes actuacions ciutadanes va agafar el relleu la nova societat Catalunya Vella.

El dia 19 de gener es va repartir per la ciutat el manifest que els organitzadors adreçaven als vigatans:

«CATALUNYA VELLA. CENTRE CATALANISTA DE VIC ALS VIGATANS: Els fundadors d'aquesta Societat anuncien als seus benvolguts compatriotes la instauració de la mateixa. Fins ara no s'havia cregut aquí d'absoluta necessitat la creació i funcionament d'una associació declaradament catalanista. En totes las empreses patriòtiques encaminades al foment d'aquests nous ideals, las corporacions i entitats existents en la població havien sabut unir-se i agermanar-se en una acció comú, aconseguint resultats que aplaudí i admirà tota Catalunya. No retraurem fets ni records dels nostres dies, perquè ningú els desconeix ni per res es necessita. Però

las cosas han canviat molt en ben poc temps. Avui en les principals poblacions de Catalunya els cercles, associacions o lligues catalanistes són el centre d'acció de tota política general, provincial o municipal que tendeix a la completa restauració de tots els organismes públics, matant en lluita convenient preparada i sàviament ordenada tota la activitat perfidiosa del caciquisme, que és el major enemic que tenen els nostres ideals patriòtics. En aquests centres se vigoritza l'impuls col·lectiu, es renoven les forces, s'encomanen els entusiasmes, i la calor de vida que hi ha dintre d'ells s'escampa per las poblacions i es difundeix per las comarques, desvetllant als adormits, refent el valor dels desconfiats i produint una atmosfera ardorosa, però sana, que talment s'ha de dir que renova la vida pública.

La ciutat de Vic no té tants enemics a qui combatre com altres més desventurades poblacions del Principat de Catalunya. Ella s'avança a totes en atuir al caciquisme i en portar a les Corts diputat propi que defensés els nous ideals, però fets posteriors, que no cal retraure, han demostrat que la disgregació de forces podria algun dia portar un descoratjament, una feblesa, que deslluiria totes las glorioses victòries d'altres temps. "CATALUNYA VELLA" preté ser el centre d'unió de totes aqueixes forces, preté tornar a ajuntar-les en una empresa de restauració general, en una empresa política i antipolítica a la vegada: política perquè cal donar a les coses el nom que'ls pertoca, i antipolítica perquè, fidel a les pràctiques generals del catalanisme, la seva principal missió ha de ser acabar d'ofegar tots els ressabis de partit que, d'una manera o altra, dificulten la reorganització de totes les forces socials, amb una finalitat exclusivament patriòtica, amb la finalitat de fer desaparèixer del tot la política de la vida social i pública, que no tinguin cura de la administració del poble més que els que se'n han de cuidar: els consellers municipals, del municipi, els diputats regionals, de la regió; i els governants, de l'Estat, en fi que cada ú s'apliqui a la seva feina diària, amatent tant sols a que aquesta prosperi i prosperin amb la feina de tots la riquesa i la moralitat públiques.

"CATALUNYA VELLA", En les idees generals del Catalanisme accepta sense perjudici de els aclariments particulars que puga fer en sos actes privats i públics, els principis generals ja coneguts de tothom: la llengua catalana amb caràcter oficial i que sien catalans els que a Catalunya desempeyin càrrecs públics; Corts catalanes, no sols per estatuir nostre dret i lleis civils, sinó tot el que es refereixi a la organització interior de nostra terra; que catalans sien els jutges i magistrats, i que dintre de Catalunya es fallin en última instància els plets i causes; ésser àrbitres de nostra administració, fixant amb entera llibertat las contribucions i impostos, i les facultats de poder contribuir a la formació del exèrcit espanyol per medi de voluntaris o diners, suprimint en absolut quintes i lleves en massa, i establint que la reserva regional forçosa presti servei tant sols dintre de Catalunya.

En l'ordre particular o local vol una complerta autonomia municipal, i aquest serà un dels principals objectes que perseguirà l'Associació, donant a conèixer primer el seu pensament i esforçant-se després en reunir medis per dur-lo a la pràctica, sempre a compàs del moviment general catalanista.

Però "CATALUNYA VELLA" no s'accontentarà amb la acció que forçosament s'ha de dir política, sinó que indirectament i en totes les formes que pugui contribuirà a fer estimar els ideals de restauració que persegueix, a fomentar l'amor a Catalunya i especialment a aquest raconet de la Pàtria que ha sigut el bressol de tots nosaltres. Demanarem a la literatura, a l'art, a l'excursionisme, el seu concurs i cooperació i procurarem que el domicili de la Societat sia per tots els medis possibles un focus constant d'animació i d'entusiasme que ajudi a la obra que anem a emprendre.

Que vinguin, doncs, tots els nostre conciutadans a fer-nos companyia, que vinguin tots a formar aquest estol de bons i desinteressats patricis a qui hem donat el nom de "CATALUNYA VELLA", perquè, geogràfica i moralment considerat, aquest nom era el que li corresponia. Que vinguin tots, que quants més serem més poderosos serem, i més aviat podrem assolir el triomf de la noble causa. Un alè de joventut l'ha fet néixer aquest estol i la joventut és el pervenir. Veniu-hi tots i amb l'ajuda de Déu farem amb valor i alegria la fatigosa caminada.

Els fundadors de "CATALUNYA VELLA". Vic, 19 de gener de 1902.»

(Biblioteca Episcopal. Fons Catalunya Vella).

Com es pot apreciar, una proclama exigent amb moltes demandes que al cap de més de cent anys encara no s'han aconseguit.

Sense esperar gaires dies, el 2 de febrer celebrava ja Catalunya Vella la festa inaugural. Tenia el domicili a la casa de la plaça del Mercadal núm. 18, anomenada *Casa del General*, lloc de molts esdeveniments ciutadans, avui coneguda com a *Casa Costa*, on trobem una edificació modernista totalment nova.

En la primera Junta s'integraren la majoria dels que van signar la carta de petició al Cercle, amb la incorporació d'un altre jove, Josep Bayés i Coch. Cal destacar que Martí Genís era membre destacat d'aquella nova Junta, ja que fins l'any 1901 era vocal de la Junta del Cercle i, com Lluís B. Nadal, al llarg del segle que s'havia acabat hi havia tingut una actuació més que remarcable.

Fou el primer president Lluís B. Nadal i Canudas i Josep Callís i Marquet, el secretari. Aquell va dir el parlament inaugural i en ell va exposar el programa de l'associació, un programa ambiciós però al qual l'associació fou fidel i pel qual lluità per fer-lo realitat.

Així començava la seva tasca la novella societat que tants dies de glòria havia de donar a la ciutat. Des de llavors, moltes iniciatives ciutadanes foren protagonitzades per aquesta associació, i amb un braó i seguretat que avui ens admiren va entrar de ple en la vida social tot passant per sobre dels entrebancs que la indiferència i l'anonimat amuntegaven al seu davant.

Però, en aquell moment, quins eren els seus homes? Quins homes singulars havien estat al darrera d'aquella opció com a fundadors o com a ideòlegs?

ELS FUNDADORS

Lluís B. Nadal i Canudas. Nasqué a Vic el dia 10 d'octubre de l'any 1857. En començar el nou segle i endegar les gestions de la nova associació catalanista tenia al voltant dels quaranta anys, edat que en l'època era ja alguna cosa més que la maduresa. A més, ja podia aportar una trajectòria francament valuosa. Ho acrediten les seves publicacions i premis obtinguts fins aquell moment: havia col·laborat, des de molt jove, a *La Veu del Montserrat*, i havia escrit diferents novel·les, algunes premiades als Jocs Florals de Barcelona: *Qüestió de nom* (1881), *Margaridoia* (Vic 1884), *Benet Roure* (Barcelona, 1887), i ja entrat el segle publicaria encara *Los mil·lions del farinaire*, *Lo Beneit i la Porqueroyla*, *La Núvia* i *Nonada* (Barcelona, 1904). En els Jocs Florals de Barcelona va guanyar l'Englantina el 1895 i la Flor Natural el 1899. Fou membre del consistori dels Jocs Florals de Barcelona, on féu de mantenidor l'any 1906. Col·laborà també en els periòdics *La Renaixensa* i *La Il·lustració Catalana*, fundà el periòdic vigatà la *Gazeta Vigatana*, que també va dirigir, i en definitiva es va convertir en el portaveu de Catalunya Vella. Fou professor de la Societat Estudis Universitaris Catalans i director de la seva revista, secretari de l'Orfeó Català i membre de l'Acadèmia de Bones Lletres. Va dedicar-se als estudis històrics. El seu bagatge i docència en aquest sentit beneficià en gran manera la nova associació, amb moltes conferències sobre història de Catalunya, que en aquell moment eren amplament dinamitzadores dels ideals catalanistes dels joves vigatans. En aquest camp històric cal destacar dues aportacions rellevants a la història vigatana: el primer, el seu discurs en l'acte de col·locació del retrat del virrei Gabriel de Avilés a la Galeria de Vigatans Il·lustres, el dia 6 de juliol de 1895, en un acte que es féu solemnement al saló del convent dels Dominics. La premsa de l'època dedicà a aquesta sessió un relleu singular i ens explica que a la sortida l'orquestra de la ciutat interpretà amb tons solemnes la marxa imperial de Wagner, obra molt adient a la sensibilitat de l'època. L'altre aportació destacada fou el tercer volum a l'*Episcopologi de Vic* iniciat pel degà Lluís de Montcada en el segle XVI, i publicat, els dos primers volums, per Jaume Col·lell els anys 1891 i 1894. Nadal publica el tercer volum l'any 1904. També és autor de la *Crònica de les Festes del Centenari del Naixement de Jaume Balmes* i dins la col·lecció «Biblioteca d'Autors Vigatans», lligada als periòdics *Gazeta*

Lluís B. Nadal i Canudas. Fotografia extreta de *Història del Círcol Literari de Vich* (Patronat d'Estudis Osonencs, 1962).

Montanyesa i *Gazeta de Vich*, publicà *Notes de viatge* (1907) i l'obra teatral *La Goja* (1920), aquesta amb pròleg de Martí Genís.

Fou un poeta delicat i exquisit, i segons ens diu Collell acaronava la possibilitat de ser mestre en gai saber amb una poesia que cercava el tercer llorer als Jocs Florals però que no va poder aconseguir. No assistí a la primera reunió de l'Esbart de Vic a la Font del Desmai, però fou un poeta prematur i sempre se'l considerà membre del grup. Va participar en altres trobades d'aquella època poètica, fins al punt que en commemorar-se els vint-i-cinc anys de l'Esbart s'edità un volum amb un recull de poesies dels seus membres anomenat *La garba montanyesa* (Vic, 1879) en el qual Nadal figura amb tres poesies. Conseqüent amb

aquest fet, Martí Genís, gairebé podem dir el seu prologuista habitual, inclou Nadal en l'obra *Estampes de l'Esbart* (1933).

Després de la seva mort ocorreguda a Barcelona el 20 d'agost de 1913 quan tenia 56 anys, *La Il·lustració Catalana* publicà un volum on es recollien moltes de les seves poesies. Segons podem llegir a la crònica necrològica que publicà la *Gazeta Montanyesa* arran de la seva mort:

«Nadal era un home digne de ser anomenat home fort, tenia enteresa i voluntat invencibles. Amb la claretat del seu judici i altesa de les seves mires nos tenia subjugats, nos portava on volia que sempre era en un lloc on el nom de Vic i de Catalunya eren enaltits. En ell no hi havia vana glòria ni egolatria, que destrueix les més nobles iniciatives; ell proposava, planejava, ordenava, executava i complia quedant-se després arraconat perquè no pogués pensar-se que amb la seva persona bastardejava una idea o la feia servir d'escambell de la seva glòria.

En Nadal era un dels caps més clars que he tractat, un dels pocs homes que he conegut que vistos de prop, en intimitat, creixen en importància. Ell despreciava l'aura popular, ell amagava modestament ses qualitats imponderables; però totes les persones de noblesa d'ànima devien reconèixer que sota aquella escorça de poca aparença hi havia un seny superior, quelcom que devia ésser considerat com a cosa que s'aixecava al nivell de cimals de l'enteniment.

Ell fou un home d'obrar. En totes les circumstàncies de la vida al seu costat s'hi veié moviment dignificador, activitat que sempre pogué condensar-se en el mot Pàtria, entenent aquesta tal com deu ser, a la catalana, tenint per primera base la Religió i l'element tradicional i característic del nostre poble. El seu catalanisme el condensà en la denominació que donà a la societat catalanista de Vic per ell fundada; "Catalunya Vella". La seva idea de Pàtria la manifestà sempre i en totes les ocasions i tothom ha de reconèixer que no tenia res d'esquifida, esclavitzadora ni endarrerida. Ell que era tot activitat, moviment continuat i lluita, volgué que la resurrecció l'assentés sobre ferm que no es fes de manera que en lloc de Catalunya sortís un cos sense ànima.»

Aquests elogis redactats a rajaploma porten per signatura una G. Tot fa pensar que eren del seu bon amic Martí Genís.

Catalunya Vella i la *Gazeta Montanyesa* li oferiren uns funerals a l'església dels Trinitaris. Circulà una elegant esquela recordatori amb una notícia sobre el difunt, unes estrofes seves referents a la mort i una invitació a l'acte encapçalades per la Santa Faç de Gascó del museu Episcopal, aleshores atribuïda a Bermejo.

El seu pensament polític i catalanista el podem trobar i deduir del seu discurs inaugural de la Catalunya Vella, l'associació per ell fundada. Espigolant entre les seves poesies hem trobat aquest sonet amb títol «La unitat nacional» que pot ser il·lustratiu:

En son llibre immortal Clio severa
de les nacions ensenya les errades;
aliances que pel ferro estan lligades
les romp lo ferro i l'odi i la quimera.
Ferran, lo d'Aragó, i Isabel primera
l·ligaren dos nacions amb suaus llaçades
Flors d'eixa unió gentil, qui us ha esfullades?
Clio amb sa ploma ho escriurà certera.
Perquè en comuna llar i en una història,
no ha de guardar amb sola una esperança,
cada germà sa pròpia fesomia?
Perquè esclaus han de ser los que la glòria
heretaren d'aquell que, en bona aliança,
reialmes per Castella conqueria.

També té el seu interès i és una altra mostra del seu fervor catalanista un «Cant de la Senyera» que fou musicat pel mestre Espadaler i que la Societat Vigatana de Concerts, que moltes vegades organitzava actes amb Catalunya Vella, tenia incorporat al seu repertori.

Martí Genís i Aguilar. Apotecari. Nascut a Vic el 21 de juny de 1847, l'altre personatge mític d'entre els fundadors, tenia pels volts de cinquanta anys quan es gestà i es fundà l'associació catalanista. Havia figurat amb mèrit propi en els actes del Cercle Literari, no sols per ser un element destacat de la colla de l'Esbart, sinó també per la seva trajectòria en el segle que acabava. Ja amb només divuit anys s'estrena com a periodista l'any 1865 en el diari vigatà *El Eco de la Montaña* i des d'aleshores podem dir que trobaríem poques publicacions a Catalunya que no comptessin amb la seva col·laboració: des de *La Renaixensa*, *La Il·lustració Catalana* o *El pla de Bages* fins al *Calendari del Patufet*. Però també és bo resseguir la seva actuació com a novel·lista destacat i els reconeixements que va obtenir en els Jocs Florals de Barcelona, la plataforma cultural amb més prestigi de l'època. L'any 1874 apareix com a fulletó a la revista *La Renaixensa* la seva primera novel·la *Julita*. Seguint el fil de la seva obra narrativa, el 1876 li premien *Sota un tarot*, el 1878, *La Mercè de la Bellamata* i seguiran *Quadres del cor*, 1881, *Records d'una nit*, 1882, *Passavents*, 1887, *L'Esplanada*, 1890, i *La reineta del Cadí*, 1892. En el camp poètic, aquell que començà acreditant-se en l'àgora de la Font del Desmai, trobem els premis obtinguts en els Jocs Florals de Barcelona amb «Penediment», Viola d'Or i Argent 1882, i «Lo criat major», Flor Natural 1888. Cal destacar que l'any 1878 fou nomenat professor de fisiologia i d'història natural del Seminari, lloc de formació superior del jovent vigatà on tingué com a deixebles molts d'aquells estudiants que destacaren a El Jovent Vigatà Catalanista i que no faltaren en la creació de Catalunya Vella.

Amb aquest bagatge no ha d'estranyar-nos que el Dr. Martí Genís, com a fundador i com a persona de fonamentat prestigi, fos sempre un referent obligat al que s'acudia en tot moment. Sempre el trobarem a punt, fins i tot en la represa de l'associació a partir dels anys trenta, quan ja es trobava en els darrers anys de la seva vida.

En el segle que comentem, i ja com a soci fundador de l'associació, no minvà pas la seva dedicació als afers ciutadans i a les publicacions: l'any 1904 *La Il·lustració Catalana* li publicà *Novel·les vigatanes* i després *Records i contes*, i entre el 1907 i el 1922 la col·lecció «Biblioteca d'Autors Vigatans» inclou l'obra *Narracions casolanes*. En el camp històric i professional, publicà *Libros viejos de Farmacia* i una petita història de l'hospital de la Santa Creu de Vic.

Destacà el seu amor a la ciutat i a Catalunya, del qual en són exponent moltes de les seves actuacions a més de les ja esmentades, com la seva pertinença a la Societat Arqueològica, que va salvar el Temple Romà, l'actuació a la Junta de Govern del Museu Episcopal i al Centre Excursionista de Vic. Referint-se a l'Esbart ens diu, en el discurs com a president dels Jocs Florals l'any 1921, «Aquella primera festa ja fou un himne de glòria, un devot homenatge a Catalunya, perquè vindicà l'honra de la seva llengua. I ja la paraula era poesia i la poesia és aroma, és emanació de la mateixa substància de la pàtria». Fou un

Martí Genís i Aguilar. Arxiu Episcopal de Vic. Fotografia extreta de *Història del Círcol Literari de Vich* (Patronat d'Estudis Osonencs, 1962).

testimoni vivent en la celebració dels cinquanta anys de l'Esbart de Vic, on sols pogueren acudir-hi tres dels antics participants. Són il·lustratives del seu catalanisme les seves paraules en la inauguració dels nous locals de l'Associació el dia 5 de juny de l'any 1931, on ocupà lloc a la presidència, i parlà en nom dels socis fundadors: tenia vuitanta-quatre anys i llegí el seu parlament el soci Vicenç Serra. Heus aquí les seves paraules:

«Déu vos guardi

Senyors aquí heu vingut a honorar aqueixa festa de família. Déu vos guardi germans nostres de Vic i de la Plana que heu vingut per a dar-nos a tots, uns als altres, la enhorabona de tornar-nos sentir a casa nostra. Ahir no hi érem, semblava que no hi érem; no podíem dir: A casa seva cadascú

fa com vol. Érem forasters a Catalunya!, avui hem escalat la muralla que ens tancava la pàtria. Avui hem tornat a obrir la porta d'aquesta associació vigatana, d'aquesta "CATALUNYA VELLA" que una ventada va tancar i barrar fa una pila d'anys. I avui obrim de pal a pal les portes i els finestrals a l'aire d'avui, a l'aire de primavera que ens porta les olors dels blats i de les flors dels camps, i ens deixa sentir el cant dels aucells com una dolça salutació que alegra aquesta festa de nova llibertat.

Avui tornem a veure'ns els que un dia ens unírem per esmerçar els nostres amors a Vic i a Catalunya, tothom segons ses forces, en el foment de la cultura, de les virtuts cíviques, de les riqueses morals de tots els nostres compatricis. Però si ens comptem, una punta de melangia vibrarà en recordança dels amics que no podem tenir al costat. Per tots ells, sols d'un nom en faré esment; desitjo que sigui el meu, és a dir el nostre, humil homenatge a la seva memòria. Jo diria que l'ombra d'en Lluís B. Nadal ens presideix, ens escolta, i dóna gràcies a Déu per la resurrecció d'aquesta "Catalunya Vella", que bonament nasqué fundada, emparada i dirigida pel seu màxim esforç. La seva bondat acrisolada, el seu talent claríssim, la seva fe religiosa als ideals de la pàtria i de l'esperit humà, era la força motriu que ens empenyia a tots pels camins de la regeneració, per la que ja frissava Catalunya i que avui gairebé ha assolit.

Ell no pogué veure la terra de promissió. No pot fer rotllo en la sardana pairal que tan estimava, i que va ensenyar al nostre jovent. Però a tots ens encomanà aquell bell sentiment que s'enclou en el nostre poeta, quan diu:

Dolça Catalunya
Pàtria de meu cor
Qui de tu s'allunya
D'enyorança es mor.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1931)

Una ovació formidable saludà aquest parlament; la presidència i tot el públic a peu dret la refermà fins que el Dr. Martí Genís, molt emocionat, va alçar-se a agrair-la. Martí Genís i Aguilar morí a Vic el dia 10 de desembre de l'any 1932. El seu enterrament fou un acte d'afirmació ciutadana. Catalunya Vella convidà els seus afiliats a assistir corporativament al sepeli; en el local social la bandera barrada va estar a mig pal des del matí i els seus socis foren portadors del seu cos fins al cementiri. Hi participaren Francesc Capdevila, Pau Icardi, Josep Poudevida, Jaume Clapera, Mateu Arola, Josep M. Callís, Josep Rierola, Joan Anglada, Jordi Prat, Joan Nogué, Ramon Codina, Joan Capdevila, Manuel d'Abadal, Ramon Serra Verdaguer, Antoni Màrquez, Josep Roura, Miquel Comella Prat, Joan Alièr, Ramon Rierola i Vicenç Serra.

El dia 19 de febrer de l'any 1933 se li dedicà una sessió necrològica. I es posà el seu retrat, obra del pintor Lluçia Costa, en una galeria amb els socis distingits de l'associació, perquè figurés entre els socis més rellevants.

Josep Callís i Marquet. Nasqué a Vic l'any 1879. Tenia, doncs, 23 anys quan es fundà l'associació; era un dels joves catalanistes seguidors de Lluís B. Nadal. Era pèrit agrícola i col·laborà a *La Veu de Catalunya*, la *Gazeta Vigatana*, la *Gazeta Montanyesa*, la *Gazeta de Vich*, i a la *Revista de la Cambra Agrícola Ausetana*, de la qual fou director. Pertany a la generació a la qual la Guerra Civil frustrà en gran part al final de la seva vida la seva trajectòria. Morí a Vic l'any 1954.

Josep Ylla i Alibés. Apotecari. Nascut a Vic el 23 de setembre de 1878, membre de la colla de joves catalanistes i seguidor de Lluís B. Nadal. Col·laborà amb el Cercle Literari, i amb el Centre Excursionista, on fou el secretari. Fou membre de les juntes de Beneficència i de Casa de Caritat, i apotecari de l'Hospital de la Santa Creu i de Terrades. Regidor i tinent d'alcalde durant el bienni 1914-1916, desplegà molta activitat, fou redactor de la *Gazeta de Vich* i a ell devem dades sobre la història de l'associació, que publicà signades amb el nom de *Un soci fundador*. També signà articles amb el pseudònim *P de P* (pa de pessic), que el seu fill també emprà. Ocupà diferents càrrecs en les juntes de Catalunya Vella, de la qual fou president, i va intervenir en moltes de les seves sessions. Morí prematurament el dia 4 de novembre de l'any 1919 als quaranta-un anys. La premsa local glossà amplament la seva mort.

Josep Casarramona i Dalmau. Procurador. Nascut a Vic el dia 14 de desembre de 1878. Formava part de la branca política i literària que acabava Lluís B. Nadal. Publicà treballs sobre Vic a *La Il·lustració Catalana* i un llibre pòstum, *Assaigs*. Escriptor brillant, del qual es podia esperar molt, moria a Vic als vint-i-nou anys el dia 13 de setembre de 1907.

Josep Bayés i Coch. Apotecari. Nascut a Vic el 22 d'agost de 1877. Formà part de la primera Junta com a vocal i la seva dedicació a l'entitat fou remarcable: va actuar en les seves juntes i va formar part dels seus quadres artístics com a organitzador i protagonista d'alguns dels actes de recuperació de tradicions catalanes. Fou vicepresident de la Secció de Ciències i Farmàcia del Centre Escolar Catalanista (1877-1898). Va contraure matrimoni a Barcelona amb Anna Maria Pascual Fortuny, i passà a regir la Farmàcia Montserrat a la Rambla, cantonada Portaferriusa. Morí a Barcelona el 7 de juny de 1957.

Amb tot aquest grup inicial, format per dos personatges experimentats en la vida ciutadana (amb remarcables treballs literaris i coneixedors de les institucions del moment), va ésser secundat, tal com veiem, per membres del

moviment de joves catalanistes que es movien al voltant dels vint anys. Tanmateix, darrere hi havia un suport ideològic de personatges influents vigatans, que alimentaven el caliu catalanista que s'havia anat congriant amb la Renaixença i els darrers anys del segle. Per la seva influència en la política catalanista eren un suport important per a la nova entitat. Ho demostren les seves intervencions en diferents actes de l'associació i també perquè tingueren, gairebé podem dir a tothora, un protagonisme singular. Sense ànim de ser exhaustius ens cal destacar, dins aquest grup, Jaume Collell i Bancells, Narcís Verdager i Callís, i Raimon d'Abadal i Calderó.

ELS IDEÒLEGS

Jaume Collell i Bancells. Canonge ardiaca de la Seu de Vic. Nascut en aquesta ciutat el dia 18 de desembre de 1846. La seva figura i la seva influència van amarar, al llarg de més de mig segle, la vida social i religiosa de molts sectors de la ciutat i fins i tot dels cercles catalanistes de Catalunya. La seva vida i la seva actuació es poden definir perfectament en dues etapes iguals en el temps i en l'espai en cadascun dels dos segles que li tocà viure. El primer, en el segle XIX, quan es gestaren el caliu i les condicions perquè aparegués l'associació objecte d'aquesta història i la segona, ja en el segle XIX, que ens agafa plenament amb la trajectòria de Catalunya Vella. Malgrat que sempre va estar darrere els cortinatges i fins i tot es va posar al davant amb moltes de les seves actuacions periodístiques, podem dir que moltes de les cròniques que reproduïm demostren la seva ploma i sempre la seva influència. El canonge no va ser mai soci de Catalunya Vella, li impedia el fet que el caire netament polític de l'associació topava frontalment amb la seva condició de prevere i amb els costums i exigències teòriques de l'Església del seu temps. Amb tot, res no va impedir que el seu catalanisme aflorés arreu dels seus actes i fins fou sol·licitat per moltes actuacions concretes de revindicació i difusió dels drets de Catalunya, no sols negats, sinó, a més, trepitjats.

Les seves eines al servei de la causa sempre foren les mateixes: la poesia, sovint reivindicativa, de la qual hi ha mostres més que convincents; la seva paraula, poderosa i altisonant; els seus sermons, també situats de manera freqüent en el voraviu dels seus sentiments, en especial quan es tractava de commemoracions històriques; la seva capacitat d'agitador popular, que demostrà en les seves campanyes montserratines, i, sobretot, —mai no s'hi posarà prou èmfasi—, cal destacar la seva actuació com a periodista, que avui podem considerar com l'aspecte més reeixit de la seva personalitat, que va marcar tota una època i conformar un estil de fer política.

No es tracta de desgranar aquí la seva biografia, però sí extreure'n els trets més significatius que enfortiren la causa catalana. Ja l'any 1877 publica diferents escrits sobre la Nacionalitat Catalana i l'any següent, el 1878, funda *La Veu del Montserrat: pro aris et focis*, periòdic que s'estirà fins a finals del segle

Jaume Collell i Bansell. Fotografia extreta del llibre *El Canonge Jaume Collell* (Patronat d'Estudis Osonencs, 1983).

amb una difusió i repercussió important a tot Catalunya i per on desfilaren tots els personatges de la renaixença catalana i els millors escriptors del moment. Pensem que amb les limitacions pròpies dels temps es venia als següents indrets: Barcelona (cinc llocs de venda), Girona, Lleida, Tarragona, Palma, València, Santa Coloma de Farners, Berga, Cervera, Manresa, la Bisbal, Ripoll, Reus, Sarrià, Sabadell, Torelló, Terrassa i Vilafranca. Era el mateix any que apareix a Barcelona el diari republicà *La Publicitat*, data que també coincideix amb el nomenament de Lleó XIII com a papa de Roma. L'any 1880 promou la celebració del mil·lenari de Montserrat. I acte seguit, l'any següent, la coronació canònica de la Mare de Déu, corona poètica, i restauració del monestir de Ripoll (1886-1893), sempre ben secundat pel seu bisbe, el Dr. Josep Morgades

i Gili. Va anar a Madrid a presentar el Memorial de Greuges (1885). Participà a Porto Pi a l'Homenatge a Guillem i Ramon de Montcada (1887) i l'any següent, el 1888, obté el premi extraordinari als Jocs Florals amb la cèlebre poesia «Sagramental». Nomena com a reina de la festa la reina Maria Cristina, que ha d'escoltar aquells versos:

No captem el dret de viure,
dret que no es compra ni es ven
poble que mereix ser lliure
si no li donen s'ho pren.

L'any 1891 funda *La Veu de Catalunya* amb Narcís Verdaguer i Callís i Joaquim Cabot. Després participà en l'Assemblea de Manresa (1892), que publicà les Bases de Manresa, i pronuncià un sermó commemoratiu de la batalla del Bruc, i el mateix any féu a Lleida l'oració fúnebre als herois de la Guerra del Francès. Publicà un article contra el ministre Dato a *La Veu de Catalunya*, ara convertida en diari, que està a punt de costar-li la presó.

En entrar al nou segle i amb la fundació de Catalunya Vella no minva pas la seva posició catalanista. Podem apreciar-ho en els editorials que escriu al nous periòdics vigatans, la *Gazeta Vigatana* primer i després també la *Gazeta Montanyesa* i la *Gazeta de Vich*. Escrits moltes vegades amb comentaris polítics que ultrapassaven el tema local i eren un bon suport ideològic per als seus lectors.

El seu bon amic, i després el seu bisbe, el doctor Josep Torras i Bages, en dedicar-li el seu llibre de *La tradició catalana* va escriure en frase lleugerament retocada pel seu successor en la direcció de la *Gazeta*, l'advocat Joan Anglada, «Al canonge Jaume Collell, poeta, predicador, i agitador príncep en el moviment catalanista». El mateix Joan Anglada situa el catalanisme de Collell en diferents fases que el conformaren: unes arrels en el sentiment ancestral, amb una part de família originària del Collsacabra, amb l'àvia i la mare; l'altra li venia per la sang i esperit ancestrals del vigatanisme de la llar paterna, que entroncava admirablement amb el sentiment catalanista. Els reforçà amb els seus estudis al Seminari de Vic, en aquells moments el millor i el que tenia més prestigi de Catalunya, i a la Universitat de Barcelona, que li donà una certa universalitat i sobretot uns amics estudiosos i literats del moviment artístic de la Renaixença, que foren el complement imprescindible perquè la florida del seu catalanisme arribés a la plenitud i assolís un catalanisme polític. Podem resumir la seva visió patriòtica en quatre punts: el primer, la restauració de la llengua com a base d'afirmació nacional; el segon, la unió de l'ideal patriòtic amb el sentiment religiós; el tercer, la superació de partidismes i personalismes, i el quart, la substitució del catalanisme romàntic per un patriotisme netament polític i nacionalista.

Podem esplaiar-nos en aquesta visió tan sols resseguint un dels seus discursos. El pronunciat a la Seu Vella de Lleida, a la festa dels Jocs Florals de l'Associació Catalanista de la ciutat de Lleida el dia 13 de maig de 1899, pocs anys abans de la creació de Catalunya Vella. En aquest discurs presidencial, Collell fa una comparança entre els ultratges i peripècies que ha passat la Seu Vella de Lleida i els que ha passat Catalunya.

«Tal com la Seu de Lleida jo miro a la nacionalitat catalana. També l'han desfigurada i compartida en construccions postisses i lletges, dividint-la en quatre províncies per llevar-li la força, matant la seva unitat orgànica i espatllant brutalment la seva originària i natural estructura... així també de la consciència nacional de Catalunya estabornida per la desgràcia i falsament educada per la política centralista, els grans records n'han caigut com fulles seques, se n'han defumat les tradicions i se n'han esborrat los antics exemples de forta virilitat, i al poble català sense consciència del seu esperit nacional sols li queda un cert instint mal definit d'independència, les mans i el desig de treballar i la llengua, la llengua que és salvada com el més preuat tresor del nostre patrimoni, aquesta llengua que ara més que mai la volem conservar, enaltint-la més i més cada dia, serà i ja ho és per nosaltres la clau de la nostra redempció.

[...] «Demandar l'autonomia de Reial Ordre, com qui demana una modificació de les tarifes aranzelàries, és una puerilitat ridícula impròpia d'un poble formal. L'autonomia de Catalunya ha de venir imposant-se, i no s'imposarà fins a tan que nosaltres, matant les divisions de partits, poderós recurs de l'estratègia centralista, atuint, inutilitzant a tot arreu el despòtic caciquisme amb l'organització perfecte en tots els terrenys de les forces vives del país, tenint cura de ser ben catalans, depurant-nos de influències exòtiques i d'elements morbosos que se'ns han ficat a la sang, sàpiguen demostrar en tots los ordres de la vida social i política que Catalunya és apte per governar-se.

[...] «Els que de la unitat nacional n'han fet un mecanisme que no serveix, perquè el rovell se'l menja; ells, que amb la uniformitat legal i administrativa han atrofiat i mort totes les natives energies i han fomentat les més sòrdides concupiscències; ells, que han corromput la magistratura, fent-la instrument de la política bastada; ells, que han aconseguit convertir l'ensenyament oficial en una especia de dispensadors de la incultura nacional; ells en fi que imprevisors i ineptes han conduït amb criminals despilfarros l'honor i la integritat de la pàtria...

[...] «[...] i volem autonomia, perquè volem regenerar-nos de veritat; que vol dir com tornar a ser engendrats, és a dir, ser lo que fórem, un poble lliure amb ses lleis pròpies, un poble ben regit, administrant-se lo seu, i per aquesta obra tenim una potent virtualitat en lo ingènit amor al treball i a

l'economia, font inestroncable de virtuts cíviqües, com ho és de benestar i en lo proverbial sentit pràctic qui, després de la llengua és la nota més característica de la nostra diferenciació dels demés pobles i races que ocupen la península Ibèrica...

[...] «La forma autonòmica és essencialment democràtica, i la democràcia en tot temps i en tots els indrets, o serà sincerament cristiana o degenerarà tot seguit en l'anarquia demagògica...»

(*Sembrant arreu*, p. 61-73).

Collell ha estat massa oblidat: no és el catalanisme d'arrel religiosa el que ha surat en una societat laica, però cal tenir en compte que els valors religiosos han estat importants en la nostra cultura i sense ells seria tot una altra cosa. Avui entenem que el canonge fos, amb el seu catalanisme, un element altament sensibilitzador de la joventut de l'època i des dels seus articles, els seus sermons i les seves conferències subministrà molts recursos als homes de Catalunya Vella, recursos que encara avui, sense citar-ne l'origen, fan servir molts dels nostres polítics.

Malgrat no formar part de l'entitat, podem afirmar que Collell movia els fils de Catalunya Vella des dels periòdics i des del consell als seus membres. La seva posició era preminent i la seva força ciutadana i política era inqüestionable. Així ho va entendre la institució catalanista, que va promoure i va apuntar-se a tots els esdeveniments que commemoraven alguna efemèride de la vida del canonge.

Roure corpulent, l'anomenava en Lluís Beltran i Pijoan en l'homenatge que Catalunya li va tributar l'any 1927; *Roure simbòlic*, repetia en el mateix acte Joan Arús, i és que a dir de Joan Anglada, Collell era com un arbre alterós que remarcava damunt dels altres la seva corpulència i majestat.

Narcís Verdaguer i Callís. Advocat. Nascut a Vic el 29 d'octubre de 1862. Després d'uns estudis al seminari vigatà, de molt prestigi en aquella època, decidí estudiar a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, fet que li va permetre relacionar-se amb els cercles polítics barcelonins sense oblidar mai els seus contactes amb Vic, en especial en les tribunes del Cercle Literari i en les seves col·laboracions en el diari de Collell *La Veu del Montserrat*. Fou precisament com a corresponsal d'aquest diari que el trobem l'any 1886 en una reunió a la Llotja. La podem considerar com la seva primera intervenció política, que després prodigà com a president del Centre Escolar Catalanista i després com a secretari de relacions de la Lliga Regionalista. No tardà a emprendre la que sens dubte serà la més sorollosa de les seves campanyes contra l'article 15 del nou Codi Civil, que venia a destruir la nacionalitat catalana i a matar el nostre dret. El seu camp d'acció fou tot Catalunya, ens diu des de la Bisbal a Tortosa, amb un total de més de vint mítings, però a Vic i a la seva plana va tenir un ressò sensacional, ja que molts dels seus articles sensibilitzadors apareixien entre el 16 de febrer i el 30 d'agost a *La Veu del Montserrat*. Fins i tot va aconseguir mobilitzar els homes del Cercle Literari, que, com veurem després, semblava que eren molt sensibles al que creien que era fer política. Al final s'aconseguí que el text inicial canviés favorablement als interessos catalans.

La seva passió catalanista, però també de vocació professional, la podem trobar quan escriu «Els advocats de fora de Catalunya, o no saben res de les lleis nostres, o si les saben no les comprenen; perquè les legislacions són com les llengües: tenen cos i tenen ànima; el foraster, arribarà a dominar el cos, però l'esperit restarà lliure i no es farà en son cervell jamai amb tots sa íntima penetració el nexa espiritual del pensament amb la paraula de la intuïció jurídica amb la disposició legal». Els fets esdevenien l'any 1889 i a partir d'aquella data la seva lluita per difondre les idees catalanistes fou constant: fundà el Foment Catalanista per a la sembra dels ideals patriòtics a les barriades populars de Barcelona i l'Associació de Propaganda Catalanista per a la predicació oral a les comarques i pobles. Prengué part en l'Assemblea de Manresa de la Unió Catalanista, on defensà que tothom que exerceixi un càrrec públic a Catalunya ha de ser català. L'any 1891, amb Jaume Collell i Joaquim Cabot, funda a Barcelona el setmanari *La Veu de Catalunya*, que anys més tard, el 1899 amb Prat de la Riba, es convertirà en diari. El 1893 es va casar amb Francesca Bonne-maison i Farriols, a la qual Catalunya deu la fundació de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona. Va obrir un bufet d'advocats —un dels seus primers passants fou Francesc Cambó—, i col·laborà en les campanyes de Solidaritat Catalana. El 1899, essent vocal-secretari del Foment del Treball Nacional, féu costat a Albert Rusiñol en les campanyes dels cinc presidents en un temps en què ja es reivindicava el concert econòmic per a Catalunya. Va fundar el Centre Nacional Català, del qual va ser president, i el 25 d'abril de 1901 es fusionava amb la Unió Regionalista per formar la Lliga Regionalista, de la qual fou vicepresident sota la presidència del Dr. Bartomeu Robert.

Narcís Verdaguer i Callís. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

Ens trobem a les vigílies de la fundació de Catalunya Vella, sense cap dubte amarada dels seus sentiments catalanistes i de l'empenta dels seus discursos i actuacions. La política de la nova associació passarà moltes vegades per la seva inspiració i consell, i fins i tot es comptarà amb la seva persona per moltes de les accions i programes futurs, ja que donarà suport a la seva candidatura a diferents càrrecs. El 1909 és elegit regidor de l'Ajuntament de Barcelona; l'any 1911 diputat provincial pel districte Vic-Granollers, i el 1913 diputat per Barcelona i representant a les Corts pel districte de Vic. Presidí la Societat Econòmica Barcelonina d'Amics del País i fou designat per a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació.

Morí el dia 5 d'abril de l'any 1918 a l'edat de cinquanta-cinc anys. L'Ajuntament de Barcelona acordà dedicar-li un carrer a la ciutat, que fou esborrat durant la dictadura franquista i ara sortosament s'ha recuperat. És a Ciutat Vella, davant mateix del Palau de la Música Catalana, i on la seva muller Francesca Bonnemaïson i Farriols havia fundat el seu Institut per a la Dona.

Raimon d'Abadal i Calderó. Advocat. Va néixer al Call Nou de Vic el dia 7 de gener de 1862, diada en què s'esqueia la festa de Sant Ramon de Penyafort, patró de l'advocacia, professió molt arrelada a la família dels Abadal. Home de ferma convicció religiosa, fidelitat a la paraula donada, mesura en la conducta, treball ordenat i sobrietat d'expressió, tot amarat d'aquell seny que, traspuant de la terra, omple la ciutat, els seus homes i les seves institucions. Va estudiar la carrera de dret a la Universitat de Barcelona i es doctorà a Madrid l'any 1881, on exercí d'advocat al despatx de Ramon Vinader, un vigatà establert a la capital. Retornat a Barcelona, va obrir consulta al passatge de la Virreina núm. 8, que es va convertir en un dels consultoris més acreditats de la cúria barcelonina, més especialitzat en procediments arbitrals que en promoció de plets.

Després del desastre colonial el 1898 es nomenava a Madrid un govern amb ànims de renovació política presidit per Francisco Silvela i amb Duran i Bas com a ministre. Govern que de rebot va propiciar el trasllat del Bisbe Morgades a Barcelona i el nomenament del Dr. Torras i Bages per Vic. Es feren eleccions a diputats a Corts i Abadal sortí elegit pel districte de Vic. Tenia 37 anys i li tocà ésser el primer portaveu de la doctrina i de la propaganda del catalanisme polític en el parlament de Madrid junt amb Pi i Margall, Cañelles i Soler i Marc.

En fundar-se Catalunya Vella, Abadal, que continuava amb molts lligams amb la ciutat de Vic, va esdevenir un personatge mític des d'un punt de vista polític i un referent que sortirà moltes vegades a la nostra història.

L'any 1902 és nomenat president de l'Ateneu Barcelonès i l'any següent president de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, «la més amorosa i vigilant de la supervivència del dret català»; és elegit regidor de l'Ajuntament de Barcelona, consistori que féu l'obertura de la Via Laietana. Abadal publicà una sèrie d'articles explicant la reforma a *La Veu de Catalunya*. El 27 de gener de l'any 1907 és elegit president de la Lliga Regionalista, càrrec que va mantenir quasi de manera vitalícia fins a l'any 1936. Continuà amb càrrecs a Madrid, amb els governs de Maura i Romanones, i a l'Ajuntament de Barcelona. Home de consens i de pacte, feia ús de les seves virtuts professionals en bé de la ciutat i dels interessos de Catalunya. De nou senador els anys 1914 i 1915, descontent amb les intrigues del rei i els militars, convocà a Barcelona una reunió de parlamentaris catalans que el nomenà president i es va haver d'enfrontar amb l'autoritat militar que prengué militarment la ciutat i va detenir tots els reunits: 13 senadors i 55 diputats, que a la fi no van ser empresonats. Els desgavells successius acabaren amb l'arribada de la dictadura del general Primo de Rivera, el 13 de setembre de 1923, amb el tancament de Catalunya Vella. Abadal no abandonà la lluita i el 2 de juny de 1924 fou elegit degà del Col·legi d'Advocats de Barcelona, però el 1926 la Junta va ser destituïda i desterrada. A Abadal li tocà Alcalà de Xibert, al Baix Maestrat, prop de Castelló, a 280 quilòmetres de Barcelona.

Raimon d'Abadal i Calderó. Fotografia extreta de *Raimon d'Abadal i Calderó* (Patronat d'Estudis Osonencs, 1985).

Amb la proclamació de la República l'abril de 1931 Abadal sortí elegit de nou, de manera que rebia un bateig d'idoneïtat republicana. Formà part de les Corts Constituents, intervingué en els debats sobre la qüestió religiosa, s'oposà a l'anticlericalisme i defensà el text de l'Estatut de Catalunya. Aquestes posicions també les defensà quan formà part del primer parlament de Catalunya, on fou cap de l'oposició.

Va ser nomenat mantenidor dels Jocs Florals de Barcelona l'any 1933, en els quals Josep Carner guanyà la Flor Natural amb la poesia «El branc de les vuit fulles». Abadal glosà un cant a la llengua catalana «que ara pot encarnar-se en les nostres lleis, propulsores de l'acció del nostre poble perquè compleixi

els destins de la seva vida». Amb l'aixecament militar de l'any 1936, gràcies a l'ajuda de Josep M. España, conseller de governació de la Generalitat, pogué embarcar-se en un vaixell holandès i visqué exiliat a Itàlia fins a l'any 1939. Se li instruí expedient per responsabilitats polítiques, però tot acabà amb una multa governativa. Li quedaven encara sis anys de vida familiar fins al 17 de desembre de 1945, quan moria a la seva casa de Rupià.

Raimon d'Abadal surt moltes vegades en aquesta història: va precedir en el temps la seva fundació i va veure com era castigada per la dictadura del general Primo de Rivera i com era esborrada del mapa per un altre general rebel.

INAUGURACIÓ I PRIMERS PASSOS

Per copsar amb tota la seva dimensió els propòsits que tingueren els fundadors de Catalunya Vella és bo que acudim a una descripció detallada del que fou el primer any de la nova societat. Així podrem captar sense gaires problemes els propòsits de la nova associació i el seus ideals, als quals intentaren ésser fidels els que al llarg de més de trenta anys continuaren la tasca dels fundadors.

Unes paraules del seu fundador, aquell gran vigatà que fou Lluís B. Nadal i Canudas, publicades en començar el segle xx a *La Veu del Montserrat*, deien:

«Som els homes d'un segle vell destinats tal vegada per Déu a servir de contrapès a les fogositats i impaciències dels homes del segle nou. Som els homes d'un segle vell, satisfets del que aquests han fet en el ple de llur vida, segurs de que el que han fet ha de servir de fonament a el què faran els qui els succeeixin. El balanç de la nova centúria serà indubtablement més brillant, però difícilment serà tan afanyat. I Déu no ens tingui en retret aqueixes vanitoses paraules.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3872, 28 abril 1931, recuperant el text publicat a *La Veu del Montserrat*, any XXIV núm. 1, 25 gener 1901, p. 7).

Pel setembre de 1899 havia estat fundat pels patricis Josep Viguer, Dr. Martí Genís i Lluís B. Nadal el Centre Catalanista de Vic i s'havien presentat al Govern Civil els corresponents Estatuts però, com ja s'ha dit, per les circumstàncies anormals que sobrevingueren, no s'arribà a constituir, de manera que es va convertir, a principis de l'any 1902, en una associació de majors aspiracions, formada principalment per joves, que es digué Catalunya Vella. Tingué la seu a l'antiga i històrica casa del General de Catalunya de la plaça del Mercadal núm. 18.

La primera Junta Directiva era formada pels senyors Lluís B. Nadal, Martí Genís, Josep Bayés i Coch, Josep Ylla i Alibés i Josep Callís i Marquet. El diumenge 19 de gener de 1902 es repartí per la ciutat un manifest que els fundadors de Catalunya Vella dirigien als seus compatriotes, en el qual estava contingut el

programa de la nova associació, que era un esquema del discurs inaugural que tot seguit exposarem.

Constituïda la Junta Directiva, el dia 2 de febrer, es celebrà la sessió inaugural amb tota solemnitat. *La Veu del Montserrat* en féu la següent ressenya:

«En el dia de la Candelera tingué lloc la solemne inauguració de la nova associació constituïda en aquesta Ciutat amb el títol de “Catalunya Vella”. La magnífica i històrica sala d’actes del local que ocupa dita Associació s’havia adornat esplèndidament amb domassos i plantes, ressaltant en lloc d’honor l’escut de les quatre barres i un magnífic estendard regalat a l’associació per un dels seus més entusiastes membres. La sala estava il·luminada per l’electricitat i l’acte, a pesar de nevar copiosament a aquella hora, fou en gran mesura concorregut.

L’Orfeó Vigatà, destrament dirigit pel senyor Cortinas, cantà el Crit de Pàtria, d’en Morera, després del qual, la Junta Directiva de la Societat, acompanyada de l’ex-diputat a Corts pel Districte D. Ramon d’Abadal, qui casualment es trobava aquell dia en aquesta Ciutat, ocupà l’ample taula presidencial.

El President, Lluís B. Nadal digué que agraià el concurs a l’acte de tantes i tant distingides persones, afegint que no s’havia volgut dar al mateix un caràcter extraordinari, limitant el convit a les associacions anàlogues de la comarca, totes les quals havien enviat galants missatges d’adhesió, els quals foren llegits pel primer Secretari, Josep Callís i Marquet. Acte seguit el citat President passà a donar lectura del discurs inaugural, lectura que durà uns tres quarts d’hora.

Començà el discurs evocant els records històrics d’aquella casa que tant obliguen a la nova i patriòtica associació. Després passà a explicar l’objecte de “Catalunya Vella”, ja sobriament indicat en el manifest que dirigí als vigatans arran de la fundació. Pintà el caràcter polític que tindrà la Societat, de política contra la política, i això li dóna peu a fer remarcar l’obra funesta de divisió que han consumat a Espanya i particularment a Catalunya els partits, dels quals cal abominar perseguint-los sense treva ni repòs.

El programa de “Catalunya Vella”, digué el senyor Nadal, podria condensar-se en dos mots i jo m’atreviré a fer-la aquesta condensació: conservació en tota sa integritat de nostra fe religiosa i conservació en tota sa integritat i d’acord amb els progressos del temps de nostres llibertats polítiques. I, entrant a fer certa qualificació d’aquestes llibertats, diu que no eren furs ni privilegis sinó institucions pròpies, filles del caràcter català, del qual se seguia lògicament que solament els catalans eren els cridats a restaurar-les.

Després d’oferir bona correspondència a totes les societats que es proposen un objecte igual o semblant al de “Catalunya Vella”, el President entra

Plaça del Mercadal. A l’esquerra la Casa del General, primer estatge de Catalunya Vella. Fotografia: Col·lecció de l’autor (mycg).

a primilar el programa d’aquesta, començant per dir el caràcter que tindrà sa acció política, la qual serà directa i indirecta. En aquest últim sentit resulta tan ample l’objectiu de “Catalunya Vella” que no és estrany que, després de la manifestació d’aqueix programa, regni en l’associació una animació extraordinària, ideant cada dia plans nous que, al portar-se a la pràctica, seran indubtablement profitosos no solament per la regeneració política sinó també per la cultura general de la Ciutat.

El discurs presidencial, després de tocar moltes altres tecles, parla detingudament de l’ensenyança històrica i de la suprema necessitat de recobrar nostra consciència nacional. En la forma de propagandes es declara resoltament pel sistema evolutiu, assentant la necessitat d’imitar a la Naturalesa. Després de llegit el discurs inaugural, el President digué que honorava la sessió el qui per primera vegada defensà en el Parlament les bases del Catalanisme com representant en Corts per aquest Districte, D. Ramon d’Abadal, qui entenia que podria cloure millor la sessió que no ell, a qual efecte anava a cedir-li la presidència que ja havia d’haver ocupat des de el

principi. Entre grans picaments de mans ho féu el senyor Abadal, pronunciant una brillant oració que despertà l'entusiasme de tots. Digué que es felicitava de la fundació de "Catalunya Vella", la qual semblava que venia tardana, però que ell creia que arribava a l'hora oportuna. No hi havia hagut fins ara necessitat aquí de fundar-se aquests centres de propaganda, aquesta necessitat se sentia molt més en la Catalunya nova on la personalitat catalana s'acabava de perdre. Mes aquí en el cor de la Catalunya vella la personalitat catalana era i és encara ben viva i sencera i sols cal fer-la entrar en campanya, que és el que es proposa la nova associació.

Glosà amb algunes paraules el programa desenrotllat en el discurs presidencial i pintà amb vius colors la gran creixença de les doctrines autonomistes.

Féu ressaltar el caràcter cristià que en aquesta propaganda pot i deu imprimir-hi "Catalunya Vella", la qual, a pesar de son nom, porta en ses venes abundor de sang nova. Acabà son discurs amb frases de gran calor patriòtic, que foren estrepitosament aplaudides, i després donà solemnement per inaugurada la vida oficial de "Catalunya Vella".»

«L'Orfeó Vigatà clogué la sessió cantant la Marxa dels Moliners, i Els Segadors. Els picaments de mans obligaren a repetir ambdues composicions.

El dijous següent celebrà la nova associació la primera vetllada literària-musical, amb un escollit programa líric que executaren els senyors Rovira, Sala Molas, Buxó i Lapeira sota la direcció del senyor Cortinas, llegint poesies els senyors Navarro, Baucells, Nadal i Callís. El concurs fou molt distingit.

«El diumenge, dia 16, començà el President una sèrie de conferències sobre les Bases de Manresa que, de moment i pels successos de Barcelona (vaga general i estat de guerra), se suspengueren el diumenge passat però que entenem que es reprendran el diumenge vinent. La primera sessió fou molt concorreguda.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3873, 30 abril 1931, recuperant el text publicat a *La Veu del Montserrat*, any XXV núm. 2, 25 febrer 1902, p. 78).

El dia 10 d'abril de 1902 moria a Barcelona sobtadament el Dr. Bartomeu Robert.

Catalunya Vella envià una representació a l'enterrament del gran patrici i durant un dia tingué endolats els balcons, cobrint-los amb la bandera catalana creuada per un gran crespó negre.

La Junta Directiva disposà, a més, fer celebrar en sufragi del Dr. Robert una Missa de Rèquiem, i hi va convidar tota la ciutat i la comarca. Es fixà el dimarts dia 22 d'abril, i el senyor canonge Jaume Collell s'oferí graciosament a dir la missa; l'església escollida fou la dels Dolors, que estava severament endolada i il·luminada.

L'últim acord pres per la Directiva fou celebrar una vetllada necrològica que tingué lloc el dia 27 d'abril, honrada per un concurs nombrós i brillant. En la testera s'hi veia un formós retrat del Dr. Robert, voltat de llorens i palmes. Estava fet pel llapis del soci Joan Capdevila, amb una execució finíssima i una semblança perfecta.

L'acte consistí en la lectura feta per son autor, el jove Dr. Josep M. Terricabras, d'una necrologia del Dr. Robert, considerat com a metge. Estudià el Dr. Robert des de les primeres lletres fins al final gloriós de la seva carrera: tenia tocs brillants i altres de commovedors que el concurs escoltà amb verdadera devoció. El facultatiu va descriure la figura de l'enyorat metge amb notable relleu i es notà, a més, en el formós treball del senyor Terricabras, un afecte i graïment pel professor estimat i enyorat que talment enamoren.

També es llegí la necrologia del Dr. Robert des del punt de vista polític, escrita pel canonge Collell. La *Gazeta de Vich*, núm. 3874, de 2 de maig de 1931, en publicà diferents fragments.

Es llegiren poesies de D. Agustí Navarro, del Dr. Martí Genís i de Roser de Vallclara, i la secció musical executà la famosa sonata «Clar de lluna», de Beethoven, la cançó popular «Muntanyes del Canigó» i la marxa fúnebre de Chopin.

El dia 2 de maig de 1902 es commemorà el 25è aniversari de la publicació de *L'Atlàntida* de mossèn Cinto Verdaguer, amb un concert a càrrec de l'Orfeó Vigatà. A més a més, el president, el Sr. Nadal, pronuncià un magnífic discurs adient a l'acte i es llegiren diversos fragments de l'immortal poema.

El dia 10 de juny moria a Vallvidrera Jacint Verdaguer, príncep dels poetes de Catalunya. L'associació que havia commemorat feia poc la publicació del poema *L'Atlàntida* ho sentí d'una manera especial, amb un sentiment generalitzat que es manifestà en el seu enterrament a Barcelona el dia 13 del mateix mes.

S'acostaven les Festes de Sant Miquel, que llavors encara es veien enlletgides pel correbou a la plaça, i Catalunya Vella envià un respectuós missatge al Consistori proposant la substitució del correbou per festes més cultes, més populars i més assequibles al públic, com eren una gran *kermesse* (en el propi sentit de la paraula): sardanes escollides per una bona cobla empordanesa, una batalla de flors, una festa poeticocoral i una bona tornaboda.

L'Ajuntament no féu cas d'aquesta instància, però pocs anys després el correbou desaparegué de la plaça i la major part de les festes proposades per

Catalunya Vella s'incorporaren i encara continuen formant part del programa de festes populars celebrades en honor de Sant Miquel.

En les festes d'aquest any Catalunya Vella es proposà començar amb la restauració dels ballets populars que s'anaven perdent en la nostra terra; moltes d'aquestes danses han passat com a patrimoni dels grups de folklore actual. El dia 9 de juliol s'anuncià un ball pla, però en realitat el programa fou ampli. Actuà l'orquestra de Josep Rovira, intervingueren dotze parelles, d'entre les quals, foren elegits rei i reina el jove farmacèutic Josep Bayés i la senyoreta Dolors Oliva. S'estampà un bonic programa que es repartí entre els convidats anticipadament. D'entre les danses obtingueren un gran èxit la dels cascavells, el ball pla d'Urgell, l'Esquerrana i la dansa dels ciris o de les flors, que les balladores oferiren al públic. Cada part acabà amb una sardana, que també va ser el plat fort de la tornaboda que es va celebrar al mas Janer el dilluns següent.

El diumenge 9 de novembre de 1902 s'inauguraven unes tertúlies de caràcter familiar en les quals es feia art i literatura, i també alguna representació dramàtica interessant. Es cantaven cançons populars i es donaven a conèixer els principals poetes catalans, amb un lleuger retrat crític previ. Els primers de qui es parlà foren els mestres Mateu i Costa i Llobera i el malaguanyat Casas i Amigó. També s'intercalà en aquelles memorables tertúlies una lectura crítica del poema «Canigó», de Mossèn Cinto.

Els dijous es donaven conferències en què es ressenyaven excursions. Ocupaven la tribuna els senyors socis Nadal, Bayés, Ylla, Callís, Casarramona, etc.

Aquests foren els actes més rellevants d'un primer any de vida. Els actes que seguiren en els anys successius i que s'han pogut ressenyar figuren en l'annex final d'aquesta obra. Tanmateix, i gràcies a ells, podem saber el que fou aquesta associació, com es complí el seu ideari, i podem fer una aproximació del que representà per al catalanisme a la ciutat i a la Plana de Vic però també a tot Catalunya.

LES MANIFESTACIONS POPULARS, EINA DE RECONSTRUCCIÓ DEL PAÍS

Recuperació de les tradicions

Tal com ja s'ha apuntat en la ressenya dels actes del primer any de vida de l'associació, una de les fites que aquesta es marcà fou la recuperació de les tradicions que creia típicament catalanes i que més s'adaptaven al nostre caràcter, li donaven prestigi i el dignificaven. En aquest aspecte no sols es fixaren en les tradicions folklòriques vigatanes, sinó també en aquelles que s'havien acreditat en les terres veïnes, que veien fàcilment assumibles pel nostre poble, i sobretot eren característiques del patrimoni dansaire català. Era una de les maneres d'enriquir el cabal dels nostres costums amb manifestacions de caràcter lúdic, sobradament acreditades i adaptades als costums morals de l'època, o més ben dit al tipus d'ètica que des de Catalunya Vella es defensava. Entre els balls que es prodigaren cal destacar les sardanes d'origen empordanès, la dansa cerdana, el ball del ciri, la dansa urgellesa esquerrana i el ball pla d'Olot i d'Urgell.

Cal dir d'entrada que aquest esforç de difusió no fou pas sols de Catalunya Vella: altres associacions el prodigaren i en especial les sardanes, que ja feia un temps que tenien associació pròpia i formaven part de tots els programes de festes que hi havia a la ciutat. El que hem de considerar important és el treball laboriós de difusió entre els seus socis, que cal considerar de classe mitjana i alta, que d'entrada podien veure aquestes manifestacions massa populars i impròpies d'alguns estaments socials. Al fet d'una indubtable catalanitat d'aquestes danses hem d'afegir-hi que tenien una netedat moral molt d'acord amb l'ètica que es predicava i que contrastava amb l'existència i difusió de balls amb molta més càrrega lúdica i fins i tot eròtica pel sentiment de l'època i que d'alguna manera s'anaven imposant.

Els balls que es volien recuperar i difondre es feien d'antuvi als locals de l'associació que els primers anys era a la casa de la plaça del Mercadal, coneguda com del General, a les voltes de ponent, transformada al cap de poc temps en estil modernista, avui Can Costa. L'estretor del lloc deuria condicionar el desenvolupament de les danses que s'adaptaven a un nombre reduït de balladors o a una massificació de l'espai.

El dia 3 de febrer tingué lloc el segon ball pla. El primer, que ja tenim ressenyat, es celebrà al local social, però com que resultà insuficient, es resolgué celebrar el segon a l'avui desaparegut Teatre Principal, a la rambla de Sant Domènec. La festa consistí en l'expressió de l'alegria popular de la ciutat de Vic, la primavera de l'any 1814, per la retirada dels exèrcits de la Guerra del Francès. Aquesta festa s'havia de celebrar al carrer amb tot el pintoresc bullici propi d'actes semblants. L'èxit fou esclatant. Les llotges estaven plenes d'espectadors àvids de presenciar la típica festa. La platea formava una sola sala amb l'escenari i a tot al voltant hi havien rengles de butaques, totes plenes de públic.

Com el temps de Carnestoltes, en què es celebrà aquest segon ball pla, es permeté l'ús de vestits d'època: les parelles i acompanyants es presentaren alguns amb roba de pagès i altres amb indumentària típica, però tots a l'estil de principis del segle XIX. Les dones anaven amb gipó de seda amb màniga curta, corbata, màniga negra, barret vermell, faldilla curta, sabata baixa i mitges blanques de seda. L'entrada de les parelles al clos de la festa fou cosa emocionant. Es ballaren sardanes, el ballet, la dansa muntanyenca, el contrapàs, el ball de cintes i altres. La cloenda de la festa fou el ball del ciri: elles al cap lluien mantellina blanca i portaven ben guarnida amb cintes i flors la típica almorraxa.

Amb aquesta festa, quedaren definitivament restablertes les belles danses que s'anaven perdent a la nostra terra. Però pel testimoni que representa la descripció d'aquestes sessions creiem interessant fer una referència a la ressenya que publicà el periòdic *Gazeta Vigatana* en el seu número 56, del dia 13 de juliol de 1904, quan podem considerar que la festa ja hauria arribat a una majoria d'edat. El text és una veritable crònica social vigatana:

«El Ball pla de "Catalunya Vella"»

Era d'esperar que seria una altra festa brillantíssima i superà totes les esperances. La gran sala de l'Associació, que ha sofert importants modificacions amb motiu de la instal·lació del cinematògraf, s'havia adornat molt sobriament però amb molt art, servint-se sobretot de plantes decoratives. La il·luminació elèctrica havia sigut considerablement augmentada. Una sola, però gegantina bandera catalana dava al lloc de la festa el color patriòtic que li esqueia. L'escala i les antesales estaven convertides en jardins.

La festa estava assenyalada per les deu de la vetlla, però a aquesta hora ja casi a la sala hi cabia ningú més. Les senyores i senyoretes eren rebudes a la porta pel jovent de l'Associació, entregant a cada una un formós ram de flors i un programa de la festa ricament estampat en lletres d'or sobre fons verd. Amb tot i el considerable espai que ofereix ara aquella sala, molts homes no trobaren setial i s'hagueren d'estar drets.

Poc després d'un quart d'onze es donà començament a la festa. A aquella hora la sala estava enlluernadora. Les senyores i senyoretes vestien amb

Sardanes en una tornaboda. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

gran riquesa i les noies s'havien adornat amb llaços i flors, encara que amb certa agradable sobrietat, per dar més color a les danses. Després del prelude que tocà l'aplaudit quintet que dirigeix el senyor Cortinas, el president de l'Associació senyor Fatjó, junt amb el membre de la junta senyor Bayés (Josep) en substitució del vicepresident que estava malalt, i en companyia dels joves D. Josep Casarramona de Barcelona i D. Josep Masó de Girona, se presentaren per treure la primera sardana anomenada d'honor. Els dos primers la iniciaren amb les senyoretes barcelonines Dolors Oliba i Maria Sindreu (que ja prengueren part en el ball pla de 1902) i els dos segons amb les senyoretes vigatanes Laieta Terricabras i Tereseta de Riera. Voltant la dita sardana d'honor se'n féu una altra molt grossa que fou ben ballada. A continuació vuit parelles ballaren el *Ballet*, que resultà engrescador com sempre; es ballà després una altra sardana i arribà l'hora vivament esperada de la dansa de Castellterçol, que anava a càrrec dels joves Josep i Lluís Bayés, Josep Casarramona, Pere Planas, Lluís Viguer i Ramon Bach i de les senyoretes Assumpta Subirachs, Roser Molist, Tereseta de Riera, Dolors Rabadà, Joana Casimiro i Angelina Viguer. Les figures i evolucions de dita dansa, que té estones un caient animat i popular marcadíssim, i després moments d'especial solemnitat que entren de ple en l'ordre artístic, s'anaren desenvolupant amb notòria elegància i distinció i amb una precisió de moviments que determinaren l'èxit. El concurs

anà seguint aquelles fases del ball una per una amb curiositat creixent i, a l'acabar-se, amb aquella viva sardana que recorda els finals de quasi totes les nostres danses populars, manifestà estrepitosament el seu entusiasme. A pesar del cansament, foren tantes les instàncies que la dansa es repetí, sortint encara més brillant que el primer cop.

A les hores hi hagué intermedi, espargint-se la gran majoria del concurs per les sales i dependències de l'Associació, fent-se gran consum de gelats i begudes refrescants. Al tornar a la sala gran se féu en la forma a consagrada del ball pla olotí, és a dir en comitiva solemne, als acords d'una marxa pomposa i de bracet senyores i senyors, obrint la marxa el president amb sa distingida esposa.

La segona part l'omplien tres sardanes que l'infatigable delit dels sardanistes convertí en quatre, l'elegant i imprescindible Esquerrana y el ball Cerdà que continua, al nostre parer, sostenint el seu ceptre de dansa cabdal, la més característica i catalana de totes, la més filosòfica i fins potser la més primitiva. La ballaren vuit parelles, com el Ballet, i ho feren més bé que mai, quedant tothom contentíssim i convençut del valor de la dansa.

El final, com hem indicat, fou una sardana doble i gens reposada i, a pesar de que la festa s'acabà un xiquet tard, tothom sentí recança a l'abandonar aquella sala tant afavorida i on tant hermosament i tant innocentment se passaven les hores. A pesar de que l'espai destinat a la dansa era bastant gran i que s'arribaren a fer tres sardanes concèntriques fou impossible aconseguir que ballessin totes les nombroses i gentils noies, vigatanes i forasteres, que assistien a la festa i de les quals és impossible retenir els noms. Nos exposaríem a omissions involuntàries que després nos sabrien molt de greu.

El nou ball pla ha estat, doncs, un nou èxit, és a dir l'èxit més gros que en aquesta mena de festes ha aconseguit "Catalunya Vella". I aquests èxits s'aniran repetint perquè a "Catalunya Vella" s'han concentrat la sang jove i generosa, l'art, el bon gust, les grans aspiracions i l'amor a la pàtria.»

(*Gazeta Vigatana*, núm. 56, 13 juliol 1904).

Aquestes manifestacions es mantingueren amb força almenys durant la primera etapa de l'associació, a les quals cal afegir les celebracions commemoratives de la reposició de les sardanes que sens falta se celebraven cada any en l'ocasió de les Festes de Sant Miquel dels Sants. Un tema que cal considerar típic en el manteniment i difusió de les tradicions.

Amb tot, el caire social i recreatiu que amb el temps va anar agafant Catalunya Vella va fer que augmentessin les sessions de ball en les quals participaven els socis, sempre membres de la societat benestant vigatana. Cal pensar que

CATALUNYA VELLA-VICH

Festa Major - Juliol de 1932

Dia 7 a les deu de la nit

Funció de Sarçuela

a càrrec de la Companyia Lírica de
LLUIS CALVO

Es representarà la Comèdia lírica en 3 actes, el segon dividit en 3 quadres, en vers, original de FEDERIC ROMERO i GUILLERM FERNANDEZ SHAW, música del mestre FEDERIC MORENO TORROBA:

Luisa Fernanda

REPARTIMENT: Luisa Fernanda, SOFIA VERGÉ; Carolina, CECILIA GUBERT; Meriena, Conxa Gorgé; Rosita, Leonor Torrecilla; Churrera, Pilar Soler; Criada, Lluisa Gomez; Veïna, Lola Sanz; Vidal Hernando, EMILI SAGI-BARBA; Javier Moreno, VICENTE SIMON; Anibal, Miquel Tejada; Nogaes, Ramon Casas; Don Florito, Francesc Villasant; El Vizco, Joan Ferret; El Saboyano, Telesfor Martí; Geromo, Eduard Torres.

Damisel·les, Venedors, Conspiradors, Cor general, Banda en escena.

ESPLENDIDA PRESENTACIÓ

Colossal triomf d'aquesta Companyia i del gran EMILI SAGI-BARBA

NOTA: El dia 11, hi haurà autos davant el local social pels socis que desitgin assistir a la Tornaboda.

Anunci d'una funció de sarsuela, molt del gust de l'època, i sempre festejada pel públic. Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietsx

la mentalitat tancada de l'Església catòlica amb la qualificació moral d'aquests balls va fer que en els primers temps de l'entitat es posterguessin en benefici dels balls tradicionals populars, evidentment més moralitzadors. Però a poc a poc van anar agafant importància les manifestacions lúdiques que s'estilaven arreu. I podem dir que quan van arribar els anys 20, si bé per una banda es mantingué l'aspecte tradicional i popular, per l'altra guanyaren terreny els balls amb l'aportació de les diferents orquestres, cosa que podrem apreciar en la ressenya dels actes celebrats.

No només foren els balls: també els espectacles ampliaren la seva obertura a l'estil del teatre que es feia a Barcelona no sols en teatres com el Romea, el

Novetats, i el Poliorama, sinó també en els teatres del Paral·lel. Aquest canvi d'estil es féu més palès en la darrera època en què a més de la programació habitual es generalitzaren les celebracions per Nadal i Reis, inclosa l'entrada del nou any, el Carnestoltes i les revetlles tradicionals a l'estiu. En el reglament interior aprovat amb els nous estatuts de l'any 1933 el vocal primer de la Junta presidia la Secció cultural i artística i el vocal segon la Secció de festes. Generalment aquests dos membres de la Junta eren els encarregats de contractar les companyies de teatre i *varietés* i en cada ocasió anaven a la capital amb ordres concretes que arribaven fins a recomanacions dels atributs anatòmics de les actrius, i que demostraven fins a quin punt la moral oficial no en sortia pas ben parada. Decididament el caire festiu, lúdic i recreatiu de l'associació s'imposava, a vegades, sobre la significació política.

LA REPRESA CULTURAL, COMPARTIDA AMB ALTRES ASSOCIACIONS I SEMPRE EN LA LÍNIA DE LES TRADICIONS VIGATANES. ELS ESTATUTS

A la ciutat de Vic, i, en especial, en l'època que comentem, les institucions, els centres recreatius, les associacions i les societats culturals tenien molta predicació i una ufana que avui pot fins i tot sorprendre. En definitiva, eren una eina que vertebrava la vida ciutadana i la seva vitalitat lúdica i religiosa, la seva energia urbana, la seva capacitat d'agrupament, el seu poder de generar opinió.

Era una herència del segle XIX, en especial de la segona meitat, en la qual trobem associacions de tot tipus: algunes ja venien dels gremis de les diferents professions que tenien una predilecció per algunes festes concretes. Altres s'havien gestat en una tertúlia amical en els salons de cases particulars, algunes de les quals encara perduren, on s'estilaven reunions amb el contingut més divers. Fou a partir d'aquest segle que les associacions tingueren una reglamentació administrativa que en regulava el funcionament, els fins i les activitats. Aquestes associacions, diguem-ne aquí recreatives, però que abastaven altres aspectes com la cultura en general, la religió, la formació dels seus socis, entre d'altres actuacions que després detallarem, agafaren noms emmanllevats a tendències foranes com *cercle*, format a partir del diminutiu de l'antic *circ* romà; *casino*, nom d'origen italià, diminutiu de *casa*; *club*, de procedència anglesa, *liceu* o *ateneu*, amb reminiscències de la Grècia clàssica, que contrastaven amb els noms que podríem considerar més de casa, com ara *penyes*, *centres* i *tertúlies*.

Miquel S. Salarich, en un article a la revista *Ausa*, fa un estudi sobre les societats recreatives del vuit-cents que són les que precediren Catalunya Vella i de les quals aquesta forçosament va agafar molts models d'activitats i de tradicions. En aquest estudi se'n citen més de trenta i la seva dedicació genèrica, que cal atribuir en els aspectes culturals i més o menys lúdics, fan molt difícil la classificació.

Algunes pel seu nom no amaguen pas la seva tendència o objectius, com per exemple el Centre Catòlic Monàrquic, el Centre Tradicionalista, el Centro

de Solidaridad Obrera, l'Ateneu de la Classe Obrera, el Centro Industrial Vicense, la Casa de Comedias y Teatro Ausonense, la Reunión Ocellera de la Ciutat de Vich, de fonda tradició en la cria de canaris, o el Veloz Club Vicense, que agrupava els vigatans amics de la bicicleta, element de l'època per excel·lència per anar més de pressa i gaudir de la velocitat. Totes aquestes associacions, a més de la seva activitat preferencial, oferien al soci un cúmul d'organitzacions lúdiques o culturals que tenien un relleu especial en les festes assenyalades de la ciutat com eren les Festes de Sant Miquel dels Sants i dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià, patrons de la ciutat, però que també s'estiraven en l'ocasió de les fires i mercats. No sols hi havia el Mercat del Ram, que ha perdurat, sinó també les fires tradicionals de primavera; a l'octubre, la de tardor, i pels voltants de Nadal, les fires d'hivern. Trobem, a més a més, esdeveniments singulars que eren objecte de festa, com per exemple ho fou l'arribada a la ciutat del ferrocarril l'any 1875 i el pas per la ciutat de les despulles de Ramon Berenguer III camí del monestir de Ripoll el 1893.

Les sessions de teatre, l'afició i el cultiu del cant coral, els concerts i recitals de cant de bon nivell, les conferències d'actualitat, les celebracions del Carnestoltes, les sessions formatives, l'excursionisme, i els relats dels viatges més o menys exòtics, eren les activitats que omplien les sessions i que, com s'ha apuntat, tenien un contingut més curós en els actes que obeïen a festes assenyalades.

Sense ànim de desmerèixer ningú, cal dir que les associacions que més destacaren en aquest temps foren el Cercle Literari, fundat l'any 1860, del qual la nova associació Catalunya Vella va agafar el relleu a la seva extinció pràctica a principis del segle xx, i el Casino Vicense, antecessor del Casino actual. Aquest sorgí com altres associacions, en el clos d'una tertúlia que tenia lloc a casa del comandant militar Ramon Casadevall, que agrupà tota l'aristocràcia vigatana del seu temps amb seleccionades reunions, escollides peces teatrals, lluides peces musicals i animats balls en l'estil més distingit de l'època. El Casino Vicense entrà de ple en la vida recreativa i lúdica de la ciutat en el nou segle, i pel seu prestigi podem dir que fou el model que marcà el nivell de les celebracions ciutadanes.

Hem deixat per esmentar al final el Centre Catalanista, que fou la darrera societat fundada a Vic en el segle dinovè amb estatuts aprovats el setembre de 1899. Els promotors eren Josep Viguier, Lluís B. Nadal i Martí Genís i Aguilar. La seva fundació no progressà en activitats, però té importància per aquest estudi, ja que els seus plantejaments desembocaren en la creació, com ja s'ha esmentat, de Catalunya Vella.

Aquest fou el pòsit cultural i associatiu que trobà la nova entitat. En estudiar les seves activitats ens ha semblat prudent separar en capítols a part la seva actuació política, el que fou la represa de la memòria del filòsof Jaume Balmes i Urpià, que heretà del Cercle Literari la seva indubtable vocació per celebrar

les Festes de Sant Miquel dels Sants, honorar la memòria de Jacint Verdaguer, poeta nacional de Catalunya, i els seus esforços, certament compartits amb altres associacions, per preservar i difondre el folklore tradicional català, activitat que els primers anys de la seva vida va tenir una significació social i una transcendència ciutadana.

Ens queda comentar alguns aspectes, com foren la promoció teatral i les sessions informatives i conferències culturals que sortien del natural camp del catalanisme i de la seva actuació política.

És necessari fer constar que el teatre fou una de les eines més interessants de catalanització que tingué l'associació. L'exercí, en especial en els primers temps, amb l'existència d'un quadre escènic aficionat amb socis de l'entitat, que sovint demanaven ajuda a actors de companyies professionals que representaven els papers centrals, i fins de directors forans. Però el que crida l'atenció és l'esforç que es va fer per donar a conèixer el teatre català de l'època en un temps que podem considerar molt prolífic amb autors de totes les tendències: Guimerà, Pitarrà, Folch i Torres, Pous i Pagès, Ignasi Iglesias, Apelles Mestres, Santiago Rusiñol, Francesc Camprodon, Feliu i Codina, Josep M. de Sagarra... podem comptar-los entre els autors més representats. En l'annex on es detallen els actes podem apreciar els diferents títols de les obres que es representaren.

A partir de la represa, l'any 1930, malgrat que continuà el quadre escènic de l'entitat, sovint es confiaven les obres a companyies escèniques professionals que venien de les millors actuacions que es feien a Barcelona, com Puig i Daví, del Teatre Romea, Adrià Gual, Josep Subirana, Maria Palau, Teresa Montoya, o de teatres com el Novetats i el Poliorama. A partir dels anys vint es va posar de moda la sarsuela, que es confià a grups escènics com Gubert i Vergé, Antonia Herrero, o Luís Calvo. Aquestes activitats teatrals algunes vegades es feien amb la col·laboració d'altres entitats, en especial del Casino Vicense, i no cal dir que s'emportaven la palma pel que fa a qualitat i nombre de representacions les que es feien per les Festes de Sant Miquel dels Sants.

També cal esmentar els aspectes culturals i l'activitat de l'excursionisme. En aquest camp cal dir que la secció excursionista de Catalunya Vella fou el germen del Centre Excursionista de Vic, en actuació des de l'any 1912, que a més aglutinà altres sectors excursionistes de la ciutat però que era mogut pels mateixos integrants de la secció d'excursionisme de Catalunya Vella. En agafar un caire independent s'hi afegiren altres grups de la ciutat no afins a la política o al catalanisme i, també, un nombre important de clergues als quals el caire polític que tenia l'associació els impedia, per manament superior, fer-se'n socis, encara que sens dubte n'eren simpatitzants. Dos fets importants marcaren el Centre Excursionista: la personalitat de mossèn Josep Gudiol i Cunill, que en fou el seu president, i la pràctica d'un excursionisme científic, moltes vegades amb programes d'excavacions i sempre amb una consciència històrica. Caracte-

rístiques que quedaren plasmades en el seu *Butlletí*, model que ha inspirat altres revistes de la ciutat com ara la revista *Ausa* del Patronat d'Estudis Osonencs.

La coincidència en les persones, l'elecció de la cel·la del temple Romà que també utilitzava Catalunya Vella o l'existència en la seva planta baixa d'una tertúlia que era el motor de la nova entitat, van fer que moltes de les activitats culturals, científiques i literàries les assumís a partir de l'any 1912 la nova entitat, de manera que a Catalunya Vella s'hi van quedar aquelles que tenien més sentit d'actuació política o les que ja s'havien acreditat com a tradicionals i típiques de l'associació.

Com a darrera aportació en l'aspecte cultural fou important la programació musical, sempre d'alta qualitat segons els gustos del moment, amb música dels millors mestres centreeuropeus i executada unes vegades per acreditats solistes amb els instruments de piano o corda i també per diferents conjunts orquestrals. Aquí també podem parlar d'una col·laboració especial amb la Societat Vigatana de Concerts, fundada pel mestre Espadaler, bon amic de la casa, que sempre que organitzà concerts amb Catalunya Vella ho féu amb l'aportació de l'Orfeó Vigatà del Conservatori.

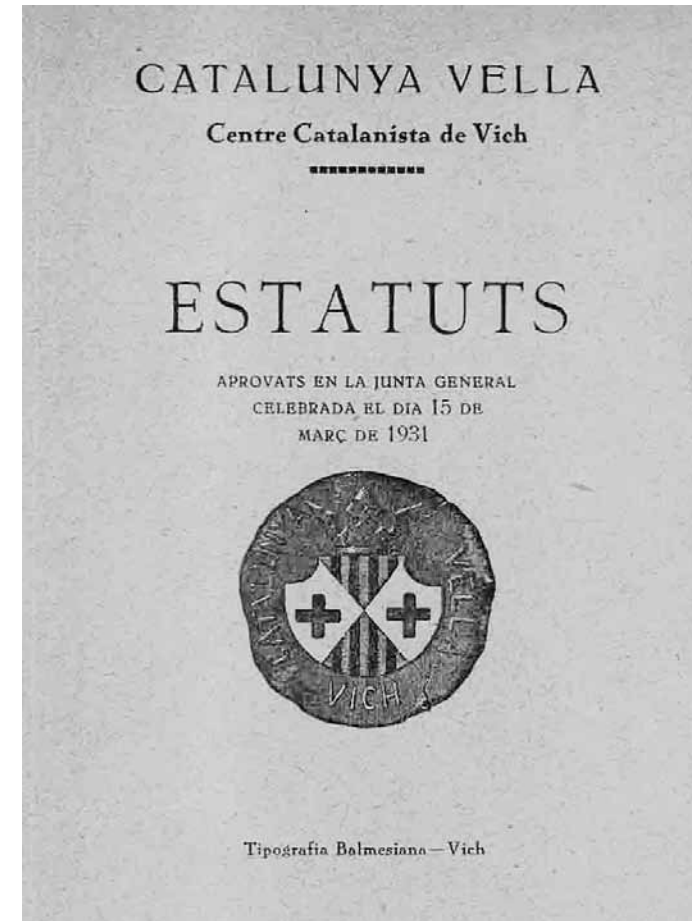
Aquestes sessions no sols eren de programació normal en festes assenyalsades com Sant Jordi o les Festes de Sant Miquel dels Sants, sinó que també omplien moltes de les sessions regulars que es feien en atenció als socis, algun cop intercalades amb lectura de poesies d'autors acreditats. Pot ser un índex de la vitalitat de l'associació que ja en la primera època, concretament l'any 1909, es rebien a la biblioteca, per a la lectura i consulta dels socis, les publicacions següents:

¡Cu-Cut!, *Metralla*, *De Tots Colors*, *Teatralia*, *La Catalunya*, *Il·lustració Catalana*, *Nuevo Mundo*, *L'Il·lustration*, *Empori*, *La Lectura*, *Je Sais Tout*, *Hojas Selectas*, *Il Secolo XX*, *Magazine*, *The Estudio*, *Forma*, *Progreso* i gairebé tots els periòdics escrits en català, així com alguns dels més importants publicats en castellà i francès.

Els estatuts

Pel que hem deduït de la seva actuació, Catalunya Vella almenys va tenir tres estatuts: els fundacionals, dels quals no n'hem pogut localitzar cap exemplar; els de l'any 1908, lleugerament reformats, i els de l'any 1933, que a més adjuntaven un reglament interior força detallat. Ambdós documents es publiquen com a annex al final dels capítols d'aquesta història.

En tots els documents impera la condició de promoure el catalanisme, en totes les seves dimensions, com a predisposició que es demanava als futurs socis. Per la resta el que trobem en el contingut estatutari és normal per la seva època.

Estatuts de l'entitat aprovats l'any 1931. Biblioteca Episcopal de Vic.

Els estatuts de l'any 1908 esmenten que només reformen lleugerament els estatuts fundacionals. Consten de 18 articles. És bo citar l'article primer, que defineix l'associació i els seus objectius i que, a la pràctica, no es modifica en els redactats posteriors. Ens diu el següent:

«Aquesta associació es denominarà "Catalunya Vella", Centre Catalanista de Vic i tindrà per objecte contribuir en totes les formes legals que estiguin al seu al·canç a la propaganda de les doctrines descentralitzadores i autonomistes a favor de Catalunya.»

Es demana als futurs socis, que han de ser proposats per dos socis en actiu, haver fet actes de reconegut amor a Catalunya. La Junta Directiva estarà formada per nou membres, que caldrà renovar cada any, i s'estableixen normes per les juntes generals ordinària i extraordinària.

Els estatuts aprovats l'any 1933 són més amplis i explícits malgrat que també tenen 18 articles i dues disposicions generals, que fan referència als locals i a la possible dissolució de l'entitat. L'article primer es manté però, a més, s'inclou com a objecte de l'associació la mútua instrucció i recreació dels seus socis amb lectures, conferències, concerts i resta d'actes d'aquesta classe. Es concreten amb més amplitud els drets dels socis que a més d'individuals es preveu que siguin col·lectius. Es manté la composició de la Junta Directiva amb nou membres. En les juntes generals el vot del president serà de qualitat, i s'articulen les possibles delegacions en pobles de la comarca.

Més interessant ens resulta el reglament interior, que consta de 26 articles.

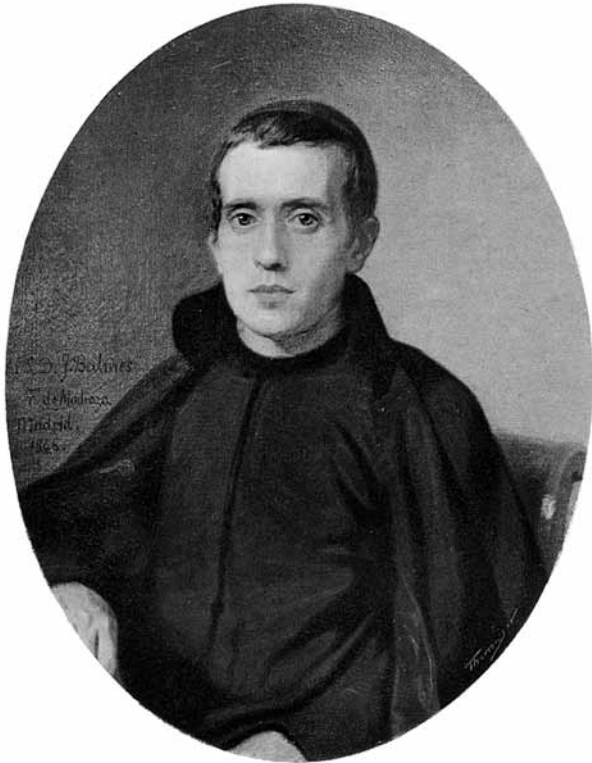
Per assolir més fàcilment l'objecte consignat en l'article primer dels estatuts es divideix la tasca de l'associació en seccions que inicialment seran Organització i propaganda, Cultural i artística, i Festes i règim interior. Els membres de la Junta Directiva s'integren amb diferents càrrecs a les seccions. A partir de l'article 12 es detallen les tasques que han d'assumir cadascun dels membres de la Junta i les seves competències. Aquesta concreció de repartiment de funcions té un regust molt peculiar, i al final hi consta la figura del cafeter i del conserge, personatges imprescindibles en les societats recreatives del seu temps.

L'HERÈNCIA VIGATANA. JAUME BALMES LA COMMEMORACIÓ ANYAL I LES FESTES DEL CENTENARI DEL SEU NAIXEMENT

Com a entitat continuadora de les tasques culturals i artístiques del Cercle Literari, una de les primeres preocupacions de la nova associació va ésser la continuïtat de les celebracions balmesianes, que amb lleugeres diferències de contingut i de data es celebraven en el Cercle Literari, entorn de la data de 9 de juliol, coincidint amb l'aniversari de la seva mort, i quasi sempre dins el marc de les Festes de Sant Miquel dels Sants.

L'any 1903, quan Catalunya Vella tan sols feia un any que estava en actiu, es féu càrrec de l'organització de la sessió commemorativa. Aquell any havia assolit la presidència de l'entitat Josep Fatjó i Vilas, propietari de la casa on va morir Balmes. Per una vegada la renovada sessió fou en un indret singular, potser el més adient, malgrat que com es pot suposar va tenir un caire íntim i el seu contingut es centrà en una conferència, costum que ha perdurat fins als nostres dies. Ocupà la càtedra Jaume Collell que parlà de Balmes i el papa Lleó XIII. El president, en cloure l'acte, digué que havíem de començar a preocupar-nos per la celebració del centenari del naixement del gran vigatà, la mort del qual commemoràvem, i va afegir que, si bé era cert que encara faltaven set anys per arribar a la data que es tractava de celebrar, tot aquest temps s'havia de considerar necessari per preparar una cosa digna, que correspongués a la fama universal de què gaudeix el primer filòsof espanyol de la dinovena centúria, segons paraules de Menéndez y Pelayo. L'assistència de socis de Catalunya Vella va ésser molt àmplia, i es pot dir que en aquell moment començà la preparació del centenari de l'any 1910.

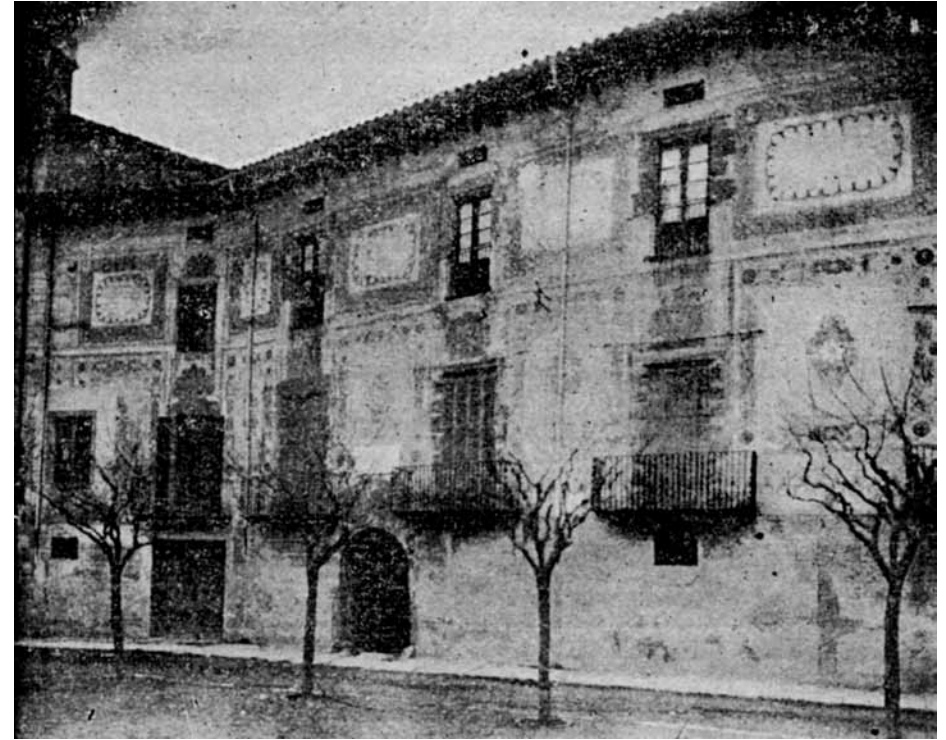
L'any següent la sessió es celebrà ja al Temple Romà, amb la conferència de Felip Casclar «Estructura mental i filosòfica de Balmes». La presidí el senyor bisbe i hi assistí l'Ajuntament en corporació acompanyat de la Banda Municipal. En aquest estatge va romandre fins a l'any 1910, en què en ocasió de la commemoració del centenari del naixement del filòsof entrà com a organitzador l'Ajuntament de la ciutat. Aquesta ubicació al Temple Romà és índex de les bones relacions amb els seus propietaris, la Societat Arqueològica, cosa

Jaume Balmes. foto extreta de *Balmes, la seva vida, el seu temps...*, vol. 2.

normal si pensem que molts dels components de la societat que va salvar el temple de la destrucció l'any 1882 eren ja en aquell moment socis de la nova entitat catalanista. El temple esdevindrà, a partir d'aquell moment, un dels llocs que utilitzà Catalunya Vella per alguns tipus d'actes més representatius i moltes vegades es sentí coprotagonista dels actes que s'hi celebraven.

És bo comentar que en l'acte de l'any 1906 l'escriptor Jaume Maspons i Camarasa pujà espontàniament a la tribuna i llegí unes notes segons les quals Balmes havia escrit la seva obra *El Criterio* en una masia prop de Sant Feliu de Codines, terme municipal de Caldes de Montbui, anomenada el Prat de Dalt. Allà mateix nasqué la idea de posar-hi una làpida commemorant el fet. Catalunya Vella agafà la iniciativa i el 25 de setembre d'aquell any 1906, en presència dels tres Ajuntaments: Caldes de Montbui, Sant Feliu de Codines i Vic, amb representants de la premsa de tot el país i una gran gentada, s'inaugurà la placa i es deixà constància, amb un toc d'atenció públic, de la propera commemoració centenària.

Casa Bojons, on morí Jaume Balmes el 9 de juliol de 1848. foto extreta de *El centenario de Balmes. Boletín mensual*, núm. 8 (ago. 1910).

Les sessions que seguiren són un índex dels temps tant pels temes exposats com per les personalitats que els desenvoluparen:

- 1905. Balmes i la seva obra apologètica social. Josep M. Baranera.
- 1906. Balmes economista. Francesc Albó.
- 1907. L'obra d'en Balmes en la història de la filosofia i en la filosofia e la història. Enric Pla i Deniel.
- 1908. El catalanisme de Balmes. Francesc de P. Maspons i Anglasesell.
- 1909. Escolis a un capítol del *Protestantismo*, o sia Balmes historiador providencial de la civilització i per consegüent apologista de la Companyia de Jesús. Marià Esturí S. J.
- 1910. Commemoració del primer centenari del naixement de Balmes i Congrés d'Apologètica.

Aquesta efemèride marca una nova inflexió en el reconeixement de Balmes per la seva ciutat nadiua. Lluís B. Nadal, fundador de Catalunya Vella, va recopilar el que fou aquest esdeveniment en un llibre, editat per la *Gazeta Montanyesa* el 1911 amb el títol de «Crònica de les Festes del Centenari d'en Balmes». És una de les proves més convincents que el paper que va jugar l'entitat en l'organització i en el desenvolupament de les festes fou més que notable.

En un alambinat anunci, es fa saber als vigatans els desitjos del que els organitzadors creuen que haurien de ser les festes. És bo reproduir aquí l'anunci de la celebració com va sortir en la *Gazeta Montanyesa* de l'11 de juliol de l'any 1909, que suposem redactat per Jaume Collell, on es barregen projectes, desitjos, il·lusions, crònica del que s'està fent, i també arengues als ciutadans. No tot el que s'anunciava es va complir ni fou realitat, però el text demostra la il·lusió i empena que tenien els organitzadors de la festa, el seu desig de comunicar-la a tot el poble i l'esperit de lluita per fer-ho tot realitat. Quan un ho llegeix enyora que el segon centenari no hagi tingut bons propagandistes.

«El centenari de Balmes

Esperàvem l'anyal commemoració de la mort del gran filòsof vigatà per fer aquesta primera crida formal de la solemníssima recordació del seu naixement, que s'ha de fer l'any 1910 i de la qual parlà per primera vegada l'any 1903 el president de Catalunya Vella en l'acte celebrat en la casa mortuòria del savi il·lustre, havent funcionat des d'aleshores dintre la dita Associació una comissió que té complert i rodonejat un plan grandios per celebrar dit Centenari.

De tots és generalment sabut que en Balmes nasqué en aquesta ciutat, i encara hem d'acabar d'esbrinar a hont, per més que lo versemblant és que fou al carrer de Serrallers, el dia 28 d'agost de l'any 1810. En tal dia, com també sap tothom, se celebra la festa de sant Agustí, lo qual no deixa d'ésser, atès el caràcter del nostre immortal compatrici, una curiosa coincidència. El 28 d'Agost de 1910 farà, doncs, cent anys justos que en Balmes vingué a la vida, i encara que la seva no passà dels 38 anys, sa obra fou tan grandiosa i tan sòlida, que està destinada, com el seu nom, a viure tant com el món viurà. En Balmes no és una glòria local, ni una glòria purament nacional; és una glòria universal. Ho provaria, si altra cosa no, la circumstància d'haver sigut traduïdes les seves obres a totes les llengües. Per això quan a Catalunya Vella s'inicià l'any dessusdit el pensament de celebrar el Centenari, fou amb l'esperit de donar-li caràcter internacional, servint de base per això la reunió d'un Congrés filosòfic a on vinguessin a rendir tribut al nostre gran savi els homes il·lustres de tots els països. Aquesta idea, favorablement acollida pel nostre Sr. Bisbe qui des d'el primer dia de parlar d'aquest assumpte es mostra disposat a dar al Centenari

la major pompa possible, pot dir-se que està ja en vies de realització i dintre de poc serà coneguda la llista de les persones notables de dintre i fora de la Ciutat que formaran la gran Junta que ha de preparar aquesta transcendental assemblea, de les particularitats de la qual nos tocarà parlar molt aviat, tenint contínuament els nostres lectors al corrent e tot lo que a la mateixa faci referència.

Com diem en altra lloc d'aquest número, el dijous, després de la festa al Temple Romà, els elements oficials que hi havia assistit tingueren una sentada al palau bisbal, tocant per primera vegada d'una manera formal i definitiva aquest assumpte del Centenari. Tots els presents se mostraren entusiasmats amb les gras línies del projecte, que com aquell qui diu neixen per elles mateixes, tenint en compte que les festes centenàries coincidirán amb la inauguració de les pintures de la Catedral. Tots els nostres lectors se faran càrrec amb això de la grandiositat de que han d'anar revestides aquestes festes i quina gentada han d'atraure. Per altra part el juntar la commemoració d'en Balmes amb l'estreno de la monumental obra artística que prepara en Sert és un tribut al insigne filòsof com no podíem imaginar-lo.

Solemníssimes funcions religioses en la nostra a les hores endiumenjada Basílica, com també solemníssima absoluta en el bonic claustre al peu del sepulcre del gran home; l'apologia d'aquest i de la seva obra feta pels millors oradors que vinguin a les nostres festes; la Ciutat vestida de gala per l'entusiasme i la iniciativa dels veïns, ben dirigits per artistes que ho entenguin; grans festivals populars en els quals totes les arts catalanes tinguin la més escaiguda representació; exposicions i concursos locals, comarcals i regionals; representacions a cel ras amb les quals el poble pugui capir tota la grandiositat de la reproducció de les escenes humanes per l'art conscient i transcendental; festes literàries on se recordi gràficament la gran influència que l'escola vigatana ha tingut en el ressorgiment de la poesia catalana, i altres i altres coses que s'aniran descabdellant al voltant del Congrés filosòfic internacional que serà el principal acte del Centenari... Heus aquí les gras línies del projecte que en la reunió del palau bisbal s'anaren dibuixant al ulls de tots amb certa imponent sobrietat que no impedia veure els detalls de cada festa amb tota sa penetrant bellesa.

Avui s'han de reunir en el mateix lloc les Comissions oficials per començar a posar mans a l'obra. Però qui ha de començar a preparar-se d'una manera formal és la Ciutat. Comptant, com se comptarà, amb la unitat de pensament i de sentir de tots els ciutadans, cal no oblidar que una festa tant grandiosa ha de tenir llarga preparació. Abans de pensar en adornar els carrers s'ha de pensar en netejar-los i posar-los en disposició d'ésser adornats. En la ciutat hi ha mil coses a esmenar i s'ha d'aprofitar el temps que ens queda fins a l'Agost de 1910 per esmenar-les. I no convé gansejar, perquè

aquest temps passarà volant. La Ciutat mateixa és la que s'ha d'imposar aquesta obligació perquè qui ho ha de fer ho faci.

I prou per avui. Per primera crida ja basten aquestes ratlles. Ja hi tornarem tot sovint. Lo que voldríem és que tothom es penetrés de la grandesa de la festa i de totes les idees que nascan per celebrar-la sien dignes del gran home a qui aquella va dedicada. Han de quedar exclosos en absolut les petiteses i els raquitismes.»

(*Gazeta Montanyesa*, núm. 271, 11 juliol 1908).

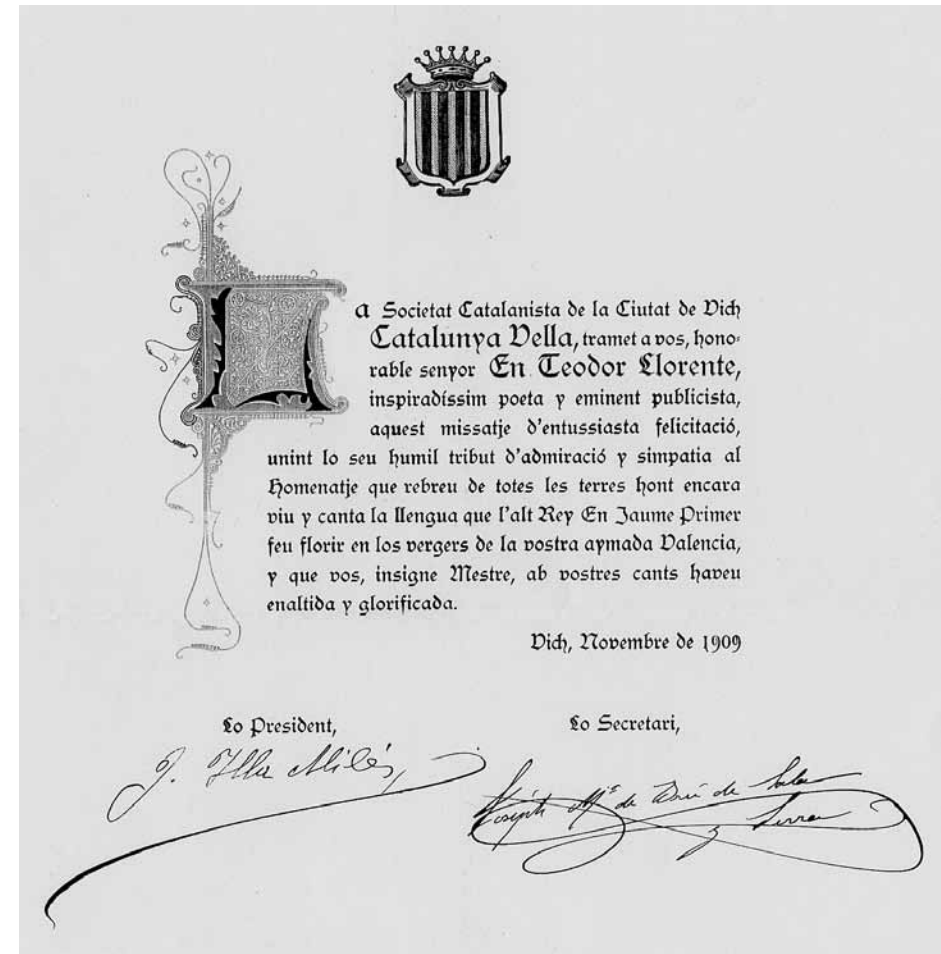
Es nomenaren quinze comissions amb treball i objectius variats, des d'un comitè executiu fins a una comissió per procurar allotjaments, cosa important en una ciutat com Vic que en aquells temps no tenia estructura d'hotels. Podem afirmar que en elles els socis de l'entitat hi eren tots. No cal fer aquí una descripció de les festes, sols fent constar un índex dels diferents capítols del llibre de Lluís B. Nadal podem ja apropar-nos a la seva importància i transcendència:

Els preparatius; Les subvencions, el Congrés el Butlletí i l'adhesió de la Corona; Data de les Festes; Millores urbanes; La bandera de la ciutat; La biblioteca balmesiana, làpides i monuments; La tómbola, el Congrés, el concurs pecuari; El Cartell i la seva història; El programa, llibres i exposicions; Allotjaments, trens extraordinaris; La representació reial, el programa i la Missa; L'empal·liada als carrers i places, iniciatives particulars; La processó Eucarística; L'inauguració de l'estació nova; Allotjaments d'Honor; L'Orfeó català, l'arribada de la Infanta Isabel; El gran dia; El dinar episcopal, el Congrés d'Apologètica; El concurs pecuari; L'àpat municipal i despedida de la Infanta; La festa folklòrica, un casament a pagès; La vetllada en les societats; La funció lírica popular; La clausura de Congrés i del Concurs, concurs de sardanes; La processó; El castell de foc, la Festa poètica; Els últims trens a la nit.

Les festes foren un gran èxit popular, religiós i sobretot ciutadà. Tothom es bolcà perquè els visitants poguessin apreciar l'estima de la ciutat per Jaume Balmes i per donar a totes les festes un sentit de catalanitat, fet que s'aconseguí amb les obres teatrals, amb el concurs extraordinari de l'Orfeó Català, i amb la joia i alegria que es podia viure en les places i carrers.

Tota la història de la primera entitat catalanista de la ciutat de Vic, en el que fa referència a l'any 1910, va lligada a les festes del centenari que es celebraren amb la col·laboració de tot l'Estat i assistència internacional, que va fer que Balmes es considerés com una glòria nacional de tot el segle XIX.

Catalunya Vella va estar en tot, fins al punt que va suspendre totes les seves activitats per dirigir els seus homes cap a l'organització de les diades que deixaren un record inesborrable a tots els qui tingueren la sort de poder-les viure.

Reconeixement de Catalunya Vella a Teodor Llorente. Arxiu Comarcal d'Osona.

Als treballs dels homes de Catalunya Vella es deu la gran adhesió que va trobar a tot el país el festeig que s'anava a celebrar. Per ells es va aconseguir la col·laboració del Govern i de la Cambra legislativa, que votà una subvenció de cinquanta mil pessetes per les despeses d'organització. Ells foren els que organitzaren la cèlebre «Tómbola» que tingué lloc a l'estatge de la Joventut Catòlica, i les festes folklòriques, inclosa la participació de l'Orfeó Català. En fi, si repassem la llista de les comissions nomenades per portar a terme les festes, arreu hi trobarem noms més que coneguts de la casa. Com a colofó propi

l'associació va dedicar als seu socis un concert instrumental amb orquestra de professors vinguts de Barcelona i dirigits pel mestre Lamotte de Grignon.

Les festes ajudaren en gran manera a refermar la presència de l'entitat a la ciutat i a millorar la seva influència, que s'exerciria aportant homes de confiança a l'Ajuntament i oferint sessions i actes de prestigi.

La commemoració anual balmesiana passà a l'Ajuntament i es celebrà a partir de l'any 1911 a la Sala de la Columna, però Catalunya Vella continuà amb la coresponsabilitat de la seva organització que perdurà fins al mateix any 1936, pocs dies abans de la revolta dels militars contra la República.

L'acte de l'any 1911 revestí un caràcter especial, com sempre dins el marc de les Festes de Sant Miquel dels Sants. Ocupà la presidència amb l'excel·lentíssim Ajuntament, el diputat a Corts Ròmul Bosch i Alsina, el diputat provincial Narcís Verdager, el president de Catalunya Vella i el Dr. Dachs representant el Sr. bisbe. La banda municipal tocà unes peces per amenitzar l'acte, i el Sr. Josep Fatjó féu la presentació del conferenciant.

Els temes desenvolupats i els conferencians d'aquests anys foren els següents:

1911. Concepció catalana de la psicologia. Tomàs Carreras i Artau.
1912. L'Harmonisme de Balmes. Lluís Carreras.
1913. Apologistes seglars contemporanis a Balmes. A. Rubió i Lluch.
1914. Balmes en son temps. Miquel dels Sants Oliver.
1915. Balmes i la dignificació de periodisme. Miquel dels Sants Oliver.
1916. Balmes i la qüestió catalana. Jaume Collell.
1917. La intuïció psicològica del doctor Balmes. Joan d'Abadal S. J.
1918. La perenne actualitat de les obres de Balmes. Jaume Collell.
1919. L'obra patriòtica de Balmes i d'en Quadrado. Jaume Collell.
1920. El vigatanisme de Balmes. Ignasi Casanovas S. J.
1921. Balmes i el problema de l'associació obrera. Ramon Rucabado.
1922. L'exemplaritat intel·lectual de Balmes. Josep Llovera.
1923. La teoria de la veritat en Balmes. Adolfo Bonilla San Martín.
1924. El tomismo en Balmes en su tratado de la certeza. Jesús Guisa y Acevedo.
1925. Apologia de los bienes del Clero, según el Dr. J. Balmes. J. Postius, C.M.F.
1926. Balmes y los pensadores católicos del siglo XIX. Joan Lladó.

1927. Balmes político. Jacint Comella i Colom.

1928. Balmes periodista. Joan Burgada i Julià.

1929. El poder temporal de los Papas en Balmes. Julio Francés Alonso S. J.

1930. Les característiques psicològiques de Balmes. Oriol Anguera de Sojo.

1931. Balmes vist des de les seves posicions errònies. Miquel d'Espluques, O.F.M. Cap.

1932. Balmes conductor d'esperits. Josep Ruiz Manent.

1933. Política de Balmes. Jaume Raventós.

1934. Influència de Balmes en el renaixement de l'escolàstica. Carles Cardó.

1935. El principi de la unitat de l'ordre. De Balmes a Maritain. Rafael Gay de Montellà.

1936. L'estil de Balmes. Joan Manyà.

Com podem veure els temes i els conferencians variaven segons els costums dels temps i les influències de l'època. La majoria de les exposicions es feren en català però sense descartar el castellà si aquesta era la llengua usual de l'autor de la conferència. Podríem ampliar i concloure aquesta llista amb la continuïtat de la celebració en el temps, però és necessari afirmar que la manipulació del filòsof vigatà va arribar a cotes insospitades després de la Guerra Civil i en l'ocasió del centenari de la seva mort, circumstància que no ha deixat de fer-li mal, malgrat que això també el va convertir en una figura d'actualitat i el va posar a primera línia dels pensadors del seu temps, un temps molt agitat, en el qual el pensador vigatà va intentar situar-se lluny de qualsevol esperit dictatorial.

Tanmateix, cal fer constar l'esforç del consistori vigatà després de la dictadura per redreçar la figura del personatge que avui, des de la història, es pot veure més com a pensador, periodista i polític que simplement com a filòsof. En aquesta línia és bo esmentar les aportacions amb visió més d'actualitat i gens manipulada de Vicenç Enrique i Tarancon, Ernest Lluch, Narcís Jubany, Jordi Pujol, Enrique Tierno Galvan, Joan Rigol, Miquel Roca i Junyent, Josep M. Fradera i Fabià Estapé, entre d'altres, que segons que sembla no han aconseguit allunyar el fantasma que va crear la dictadura del general Franco, per altra banda fàcil de retreure tenint en compte que el va marcar excessivament. A la fi faríem nostra l'afirmació de Miquel Batllori, que posà per títol a la seva intervenció de l'any 1981 «Balmes, sempre més disputat que discutit».

La revista *Ausa* del Patronat d'Estudis Osonencs, en el seu número 167 de l'any 2011, en glossar la commemoració del segon centenari del naixement de Balmes, fa una revisió acurada de la relació de Jaume Balmes i el franquisme que cal valorar positivament a l'hora d'estudiar el tema.

Cal remarcar que l'any 1923, en el consistori de l'Ajuntament presidit per l'alcalde Ramon Bach, el president de Catalunya Vella, Jaume Corominas, fa una petició a l'Ajuntament perquè jamai pugui deixar de celebrar-se l'anyal sessió dedicada a Balmes. Això es podria produir a causa de les vicissituds per on poden passar les societats, i prega a l'Ajuntament que se n'encarregui i assigni una comissió composta pel Sr. Alcalde, dos regidors, un representant de Catalunya Vella i el bibliotecari episcopal. Acceptat el suggeriment, es proposa que els dos regidors que podrien formar part de la comissió siguin els Srs. Riera i Pujols. L'oferiment tenia quelcom de profètic, ja que aquell mateix any el dictador general Primo de Rivera suspenia les activitats de la institució, que sortosament va reprendre les activitats l'any 1930, època en què tornà a col·laborar amb l'Ajuntament en l'organització de la commemoració balmesiana fins a la revolució de l'any 1936.

La ciutat de Vic el 2010, l'any de la hipotètica celebració del segon centenari, no ha estat a l'altura que es mereixien els homes que impulsaren la celebració de l'any 1910. Ha estat una ocasió perduda. Aquest no és el lloc de cercar-ne les raons, que sens dubte existeixen; sols s'imposa fer una comparança entre la il·lusió ciutadana, el nivell cultural i sensibilització dels que actuaren com a capdavanters d'aquella festa: el consistori municipal, l'Església vigatana i les associacions, i la realitat actual, molt difuminada i fins i tot apàtica a l'hora de propagar les glòries de la ciutat i la seva història.

Tanmateix, cal destacar, com a fet aïllat, al costat de commemoracions del Seminari de Vic i del Patronat d'Estudis Osonencs, la publicació d'un llibre de Miquel dels Sants Molist i Badiola que recull el que foren aquelles festes de l'any 1910, on es reproduïx el text de la *Crònica de les Festes* de Lluís B. Nadal i un copiós aplec de notes de premsa d'aquells anys 1909-1910 que tenen un remarcable interès ciutadà.

FIDELITAT A UN PASSAT IMMEDIAT: JACINT VERDAGUER, EL MONUMENT A FOLGUEROLES I ALTRES ACTUACIONS AMB RESSÒ VERDAGUERIÀ

El dia 10 de juny de l'any 1902, a la Vil·la Joana de Vallvidrera, moria Jacint Verdaguer i Santaló, príncep dels poetes de Catalunya. La reacció de sentiment popular que es despertà a tot el país, però en especial en els llocs on el poeta havia tingut més protagonisme, es manifestà d'una manera inusitada que es féu palesa en la demostració popular i cívica que hi hagué al Saló de Cent, on fou instal·lada la capella ardent, i en el seu enterrament, que tingué lloc a Barcelona el dia 13 de juny al cementiri de Montjuïc. Josep Maria de Sagarra jutja l'esdeveniment dient: «No es pot negar que Catalunya estava de sort; en el mateix any que havia guanyat la gran batalla política, que el problema català venia a ser, i ho seria una colla d'anys, l'únic reactiu amb carn i sang dins la paròdia democràtica d'un parlament, després de perdudes les colònies, Verdaguer es convertia en símbol indiscutible per empaitar tot un desvetllament col·lectiu». (Josep M. Garrut. *Jacint Verdaguer, príncep dels poetes catalans*. Barcelona, 1977)

És bo aportar una mostra d'esdeveniments que ens il·lustren el protagonisme de les entitats vigatanes a l'hora de preservar d'una manera especial la memòria del poeta a la Plana de Vic. I convertir en un toc d'atenció els llocs més emblemàtics, on el record de Verdaguer portava a fixar dins aquest espai geogràfic la memòria del seu pas. Ha estat un retornar al poeta tot el que va fer per la ciutat que va estimar i que tant va contribuir en la seva formació humanística i religiosa.

Sense ser exhaustius en l'aspecte dels precedents, i per deixar constància de la dedicació de la nostra societat a la causa verdagueriana, podem marcar unes fites que són representatives:

El dia 2 de maig de 1902, Catalunya Vella commemorà el 25è aniversari de la publicació de *L'Atlàntida* de mossèn Cinto Verdaguer, amb un concert a càrrec de l'Orfeó Vigatà. A més, el president, el Sr. Nadal, pronuncià un magnífic

discurs adient a l'acte i es llegiren diversos fragments de l'immortal poema. Era la primera commemoració verdagueriana de les que després la ciutat de Vic i el seu poble nadiu de Folgueroles s'han encarregat de multiplicar.

Dissortadament, el mes següent es produïa la mort del poeta. L'impacte en l'associació fou fort. No oblidem que entre els seus amics més propers hi trobem Nadal i, sobretot, Martí Genís, company inseparable de l'Esbart.

Verdaguer i les seves obres havien estat objecte de lectura i comentaris en diverses sessions del Cercle Literari i era lògic que ara, després de la mort del poeta, agafessin un valor més definitiu i un respecte i veneració sense precedents, i així les va tractar Catalunya Vella.

El dia 9 de novembre del mateix any es féu una sessió amb lectura crítica del poema *Canigó*. Era un precedent que no es va aturar a l'hora d'apreciar i difondre l'obra del poeta de Folgueroles, i les lectures dels seus versos es repetiren en moltes de les tertúlies que l'associació celebrava tots els diumenges.

El 6 de gener de l'any 1903 Martí Genís féu una exposició sobre «Reflexions històriques de l'Esbart de Vic» amb moltes referències al poeta. No va tardar a reaccionar l'Ajuntament de la ciutat de Vic, i en la sessió del dia 8 de juny de l'any 1903, aprovà posar el nom del poeta al carrer de nova obertura que uniria la futura estació del ferrocarril amb la plaça del Mercadal. Marcava així un costum que després s'ha generalitzat en totes les ciutats i pobles de Catalunya. Aquest acord municipal quedà realitzat plenament amb la inauguració solemne i definitiva de la nova estació i de millores al carrer per les festes del centenari del naixement de Jaume Balmes l'any 1910.

Continuem amb Catalunya Vella. L'any següent, el 1904, quan es recuperà el Temple Romà com a lloc per acollir la commemoració anyal de la mort de Jaume Balmes, s'aprofità l'avinentsa per plantar un esqueix del llorer que mossèn Cinto havia plantat a la casa parroquial de Vinyoles d'Orís, únic lloc on Verdaguer havia exercit un càrrec pastoral. Aquest llorer, el del temple, però sobretot el de Vinyoles, amb el temps ha esdevingut un mite i un signe verdaguerià: en podem trobar entre els llocs més destacats: al jardí del costat de l'església parroquial de Folgueroles; a Vinyoles d'Orís, al costat del seu monument; al parc d'El Retiro de Madrid, prop del monument que hi té el poeta amb una llegenda que el qualifica com el millor poeta líric d'Espanya; al parc de Palermo, a Buenos Aires, i segurament en altres indrets que no tenim localitzats. Era tradicional que una corona feta amb fulles d'aquest llorer fos dipositada per l'associació Catalunya Vella, cada Onze de Setembre, al monument a Rafael de Casanova a Barcelona. Més tard la Unió Excursionista de Vic va refer aquesta tradició, i també va començar a portar una corona del mateix llorer a la tomba de Pompeu Fabra a Prada del Conflent.

Però calia fer més coses, i el 21 d'agost d'aquell any Catalunya Vella convocà una reunió a Folgueroles per exposar el seu pla d'erigir un pedró a la

memòria del poeta al poble on va néixer. De seguida posà en marxa una proclama de caire popular. El periòdic local *Gazeta Vigatana*, en la seva publicació de l'any 1, núm. 23, del 18 de març de 1904, se'n féu ressò amb els següents termes:

«El Padró commemoratiu del naixement de Mossèn Jacinto Verdaguer a Folgueroles.»

Al·locució que l'Associació Catalunya Vella dirigeix a tots els catalans perquè contribueixin a la realització de tan bonica idea, que, com dèiem l'altre dia ha sigut calorosament rebuda i aprovada per totes les persones que sentiren pel nom y la persona del Poeta verdadera estimació i desitgen contribuir a la seva perpètua glòria.

No sabríem què afegir a les paraules de dita al·locució, que en poques ratlles explica lo que “Catalunya Vella” s'ha proposat fer, que és senzillament assenyalar amb una fita lo més artística possible el lloc del naixement del poeta dintre el territori vigatà. El pla material és modest: la grandesa s'ha de trobar en el mateix pensament. I per ço mateix que és modest és de fàcil realització, i els propòsits de “Catalunya Vella” són de posar mans a l'obra tant aviat com la subscripció estigui encarrilada a fi d'inaugurar aquest senzill monument abans d'entrar a la tardor.

“Catalunya Vella” convida a tots els catalans a contribuir-hi, perquè sap de molts que estan esperant amb desig la realització de l'idea, però, a part d'això nosaltres entenem que és la comarca de Vic la que més hi ha de fer, perquè sobre la Plana de Vic recau en primer terme la glòria del Poeta: totes les biografies ho diuen i li diran: Fill de Folgueroles, en la Plana de Vic. Aquesta és una bona ocasió perquè totes les poblacions de la Plana donen un bon exemple públic agermanant-se estretament per ajudar a la fama de qui tantes vegades l'honrà a ells en ses immortals poesies.»

(*Gazeta Vigatana*, núm. 23, 18 març 1904).

El monument s'ubicà a la plaça de Folgueroles, davant mateix de l'església. Prèviament, el 25 de desembre de l'any 1907, s'havia consensuat amb les autoritats locals el lloc més adient. Es féu segons un disseny de l'arquitecte Josep M. Pericas i escultures de Joan Carreras, i s'inaugurà solemnement el dia 8 de maig de l'any 1908. Era la contribució de Folgueroles i Vic als actes commemoratius del cinquantenari de la restauració dels Jocs Florals.

Aquell dia s'iniciaren els actes a Vic i a Folgueroles: arribada a Vic de la reina dels Jocs Florals de Barcelona, Núria Matheu, i dels mestres en gai saber, Picó i Campamar, Àngel Guimerà, Francesc Matheu, Miquel Costa i Llobera, Marià Aguiló, Teodor Llorente, Mr. Tresserre de Tolosa, i Robin, arxiver de

Monument a Verdaguer. Folgueroles. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

Inauguració del monument a Verdaguer. Folgueroles. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

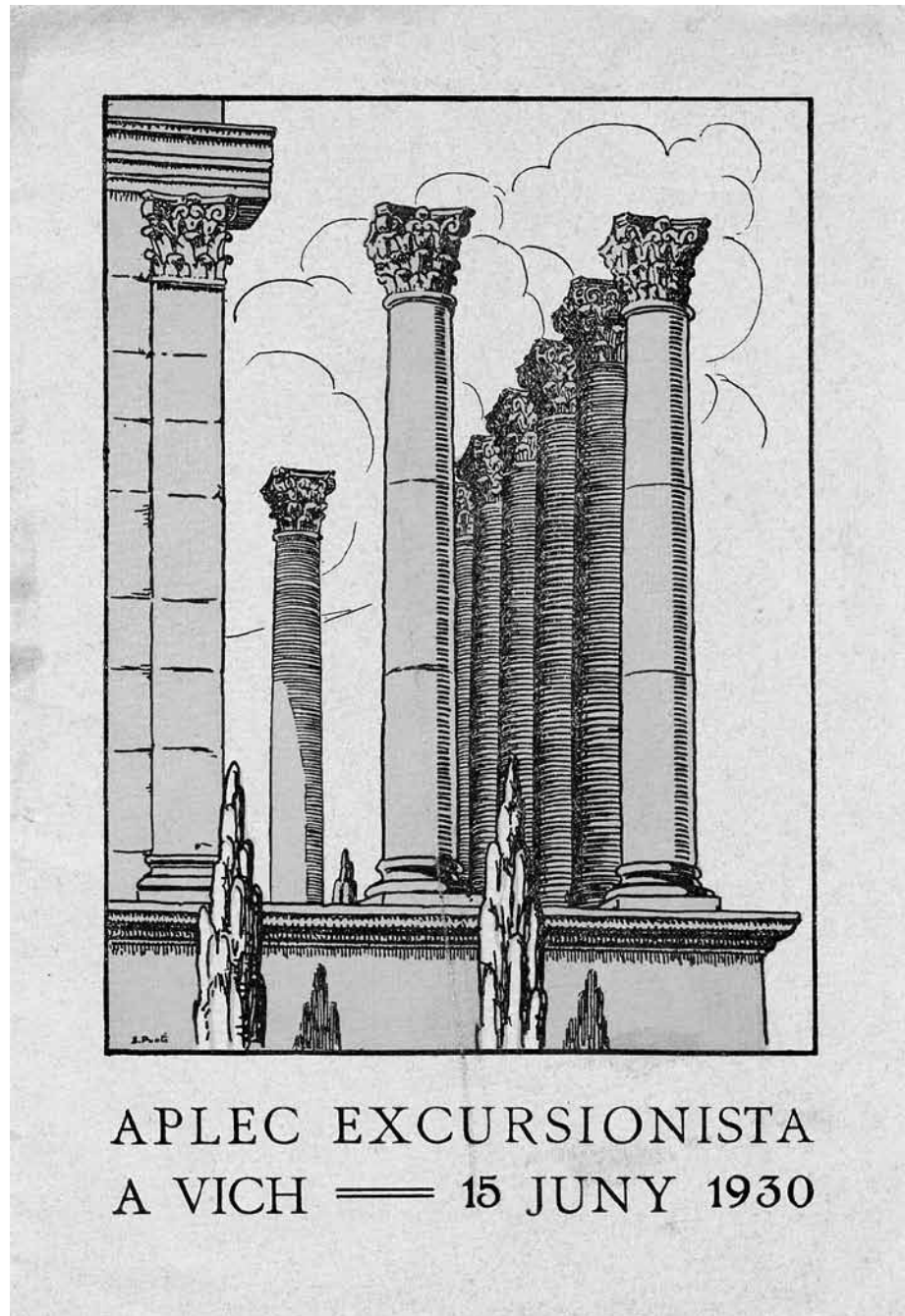
Perpinyà, un representant nord-americà, un altre d'Alemanya, i el fillòleg Vogel. Martí Genís els donà la benvinguda.

A la festa a Folgueroles hi hagué parlaments de mossèn Collell, Mr. Tresserre i d'altres. Enric Borràs llegí la poesia «L'Arpa», i mossèn Costa i Llobera la seva poesia «A Verdaguer». El bisbe Torras i Bages beneí el pedró.

Prèviament, l'any 1907, Jaume Collell, amic inseparable del poeta, inicià la col·lecció «Biblioteca d'Autors Vigatans», vinculada al periòdic la *Gazeta Montanyesa* amb la publicació de l'obra *Dos màrtirs de ma Pàtria*, publicada per primer cop com a fulletó en català en el periòdic vigatà *El Eco de la Montaña* l'any 1865. No fou aquesta l'única representació verdagueriana en l'esmentada col·lecció. L'any 1929, també a la «Biblioteca d'Autors Vigatans», ara vinculada a la *Gazeta de Vich*, Jaume Collell publica *Carteig històric*, correspondència epistolar entre el canonge i mossèn Cinto. Era el primer graó d'un epistolari que després Josep M. de Casacuberta i Editorial Barcino s'han procurat d'enriquir i completar.

El mes de juny de l'any 1917, en commemoració del cinquantenari de l'Esbart de Vic i promogut per una altra entitat vigatana molt propera a Catalunya Vella, el Centre Excursionista de Vic, es col·locà a la Font del Desmai el pedró en memòria de l'Esbart de Vic. Hi havia encara en l'acte tres supervivents de l'Esbart: Jaume Collell, Martí Genís i Josep Salarich.

L'any 1927, en el cinquantenari del premi de *L'Atlàntida* als Jocs Florals, es torna a promoure la commemoració amb actes a la Font del Desmai i amb la col·locació d'una placa a Can Tona, lloc on el poeta va residir uns anys fent de mestre i on deixà una primera versió del poema. L'acte no es pogué realitzar fins el dia 15 de juny de l'any 1930, superada la dictadura, i coincidí amb la inauguració de les columnes al Temple Romà. Fou organitzat també pel Centre Excursionista. Col·laborà de manera important a promoure aquest acte el Sr. Antoni Puig, propietari de la masia, antic president de l'entitat. Malauradament la seva mort un any abans impedí la seva presència a l'acte.

Cartell de la celebració de la columnata al Temple Romà en l'aplec de l'any 1930. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

Presidència de l'acte: Jaume Collell, Ramon Calderó, Sara Llorens i Manuel Serra i Moret. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

Ja en la represa de l'associació, l'any 1931, dins la campanya per a la catalanització dels rètols dels carrers de Vic, Catalunya Vella va fer una subscripció entre els socis per pagar els que hi havia al carrer de Verdaguer.

La semença deixada per Catalunya Vella a la Plana de Vic d'admiració i respecte al record del poeta no ha caigut en terra eixuta. Als anys quaranta, en plena implantació de la dictadura, es pogué celebrar a Folgueroles el centenari del seu naixement. Certament fou en un ambient trist, limitat i pobre, però tot era començar. Presidia l'autoritat militar, el general Moscardó, capità general de la quarta regió militar i es va delegar al general Miguel Rodrigo, que ocasionalment es trobava a Vic, on comandava un cos d'exèrcit que lluitava contra els maquis als Pirineus. Tot estava controlat i no era fàcil arribar a Folgueroles. Hi hagueren parlaments, en llengua castellana naturalment, cançons a càrrec de l'Orfeó Vigatà, algunes d'elles amb lletra del poeta. Però el general n'hi trobà a faltar una, que segons deia, «la cantaban los catalanes en la guerra de África». I no quedà satisfet fins que l'Orfeó va cantar «La Santa Espina», en aquells moments totalment prohibida. Verdaguer devia somriure des del cel.

No faltava gaire perquè el Patronat d'Estudis Osonencs, continuador de la tradició verdagueriana de Catalunya Vella de la mà de Joan Anglada, prou conegut en l'etapa anterior, començava la recuperació dels llocs verdaguerians a la Plana de Vic. Es recuperava la font del desmai i l'església parroquial de

Vinyoles d'Orís. Es celebraven els esdeveniments verdaguerians, com els centenaris dels poemes *L'Atlàntida* i *Canigó*. Folgueroles arranjava el racó del poeta prop de l'església parroquial i el feia parlar amb poesies escollides als seus carrers. El terreny estava assaonat; naixien el Amics de Verdaguer a Folgueroles, s'instauraven les Festes de Maig, es creava la Casa Museu del poeta; primer sota un Patronat i després convertida en Fundació. Però l'empenta i reconeixement científic i literari al més alt nivell vingué amb la celebració regular dels Col·loquis sobre Verdaguer i la publicació dels anuaris per l'editorial Eumo, impulsats per la Societat Verdaguer, i finalment amb la creació de la Càtedra Verdaguer a la Universitat de Vic dirigida en els seus inicis per Ricard Torrents.

LES FESTES DE SANT MIQUEL DELS SANTS

Després de la seva canonització a Roma el dia 8 de juny de l'any 1862, el reconeixement del seràfic trinitari Miquel dels Sants Argemir a la seva ciutat nadiua va anar en augment. Veneració que havien començat a propagar els frares del seu orde, des del convent dels Trinitaris. Aquesta devoció ja va tenir un punt d'inflexió quan Miquel dels Sants fou declarat beat pel papa Pius VI el 2 de maig de 1779. Els seus germans de l'orde tingueren l'habilitat d'interessar als gremis de la ciutat, que foren decisius per a la propagació del seu culte i, lentament, Sant Miquel dels Sants s'imposà com a patró de la ciutat enfront d'altres protectors tradicionals com havien estat sant Just, sant Pere, titular de la Catedral, o els Sants Màrtirs Lluçia i Marcià, que tenien una fonda tradició gremial i des de molt de temps estaven protegits pel consistori de la ciutat amb església votiva pròpia a la Pietat, convertida en parròquia l'any 1877.

Però les Festes de Sant Miquel gaudien ja a fi de segle d'un prestigi aconseguit i al qual l'Ajuntament de la ciutat també donava suport. Són un índex d'aquest reconeixement els programes que s'editaren els anys 1895 i 1896, amb edició molt curada, on abunden els gravats d'impremta que hem vist reproduïts moltes vegades i amb uns anuncis d'actes de les associacions vigatanes de l'època que no tenen pèrdua.

Catalunya Vella va trobar les Festes de Sant Miquel en un bon moment, segurament propiciat per la devoció ciutadana i per coincidir en una època de l'any molt adient per les celebracions que es veien sovint augmentades per la concurrència d'un públic forà que aportaven les viles d'estiu de la Plana.

Un fet anecdòtic dóna relleu a la seva visió de ciutat i d'anhel de prestigi cultural i folklòric amb una certa elegància. En les primeres festes que els tocà viure, l'any 1902, Catalunya Vella demanà a l'Ajuntament que prohibís o, almenys, tragués de la plaça del Mercadal el correbou, que veien amb ressons primitius i poc d'acord amb la sensibilitat dels temps.

Les festes sempre van tenir una programació especial i van ser tractades amb molta cura per part de les juntes directives, on sempre destacà la programació de la conferència commemorativa de la mort de Jaume Balmes el dia 9 de juliol. Es tracta d'una aportació que Catalunya Vella va donar a aquesta sessió,

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

Programa general de les festes	
Dimecres dia 5	Tarda a les tres: CONCERT. Nit, a les onze: BALL al Saló-Teatre.
Dijous dia 6	Mati, a les dotze: BALL VERMOUT. Tarda, a les sis: BALL. Nit, a les deu: «Funció d'òpera» representant-se l'obra Don Gil de Alcalá . Durant els entre-actes i després de la funció BALL al Saló-Café.
Divendres dia 7	Mati, a les dotze: BALL VERMOUT. Tarda, a les tres: CONCERT. Nit, a les deu: «Funció de teatre» La més bonica del barri , per la Companyia «Vila-Davi» del Teatre Romea de Barcelona. Després de la funció, BALL al Saló-Café.
Dissabte dia 8	Mati, a les dotze: BALL VERMOUT. Tarda, a les tres: CONCERT. Nit, a les deu: BALL.
Diumenge dia 9	Mati, a les dotze: BALL VERMOUT. Tarda, a les tres: CONCERT. Nit, a les deu: «Gran funció d'òpera». Es representarà la sarsuela Dña Francisquita , per HIPOLIT LAZARO i CORA RAGA. Després de la funció BALL al Saló-Café.
Dilluns dia 10	Tarda, a les dues: CONCERT. A les quatre: TORNABODA a la Font d'Altarriba i SARDANES per una renombrada Cobla. Nit, a les deu: BALL.

el caràcter de conferència magistral o estudi, sobre un dels aspectes de la vida o de l'obra del gran filòsof, que ha perdurat fins als nostres dies. En el segle anterior, quan l'efemèride la celebrava el Cercle Literari, era una sessió literària musical en la qual intervenien moltes persones, fins alguns anys, per la coincidència de dates esmentades amb la celebració de les Festes de Sant Miquel dels Sants, es feia un record d'ambdós personatges, que podem dir que encarnaven millor que cap altre la qualificació de saviesa i santetat amb què s'ha volgut qualificar en determinades èpoques la identitat vigatana. Aquestes celebracions conjuntes, en total vuit, culminaren l'any 1890, en el qual es posà a la sala del Consistori el retrat del sant que inaugurava la Galeria de Vigatans Il·lustres, mentre que el retrat de Jaume Balmes s'hi col·locà l'any següent.

Catalunya Vella no figura entre les associacions que tenien reservat lloc en la processó que es feia la tarda del dia del sant. Aquest fet no és d'estranyar, ja que sempre es va fer servir l'ordre que es va confeccionar per a la processó que es féu l'any 1862, data de la canonització del sant, i per aquelles dates l'entitat encara no existia.

Però, a més, les festes eren també la millor ocasió per donar a conèixer el folklore català que s'anava perdent, els balls populars, entre els quals, les sardanes, i se celebrava anyalment la commemoració de la seva restauració a la ciutat. S'aprofitaven també per aquesta festa les tornabodes, que es feien en

diferents indrets de la Plana com el Canterell, Altarriba, el Gener, Bojons i la font d'en Bruguer, entre d'altres.

Ja l'any 1903, per tal de donar un relleu de festa i de manifestació extraordinària, Catalunya Vella va organitzar una exposició de postals. Hi concorregueren 23 expositors que presentaren unes 2.400 postals, quantitat realment important i signe de la ufana que agafava aquest col·leccionisme, molt vinculat als viatges que havia propiciat el ferrocarril. Dels expositors, nou eren senyoretetes i cal fer constar que la majoria eren escrites en català. Molts socis i simpatitzants oferiren premis i el jurat el formaren Eudald Brunet, Martí Genís, Joan Capdevila, Marian Callís i Jaume Homs. La llista de premiats fou llarga, i la reproduïm tot seguit, ja que la considerem d'interès atès el significat social i ciutadà de molts dels seus noms: Jacinto Comella, Lleó Marlet, Maria dels Dolors de Rocafiguera, Dolors Bassols, Joan Costa, Ramon Bach, Maria del Carme Guàrdia, Maria del Carme Torner, Mercè Boixaderas, Xavier Calderó, Josep Bassols, J. i D. Bru de Sala, Andrea Cortezo, Anna Callís, Dolors Pratdesaba, Andreu Terricabras, Josep Bofill, Segimon Bofill, Francisco Terricabras i Dolors Genís.

L'associació va tenir una cura especial en l'edició i la difusió dels programes que cada any publicava per les Festes de Sant Miquel dels Sants. Aquest fet va anar en augment i són dignes de consultar pel seu disseny, molt d'acord amb els gustos de l'època, els programes de la darrera etapa, quan l'oferta teatral i lúdica era el millor que podia oferir als socis.

ACTUACIÓ POLÍTICA. EN EL PUNT DE MIRA DEL CENTRALISME I DE LES DICTADURES

Inicis en la lluita política

Catalunya Vella no es va definir mai com un partit polític, però era una associació que volia fer política i sempre en una direcció concreta. Havia de ser una política catalanista i, segons el parer de les seves juntes directives i dels seus socis, que convingués als interessos de Catalunya. Aquesta fidelitat es va mantenir i fins i tot podem dir que va augmentar en l'etapa republicana, quan s'entreveia que amb el nou Estatut d'autonomia i amb la represa de les institucions tradicionals catalanes semblava que s'estava més a prop d'aconseguir molts dels seus ideals. A aquest objectiu i a aquesta convicció hem d'afegir-hi una voluntat d'aglutinar tots els moviments o, més ben dit, de conduir tots els sentiments catalanistes de la Plana de Vic. La seva acció es realitzà en tres camps que podem dir que estan diferenciats: el primer, l'adhesió a candidatures catalanistes, de la seva corda, en el cas d'eleccions generals, i proposta i suport a candidats a Corts pel districte on hi havia la Plana de Vic; el segon, la confecció de candidatures pròpies —a vegades amb el seu nom— en el cas d'eleccions al consistori vigatà, que entraven en lluita aferrissada amb els carlins i els partits d'obediència estatal, i tercer, el reconeixement, amb l'ajuda de telegrams o cartes de felicitació, als polítics que defensaven Catalunya o aconseguien millores en la gestió del catalanisme.

No es tardà gaire a entrar en la lluita política, i l'any 1903 es celebrà una festa amb assistència de representants de la Unió Catalanista i de la Lliga Regionalista de Barcelona. En aquesta festa ja es marcaven preferències, i el president Lluís B. Nadal va parlar de la llei electoral. La majoria dels socis de Catalunya Vella no tenien encara vot. I vingué, no obstant, la seva primera intervenció en una lluita electoral. Fou en les eleccions de diputats a Corts convocades pel dia 26 d'abril de 1903. Es presentava, per segona vegada en aquest districte, l'il·lustre i estimat compatriota Ramon d'Abadal i Calderó, i contra ell comparegué, encasellat, el Sr. Huelín, candidat oficialista. S'organitzaren unes oficines i tots començaren l'aprenentatge polític. Els socis ajudaven al repàs de

l·listes i resta de treballs preparatoris amb la millor decisió i bona fe. Començaven les incidències de la campanya, i estaven disposats, el dia de la lluita, a ocupar el lloc que se'ls assenyalés.

No és d'estranyar, doncs, que entre ells caigués com una bomba la notícia de la retirada d'Abadal. Per què es retira? «Contra el meu nom —diu Abadal en el manifest dirigit als electors el dia 25 d'abril:

«...s'ha fet una guerra terrible, en què s'han utilitzat tota mena d'armes; les suposicions conscientment errades, les injúries i les calúmnies. Aquesta guerra no m'ha fet cap basarda, perquè vosaltres em coneixeu i sabia que no havíeu de fer-ne cap cas. La meva consciència, per altra part, està tranquil·la perquè jo no he usat armes semblants.

L'agitació promoguda darrerament amb tota la força de les males passions enverinades portava presagis funestos pel dia de lluita; i jo que personalment estava disposat a anar al lloc del perill portant el símbol de la sinceritat electoral, no puc per patriotisme i per afeció a vosaltres, exposar-vos al perill d'una lluita potser sagnant i de dissensions de mal curar, quan sé que tots els esforços haurien estat inútils davant del propòsit ferm de falsejar la vostra voluntat.

Retiro, doncs, la meva candidatura, creient que amb aquest acte, dono una nova mostra del meu afecte a aquest districte i a tots els seus habitants.»

(*El Norte Catalán*, núm. 856, 2 maig 1903).

Aquest episodi fou per als socis com el baptisme de foc per als soldats novells. Els enfortí en mostres d'entusiasmes patriòtics i els enardí per a noves lluites. Hi havia arreu un fort pressentiment que el resultat de l'elecció estava ja apanyat.

Cap a una docència política i catalanista

Calia, sens dubte, donar un to de cultura política als socis i el dia 4 de febrer del 1904 s'aprofità per fer-ho, amb motiu de la diada inaugural de l'any, amb l'assistència de Francesc Cambó. La premsa feia un resum dels parlaments i ho comentava amb aquests termes:

«[...] el president donà compte de les representacions i adhesions de les societats catalanistes de la comarca, anunciant haver rebut carta del president de la Unió Catalanista, manifestant en termes molt expressius quant sentia que un obstacle imprevist el privés de venir. [...]

És impossible donar una idea del discurs presidencial per lo dens i ampli de la matèria exposada. Esmaltat amb tons d'encès patriotisme, fa una interessantíssima història de les albors del Catalanisme. Parlà després amb

substancioses paraules del grandios moviment actual i féu ressaltar la tendència eminentment social del mateix. Parla també de les lluites electorals que ha sostingut el Catalanisme, demostrant el resultat de les mateixes i fent constar la urgència que és arribar a la ponderació de forces, a la unió de tots els catalans de bona voluntat per assolir la realització dels nostres ideals. Fa ressaltar la manera com ha aconseguit el Catalanisme a Barcelona fer respectar la puresa del sufragi electoral, de la que s'han aprofitat sobretot els republicans. S'estén en consideracions oportuníssimes sobre el triomf d'aquest. La tasca del Catalanisme és una afirmació; el contrari és la mort. I després de llargues consideracions sobre aquest tema, impossibles de resumir, acabà dient "Els pobles que tenen fe no poden morir. Catalunya té fe; Catalunya serà salvada".

Al aixecar-se el senyor Cambó un picament de mans poques vegades sentit en aquella sala serví de digna salutació al jove i vigorós apòstol i soldat del Catalanisme.

Començà a parlar planyent-se del contrast que solen oferir sempre festes com aquestes: tanta calor a dins i tant fred a fora. Diu que ordinàriament els oradors que envia la Lliga Regionalista van a ensenyar, aquí —diu— és al revés, aquí venim a aprendre. Vic és el bressol del Catalanisme, Vic és el sagrari de la Pàtria, quan tothom s'ajeia a la uniformitat centralista que ens havien portat les Corts de Cadis, un fill de Vic fou el primer en protestar d'aquesta uniformitat, Jaume Balmes és en rigor el primer catalanista. El Catalanisme, iniciat per la poesia, tingué a Vic una escola complerta, l'Esbart, i de l'Esbart en sortí el poeta que sintetitza tota la poesia catalana. Mossèn Jacinto Verdaguer. La primera revista catalana que tingué caràcter polític sortia a Vic, era "La Veu del Montserrat", nosaltres anàvem a buscar la doctrina en les columnes d'aqueixa revista. Després, quan les obres meravelloses del nostre art antic han anat desapareixent de tots els racons de Catalunya, han vingut a buscar refugi a Vic, i ara els qui volen conèixer i es volen inspirar en les mostres d'aquest art no tenen altre remei que venir a Vic. Ja veieu, doncs, com a Vic hi venim a aprendre.

Prenent peu d'alguna de les afirmacions dels discurs presidencial, digué que el Catalanisme ha passat per dues grans crisis: la primera, externa, i la segona, interna, i aquesta relacionada amb aquella. La primera vingué de la persecució que el poder central exercí contra el Catalanisme amb Cànovas, envestint-lo de dret i tractant de destruir-lo. El resultat fou contrari a lo què es proposaven els centralistes. El poble català tragué totes les seves energies i fou prou poderós per repel·lir aquella persecució, sortint-ne triomfant i demostrant a l'enemic que havia estat un error grandíssim atacar al Catalanisme cara a cara. Aquella primera crisis no féu, doncs, més que enrobustir al Catalanisme. Allixonats els centralistes per aquest resultat es digueren: Catalunya és encara un cos viu i fort i no és vencible, per vèn-

cer-lo i fer-lo caure, convé abans debilitar-lo. I aleshores fou quan, amb tota deliberació i valent-se d'agents a sou del mateix govern, es volgué produir la divisió entre els catalans, sembrant odis entre els amos i treballadors, movent a Catalunya una revolució interna. Aquesta crisi potser és encara més greu que la primera ha transcendit més, ha arribat a molta gent, però ha estat una malaltia eruptiva i transitòria de la què ja els malalts en van curant, una espècie de xarampió.

Les revolucions no condueixen a res, són uns moviments estrepitosos que res modifiquen ni canvien. Quan el trastorn ha passat es troba que tot està tal com abans estava. La verdadera revolució és una obra lenta i pacient i som nosaltres els qui fem aquesta revolució, és el Catalanisme. Tots els veritables catalans, tant els qui pensen com els qui treballen, tots contribueixen a fer-la aquesta revolució, tots són catalanistes encara que alguns no vulguin passar-hi. Mireu enrere i veureu quant hem guanyat, en aquest sentit hem fet gran i poderós el poble català, només que amb aquest treball calmos de cada dia. Quan haurem arribat a la fi d'aquest treball no haurem de demanar que ens la donin l'autonomia ens vindrà de sobrepuig, recordant la paraula de l'Evangeli. Ai dels pobles que ho esperen tot del compliment d'una il·lusió, d'un succés inesperat, són pobles morts que no tenen esperança. Recordem el d'aquell rei castellà que, tot mirant les estrelles, s'entrebancava i queia.

El Catalanisme, deia el president és més una tendència social que política; jo dic que és purament una acció social. El moviment electoral catalanista no respon a el què responen els moviments dels partits polítics. En els nombrosos mítings electorals que hem fet, no hem parlat mai del candidat ni de el què el candidat faria. Els nostres diputats no van a les Corts, com els altres a ajudar a l'obra legislativa del poder centralista; hi van perquè, predicades en aquella alta tribuna, les nostres idees es coneguin a tota Espanya i tota Espanya les pot així saber. Hi van també a evitar en tot el possible els atemptats mai interromputs del poder central contra la vida catalana: són una espècie de parallamps que Catalunya posa en el Parlament. El Doctor Robert en els seus discursos en el Congrés aconseguí una pila de coses; que la majoria d'espanyols es convencés definitivament del buit de la paraula separatisme i que aquí mateix es fes una gran ponderació de forces. A nosaltres perdre unes eleccions no ens significa res, no atura poc ni molt la nostra marxa, però, en canvi, unes eleccions ens porten nous adeptes i desperten una pila de consciències encara adormides. Nosaltres mateixos en l'Ajuntament de Barcelona ens fixem en l'administració, naturalment, però no és el que més ens preocupa, estem molt més contents d'haver fet contribuir a tot Barcelona en unes festes de la Mercè en que l'esperit català hi respirava per tots cantons.

Passeig de Santa Clara, segon estatge de Catalunya Vella. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

Després d'estendre's encara més sobre aquest i altres conceptes tots plens de substància, acabà retornant al principi que el Catalanisme no és altra cosa que el foment raonat i mai interromput de la vida catalana baix tots els seus aspectes, intel·lectual, material, etc., i que aquesta acció lenta però incessant és el que va restaurant l'ànima del poble, el qual rebrà per coronació de sa obra com un premi merescut que ell mateix s'ha anat guanyant, sens violència, sens esforç, el que tots volem obtenir: l'autonomia.»

(*Gazeta Montanyesa*, núm. 10, 3 febrer 1904).

Nova seu i reforçament de l'ideari. Conferències patriòtiques

A finals de l'any, l'associació es traslladà al local del passeig de Santa Clara, i s'inicià l'organització de diferents seccions, entre les quals la politicosocial, al costat d'altres com la líricoliterariaartística, la comercial, l'agrícola —que volia seguir la tradició de la comarca—, la industrial i l'excursionista.

La secció política celebra una sessió el 21 de maig de 1905 amb assistència del president i el secretari de la Lliga Regionalista, els Srs. Albert Rusiñol i Ferran Agulló, i del Sr. Frederic Rahola. Fruit d'aquestes converses es decidí donar suport al candidat de la Lliga per les eleccions legislatives, que no era altre que

el president, Albert Rusiñol. Es muntaren sessions electorals en les quals parlaren Pere Rahola, Francesc Cambó, Josep Puig i Cadafalch i Albert Rusiñol. La candidatura sortí guanyadora en front del candidat oficialista, el Sr. Huelín.

Coherents amb aquesta decisió i amb aquest nomenament, el 28 de febrer de l'any 1906, la Junta Directiva acordà dirigir un telegrama de felicitació a Albert Rusiñol, diputat pel districte i cap de la minoria de la Lliga Regionalista al Congrés espanyol, per la magnífica actitud presa per la societat política esmentada en discutir-se qüestions que afectaven directament el dret dels catalans.

En l'acte inaugural de l'any 1907 J. Beltran pronuncià una conferència sobre «Les noves orientacions polítiques». Hi assistiren representacions de la Lliga Regionalista en la persona del Sr. Puig i Cadafalch i del Centre Nacionalista Republicà, el Sr. Ruiz Casamitjana.

El dia 10 d'abril la comissió d'acció política féu un manifest en què demanava als socis que malgrat que el representant de Solidaritat Catalana en aquest districte era un adversari polític, no s'havia de deixar de votar-lo com a suport a la candidatura unitària. Aquesta resultà guanyadora en les eleccions legislatives del 28 d'abril.

Davant els canvis polítics que es produïen, Lluís B. Nadal féu una conferència amb el títol «Després del parèntesi», en què es referia a l'orientació que a partir d'aquella data havia de prendre Catalunya Vella. La promoció política continuà amb conferències de Josep Font i Manxarell sobre «Desgavell de la política unitarista que avui impera», Lluís Bayés sobre «Institucions polítiques de l'antiga Catalunya», i Florenci Surroca sobre «El plet de la Nació Catalana». Per donar més força a l'acció política, el gener del 1908 es nomenà una comissió directiva d'aquesta activitat amb Lluís Bayés, president; Josep Font i Manxarell, vicepresident; Josep Ylla Alibés, secretari; Ramon Orriols, vicesecretari, i Lluís B. Nadal i Josep Fatjó Vilas, vocals.

Catalunya Vella felicità l'il·lustre patriota i soci de la casa, Raimon d'Abadal, per una intervenció magnífica al Senat espanyol en pro de la causa catalana.

A l'abril es van celebrar eleccions al consistori. Catalunya Vella acordà patrocinar la candidatura elegida per gairebé la totalitat de les societats vigitanes, que va tenir un èxit total a les urnes. A les eleccions provincials del mes d'octubre triomfà la candidatura patrocinada per l'entitat encapçalada per Enric Prat de la Riba.

L'any 1913, en l'escaiença del segon centenari de la mort de Francesc Macià, conegut com a *Bac de Roda*, l'associació llançà la iniciativa de posar una làpida a la rambla de les Davallades, lloc on el patriota fou ajusticiat. Amb el concurs de l'Ajuntament iniciaren una subscripció en la qual col·laboraren molts socis. Feta amb pedra de Vinaixa i en marbre blanc, és la làpida que podem veure actualment i que fou tapada en l'època de la dictadura franquista, lloc on avui la ciutat fa l'ofrena floral cada any l'Onze de Setembre.

Inauguració de la làpida a Bac de Roda. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

Catalunya Vella en la seva actuació dins l'Ajuntament de la ciutat era molt sensible a l'hora d'aconseguir una bona administració i sovint s'enfrontava amb els candidats oficials, en especial els nomenats per real ordre. Eren les conseqüències de la intromissió d'elements forans o de persones de la confiança del centralisme en la política vigatana i opositors naturals als catalanistes de l'associació. En aquest context foren particularment sonades, almenys pel ressò que en féu la premsa, les eleccions al consistori d'aquest any 1913. El comitè electoral de l'entitat presentà la següent candidatura:

Districte primer. Francesc Baqué Llargués, advocat.

Districte segon. Josep Ylla Alibés, llicenciat en Farmàcia i industrial, i Lluís Viquer Solà, propietari i fabricant.

Districte tercer. Bernat Callís i Marquet, contractista d'obres.

Districte quart. Antoni Puig i Darnís, propietari i industrial. Sovintejaren les acusacions mútues entre els diaris, en especial entre la *Gazeta* i *Ausetània*, pel que es veu, i en opinió dels seus contraris, poc documentada i seriosa en les seves afirmacions. Segons que sembla, com a taló de fons hi havia la concessió de l'electricitat municipal entre la companyia Pericas i la Hidràulica del Freser, a més de tot el que feia referència a una bona administració municipal i als problemes amb els arbitris fixats; encara cuejaven els emprèstits que l'Ajuntament

havia fet per portar a terme l'obertura del carrer de Verdaguer. La lluita sembla que fou aferrissada, amb proclames als vigatans des de tots els sectors que donaven dades de l'estat de les arques municipals i de com es gastaven els diners.

Les eleccions foren el dia 9 de novembre, i sortiren elegits quatre liberals, dos catalanistes, dos carlins i un conservador. El repartiment de vots va ser el següent: per als liberals, 653; per als catalanistes, 448; per als carlins —també anomenats *jaumins*, és a dir, seguidors del pretendent Jaume—, 320. Tanmateix, a la fi a l'Ajuntament hi havia sis catalanistes, cinc liberals, quatre carlins, dos independents i un conservador. No faltaren les acusacions mútues de compra de vots i de descrèdit a algunes actuacions poc netes. Eren les lluites electorals del temps. Catalunya Vella ho interpretà com una victòria i féu un homenatge als seus candidats. La seva actuació municipal fou extraordinàriament viva, i les seves intervencions eren aplaudides pel públic assistent, que alguna vegada, acabada la sessió, acompanyava els regidors fins al local de Catalunya Vella entre aplaudiments, mentre els regidors oficialistes sortien protegits per la policia. (*Gazeta Montanyesa*, núm. 972)

Una lluita semblant amb un caire diferent es produí l'any 1914, quan hi va haver les eleccions a diputat a les Corts pel districte. Catalunya Vella presentà Narcís Verdaguer i Callís, prou conegut nostre, i la proclama fou rebuda de manera entusiasta a la ciutat i a la comarca. Però, com sempre, aparegué un candidat oficialista vingut de fora de la mà de l'alcalde constitucional Josep Sala Molas: el seu nom era Joan Camin. La lluita i la propaganda electoral fou èpica i al final resultà vencedor en els comicis Narcís Verdaguer, amb 4.308 vots en front de 3.593 del seu opositor. Com sempre, hi hagueren acusacions creuades de direcció de vots des de l'Ajuntament als seus empleats, coaccions i suposades compres de vots que portaren el candidat oficialista a impugnar els resultats a instàncies superiors sense aconseguir cap èxit. En total foren tretze els diputats catalanistes que sortiren triomfants en aquesta convocatòria. La victòria es celebrà amb una gran festa. Narcís Verdaguer, acompanyat de Francesc Cambó, sortí a saludar des del balcó i es celebrà un acte al teatre amb adhesions de tot Catalunya, entre les quals, la d'Enric Prat de la Riba, i parlaments del nou diputat i de Francesc Cambó. El públic entusiasmà acompanyà fins a l'estació els vinguts de fora per assistir a l'acte.

Un intent d'afirmació local. Les eleccions a diputat del 1918

També cal destacar, com a fet d'identitat catalanista i vigatana, les eleccions a diputat a les Corts al districte de l'any 1918. La premsa dels mesos de gener i febrer n'expliquen fil per randa els esdeveniments. Per estratègia electoral, la Lliga Regionalista nomenà candidat el Sr. Bartomeu Trias i Comas, afí al partit carlí i persona forana dels ambients polítics de la ciutat. Els catalanistes de Vic, amb el nom d'Associació Nacionalista, presentaren l'advocat Ramon

L'ajuntament de Vic en visita al nou bisbe Francesc Muñoz Izquierdo.

D'esquerra a dreta: Domingo Macià i Bofill, Jaume Casassas i Font, Joaquim Benet i Cortinas, Joan Colomer i Mas, no identificat, Joan Conill i Gatus, Josep Ylla i Alibés, Francisco Baqué i Marqués, no identificat, Domingo Camps i Godayol (alcalde), Francesc Muñoz Izquierdo (bisbe), Josep Sala i Molas, Joaquim Prats i Dachs, Josep Riera i Carreras, Josep Subirachs i Mascaró, Miquel Comella i Prat. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

Bach i Planell, ja que de cap manera podien acceptar un candidat dels carlins que segons ells s'haurien aliat amb qualsevol només per fer guerra als catalanistes. Es posà solemnement en dubte el monopoli catalanista que s'autoconcedia la Lliga, que en altres ciutats de Catalunya, com a Olot i Igualada, lluitava en front de candidats carlins.

Una vegada més hi hagué un intent del Ministerio de la Gobernación perquè les eleccions fossin al més netes possible. La lluita fou aferrissada. Hi hagueren acusacions serioses a la premsa de Vic i Barcelona sobre la suposada catolicitat dels candidats, etiqueta imprescindible per a l'obtenció de vots.

A la ciutat de Vic Trias va obtenir 1.070 vots i Bach, 970. Malgrat la derrota, des de Catalunya Vella s'acceptà el resultat però es considerà una victòria moral, ja que a més de l'èxit abonava un intent positiu d'independència des de Vic de les disposicions dels partits barcelonins, que es movien amb una estratègia diferent. És d'interès reproduir el comentari de la *Gazeta de Vich* postelectoral, mostra de les acusacions i apassionament que tingué la contesa electoral i de l'enfrontament amb els carlins que hi continuava havent a la ciutat.

«Per frescos i barruts no hi ha com els carlins. Tothom sap com han anat aquestes eleccions, Tothom ha vist el gep que s'enduia el Sr. Trias a causa de la compra de vots, que mai havia estat tant escandalosa com ara, fins arribar a comprar vots per en Besteiro (un altre candidat), als que no volien votar Trias; ningú ignora les amenaces d'alguns propietaris als seus masovers; i de tots és sabut que fins ha estat reclamada la “valiosíssima influència espiritual i paternal dels sacerdots” en favor de la candidatura patrocinada per la Lliga atea, incrèdula, acatòlica (això d'acatòlica, incrèdula i atea ho diuen els carlins i ho deia el mateix Sr. Trias abans de presentar-se a candidat). Sabut tot això, perquè és públic i notori, i sabut també, perquè és també ben públic, que el Sr. Bach no va donar una pesseta per comprar un sol vot. És menester tenir una barra més gruixuda que la que tenim a casa per tancar la porta, per parlar dels “medis reprovables usats per el Sr. Bach” i la sèrie de coaccions i atropells de que varen ser víctimes els carlins per impedir-los el lliure exercici del dret ciutadà com ho afirma tot serio “El Correo Catalan” del dimarts...»

(*Gazeta de Vich*, núm. 525, 2 març 1918).

Text que es pot considerar un índex de com anaven en aquells temps les eleccions i les passions que aixecaven.

Suport als esforços per aconseguir l'autonomia. Actes patriòtics

L'any 1919, l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya a Barcelona, en la qual participaren els alcaldes catalans, prepara un text d'autonomia per a Catalunya que fou referendat per tots els ajuntaments catalans menys trenta-set, que no arribaven a representar el quatre per cent, quantitat que encara era més minsa si es tenia en compte la qualitat dels representats i els seus municipis. L'alcalde de Vic fou rebut triomfalment pels socis de Catalunya Vella, que improvisaren una manifestació des de la seva seu fins al domicili del batlle, amb el cant preceptiu d'«Els Segadors». Jaume Collell hi dedica un editorial a la *Gazeta* sota el crit de «¡Visca Catalunya!». Diu:

«Ha triomfat la visió de la Pàtria, amb sos raigs de glòria ha cegat els qui devien alçar la veu de la discòrdia. Els perseguidors han emmudit y els Balaams que devien actuar de maldients sols han tingut boca per beneir i victorejar. Ni les suspicàcies personalistes, ni les enveges seculares o les preocupacions de la política madrilenya han pogut deslluïr el triomf esclatant que ha obtingut l'ideal patriòtic, triomf necessari com a preliminar a la realitat que vindrà.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 1981, 28 gener 1919).

Jaume Collell i Francesc Macià, en la inauguració d'una làpida a la masia del Bac de Roda. Fotografia extreta del llibre *El Canonge Jaume Collell* (Patronat d'Estudis Osonencs, 1983).

Sembla que la història es repeteix cent anys després quan parlem de les consultes per la independència. El mateix editorial remarca que abans eren pocs, un escamot d'intel·lectuals reaccionaris que volien ressuscitar un passat impossible, i ara som més que legió, som tot un poble que fa pinya i aclama la Pàtria. Per informar del tema la *Gazeta de Vich* publicà el text aprovat i Catalunya Vella organitzà una conferència explicativa del text i de les seves possibilitats, que s'encarregà a Raimon d'Abadal i Calderó i que es celebrà a la Sala de la Columna de la casa de la ciutat.

El diumenge 19 d'octubre de 1919 es celebrà a Roda de Ter la commemoració en honor del patriota Francesc Macià i Albert, conegut com a *Bac de Roda*. La festa l'organitzaven tots els organismes catalanistes de la Plana, entre ells, naturalment, Catalunya Vella, amb representacions de Vic, Manlleu i Torelló. L'acte començà el matí a l'església, on, després de l'ofertori de la missa, es cantà una absolta en sufragi d'en Bac de Roda. Collell remarkà que amb aquest piadós acte, sense deixar de ser tardà, es suplia les honres fúnebres que el patriota es mereixia i que li mancaren l'any 1713, quan s'immolà per la pàtria. Des de la casa de l'Ajuntament i amb els diputats Francesc Macià, per les Borges Blanques, Ramon d'Abadal i de Vinyals i Santiago Andreu, la comitiva es dirigí al mas Bac de Roda, on es descobrí una làpida amb la inscripció «En aquesta casa visqué en Francesc Macià i Albert, màrtir de les llibertats de Catalunya».

El guardapols, de pedra blanca de Sant Bartomeu, abriga l'epígraf que va encapçalat per un escut de Catalunya. Intervingueren l'alcalde de Roda i el canonge Jaume Collell. Després s'afegí a l'acte el Sr. Vallès i Pujals, president de la Diputació de Barcelona com a representant de la Mancomunitat, i a la tarda es féu un acte d'afirmació patriòtica a la plaça de la Vila amb intervencions del Sr. Martí pels catalanistes rodencs, Ramon d'Abadal, Bartomeu Trias, diputat, Francesc Macià, Puig i Esteve i, finalment, el president Vallès i Pujals. L'acte fou una constatació de l'afirmació patriòtica catalanista de tota la Plana de Vic.

L'any 1920 tenim de nou eleccions municipals. La candidatura catalanista fou àmplia, fins a presentar-se alguns candidats en altres representacions, com Josep Riera Carreras, que ho féu com a independent, i Miquel Sans, com a liberal-autonomista. Era un sistema d'ampliar la presència del catalanisme. El resultat fou contundent. Tots els candidats foren elegits amb el següent resultat:

Catalanistes: 533 vots; liberals, 333 vots; obrers, 280 vots; Unió Monàrquica Nacional (UMN), 143 vots i carlins (jaumins), 91 vots. L'Ajuntament quedava constituït per deu catalanistes, tres liberals, dos mellistes, dos obrers, un jaumí i un representant de la UMN. (*Gazeta de Vich*, núm. 2134, 10 febrer 1920, f. 5).

La crida de les festes del cap de llúpia d'aquell any va treure suc dels resultats:

«Els Jaumistes aquest any / han tingut un desengany.
Doncs tots els seus candidats / varen quedar derrotats.
Fa un quan tems que aquests minyons / els ordís no els van pas bons.
En canvi els catalanistes / han fet unes grans "conquistes"
Quatre candidats tingueren / quatre regidors tragueren.
I és que aquestos seballuts / no son cegos, sorts ni muts.
I quan venen eleccions / remouen tots els racons.
Lo que m'ha fet molt estrany / que els integristes enguany
Sens presentar candidat / un de gros n'ha triomfat.
El president de la Junta / que és home de molta punta.
Ningú se'n pensava res / ¡Quin modo de fer el pagés!
Que gosin l'enhonorabona / els integristes d'Osona.»

(*Programa de la festa major de la ciutat de Vich*, conegut com programa del cap de llúpia, any 1920).

A finals de l'any 1920 hi hagueren de nou eleccions a diputat a Corts. Aquest cop Catalunya Vella aconseguí que s'acceptés la seva proposta i Ramon Vilaplana sortí vencedor de Bartomeu Trias, el diputat anterior que feia olor de carlí, per un marge de 437 vots.

Amb caliu catalanista i amb el suport de les entitats vigatanes, entre les quals Catalunya Vella, el dia 8 d'octubre es celebrà a Vic el Festival de Germanor dels Orfeons de la Comarca, amb assistència del mestre Lluís Millet, que dirigí davant l'Ajuntament com a primer acte l'«Himne dels Orfeons». A la tarda hi hagué un festival a la plaça de toros amb la participació de sis orfeons, amb un total de 675 cantaires. Al llarg de la jornada es produïren diferents incidents: al matí uns militars, oficials i subalterns, pretengueren arrencar els llacets catalans que molts cantaires portaven a la solapa. Gràcies a la intervenció del comandant, el Sr. Murillo, la cosa no va progressar. A la tarda, en acabar el concert a la plaça de toros, el públic demanava el cant d'«Els Segadors». Diferents militars entraren a la plaça, desembeinaren els sabres i fins i tot algun tragué la pistola. Hi hagué aldarulls i es practicaren detencions, entre les quals les de l'advocat Joan Anglada, acusat de cantar «Els Segadors». Ho confirmà davant el comandant, un cop arribà a la caserna, i el deixà de seguida en llibertat, igual que els altres detinguts. Els aldarulls es repetiren a l'estació del tren quan s'acomiadaven els orfeonistes i fins i tot un cotxe que passava davant la caserna cantant «Els Segadors» fou trotejat. La protesta de tots els estaments de la ciutat, de totes les acusacions, entre les quals, naturalment, Catalunya Vella, i de l'Ajuntament, fou enèrgica. S'enviaren telegrams a Francesc Cambó, ministre d'Hisenda; al ministre de la guerra i al governador civil. La sessió de l'Ajuntament del dia 10 d'octubre fou molt animada i es van presentar diferents propostes que els regidors votaren per apartats. Sols tres foren aprovades; les que demanaven aclariments, investigació i ajuda als ferits o amb contusions. Les altres tingueren 11 vots favorables i 6 de contraris. A la sortida de la sessió el públic esperava els regidors a la plaça, els aplaudí amb força i convicció i entonà de nou el cant d'«Els Segadors».

L'incident era un primer pas en la convicció que l'exèrcit espanyol de l'època era una força d'ocupació i amb dret de conquesta, fet que es reafirmaria en les dictadures militars que després patiríem.

De nou l'any 1922 retornen les eleccions a regidor de l'Ajuntament. Els catalanistes presentaren set candidats, dels quals sis foren elegits. Es mantenia la majoria catalanista a l'Ajuntament.

Per les festes de Nadal d'aquest any es féu una conferència a càrrec del regidor de l'Ajuntament de Barcelona, l'advocat Estanislau Duran i Reynals, que féu una nova revisió de l'ideari nacionalista que ha portat a proclamar com a principis d'actuació tres afirmacions: Catalunya és l'única pàtria dels Catalans; Catalunya ha de tenir un govern propi les facultats del qual sols Catalunya ha de fixar, i la solució harmònica del problema català ha esdevingut un impossible. Paraules que avui, l'any 2012, es repeteixen.

L'any 1923 es van tornar a celebrar eleccions a diputat. Ramon Vilaplana es retira per motius de salut i finalment torna a ser candidat Albert Rusiñol, a proposta de la Lliga Regionalista, que surt vencedor.

Es celebren amb regularitat les festes de l'any. Sant Jordi, amb conferència catalanista; Sant Miquel, amb actes socials i conferència balmesiana, i l'Onze de Setembre, amb banderes i actes reivindicatius; però sembla que es respira un ambient enrarit per la situació econòmica i política que viu el país. Tot s'acaba el 13 de setembre amb el cop d'estat del general Primo de Rivera. L'estat de setge i supressió de les garanties constitucionals es proclama amb l'assistència del batalló present a la ciutat. A la plaça de la Catedral el bisbe surt a saludar la tropa. La premsa no diu res, sols podem consignar algun número on surten espais en blanc, suposem que per la censura.

Sembla que fou a petició d'elements interessats de la ciutat que en arribar la dictadura Catalunya Vella fou clausurada a l'estil de com s'actuà amb els centres catalanistes de tot el Principat. La llosa que posà el general Carlos Losada, capità general de Catalunya, la va treure un altre general, Despujol, que en va tornar a autoritzar les activitats. Ho detallarem en els capítols següents.

LA REPRESA. 1930-1936

Tret dels pocs incidents remarcats, ja hem indicat que el silenci de la premsa fou total; per la censura prèvia que s'havia imposat i també perquè el catalanisme tenia molts enemics a la ciutat, i quan creien que feia falta, actuaven com a delators. Per saber què va passar calgué esperar el dia 1 de juliol de l'any 1930, que és quan Joan Anglada ens ho explica en l'editorial del número 3743 de la *Gazeta de Vich*, amb el títol «La clausura de “Catalunya Vella”».

«Tan aviat com es varen suspendre les garanties constitucionals en pujar la Dictadura, el Governador civil de Barcelona general Carles de Losada va donar les ordres oportunes per aconseguir la clausura de totes les entitats catalanistes. En el manifest del 13 de setembre es deia que un dels objectius del cop d'estat era combatre el separatisme, però aviat es va veure que amb aquest pretext es combatia a sang i foc fins el més moderat regionalisme. Tothom qui ha llegit el primer article dels Estatuts de “Catalunya Vella” sap que aquesta associació no és separatista, així i tot com que l'ordre de clausura tardava en venir, ja hi hagué qui tingué cura de fer la denúncia.

El dia 3 d'octubre de l'any 1923 el citat governador signava aquest ofici. *“Gobierno Civil de la provincia de Barcelona. Secretaria general Número 4306. En uso de las facultades que me estan conferidas en virtud del Real decreto por el que se suspenden la garantias Constitucionales en todo el Reino, he acordado clausurar la Sociedad titulada ‘Catalunya Vella’. Lo digo a V. para su conocimiento y efectos consiguientes. Dios guarde a V. muchos años. Barcelona 3 de octubre de 1923. Carlos de Losada.”* - Sr. Presidente de ‘Catalunya Vella’ Vich.”

Els qui fórem presents en el moment d'acomiar-nos del rònc estatge social ho recordarem sempre amb certa impressió; de totes maneres ningú no es deixà aplanar i fou acordat de reunir-se com a “penyistes” en el Cafè del carrer de Serrallers dit “Can Capdell”. Cal dir que hi fórem rebuts i tractats amb totes les atencions; massa per pensar d'algú, perquè la dèria de caçar catalanistes arribà a l'extrem de fer clausurar aquest públic establiment per l'única raó de que s'hi reunien alguns socis de “Catalunya Vella”. Mai no hauríem pensat que tingués tanta importància aquesta entitat.

Tancat aquest local no cessà la persecució; en algun cassinet influenciat pel dictador local hi sortí un cartell anunciant que no s'admetien propostes de socis; altra societat era obligada a prohibir l'entrada a algun soci. Malgrat tot, la penya catalanista llavors començà reunir-se al Café de la "Cambra Agrícola". Prou va intentar-se també la clausura d'aquesta entitat, però hi havia un president que a la finor d'esperit unia una tenacitat remarcable; a ell es deu que no fos comés un altre disbarat.

Llavors la persecució, diguem-ne col·lectiva, va degenerar en individual, en denúncia anònima, en delacions i vileses que ja són prou conegudes. L'esperit de "Catalunya Vella" però continuava vivent i l'objectiu del dictador local fou aconseguit al revés; el virus catalanista al ser expulsat de l'estatge social s'espargí per totes les societats, fins les que hi semblaven més refractàries. Així ha pogut donar-se el cas que una entitat perseguida renasqués amb més esperit que mai, disposada a continuar la seva brillant tradició pel bé de la pàtria.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3743, 1 juliol 1930).

El text estalvia comentaris. El caliu del catalanisme restà viu en totes les institucions on els socis de Catalunya Vella hi eren presents. Així podem apreciar que malgrat que la dictadura imposada pel cop d'estat del general Primo de Rivera, amb el vistiplau de la monarquia, que determinà una política que fixava en Catalunya i les seves aspiracions com a responsables de tots els mals del país i que portà a la dissolució de Catalunya Vella, alguna cosa es movia, fins i tot abans que dimitís el general i es nomenés un govern que restablí els partits polítics. El juny de 1930 va arribar el permís governatiu d'obertura de l'associació.

La *Gazeta de Vich*, de la mà de l'editorial de Joan Anglada, hi dedicà el davantal del periòdic el dia 23 de juny, que després de recordar les circumstàncies de la seva fundació, acabava amb aquestes paraules:

«La seva eficiència avui la vivim; si be és veritat que abans de "Catalunya Vella" a Vic hi havia catalanistes, la tasca de coordinació i d'influència fins llavors no fou feta. I també és veritat que fora de "Catalunya Vella" hi ha hagut després catalanistes, no ho és menys que quan han volgut actuar, a ella han acudit i s'han hagut de sumar a les seves iniciatives.

No anem ara a estudiar pas per pas les seves tasques; és obra de molta extensió i no pas per a fer en comentaris lleugers com el present. Resti només fixada la data del naixement de la nostra institució i les circumstàncies del mateix; un altra dia anotaren la data i circumstàncies de la suspensió.

Ara que "Catalunya Vella" es prepara per tornar a viure la seva vida amb noves legions, amb noves energies i amb nova sang, ara que es prepara per lluitar incansablement per la Catalunya Vella que és la que volem, és grat

deturar-se un moment per contemplar el lloc, data i detalls del naixement. Si el bateig va ésser rumbós i escaient, fem tots el màxim esforç per a que els qui foren padrins vegin acomplerts els averanys que a l'entitat nou nada varen predir.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3740, 23 juny 1930).

De seguida veiem que la nostra entitat aixecà el cap, i des de finals de desembre de 1930 i fins a l'any 1931, ja en període republicà, l'activitat de Catalunya Vella fou molt abundant, ja que es van celebrar dues assemblees de socis i es va inaugurar un nou local, amb teatre inclòs, gràcies a la munificència d'un dels seus socis destacats, amb actuació diversa, el Sr. Antoni Puig i Darnís (1870-1929) i de la seva viuda.

La *Gazeta de Vich*, del dia 5 desembre de 1930, en el seu número 3810, posa una nota que diu que transcriu de l'edició del mateix dia de *La Veu de Catalunya*. Diu així:

«"Catalunya Vella", de Vic, la societat catalanista de llarga i gloriosa història pàtria, dissolta per la Dictadura torna a donar fe de vida. És possible, però, que els estatuts de "Catalunya Vella" siguin reformats per tal que permetin una organització política i una influència més extensa al districte de Vic.

"Catalunya Vella" no té significació partidista determinada; al soci no se li exigeix sinó que sigui catalanista. Així ho ha fet saber a la Lliga Regionalista de Barcelona una comissió composta del president, Sr. Josep Ricart i dels vocals de la Junta Srs. Josep Serrabou i Antoni Màrquez, que en visita oficial ha visitat la nostra entitat i altres representacions dels sectors polítics catalanistes de Barcelona.

Pel nostre cantó direm que els directius d'Acció Catalana i Acció Republicana han rebut també igual visita l'objecte d'interessar de les al·ludides entitats que en qualsevol actuació que vulguin portar a cap en nostra Ciutat, d'ordre polític, electoral o de propaganda, es dirigeixin a "Catalunya Vella" que amb el major efecte i entusiasme treballarà en tot quan tendeixi a propagar la bona doctrina catalanista. La Comissió vigatana sortí molt complaguda i ben impressionada de les visites fetes. Trobem molt oportuna, aquesta iniciativa i esperem donarà els seus fruits.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3810, 5 desembre 1930).

El dia 3 de gener de 1931, i durant la resta del mes següent, es dona la notícia que les obres del nou estatge estan ja avançades i es donen detalls de la seva decoració, en la qual intervé l'artista vigatà Lluçia Costa. El mateix mes

es reuneix el Comitè d'Acció Política, amb el propòsit de canviar impressions, però amb la decisió de ser presents políticament en la nova etapa. Fins i tot aquest Comitè fa una llarga proclama per propagar el seu ideari i obtenir nous suports, que publica la *Gazeta de Vich*, núm. 3839, 12 febrer:

«La Comarca de Vic ha servat sempre en la seva història la fidelitat a Catalunya; no cal dir pas dues dates: 1640, 1708.

La Comarca de Vic no ha tingut mai lluites sense finalitat, per la previsió de la gent que, en tot temps, no per vanitat, sinó en compliment d'un deure, havien i han evitat, amb les seves disposicions, flagells que, com la guerra dels Remences, varen danyar diferents comarques catalanes, flagells que foren evitats aquí per un contracte a parceria.

La Comarca de Vic ha tingut sempre, i ho va demostrar no fa encara un any, no solament un afecte, amb motiu d'un fet ben desgraciat per la Ciutat de Vic, [segurament es refereix a la mort d'un obrer en la manifestació reprimida per la Guàrdia civil] sinó que també en tot temps, ha volgut exterioritzar el seu desig de llibertat, ben a prop, com germans, amb la Ciutat de Vic.

Vic, en l'actualitat sap i sent que és una ciutat xica però completa, quan se troba ben assistida i ajudada de les viles i pobles de la Comarca. Vic necessita en la actualitat un representant a les Corts espanyoles per procurar obtenir, entre altres coses, el que deu l'Estat Espanyol a l'Hospital de Vic, que en aquest moment ja no és nostre sinó de tota la Comarca.

Vic ha tingut sempre el criteri de que la Ciutat s'estenia a tots i a cada un dels habitants de l'antic Comtat d'Osona, per quant ha entès que la ciutadania no vol dir mai el lloc on viuen uns ciutadans, sinó la ciutadania a la manera hel·lènica, on hi radica tota la gent que sap laborar per la seva família i per la seva terra.

Tothom sap que la Catalunya vella era composta dels primers comptats que informaren la Catalunya actual; i sap tothom també que Vic n'és el cor i n'ha servat sempre la tradició.

«Catalunya Vella» entitat, ha tingut sempre els ulls fits en aquesta tradició plasmada en el mot de Fra Anselm Turmeda, que diu: Ama l'honra de la teva Ciutat i de la teva terra. Ha viscut sempre en el frontispici del saló d'actes de l'entitat fins que fou clausurada.

«Catalunya Vella» ha seguit sempre el criteri de que no era informada per els socis de la entitat, sinó per tothom que sentís una fretura de catalanitat, fos de la vila o poble que fos, i de l'estament social sense divergències.

«Catalunya Vella» no ha tingut mai política; no en voldrà tenir mai. Ha conviscut en bona relació amb «Lliga de Catalunya», «Unió Catalanista», «Lliga Regionalista», «Centre Nacionalista Català Republicà», «Acció Ca-

talana», «Acció Republicana», «Socialistes Catalans» i serva un respecte a les idees més avançades, quan són representades per homes dignes i sense màcula de la Comarca i de la Ciutat. «Catalunya Vella» encara no ha volgut amb una sola excepció, donar el seu vot col·lectiu a cap candidat que no fos netament catalanista, prescindint de matisos.

«Catalunya Vella» sap bé que en un nucli de ciutadans petit, com són els que integren la Comarca de Vic, la divergència de criteri o de batussa destruiria tota la eficàcia d'una història, que data de molts segles i que la entitat té únicament el deure de servir quan tingui la confiança de tota la Comarca.

«Catalunya Vella» voldria saber si aquesta confiança la té i, en la inseguretat de poder visitar les viles i pobles de la Comarca, voldria rebre i atendre a tots qui el seu criteri o la seva consciència els indiqués un dubte o una no acceptació dels acords presos per un Comitè d'Acció Política de «Catalunya Vella» i aprovats per la seva Junta Administrativa en el dia d'ahir, 10 de febrer, en un local instal·lat a la Rambla del Passeig, núm. 7 (Casa Dinars) tots els dies de 10 a 12 del matí i de 3 a 5 de la tarda.

Els acords proposats i acceptats per «Catalunya Vella» són els següents:

- I. D'una manera oficial únicament l'entitat recolzarà un catalanista.
- II. En el cas de dos candidats catalanistes, que ja vol dir diferents matisos, l'entitat es quedarà neutral, i els socis quedaran en llibertat d'actuar en pro de la seva ideologia.
- III. En el cas de no tenir candidat catalanista, de la mateixa manera, tot hom es queda en llibertat d'actuar o no actuar segons la seva consciència li dicti.
- IV. I, finalment, aquest Comitè Polític de Catalunya Vella va centrar el criteri de intervenir oficialment a les eleccions, per les raons dites en el preàmbul, sempre que el candidat fos netament catalanista.»

Aquesta proclama vol dir tantes coses i en diu tantes, que fins dona la impressió d'una certa fretura acumulada i desig de sortir a la llum pública, o, més ben dit, demostra la pressió sostinguda al llarg dels anys de silenci forçat i de descrèdits soferts en la seva part més viva, el seu catalanisme, per part de la dictadura de Primo de Rivera amb menyspreu d'alguns estaments de la ciutat.

Actuacions posteriors ens aniran clarificant les seves intencions i el seu ideari. Així, a primers del mes de març, i ja veient per on anirien les coses, la Junta de Govern de Catalunya Vella acorda trametre una lletra de salutació a Francesc Macià pel seu feliç retorn a Catalunya i a la vegada oferir-li l'estatge del local social pel partit que representa.

El dia 15 de març es convoca una junta general extraordinària, ja al nou estatge social del carrer Verdaguer núm. 13, amb l'ordre del dia en el qual consta l'aprovació del nou projecte d'estatuts i compte de les actuacions de la Junta Directiva.

En aquesta Junta el president, Josep Ricart, pronuncià un encès parlament:

«Per primera vegada després de vuit anys ens tornem a reunir a casa nostra. Set anys hem tingut tancada la nostra “Catalunya Vella”. No tinc de fer la història d'aquesta, tots la coneixem i estimem. Ella és la que va guanyar la nostra ciutat i comarca per a la nostra causa; ella, com tota societat humana, ha tingut èpoques més o menys glorioses, però sempre va dur gravada al seu front i al seu esperit l'empremta de la catalanitat. Per això gent que tenien per pecat no estimar la nostra història i la nostra terra, d'una manera despòtica i barroera ens la feren tancar i es cregueren que fins n'havien esventat les cendres. Venturosament no és així i avui de nou som aquí per a fer-la més valenta que mai. Tots nosaltres animats per l'exemple i esperit d'aquells gloriosos vigatans fundadors de la nostra “Catalunya Vella” i especialment, en Nadal venim obligats i estem resolts a complir amb el compromís de fer de la nostra societat la germana gran, més ben dit la mare, de totes aquelles entitats de la nostra comarca que siguin amarades de catalanitat. Per tradició i per convicció havem de fer que la nostra guia sigui una Catalunya Vella i Nova.

Ara que preneu possessió del nostre casal, és adient un record en honor del qui fou nostre benemèrit president i ciutadà insigne, Antoni Puig, qui tan fonament va estimar la nostra societat i totes les nostres coses i que gràcies a aquest amor que tan fonament sentia, la seva Sra. vídua ens ha bastit la casa on podem treballar per a fer pàtria. Un breu record per l'enyorat difunt i els nostres respectes i la nostra gratitud envers la seva vídua. «A continuació el Sr. Ricart explica detalls de les instal·lacions; mobiliari i billars, pagament de deutes antics —per cert, amb un gran descompte, per la qual cosa cal manifestar un gran agraïment envers els creditors, (contracte d'arrendament del teatre, etc. etc.)— i conclou el seu parlament amb aquestes paraules: També hem actuat en sentit polític. En farem una mica d'història. En el passat mes de febrer foren convocades unes eleccions a diputats a Corts pel dia 1 de març. Reunida la Junta acordà que seguint l'ús i costum de la Societat era convenient convocar la Junta d'Acció política o Consultiva perquè marqués el camí a seguir. Aquesta Junta Consultiva ha estat formada sempre pels diputats i ex-diputats a Corts i provincials, alcaldes i ex-alcaldes de la ciutat, ex-presidents de Catalunya Vella, amb el ben entès que siguin socis de la mateixa, pel President i un representant de la Junta Directiva. Així es va convocar i constituir i aquesta va ésser la que tenint en compte els interessos de la ciutat i comarca va decidir anar a les eleccions sempre que es presentés un candidat netament catalanista.

Aquest acord naturalment va ésser referendat per la Directiva que va entendre que així servia també els interessos de la terra i principalment de la ciutat.

Si hem pecat i mereixem de vosaltres un vot de censura posem els nostres càrrecs a la vostra disposició, ja que molt bé podreu ocupar-los molts de vosaltres que teniu més aptituds i coneixements. No obstant tingueu per ben entès que per la nostra part hem posat tota la bona voluntat a exercir-los bé i honradament. Si, pel contrari, mereixem la vostra aprovació i confiança, únicament ens resta dir-vos gràcies, maneu i disposeu.

A continuació s'aprovà l'estat de comptes, i per últim es procedí a la discussió dels estatuts. A indicació del soci Sr. Masferrer, s'acordà que els estatuts no fossin llegits, ja que havien estat repartits i tothom estava suficientment assabentat de tot el seu contingut. El mateix Sr. Masferrer preguntà a la presidència que abans no fossin aprovats els estatuts calia que fos aclarit un punt: si el fet de ser soci de Catalunya Vella era incompatible amb formar part d'algun altre partit catalanista que tingués delegacions en aquesta ciutat; a la qual cosa contestà el president en sentit negatiu; més tard, i després d'aclarir-se, a indicació del soci Joan Anglada, que aquella no incompatibilitat s'havia d'entendre també pels socis de Catalunya Vella que formessin part dels partits catalanistes sense delegacions en aquesta ciutat. Foren aprovats per unanimitat els nous estatuts. «Per últim, i després de fer-se constar en acta, a petició d'en Paulí Subirà, el sentiment per la mort de la mare d'en Josep Serrabou, s'aixecà la sessió.

Tots els assistents a la reunió tingueren ocasió d'admirar la bona disposició i gust dels locals que ben aviat seran l'estatge de la veterana societat catalanista. Només elogis se sentien per tot arreu, que demostraven; l'encert de la Junta en preocupar-se de què “Catalunya Vella” tinguí un local ben digne de la seva història i del seu nom.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3853, 17 març 1931, p. 2-3)

Al mes d'abril, i en ocasió de la convocatòria d'eleccions, Catalunya Vella fa la següent proclama:

«“Catalunya Vella” fidel a la seva història i tradició no ha estat mai partidista, ha volgut acoblar sota son escut a tothom que en català sap pensar i sentir.

“Catalunya Vella” després d'uns anys de vaga forçosa té de intervenir en compliment de un deure, en els afers de la vida pública.

“Catalunya Vella” sent en aquests moments tota la responsabilitat en dos ordres ben diferents: D'un la represa de les tasques comunals, quan les torna a tenir després d'haver estat rellevada durant un temps subsistent

emperò al seu entendre encara la confiança, i a ben segur ara més, dels ciutadans de Vic.

Això l'obliga a tenir tots els sectors de debò Catalans i Vigatans al Consistori.

L'altre és la necessitat que ha sentit i sent "Catalunya Vella" de combatre totes les idees que per desviament, per manca de reflexió, per tossuderia o per les raons que sien, priven encara a uns ciutadans catalans la fruïció i la tranquil·litat d'esperit de pensar i sentir en català.

"Catalunya Vella" és ben respectuosa amb aquestes persones, no pot con-viure amb aquestes idees, les té que combatre.

Però reconeixent que representen encara un sector a la Ciutat, no vol barrar-los el pas: partiran responsabilitats amb nosaltres com és just, davant d'uns problemes ja plantejats i d'altres que ben segur es plantejaran, tots ells ben seriosos i la responsabilitat dels quals no pot incumbir a un sector de ciutadans.

Per aquestes raons s'han acoblat en la candidatura que anem a proposar tots els sectors que en "Catalunya Vella" té l'esperança i a més la convicció de que els seus consocis i els amics de la catalanitat voldran votar la candidatura íntegra a la secció que els correspongui donar son vot.

Per aquestes raons també, "Catalunya Vella" deixa uns llocs a omplir pels sectors que encara no tenen la sort de sentir aquesta Catalanitat.

Candidatura de "Catalunya Vella". Districte primer: Joan Anglada i Vilardébó, Segimon Claveria i Torrents, Ramon Orriols i Marqués. Districte segon: Miquel Comellà i Coll, Ramon Serra i Vilagut; Districte tercer: Francesc Arumí i Fargas, Bernat Callis i Marquet, Miquel Comellà i Prat (Falta designar un candidat). Districte quart; Josep Genis i Arumí, Josep Ricart i Fargas, Josep Romeu i Vinyals.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3862, suplement 3864, abril 1931,)

Els resultats globals foren els següents: La coalició catalanistes-republicans va tenir 1.156 electors; Catalunya Vella va tenir 1.032 electors; Acció Ciutadana va tenir 571 electors.

Malgrat els seus esforços, l'ideari de Catalunya Vella no va aconseguir aglutinar tots els catalanistes i per poc marge va quedar segon en la cursa. Es produí una divisió en els catalanistes de la ciutat, una divisió que amb el temps seria perniciososa i que malauradament agafà molta virulència a partir de l'any 1936 amb la revolta del general Franco, quan amb l'exaltació del moment, molts dels membres de l'entitat van ser considerats com a col·laboracionistes.

Va votar un 75 % del cens, i els resultats foren avaluats com una victòria. Fent una comparació amb altres votacions, l'any 1920, catalanistes i obrers tingueren 813 vots; l'any 1922 la candidatura que tenia el suport de Catalunya Vella va obtenir 937 vots. Els republicans-catalanistes obtingueren onze regidors, Catalunya Vella, set regidors i Acció Ciutadana, un regidor. (*Gazeta de Vich*, núm. 3866, abril 1931).

Però aquestes eleccions al país van tenir un ressò contundent. El dia 14 d'abril es proclamava la Segona República Espanyola. Acte seguit, a nivell ciutadà els regidors del partit catalanista republicà manifestaren que es feien càrrec del govern municipal i brindaven l'entrada als regidors electes a formar part del Comitè. Els regidors electes de Catalunya Vella van manifestar que no tenien cap inconvenient a formar part del Comitè sempre que aquest limités la seva actuació al manteniment de l'ordre, limitació que no va ser acceptada. Es tractava d'una decisió poc real i massa partidista en les circumstàncies del moment. A la fi formaren el Comitè vuit regidors del partit republicà. Tots el partits van manifestar el seu suport per col·laborar a la nostra ciutat a la consolidació del nou règim. Tot amb tot, el dia 16 d'abril, en un ambient d'eufòria, es va constituir el nou Ajuntament amb voluntat amplament participativa de tots els partits. El nou alcalde fou Marià Serra Badell, del partit catalanista republicà.

Raimon d'Abadal i Vinyals, soci de Catalunya Vella però molt vinculat als ambients barcelonins, a l'Institut d'Estudis Catalans, i partidari de la línia d'Acció Catalana, ja va intuir que aquesta divisió en el catalanisme vigatà no era bona. En una carta al partit catalanista republicà s'alegrava de la seva incorporació a un partit general català, i que amb aquest fet «superava un localisme raquític; que així es canvia una llarga interpretació del vigatanisme que d'un significat exclusivista passa a integrar-se als corrents del conjunt nacional, a aportar el seu valor específic a la unitat catalana». No cal dir que la reacció de Catalunya Vella en sentir-se al·ludida pel fet de no anar amb els republicans fou contundent. Amb un editorial a la *Gazeta* del dia 30 d'abril i, posteriorment, després de publicar les reflexions de Sr. Abadal, es va reafirmar solemnement en les seves tesis i va defensar els seu catalanisme ciutadà i les seves actuacions. Això es reflectí en les assemblees de l'entitat i en les intervencions del president.

El dia 16 de maig Catalunya Vella celebrà ja en els nous locals una Junta General Extraordinària. La premsa tres dies després en féu la següent crònica, àmplia i detallada:

«El magnífic saló gran del nou estatge, que dintre pocs dies serà obert als socis, es vegé completament envaït. Hauria pogut celebrar-se junta de primera convocatòria perquè hi assistí, de sobres, nombre suficient de socis de número. També hi havien molts socis sense dret a votar.

Oberta la sessió el president Sr. Ricart advertí que havent-se rebut la dimissió del secretari Sr. Oller, al qual no es pogué dissuadir de que la deixés

sens efecte, actuaria en son lloc el Sr. Màrquez. Aquest llegí l'acte de la Junta General anterior que fou aprovada.

Seguidament el Sr. Ricart donà compte de l'actuació de la Directiva llegint el següent discurs:

“Consocis de “Catalunya Vella”: La Junta Directiva us ha cridat avui a Junta General a fi i efecte de donar-vos compte de la seva actuació des de l'última Junta General fins ara. Hem entès que teníem de fer-ho així, perquè en aquest interval de temps les circumstàncies ens han portat a obrar activament en el caire administratiu com en el caire polític, i ara en vigílies d'obrir el nostre estatge, considerem necessària la vostra aprovació a la nostra actuació administrativa i política.

Actuació administrativa. Plens d'optimisme i convençuts de la vitalitat de la nostra societat hem arrendat els dos traços, que en el primitiu projecte de local no formaven part del mateix, per destinar-lo a saló de Billars. A més d'aquest saló quedarà també un petit pis pel conseje o cafeter. L'import de l'arrendament serà el de 1.500 ptes. anuals.

La Junta ha contractat també el servei del Cafè. Aquesta qüestió ha estat bon xic laboriosa. Fa ja uns dos mesos que la Junta va delegar els individus de la mateixa, Srs. Màrquez i Cornellà, perquè estudiessin i resolguessin aquest assumpte de tanta transcendència per la vida de la societat. Aquests Srs. passats uns quinze dies, per raons que exposaren i foren acceptades per la Junta, renunciaren al seu comès.

Posteriorment, La Junta, per votació va designar cafeter i va encarregar als Srs. Bach i Comellà s'entrevistessin amb el futur arrendatari, el soci Sr. Frederic Bosch, a fi i efecte d'estipular el contracte d'arrendament. Aquest contracte l'entenem altament beneficiós per la nostra societat. El Sr. Bosch aportarà tot el material necessari. En principi queda convingut que la calefacció i llum del local correrà a càrrec del dir Sr. Les consumacions seran al preu corrent i de cada consumació la Societat percebrà 5 cts. Interinament es carregaran aquestes consumacions amb 5 cèntims. mes, que també cobrarà la societat destinant-los a l'amoblament de la mateixa.

Us podeu donar compte de lo avançades que estan les obres del nostre local, tenim bona part del mobiliari i pensem que dintre vuit dies podrem ja tots els socis fruir del mateix i de la mútua i bona amistat i companyia.

Naturalment que tenim de celebrar l'inauguració del nou estatge. El programa de festes s'ha encarregat a una comissió formada pels socis fundadors i dos individus de la Directiva. La diada fixada per a la inauguració oficial és la del 7 de juny; el programa no està encara enllestit.

També tenim ja firmat el contracte amb el Sr. Artigas, arrendatari del nostre teatre. Aprofito aquesta avinentesa per notificar-vos que tots els socis

que desitgin llotges d'abonament del teatre donguin el seu nom al conseje abans del pròxim dia 1 de juny. Aquestes se sortejaran entre els inscrits.

Actuació política. Perseverant en l'ideari de “Catalunya vella” sempre hem entès que teníem d'obrar i actuar política i catalanament. Per això a l'acostar-se les eleccions a regidors d'enguany i tenint notícies de què s'anava a la confecció d'una candidatura per part d'elements catalanistes de la nostra ciutat, acordarem en Junta, nombrar un comitè integrat per els socis Srs. Bach, Masferrer i Vilaplana i el qui us parla com a President de l'entitat, perquè confeccionés i gestionés una candidatura de la què formessin part elements de tots els sectors afins a nosaltres. Després d'una sèrie d'entrevistes aquest comitè va notificar a la Junta que s'havia arribat a un acord per a la confecció de la dita candidatura de concentració catalanista. Aquest acord consistia: La Junta de “Catalunya Vella” nombraria 5 candidats; 3 els obrers de ja Ciutat i 5 el Partit Catalanista Republicà. La Junta acceptà l'acord i després de vàries gestions va nombrar com a candidats seus als Srs.: Comellà, Anglada, Clavería, Arumi, i aquest vostre servidor. Així les coses i per una desconfiança que tingueren envers nosaltres els candidats del Partit Catalanista Republicà, el dissabte vigília de la proclamació de candidats com a President vaig cridar Junta extraordinària i com a candidat vaig exposar que entenia que la dita manifesta falta de confiança envers nosaltres per part dels candidats catalanistes republicans impossibilitava, al meu entendre, la coalició amb els dits Srs. A aquest punt meu de mira s'hi sumaren els altres candidats i per acord unànim de la Junta es va notificar al Partit Catalanista Republicà la nostra decisió de trencar la dita coalició, respectant empro els llocs als 3 candidats obrers de qui no havíem rebut el més petit agravi i sí proves de lleialtat i companyarisme. Els obrers en ús del seu perfecte dret ens notificaren que havien acordat anar a les eleccions amb els Catalanistes Republicans.

Començarem tot seguit la confecció de la nostra candidatura. Amb el representant dels Catalanistes Republicans convinguérem, el dia de desfer el pacte, que no faríem cap campanya electoral estrident. Nosaltres havem complert. Als nostres candidats se'ls féu tota mena de pressió perquè trenquessin el compromís que havien contret. Se'ns digué abans i després de les eleccions que érem uns cacics, que a Casa la Ciutat sols hi havia favoritisme, que la gent de Junta eren uns ganes que tot ens ho quedàvem i una pila de coses més que no recordo. Jo sols diré: A “Catalunya Vella” tothom és d'un mateix raser, no tenim ni volem cacics ni super-homès, estimen per un igual el criteri de tots els socis, ens desagraden les violències, les insídies ens repugnen i hem mirat sempre de menar una campanya que fugi de personalismes, som catalans i federals.

En nom dels candidats no tinc de dir, si era sacrifici l'acceptar la probabilitat d'un càrrec que és pesat si es vol desempenyar a tota consciència,

arribarem al dia de les eleccions, i sols ben sols, demostrarem ésser encara el partit de màxima opinió ciutadana. Tenim set homes a l'Ajuntament de la nostra ciutat que tenen condicions i capacitat de ben menar la cosa pública. I això és per a nosaltres tota una garantia.

Conseqüents en que tenim que actuar políticament i tenint en compte les pròximes eleccions del dia 24 a representants a la nostra Generalitat de Catalunya per l'elaboració de l'Estatut de la nostra terra, imposats de l'alta transcendència de l'hora que vivim, ens hem cregut obligats junt amb valuosos elements del nostre districte a buscar un candidat de qui tinguem la seguretat que farà obra positiva.

Aquest candidat, com sabeu ja, és l'Antoni Calderó, fill de la nostra ciutat, jove advocat de sòlida cultura que té talent i les facultats ben despertes i és home de cor i esperit liberal. Nosaltres tenim la seguretat de portar-lo al triomf i de que ell després farà obres altament beneficioses per la nostra terra. Amb motiu d'aquesta candidatura se'ns ha volgut dir rebels.

No és veritat que ho siguem. Saben dues de les primeres figures que intenten la unió o el bloc únic a la nostra terra, que a tothora que ells considerin convenient el nostre districte per a alguna alta personalitat de la terra, el nostre candidat i nosaltres ens sentirem orgullosos de poder-los-hi oferir el districte. No serà doncs per culpa nostra que no s'arribi a una avinença. Tinc de fer constar que aquesta nostra manera d'obrar mereix l'aprovació dels dos insignes patriotes.

Aquesta ha estat la nostra gestió com a Junta de "Catalunya Vella" i en tot moment hem cregut obrar com a homes Catalans i Vigatans».

«Un aplaudiment unànime subratllà les paraules del Sr. Ricart.

Seguidament, firmada per una colla de socis, fou presentada una proposició, després d'una modificació feta a instàncies del president, que deia així: «Els socis de "Catalunya Vella" reunits en Junta General extraordinària, després d'escoltar les explicacions donades per la Junta Directiva

ACORDEN

1. Aprovar sense cap reserva l'actuació de la Junta Directiva en tots els assumptes en que ha intervingut de tot ordre, per haver respost al tradicional criteri i a la dignitat de l'Associació.
2. Haver vist amb disgust la campanya de desprestigi que amb motiu de les passades eleccions municipals s'intentà contra aquesta associació i els homes que ella havia portat al Consistori i que havien actuat a plena satisfacció de la ciutat.

3. Donar un vot amplíssim de confiança i de gràcies a la Junta Directiva per a que pugui continuar les seves tasques i d'una manera especial al digníssim president qui per la seva activitat sempre desinteressada i noble s'ha fet creditor a l'estima i agraïment de tots els socis.

Fou aprovada per unanimitat.»

«Preguntà el president si algú volia fer ús de la paraula i la va demanar el Sr. Ramon Bach per fer constar que a Vic havíem tingut fins ara fa poc un alcalde digníssim que abnegadament havia treballat per la Ciutat i, entenent que era acreedor a un efusiu vot de gràcies. Un xardorós i unànime aplaudiment coronà les paraules del Sr. Bach. El Sr. Ramon Calderó, que estava present, visiblement emocionat, regregracià aquell tribut de simpatia i digué que ell no havia fet res més que complir el seu deure i que sempre estava disposat a treballar per la Ciutat.

Ningú més demanà la paraula i, per tant, s'aixecà la sessió.

Els assistents amb dret a vot foren 112.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3881, 19 maig 1931).

El 23 de maig quedava obert per a tots els socis el nou estatge i el dia 24 Catalunya Vella comunicava la victòria esclatant del seu candidat a diputat de la Generalitat, Antoni Calderó i Abadal, (202 vots) en front del Sr. Masferrer, del partit dels catalanistes republicans, (151 vots). Fou una petita revenja a les eleccions municipals, però que no va ajudar a la concòrdia entre els catalanistes vigatans. La lluita continuà a l'Ajuntament, on s'acusà Catalunya Vella de retornar a les antigues formes del caciquisme, fet que condicionava els electors. Tot plegat una llàstima.

Inauguració del nou estatge

La premsa del dia 30 de maig dóna compte d'una al·locució de Catalunya Vella signada per socis fundadors dirigida als vigatans.

«Poques entitats com la nostra, poden vantar-se d'un tant brillant historial, i també ben poques poden enorgullir-se com "Catalunya Vella" d'haver estat perseguides pels homes de la dictadura d'una manera tan aferrissada i constant.

Prop de 8 anys els catalanistes de Vic hem vist dispers i escampat el nostre ramat i per això és molt just que en trobar-nos novament aplegats a la pleta ho celebrem amb grans festes i solemnitats. No es tracta de la inauguració d'una nova entitat, sinó que tractem de solemnitzar el fet del nostre retorn a la llar que ens havia esta interdita.

Per això els socis fundadors de “Catalunya Vella” i la Junta directiva estan posant totes les seves energies i entusiasmes en organitzar unes festes que siguin dignes de nosaltres i de l’Entitat. Tota la Comarca i tot Catalunya hi serà invitada.»

Després de detallar les invitacions cursades: des del president de Catalunya fins a totes les entitats catalanistes, el comunicat acaba:

«Com pots veure catalanista vigatà, l’acte oficial de la inauguració del nou estatge serà digne d’aquelles festivitats que la mateixa Entitat solia celebrar en aquells temps que de tan llunyans ja semblen un somni, quan encara la Dictadura no ens havia posat les mans al damunt. Ara que finalment hem pogut deseixir-nos d’aquesta estreta, vine amb nosaltres a exterioritzar la teva alegria, vine amb nosaltres a compartir la joia de la llibertat. Catalanista de Vic, les portes de casa teva ja tornen a ésser obertes.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3885, 28 maig 1931).

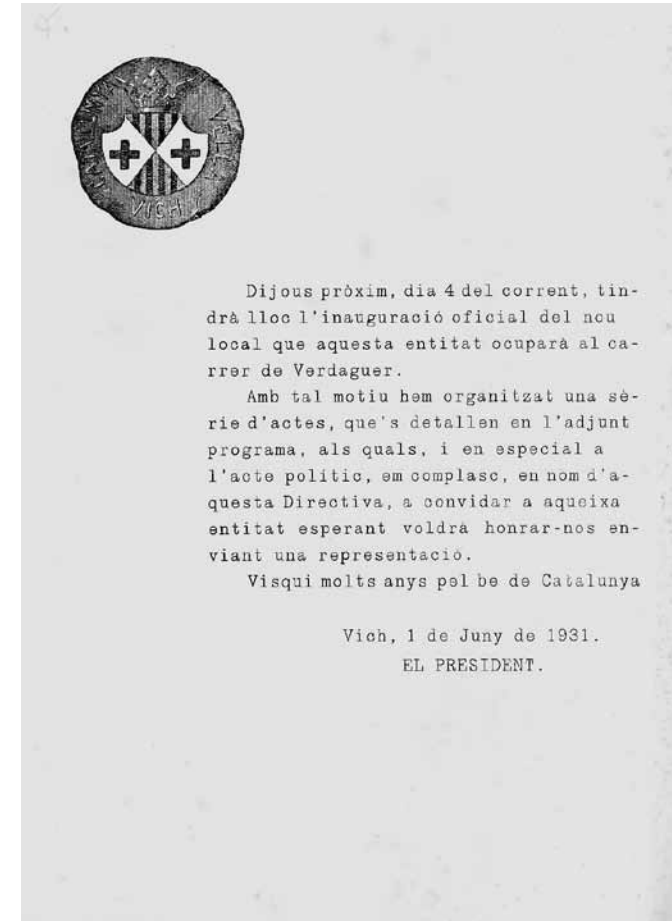
El dia 5 de juny es féu la inauguració del nou estatge. La premsa diu que cap altre jorn podia ésser més indicat com la diada de Corpus, festivitat alhora cristiana i catalana, per a la inauguració del nou estatge de Catalunya Vella. El temps s’associà a la festa amb un dia magnífic ple de sol i de llum. Les banderes voleiaven esteses al vent. Les cares alegres de les damiselles donaren un caire agradable a la festa. L’element jove, prometedor d’actuacions futures, també hi contribuï amb la seva franca alegria.

A les deu, a l’església de les Davallades, es digué una missa en sufragi dels socis difunts. Durant la missa es cantà «El Virolai», altres cançons catalanes, i després la «Salve Regina». També es féu la Visita Espiritual a la Mare de Déu de Montserrat.

Una hora després la Cobla Barcelona tocà tres sardanes que un bell estol de dansaires ballaren davant del local social. Tot seguit tingué lloc al saló-teatre l’acte principal.

Durà fins a un quart de dues i hi prengué part l’Orfeó Vigatà del Conservatori, que interpretà «El Cant de la Senyera», del mestre Espadaler; «Esclat de Joia», del mestre Claveria; «La Cançó de Catalunya», del mestre Morató, i el «Cant del Poble», d’en Vives.

Poca estona després, al saló d’actes, s’hi donà un banquet molt ben servit, a més de 150 comensals. El quintet Barris amenitzà l’acte, i, en finalitzar, Manuel Serra Moret, en nom de tots els invitats, remercià l’acollida que se’ls havia dispensat. Es tocaren «Els Segadors» i «La Marsellesa». El banquet fou presidit pel Sr. Manuel Serra i Moret, que representava la Generalitat de Catalunya; Jo-

Invitació a l’acte inaugural de la nova seu. Arxiu Comarcal d’Osona, Fons Pietx.

sep Ricart, president de Catalunya Vella; Antoni Calderó, diputat per la Generalitat; Josep M. Blanch, per la Lliga, i Joan Estelrich, per Unió Catalana. Durant tot el dinar la conversa fou molt animada i els comentaris molt falaguers.

La Cobla Barcelona donà una altra audició de sardanes que deixà satisfet el nombrós auditori congregat al carrer de Verdaguer.

A la nit tingué lloc un ball molt lluït, la música del qual anà a càrrec de l’Orquestrina Oriental de Mataró.

L'acte polític

El teatre presentava un aspecte magnífic. Els seients foren totalment insuficients per a encabir-hi la gran gentada que hi entrà, i així es pogué veure que tant al pati com al primer pis el públic s'amuntegà a darrere i als costats a peu dret.

L'Orfeó Vigatà, amb totes les seccions i amb l'esplèndida senyera al davant, s'obrí pas i sota l'escenari començà la seva tasca. El «Cant de la Senyera» del mestre Espadaler fou molt aplaudit i també l'«Esclat de Joia», del mestre Claveria. Aquesta cançó va fer que el solista, el Sr. Blancafort, pogués lluir la seva bonica veu de tenor. Va haver d'ésser repetida.

Tot seguit, enmig de forts aplaudiments, va ésser ocupada la presidència de l'acte. Al mig hi havia el Sr. Josep Ricart, com a president de l'entitat; a la dreta hi tenia els Srs. Serra i Moret, Calderó, Màrquez i Claveria; a l'esquerra, els Srs. Genís (Martí), Estelrich, Blanc i Vila.

Obrí l'acte el Sr. Ricart amb les paraules següents:

«Honorables senyors, consocis i compatricis.

En compliment del deure que m'imposa el càrrec de President de "Catalunya Vella", a tots vosaltres voldria dir-vos, d'una manera ben sentida, el nostre agraïment i reconeixença per la vostra assistència a aquest acte.

Doblement reconeguts i agraïdíssims a vós honorable Sr. Conseller de la Generalitat per l'alta representació del Molt Honorable President de Catalunya que porteu en aquest acte i per la vostra personal assistència. Reconeguts i agraïdíssims a vos insigne compatrici nostre i honorable Conseller Sr. Serra i Moret perquè a més de l'alta estima que sentim per vós, recordem els mèrits del que fou per tants títols vigatà il·lustre el vostre pare en Josep Serra i Campdelacreu.

Reconeguts i agraïdíssims a tots vosaltres honorables senyors, representants d'entitats glorioses i germanes, que com nosaltres són amarades de catalanitat.

En nom de la Junta Directiva tinc de fer constar també el nostre agraïment més profund als socis fundadors de la nostra entitat, que presidits pel venerable mestre Dr. Martí Genís, han cuidat de les festes d'inauguració del nostre estatge. També al benemèrit Orfeó Vigatà del Conservatori que amb els seus cants ha volgut, de manera digna, ajuntar-se a la nostra festa.

En aquest acte inaugural, devem un piadós record a tots els socis traspasats, i molt en particular a dos: al fundador de nostra "Catalunya Vella", en Lluís B. Nadal, l'alt mestratge del qual venim obligats a seguir i al digníssim President que fou d'aquesta nostra societat Antoni Puig, ja que al seu amor per la nostra entitat es deu el que puguem disfrutar avui d'aquest estatge.

Desitja la Junta Directiva que aquesta festa sigui la inaugural del curs que novament obra "Catalunya Vella". És intenció nostra que aquesta casa sigui la tribuna des d'on s'exposin, a la nostra Ciutat i Plana, les doctrines dels pensadors i seny guiadors de la nostra Pàtria.

Repeteixo gràcies a tots, senyors, i sapigueu que els socis de "Catalunya Vella" tenim el goig i l'honra d'ésser i sentir-nos catalans.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1936).

Enmig dels grans aplaudiments que coronaren aquest discurs, el Sr. Ricart cedí la presidència al Sr. Serra i Moret, que va dir que agràia la cessió de la presidència que acceptava en nom de la Generalitat de Catalunya.

Tot seguit el secretari, Antoni Màrquez, va llegir les adhesions rebudes: del govern de la Generalitat llegí la següent comunicació: «Distingit Sr.: Impossibilitat d'assistir a la inauguració del nou local, els envio la més afectuosa adhesió i espero que seguiran treballant com sempre, per la llibertat de Catalunya. Molt afectuosament el saluda - Francesc Macià.»

D'Acció Catalana-Republicana també llegí una carta d'adhesió en la qual, entre altres coses, es diu «que fa vots per a que el nou període d'actuació d'aquesta entitat sia profitosa per la llibertat de Catalunya». Signa Albert Bastardes.

De la Joventut Republicana de Torelló llegeix una atenta comunicació en la qual es diu també que en cas de no poder-hi assistir cap membre de la Junta, se la tingui per adherida. Signa: Agustí Vergés.

De la Unió Catalanista es llegeix una afectuosa carta d'adhesió del president, Sr. Vicenç A. Ballester.

En nom dels socis fundadors de l'entitat, el Dr. Martí Genís va entregar el seu parlament al Sr. Vicenç Serra, que el llegí. Deia així:

«Déu vos guardi!

Senyors que heu vingut a honorar aqueixa festa de família. Déu vos guardi germans nostres de Vic i de la plana que heu vingut per a dar-nos a tots, uns als altres, l'enhorabona de tornar-nos sentir a casa nostra. Ahir no hi érem, semblava que no hi érem; no podíem dir: A casa seva cadascú fa com vol. Érem forasters a Catalunya!, avui hem escalat la muralla que ens tancava la pàtria. Avui hem tornat a obrir la porta d'aquesta associació vigatana, d'aquesta "CATALUNYA VELLA" que una ventada va tancar i barrar fa una pila d'anys. I avui obrim de pal a pal les portes i els finestrals a l'aire d'avui, a l'aire de primavera que ens du les olors dels blats i de les flors dels camps, i ens du el cant dels aucells com una dolça salutació que alegra aquesta festa de nova llibertat.

Avui tornem a veure'ns els que un dia ens unírem per esmerçar els nostres amors a Vic i a Catalunya, tothom segons ses forces, en el foment de la cultura, de les virtuts cíviques, i de les riqueses morals de tots els nostres compatricis. Però si ens comptem, una punta de melangia vibrarà en recordança dels amics que no podem tenir al costat. Per tots ells, sols d'un nom en faré esment; desitjo que sigui el meu, és a dir el nostre humil homenatge a la seva memòria. Jo diria que l'ombra d'en Lluís B. Nadal ens presideix, ens escolta, i dóna gràcies a Déu per la resurrecció d'aquesta "Catalunya Vella", que bonament nasqué fundada, emparada i dirigida pel seu màxim esforç. La seva bondat acrisolada, el seu talent claríssim, la seva fe religiosa als ideals de la pàtria i de l'esperit humà, era la força motriu que ens empenyia a tots pels camins de la regeneració, per la que ja frissava Catalunya i que avui gairebé ha assolit.

Ell no pogué veure la terra de promissió. I no pot fer rotllo en la sardana pairal que tan estimava, i que al nostre jovent va ensenyar. Però a tots ens encomanà aquell bell sentiment que s'enclou en el nostre poeta, quan diu:

Dolça Catalunya / Pàtria del meu cor / Qui de tu s'allunya / D'enyorança es mor.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1931).

Aquest text que s'ha reproduït a les pàgines 123-124, en parlar de Martí Genís com a fundador. Per coherència creiem que és bo repetir-lo en aquest context.

Una ovació molt sentida saludà aquest parlament; la presidència i tot el públic dempeus la refermà fins que el Dr. Martí Genís, molt emocionat, va alçar-se a agrair-la.

Tot seguit, en nom del Casal de la Plana de Vic, parlà en Josep Vila, impressor establert a Barcelona i vigatà de cor. Veu's aquí el seu discurs:

«El Casal de la Plana de Vic hauria volgut ser representat en aquest acte pel seu digne president, en Lluís Vila d'Abadal, però ocupacions ineludibles han fet que no fos possible el seu desplaçament, i hagi estat jo, qui representi aquesta entitat en la festa simpàtica que celebrem si bé sento que jo no puga fer-vos el parlament que d'ell podíeu esperar, també us diré que em felicito que la casualitat hagi fet que assisteixi a aquesta inauguració la qual em serà impossible oblidar, per tractar-se d'una de les entitats de Catalunya que té un historial més brillant, per tractar-se d'una de les que més han contribuït en el moviment Nacional de Catalunya, per tractar-se d'una de les que més homes han donat per la lluita que tants anys ha sostenim, i finalment per tractar-se de la meva estimada Ciutat de Vic.

"Catalunya Vella" interessa a tots els vigatans; "Catalunya Vella" és com la casa pròpia a tots els fills de la Plana, perquè ha fet vibrar diferents vegades l'ànima del districte en les seves lluites electorals, i és la que més ha contribuït a la catalanització de la nostra terra, per tot això, el Casal de la Plana de Vic, que està completament separat de la política, però que sent com el que més l'accelerat batec del cor de Catalunya, freturós de llibertat, s'adhereix amb tot entusiasme a aquest acte, i fa vots perquè prosseguiu l'obra 8 anys interrompuda per la despòtica espasa d'un General.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1931).

Llargos aplaudiments saludaren el final d'aquest breu però encertat discurs.

S'alçà a parlar el diputat, elegit feia poc, el Sr. Antoni Calderó i Abadal, i el públic el saludà amb una afectuosa i llarga ovació.

«Senyor Conseller del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Catalans i compatricis.

Sento viva emoció al dirigir-vos la paraula per raó de tenir confiada la representació del Districte de Vic, a la Diputació provisional de la Generalitat de Catalunya, que tots sabeu té confiada una missió transcendental de formidable importància per la nostra terra. Aquesta missió, és principalment formular un projecte únic d'Estatut en el que han de fixar-se les facultats reservades al poder Central de la República, i a Catalunya, o sia en dit projecte deu delimitar-se la sobirania de República Espanyola dintre la nostra terra, pel reconeixement a aquesta de facultats de govern i llibertats que, fa molts anys, contra dret i amb menyspreu i vilipendi li foren arrabassades.

És anhel de tots els catalans, obtenir per la nostra terra les màximes llibertats i funcions de govern. En l'Estatut hi han d'ésser reconegudes, d'acord amb l'esperit democràtic que ha portat la nostra República.

Són únics els moments actuals en la història de Catalunya; i cal procedir amb la major cura i reflexió, perquè mai per una imprudència pugui perdre's, potser per sempre, l'ocasió única que s'ha presentat a Catalunya, en què amb harmonia i comprensió puguin resoldre's les qüestions que fa segles té plantejades amb l'Estat espanyol de reconeixements de les seves llibertats.

Per això, crec jo, que al fixar en l'Estatut les facultats reservades al poder central de la República cal procedir amb serena meditació; examinar atentament quines són les funcions pròpies del poder central de la República en relació amb Catalunya, i reconèixer-les expressament en l'Estatut, doncs

procedint així amb esperit de justícia i amb la major correcció hem de creure que serà definitivament aprovat l'Estat en les Corts Constituents; i de no ésser així sobre els culpables caigui tota la responsabilitat derivada dels seus actes.

Formulat l'Estatut i aprovat per les Corts Constituents vindrà després l'estructuració per gent de casa, regida per lleis que es donarà ella mateixa. Es complirà la seva voluntat que és el més legítim anhel de tot poble civilitzat.

Després de lo que acabo de manifestar, sols em resta fer-vos present que en la meva actuació dintre la Diputació provisional de la Generalitat, he de posar tots els meus esforços en que sien donades a Catalunya les màximes llibertats i funcions de govern; en que siguin reconeguts els nostres drets, tot el que sols podria ésser negat per una equivocació lamentable, que podria ocasionar serioses contrarietats.

Per després, quan hagi d'estructurar-se la nova Catalunya, sobre les bases sentades en l'Estatut, crec que ha de procedir-se amb esperit verdaderament democràtic, reconeixent i respectant els drets de tots, harmonitzant-los degudament, doncs no són incompatibles. Fer així caldrà estudiar seriosament la organització de les nostres indústries, per posar-les en condicions de que donguin benefici suficient, que permeti el pagament als obrers de un jornal equitatiu i re numerador, proporcionat a la contribució que a la indústria presten amb el seu treball, i al patró aquell benefici que correspon a tot capital esmerçat en un negoci. Caldrà també examinar el règim de la propietat i veure si és possible el millorament dels cultius que permeti obtenir un major benefici per al pagès que cultiva les terres com també per al propietari de les mateixes, encara que sobre el particular poca cosa caldrà fer en la nostra terra en la que tan vivament arrelada està l'aparceria que és una de les formes més justes que puguin donar-se.

Dono, doncs, per acabat el meu parlament, celebrant l'avinentesa de l'acta d'avui que és una manifestació netament catalana, que representa una fita en la història de "Catalunya Vella" posada amb la inauguració d'aquest magnífic local, on Déu ens conservi molts anys.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1931).

En nom de la Lliga Regionalista, va fer ús de la paraula l'advocat, el Sr. Josep M. Blanc.

«Començà dient que cada vegada que assisteix a la inauguració d'un centre catalanista experimenta una veritable satisfacció perquè ells són una fita del camí de la pàtria vers la seva llibertat, i quan es tracta d'un centre forà s'augmenta encara la seva satisfacció perquè aquests centres són els tentacles de les aspiracions de Catalunya.

Estatge de Catalunya Vella i del Teatre Canigó, abans del seu enderrocament. Fotografia Anguera

La seva joia era també més gran avui perquè no solament portava la representació de la Lliga Regionalista sinó especialment del seu president, el digníssim patrici Raimon d'Abadal nom que a tot Catalunya es pronuncia amb respecte (ovació).

Ell fou perseguit i exiliat, com "Catalunya Vella" i alguns dels seus membres, i perseguit no per la causa de la justícia sinó per la injustícia que llavors imperava. Llavors vàreu tancar-vos dintre les vostres tradicions com dins una llavor durant l'hivernada. Ara ha vingut el redreçament i aquest local és penyora de noves victòries.

Fa sis cents anys que a Casp se'ns imposava un rei foraster; des de llavors les dinasties que l'han seguit ens han vexat i intentat descatalanitzar-nos. Aquests intents no han reeixit perquè les tradicions catalanes han estat les que han impedit la contaminació. Com ho condensà el gran bisbe Torras i Bages en la seva "Tradició Catalana" aquesta ha estat la sal que ha preservat la terra catalana.

La festa d'avui ho és de llum i optimisme perquè precisament la diada del Corpus és la més clara i optimista de l'any.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1931).

Sentits aplaudiments subratllaren el final d'aquest parlament. Parlà després Joan Estelrich, en nom de la Unió Catalana. Glossà aquelles paraules del seu poeta coterrani d'Alcover: «La pàtria és gran, és bella».

«És gran no per l'extensió perquè totes les pàtries són grans en els cors dels patriotes. És bella, per la diversitat dins els seus límits, per la varietat dels seus paisatges dins una mateixa ànima.

“Catalunya Vella”, “Plana de Vich”, com vibren aquests noms especialment pels qui venen de les illes; com vibren al costat de la blavor d'aquelles, de l'or de Tarragona, de l'aire lúcid, gairebé impertinent de l'Empordà sentim aquí alguna cosa que no podem sentir a les illes, l'arrel inextirpable de l'arbre de la pàtria. Aquí recordem la desfilada de la història amb tots els seus alts i baixos, sentim les essències de la pàtria. És on podem sentir bategar millor el cor de la mare vella al recolzar-nos sobre el seu pit; aquí veiem els estols d'homes que intuïren el futur de la pàtria, els homes que foren l'avantguarda de Catalunya. Comprenc l'emoció del venerable Dr. Genís perquè la llavor que ells plantaren és avui un arbre esponerós.

Hi ha un sentit transitori de la pàtria que oscil·la segons les opinions, i hi ha un sentit perdurable Catalunya endins. Perduren els colors de la pàtria quan es destenyeixen els dels partits. El sentiment de la pàtria no resta mai vinculat a cap partit. És l'ànima que perdura a través de tots els temps i tots els trontolls.

Estem abocats a uns moments tibants de transcendència, hores d'esperances però també de perills i d'angúnies. El moment actual és d'estructurar la forma externa de la nostra nacionalitat; no l'ànima sinó la fesomia, la constitució política i social.

En aquesta tasca s'hi ha de posar una acció que en diríem artística i una altra que en diríem tècnica. Com un escultor, en aquella hi hem de posar tota la passió i la força de creació. I també la ciència ha de posar-se a contribuir per la constitució de Catalunya.

Hem de voler que la nova pàtria sia de tots, que sia la més respectuosa de la personalitat, respectuosa a totes les creències, fins i tot a les equivocacions, a les idees. Que tingui un màxim de justícia social, que tothom s'hi trobi bé, els propis i els estranys: una pàtria petita i justa, una pàtria asil com ho són Holanda, Suïssa...

Hi ha qui diu que un cop obtinguda l'autonomia s'ha acabat la tasca dels catalanistes, i és un gran error. La tasca tot just comença. Fins ara teníem sols un problema, el de la voluntat col·lectiva, ara el de governar la nostra llibertat.

L'autonomia té com a finalitat la restauració total de la nostra ànima, volem l'autonomia per a millorar-nos. La llibertat pot començar en un moment, en unes eleccions, però es guanya amb la tasca de cada dia, en vigília constant. Tenim més responsabilitat que mai; abans, de les imperfeccions de la nostra terra podíem donar-ne la culpa als altres, ara la tindrem nosaltres.

Remarcà darrerament que venia en representació d'“Unió Catalana” que és una entitat d'estudis amb amplex horitzons. Fa vots per a què prossegueixi la tasca catalana de “Catalunya Vella” i que frueixi d'una eterna joventut per a realitzar les seves tasques al servei de l'ideal.

Aquells aplaudiments que tots els públics guarden pel final dels discursos de tots els oradors, encara que no hagin parlat amb eloqüència, jo els vull recollir no pas per a mi sinó per a la memòria d'aquell il·lustre patrici mercès al qual ens trobem aquí reunits, d'aquell patrici que en morir va donar un exemple i una lliçó als nostres rics: l'Antoni Puig.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1931).

Sentit parlament que la premsa ens diu que ha resumit segons notes preses al vol i que, per tant, és molt difícil que continguin tota l'eloqüència i encert que incloïa. Va ser diverses vegades interromput pels aplaudiments i coronat al final per una ovació inacabable.

S'alçà el conseller, Manuel Serra i Moret, enmig d'una ovació que el públic li tributa a peu dret.

«Començà dient que “Catalunya Vella” sofrí la persecució dels dèspotes, fou tancada, els seus membres perseguits i ara es presenta rejuvenida després d'una història sinó sempre gloriosa, que totes les entitats tenen temps bons i dolents, sempre digna. Mereixia una manyaga de la pàtria i el President de Catalunya Sr. Macià li ha volgut donar aquesta manyaga, aquesta manifestació d'apreci i per això he vingut.

Cal que consti, naturalment, que en venir a aquesta festa no vol dir que la Generalitat accepti la política local que aquesta casa segueixi i en refusi d'altra. En aquesta cosa nosaltres som neutrals. Som aquí pel sentit patriota i pel sentit ciutadà d'aquest acte.

Tinc, però, jo una representació pròpia com a vigatà i crec que tinc un deure i un dret de parlar.

Recorda que altra vegada ja digué que pot ser per haver perdut la seva mare molt aviat es considerava més fill de la col·lectivitat; potser és més fill de Vic; creu que té unes idees diferents de la majoria dels ciutadans. S'hauria de tenir no sols veneració a les coses passades, sinó també estímul per a demà. Tinc tan dret a parlar com la campana de la Seu a anunciar les festes ciutadanes.

Cadascú de nosaltres té una visió distinta de la justícia; jo tinc una visió del futur i és clar que en aquest pròxim banquet de la pàtria nova hi han de ser tots. Cal, però, destruir moltes coses que eren abans tabú, aquelles institucions que al meu judici esclavitzaven la vida del país, monopolitzant els privilegis de classe i violentant les consciències.

S'ha d'anar a una revisió total perquè el triomf de l'actual govern no és pas solament el canvi d'un rètol que substitueixi el mot monarquia pel mot república. S'ha de canviar el fons. El govern del poble ha de portar moltes novetats.

Demanà la col·laboració de tots i en benefici de tots, especialment d'aquells qui poden sentir més els efectes d'aquesta revisió. Cal que tothom estigui preparat per aquestes innovacions a fi de que el trasbals sia més pacífic i menys violent.

El plet de Catalunya s'ha solucionat amb el simple fet de l'adveniment del govern popular. Catalans i castellans ara han de treballar per la tasca conjunta.

El plet de Catalunya està resolt perquè l'estatut de Catalunya que tindrà un contingut lliberal i avançat serà acceptat sense reserves, en una sola sessió, per les Corts espanyoles.

La pàtria nova ha de consagrar la llibertat de tots, la igualtat de tots els drets. La nova Catalunya ha de donar origen a la nova legislació social perquè sia un mirall; ha d'ajudar a la redempció de les gents d'Espanya encara tiranitzades. Hem de sentir-nos generosos amb Espanya com aquesta s'hi sentirà amb nosaltres. La tasca que hem de fer és de Catalunya endins però en un sentit humà, universal. Catalunya ha de donar les mans a totes les demés eternes víctimes de totes les tiranies.

«La ciutat de Vic hi hauria de ser; ha de copsar les idees noves, les seves tradicions han de convertir-se en idees noves. Ha de contribuir als ideals de justícia per a tots. Han de ser els vigatans treballadors de la pàtria futura, De les antigues pedres que han de ser el fonament de la pàtria nova ha de sortir la nova saba de la pàtria futura.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3889, 6 juny 1931).

El parlament del conseller Serra i Moret fou escoltat molt atentament pel públic i en finalitzar es tributaren merescuts i sentits aplaudiments al representant de la Generalitat de Catalunya. Acabà l'acte amb la interpretació, a càrrec de l'Orfeó Vigatà del Conservatori, de la «Cançó de Catalunya», del mestre Morató, «La Marsellesa» i el «Cant del Poble», aquestes últimes escoltades dempeus, corejades pel públic.

La represa en el nou estatge no sols fou de presència política sinó, com era d'esperar, es van reprendre amb més força i dedicació les activitats culturals, entre les quals el teatre, que tenia el suport de les noves instal·lacions. Se'n dóna compte en altres capítols.

Presència política i cultural

En el camp de la presència política, el dia 4 de juny, per les eleccions a diputats per les Corts constituents, la Junta directiva acordà donar suport a la candidatura d'Unitat Catalana.

El dia 28 de juny es celebraren les eleccions. A Catalunya la victòria de Francesc Macià fou contundent, a la ciutat de Vic el candidat més votat fou Manuel Serra i Moret, i els candidats proposats per Catalunya Vella es mantingueren amb un percentatge relativament alt de vots. Manejant amb habilitat els resultats, el número de vots dels candidats de la Lliga fou de 1.304 vots, mentre que el nombre dels de l'Esquerra fou de 1.335 vots. Continuaven les divisions.

A partir del mes de juliol, començà una campanya d'informació i difusió del nou Estatut d'autonomia. Es facilità que els socis poguessin seguir per la ràdio la conferència que donà a l'Ateneu Barcelonès el Sr. Amadeu Hurtado, i van fer parlaments a la seu social el periodista Rossend Llates i el crític d'art Rafael Benet. Josep M. Trias de Bes féu una conferència sobre el tema, «Aspectes socials de la Constitució», i Miquel Vidal i Guardiola sobre l'Estatut i la futura estructuració economicosocial de Catalunya. Es plantà a diversos llocs de la ciutat propaganda a favor de l'Estatut.

El suport de l'entitat a l'Estatut d'autonomia fou ampli i decidit. En són mostra els eslògans que trobem a la premsa, i arribà fins als acudits, que intentaven superar la lluita entre fraccions i partits que, com sempre, tenia molt poca altura. Joan Anglada fa un editorial a la *Gazeta* amb el títol «Vigatans escolteu la veu de la terra» en el qual es pregunta «Qui pot doncs deixar de votar l'Estatut? [...] Davant el problema de Catalunya quina importància té que l'Estatut hagi estat aprovat per iniciativa d'en Macià com que ho hagi estat per obra d'en Cambó, per citar les dues personalitats més obiradores del catalanisme?»

«Nosaltres, els vigatans, si giréssim els ulls en la nostra història no planyeríem els sacrificis per la consecució de la llibertat pàtria; eren vigatans els que saberen lluitar durant anys i morir heroicament per ella. La veu de la terra, amb els darrers vigatans del segle divuit va restar soterrada i adormida; els poetes la despertaren, els polítics l'han tornada a desvetllar i avui són tots els fills de Catalunya que la tornem a sentir. Escoltem-la i obeïm-la. Fent-ho vindicarem la memòria dels nostres avantpassats, cancel·lem un deute històric, tancarem el període trist de la nostra història i començarem el llibre nou de la pàtria nova.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 3912, 1 agost 1931).

Un lèxic que, si voleu, podem qualificar de l'època, però que demostra un entusiasme que ens atreviríem a dir que avui, en la dialèctica actual, s'ha perdut. Aquests homes conservaven encara l'esperit del romanticisme, el que va

Catalunya Vella

En memòria d'En Rafel de Casanova, defensor fins a morir de les llibertats de Catalunya

Voteu l'Estatut

No és qüestió de dretes o esquerres, no és qüestió de política. Es tracta de saber si Catalunya és o no dels catalans.

No votar l'Estatut per temença de que la seva aplicació estigui a càrrec de determinat partit polític, no és propi de cap catalanista.

L'Estatut tal com està redactat, no fereix els sentiments de cap estament de Catalunya. Per això poden votar-lo tant els catòlics com els que no en són.

Català: si deixes de votar l'Estatut i s'aprova, amb quina vergonya t'aprofitaries dels seus beneficis!

Diferents anuncis pro-estatut publicats a la *Gazeta de Vich*.

promoure la Renaixença i que a vegades el nostre món d'avui, sense gaire rigor, troba passat i carrincló.

Els resultats del referèndum a la Plana de Vic foren contundents, la premsa els anomena «esclatants». D'un total de 18.832 electors, votaren afirmativament 16.808, 20 electors van votar negativament i es van registrar 37 vots en blanc. Paral·lelament, moltes taules van recollir signatures de dones i joves que no van poder exercir el dret a vot. Amb tot, el sufragi femení no es faria esperar. A la ciutat de Vic hi hagueren 11 vots contra l'Estatut; la premsa els dedicà una sentència: «poden estar satisfets aquests onze votants. Són la secció indesitjable de la ciutat». No hi ha cap dubte que l'aprovació de l'Estatut despertà entusiasme a tots aquells que estimaven Catalunya i va donar empenta i motivació a les associacions catalanistes que tenien motiu per superar-se. A l'associació agafa nova força el servei de premsa. Estan a disposició dels socis per la seva lectura: *La Veu de Catalunya*; *El Matí*; *La Publicitat*; *L'Opinió* i *La Nau*, de Barcelona; també *El Sol*, de Madrid; *Mirador*; *D'Ací i d'Allà*; *L'Illustration*, de França; *Je Sais Tout*; *Le Temps*; *Le Journal*; *L'Intransigeant*; *El Temps*; *Gazeta de Vich*; *Diari de Vich*; *L'Illustrazione Vaticana*; *L'Illustrazione Italiana*.

Es viu també una campanya de promoció de la llengua normalitzada, que marca una superació amb etapes anteriors dominades per una oposició a les Normes ortogràfiques de l'Institut per part de Jaume Collell, que n'havia estat un dels capdavanters. Aquesta realitat es reflectia en la premsa que ell dirigia i es produí quan començava la publicació de les Normes de l'Institut els anys 1913-1914, que en principi foren acceptades per la premsa escrita i per un grup notable d'escriptors. No obstant això, el diccionari ortogràfic no es publicà fins a l'any 1917. Després, la dictadura, com era lògic, no va beneficiar la normalització, però es pot dir que subsistí com a element de resistència i les normes s'anaven aplicant. Tanmateix, els anys vint la *Gazeta de Vich* adoptà una redacció normalitzada i sols es respectaven, amb la seva singularitat, els articles redactats pel canonge. Això fa que encara avui s'encaselli l'entitat i la premsa que li donava suport com a retrògrades i contràries a la normalització. De fet, amb l'adveniment de la República, la publicació del Diccionari General de la Llengua Catalana l'any 1932 i l'adopció de les Normes per dues entitats de prestigi que s'hi oposaven com eren els Jocs Florals i l'Acadèmia de Bones Lletres, l'acceptació fou ja plena i quedà fora de tota discussió.

Amb aquest objectiu de promoure la llengua normalitzada, Catalunya Vella començà el dia 18 d'octubre un cicle de conferències que s'allargarà tota la tardor del 1931. Ningú millor per encetar-les que el mestre Pompeu Fabra, que féu una conferència sobre «El català llengua» que la *Gazeta* informà amplament en el seu núm. 3.946. Es promocionaren classes per aprendre la normativa de l'Institut d'Estudis Catalans. És il·lustrativa en aquest sentit una carta de Pompeu Fabra a Joan Anglada, que aquest donà a conèixer en una sessió en la qual pronuncià una conferència Manuel Brunet el dia 1 de gener de 1933.

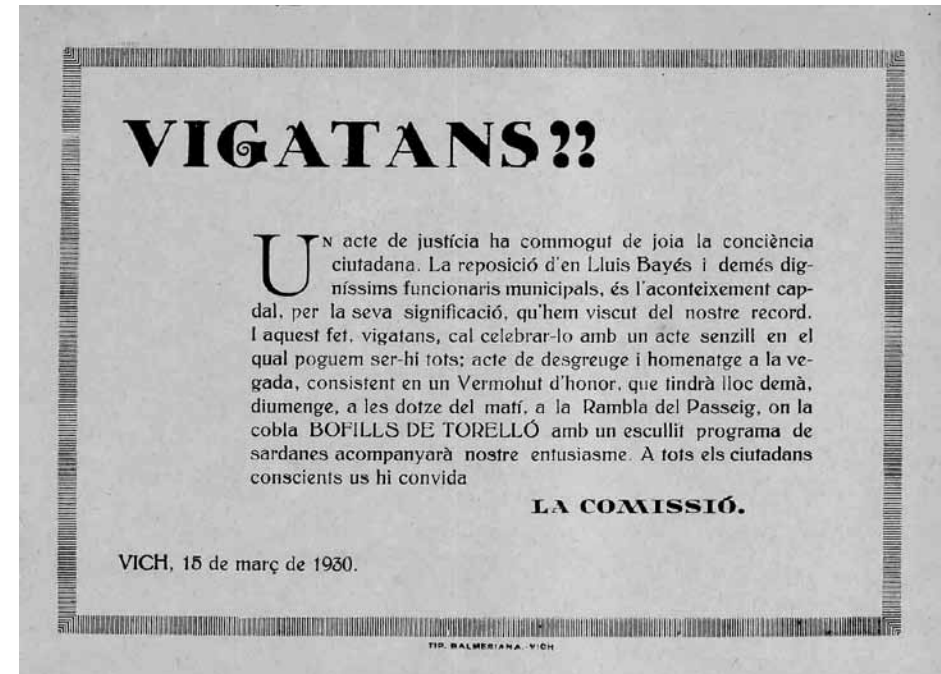
«Institut de la Llengua Catalana. Palau de la Generalitat. Barcelona - Sr. Joan Anglada. Estimat amic: Assabentat que teniu d'intenció de confiar a Manuel Brunet una conferència d'estilística, que vindria a ésser com una continuació de la conferència que vaig donar l'any passat a "Catalunya Vella", no puc menys de felicitar-vos per l'encert que heu tingut en l'elecció del conferenciant, un escriptor com sabeu, que ha arribat a crear-se una prosa d'una correcció, d'una netedat i d'una agilitat exemplars. Jo, que sovint he parlat amb ell sobre els defectes de que pateix la prosa catalana i conec les seves idees sobre els mitjans estilístics de remeiar-los, tinc el convenciment de que les seves lliçons poden ésser altament profitoses. Convé molt, encara, d'ensenyar la gramàtica, però ja és hora que comencem a preocupar-nos d'estilística, i això ho ha de fer un escriptor, un escriptor naturalment que tingui la formació d'un Manuel Brunet.— Rebeu una cordial encaixada del vostre affm. POMPEU FABRA.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4136, 1 gener 1933).

El tema de la llengua i la seva normalització agafava finalment un bon camí. A la fi es va imposar el seny i es van valorar els beneficis que la normalització aportava a la llengua.

Tanmateix, no tot rutllava bé. L'Estat havia suprimit les consignacions al culte catòlic, mesura que no podia caure gaire bé a aquells que valoraven l'aportació de l'Església catòlica a la societat, i les reaccions no es van fer esperar. A Vic es convocà el dia 13 de desembre un míting sociocultural a la plaça de braus on parlaren Joan Traveria, Joan Soler Janer, Josep M. Gich i José Maria Gil Robles. No fou un acte organitzat per Catalunya Vella, però com podem suposar no sols s'hi adherí sinó que des de la *Gazeta* en féu àmplia difusió (núm. 3970, 15 desembre 1931). Hi assistiren unes deu mil persones i fins i tot des de Barcelona el periòdic *La Publicitat* comentava amb una certa ironia «És d'estranyar que s'hagi pogut celebrar a la catalaníssima ciutat de Vic un míting la vedette del qual fou un orador de parla castellana; a Vic on existeix un nucli localista que de tan vigatà no gosa dir-se català».(*Gazeta de Vich*, núm. 3974, 24 desembre 1931).

Paral·lelament, a l'Ajuntament, lloc on la política ciutadana manifestava els seus sentiments i tendències, no tot eren flors i violes. Es demostrava molt més una desavinença i una problemàtica de fons que tenia poc a veure amb els temes discutits, que a voltes arribaven a afectar fins el mateix partit en el poder. A finals d'any es va muntar una polèmica sobre si calia que l'exèrcit tornés a la ciutat i també sobre si havia estat correcta la readmissió d'alguns funcionaris municipals separats per la dictadura, tema de molt interès per Catalunya Vella, ja que alguns d'aquests funcionaris, com Lluís Bayés, eren socis destacats, i Catalunya Vella li havia fet un acte de reconeixement. Aquesta qüestió motivà

Catalunya Vella va fer un reconeixement públic als depurats a l'Ajuntament per la dictadura. Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

una picabaralla que va portar a la dimissió de tres membres de l'equip de govern i fins l'alcalde, en quedar en minoria, va dimitir. Però tot fou una tempesta en un vas d'aigua, ja que a la sessió següent els regidors dimissionaris, menys un, es van reincorporar al grup, sols va dimitir un regidor i l'alcalde fou reelegit. L'incident demostrava la poca cohesió municipal i, en definitiva, el poc nivell en les polèmiques que es produïen. Aquests fets, en aparença intrascendents, no ajudaven a la concòrdia ciutadana i eren nuclis d'enverinament. (*Gazeta de Vich*, núm. 3974, 24 desembre 1931).

El novembre de 1931, signat amb el pseudònim de *El núm. 42*, Ramon Rierola, en la seva columna «Pals i Ganxos», havia publicat una paròdia de «L'Emigrant» com a himne satíric referent a Catalunya Vella seguint la coneguda poesia verdagueriana. De fet, a nivell estatal es produïen fets que costaven de digerir a la nostra entitat, marcada per una defensa dels valors religiosos. Fets com la dissolució de la Companyia de Jesús, la secularització dels cementiris i el tema de l'ensenyament amb la regularització de l'escola laica, així com la supressió de la imatge del Sant Crist a l'Ajuntament, provocaren reaccions i polèmiques.

GAZETA DE VICH

DIJOURS, 26 DE NOVEMBRE DE 1931 NÚM. 3962

PALS I GANXOS

*Paròdia de l'Emigrant, o
la cançó d'un ric marxant*

*Catalunya Vella
pàtria del meu cor,
quí de tu s'allunya
d'enyorança es mor.*

*Que em conegueu del temps de ma infantesa
com em sap greu!
Somnis daurats d'una acta al cel suspesa,
per sempre adéu!
Adéu, partit que ets tota l'obra meua,
no prenguis mal;
sempre pensant que val més Sant Esteve
que un bon Nadal.*

*On trobaré, com a la Ceba, un tracte
més ben donat?
Més ai, més ai, que el que jo vull és l'acta
de diputat!
Enlloc veuré, o Vich! tan gran Peixera
(i sóc al mar!)
ni aquells sillons, passatge de primera
per navegar.*

*O, regidors! el que fareu a soles
que em fa patir!
Planyeu, planyeu, a qui damunt les olas
no us pot regir.
No tingueu por. Marxant no us faig cap trampa;
si us porteu bé
quan sigui tip de tant tocar la pampa
ja tornaré.*

*Com que ja sé que us és una delícia
i un dolç conhort,
o, mos amics! de mi us daré notícia
en cada port.
No us oblideu de dir-ho en el diari,
tal com ho dic:
«Ara és allà o està a punt d'arribar-hi
el nostre amic...»*

EL N.º 42.

Poema satíric de Ramon Rierola a la *Gazeta*.

Tanmateix, tampoc es pot acusar l'Ajuntament de Vic d'aquesta etapa d'ésser extremament radical amb aquests temes i ens cal posar en els seus actes de convivència els decrets de posar a la Galeria de Vigatans Il·lustres dos clergues destacats: Mn. Josep Gudiol i el canonge Jaume Collell.

El dia 4 de juny de l'any 1932 la *Gazeta de Vich* publica un article amb el títol «Catalunya Vella. Lliçó de perseverança»:

«Avui fa un any que “Catalunya Vella”, l'entitat catalanista vigatana fundada l'any 1902, celebrava la inauguració del seu nou local del carrer de Verdaguer i reprenia les seves tasques culturals i patriòtiques.

En aquest primer aniversari d'això que podríem anomenar la renaixença de “Catalunya Vella” hem cregut un deure de justícia donar a conèixer -com fem des d'un altre lloc d'aquest mateix número-, d'una manera abreujada, les activitats desplegades per aquella entitat durant aquest període, relativament curt, de dotze mesos transcorreguts i oferir als detractors de la mateixa, una mena de balanç del que s'ha fet en aquests mesos, que a l'hora del balanç és quan es veu si s'ha fet alguna cosa i demostrar, no amb comentaris ni paraules inflamades sinó amb l'eloqüència serena dels fets i de l'obra realitzada, com “Catalunya Vella” malgrat tot el que s'ha dit i escrit, ha restat sempre fidel a ella mateixa i a la finalitat per a la qual va fundar-se.

Cambó en unes lletres llegides en un acte polític celebrat algunes setmanes enrere a Barcelona es planyia de la manca de continuïtat i de perseverança de la majoria d'iniciatives individuals i col·lectives del renaixement polític català i senyalava com a excepcions gairebé úniques, uns pocs exemples de perseverança i persistència d'institucions que ostenten el prestigi d'una llarga existència i que segueixen des dels inicis d'aquell moviment amb la mateixa empena i amb el mateix ideari dels primers dies. Deia, en Cambó “que a Catalunya, per desgràcia, avui, com en èpoques llunyanes l'enveja és planta que hi creix amb molta ufana. Tot el que representa un raquitisme, una feblesa, una impotència... en una paraula “tot allò que és menys que nosaltres” té assegurat un marge de simpatia. En canvi tot el que representa una força, una enteresa, és mirat com un greuge pels que no saben ni ésser forts, ni eterns, ni perseverants”.

A les excepcions senyalades pel Sr. Cambó, als exemples de perseverança i fidelitat en els ideals bàsics del nostre renaixement polític nosaltres, en el radi més modest d'aquesta Ciutat i Comarca, ens atreviríem a senyalar també el cas del nostre periòdic que fa vint-i-nou anys que es publica i sobre tot, tractant-se d'una entitat política local, el cas de “Catalunya Vella” que avui ja té trenta anys, i perquè ha sabut ésser forta i perseverant res no ha pogut batre-la i ha estat suficient que vinguessin nous temps i bufessin millors vents per a que tornés a recobrar nova vida, no oblidant, però la

seva tradició, essent en tots els socis i no essent de cap d'ells, que en això consisteix que una entitat pugui dir-se i ésser veritablement democràtica, i treballant sempre pel bé de la Ciutat i de Catalunya.

“Catalunya Vella” durant aquests trenta anys ha presenciats molts canvis i mutacions polítiques generals i locals; ha vist inflar-se i desinflar-se políticament moltes coses, ha estat objecte de molts atacs i blanc de moltes sagetes, però avui encara és “Catalunya Vella”, una “Catalunya Vella” jove d'esperit, pletònica de vida, rica d'esperances.

I quin ha estat el secret d'aquesta vida llarga, fecunda i prometedora? Després d'autoritzada governativament la seva reobertura, pel juliol de 1930 en un diari local va dedicar-se un article a “Catalunya Vella” en el qual es llegeix textualment: “A “Catalunya Vella” no s'exigeix altra cosa dels seus socis que un vigatanisme profund i una catalanitat a prova de sacrificis...” I més avall “Mai personalisme. Els partits a base d'un capítol es gasten molt de pressa i moren aviat i l'amor a la pàtria hem de voler tots que a Vic sigui etern”.

Veieu aquí, doncs, el secret. “Catalunya Vella” ha perseverat, ha viscut i viurà perquè per damunt de tot no ha deixat de posar mai el seu vigatanisme profund i el seu ferm catalanisme.

Que “Catalunya Vella” ha restat sempre fidel a aquests principis ho demostren la tasca realitzada i les lluites que porta guanyades, durant els seus trenta anys d'existència, per la causa de Catalunya, ho demostra també l'alt grau de catalanització a que ha arribat la nostra ciutat i en la que tanta influència hi ha tingut l'actuació de “Catalunya Vella” sobretot en els primers temps del catalanisme en aquesta Comarca; i ho confirma plenament la tasca desplegada en aquesta primera anyada de la seva segona època a què al principi hem fet referència. Quina altra entitat o agrupament polític, preguntem, ha realitzar aquí durant el mateix temps una actuació més intensa a favor d'aquells ideals que la que avui pot presentar “Catalunya Vella”?

I que a “Catalunya Vella” els ideals han precedit els personalismes; ho prova clarament el gran nombre de socis que ha aconseguit i que avui voregen els quatre cents, així com l'harmonia i la compenetració entre ells, ja que és evident que no hi ha cap personalisme prou fort per a ésser l'aglutinant, en un temps tan llarg, d'un nombre relativament tan important de voluntats.

Aquesta és la lliçó de perseverança que hem volgut deduir i fer ressaltar de l'actuació de “Catalunya Vella” al complir-se l'any de la seva reobertura. Avui no podem desitjar altra cosa que aquesta entitat continuï pel bon camí emprès i intensifiqui encara més les seves tasques, pel bé de la Ciutat i de la nostra terra. Els dirigents de “Catalunya Vella” que en tots els ordres,

àdhuc en l'administratiu, no han escatimat fins ara cap esforç, i l'adhesió i l'amor constant, dels socis en són la millor penyora. A tots els diem -la nostra cordial felicitació i endavant!»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4044, 4 juny 1932).

El text, com veiem, fins i tot en algun punt identifica l'associació amb el mateix diari i té un regust clarament entusiasta per la seva tasca i de propaganda de les seves activitats.

Tot amb tot, la Lliga Regionalista, el juny del 1932, obrí una delegació a Vic i féu un acte multitudinari al teatre Vigatà, amb assistència de molts dels seus millors prohoms: Esterlich, Trias de Bes, Ventosa i Calvell i Raimon d'Abadal. Per lògica molts dels socis de Catalunya Vella s'hi afegiren, i es té la sensació que la vertebració del catalanisme de dretes a la ciutat va passar per aquest camí. Catalunya Vella, en canvi, va continuar amb la seva política d'aglutinar les manifestacions catalanistes a la ciutat. En aquest sentit podem incloure l'acte que va fer a Vic el nou partit Unió Democràtica de Catalunya al teatre Canigó, al costat de la seu de l'entitat, amb intervencions, entre altres, de Lluís Vila Abadal, Tomàs Roig i Llop, i Manuel Carrasco i Formiguera.

El dia 17 de novembre de 1932, amb motiu de les pròximes eleccions la Junta de Catalunya Vella, dirigeix als seus socis el següent manifest:

«Volgut consoci:

Donada la transcendència del moment polític actual en què, aconseguida l'autonomia de Catalunya, va a constituir-se el primer Parlament català, “CATALUNYA VELLA” mancaria als seus deures si no es fes ressò de la vibració que somou totes les classes socials de la nostra terra i no alcés la seva veu, ara que és l'hora d'escollir i dur a les Corts Catalanes els homes que han de plasmar les fórmules en què han de desenvolupar-se les normes bàsiques de l'Estatut.

L'article primer dels nostres Estatuts socials, en el qual s'estableix que CATALUNYA VELLA és un centre catalanista i tindrà per objecte contribuir en totes les formes legals que estiguin al seu abast a la propaganda de les doctrines descentralitzadores i autonomistes. “Catalunya Vella”, no s'oposa a què una volta obtingut el triomf d'aquestes doctrines, continuï treballant per tal que aquesta victòria resti consolidada, sinó que és ben evident que ens imposa imperativament la missió de procurar amb tots els nostres mitjans que l'autonomia, si volem que sigui duradora i estable, s'afermi damunt aquells principis que nosaltres creiem que constitueixen l'essència racial del nostre poble.

El respecte a les pràctiques i creences religioses, a una propietat que respongui a la seva doble finalitat individual i social, i al sentit cristià de la

L'equip de redacció de la *Gazeta* a la font de la Noguera. Presideix Martí Genís.
 D'esquerra a dreta, drets: Selva, Callís, Manuel d'Abadal, Miquel Genís, Josep Rierola, Paulí Subirà, Jesús Ortiz, Vicens Serra, Víctor Sunyol, Joan Pietx.
 Asseguts: Manuel Anglada, Josep Gudiol, Lluís Bayés, Ramon Rierola, Joan Anglada, Josep Ylla-Català, Martí Genís, Selva i Pietx (fills). Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

família, entenem que ha d'informar l'estructuració de la nova Catalunya, com la informà en les èpoques més glorioses de la nostra història. Damunt aquests puntuals ha de vestir-se el gran edifici de la Catalunya que ara ha renascut, i cap no ha de mancar-n'hi si volem que no pateixi d'un vici inicial de construcció.

“CATALUNYA VELLA” voldria, en aquesta hora històrica i transcendental, que tots els seus afiliats es captinguessin ben bé de l'ocasió, potser única, que ara se'ns presenta, amb les eleccions de diumenge vinent, de contribuir a què el futur Parlament català sigui una representació veritable de la nostra manera d'ésser i alhora una garantia ferma de que amb les decisions i orientacions que d'ell dimanin s'assolirà aquella pau i benestar als quals la nostra terra, com totes les del món, aspira i que té perfectíssim dret d'obtenir.

Per això, “CATALUNYA VELLA” us ha de recomanar i recomana que en escollir la vostra candidatura ho féu procurant que aquesta reuneixi les

màximes garanties de catalanitat i que demostreu les vostres preferències envers aquells programes o partits que es constitueixin en defensors dels tres principis bàsics més amunt esmentats, principis que són els veritables i insubstituïbles pernys de la nostra nissaga, de la nostra tradició, de la nostra pàtria.

LA JUNTA»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4115, 17 novembre 1932).

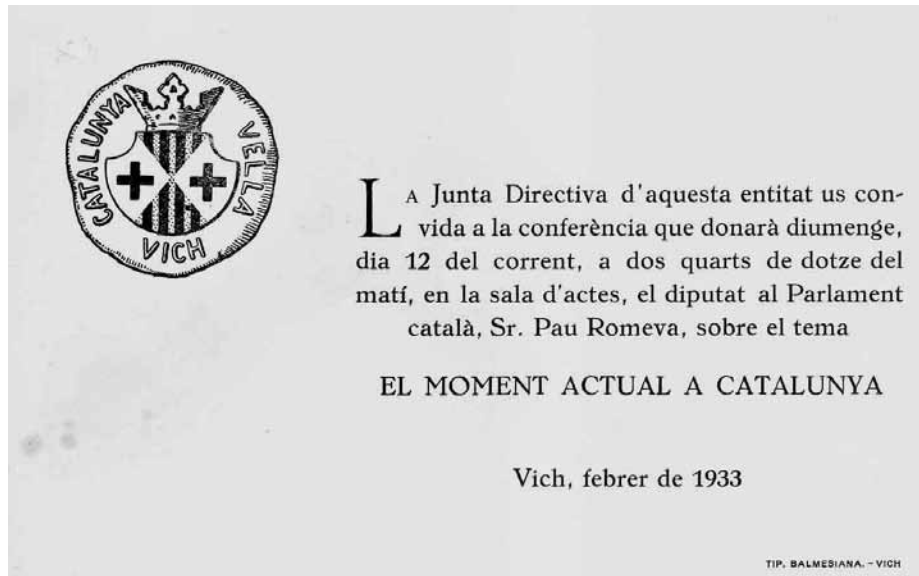
El 25 de novembre es convoca Junta General. Amb assistència molt nombrosa de socis i amb rigorosa puntualitat es va celebrar al vespre la Junta General Ordinària. Obert l'acte, el secretari, el Sr. Josep Rierola, va llegir l'acta de l'anterior Junta General que fou aprovada. Seguidament foren llegits els estats de comptes, els quals també foren aprovats unànimement.

El president, Josep Ricart, exposà que d'acord amb els Estatuts i sessions s'havia de proveir la vacant de cinc membres de la Junta que havien de cessar però que posava a disposició de la Junta tots els càrrecs si entenia que havien de proveir-se tots. La Junta General refermà la seva adhesió a la Junta i a proposta del soci Vicenç Serra s'acordà un vot de gràcies per als que cessaven. Per formar part de la Junta el soci Sr. Abadal proposà els cinc noms següents: Joaquim Benet, Pau Icardi, Josep Poudevida, Mateu Arola i Miquel Planas. Després d'un lleuger canvi d'impressions aquests noms foren aprovats per unanimitat. A continuació, i dins la secció de precis i preguntes, el Sr. Subirà va demanar que l'associació es desvetllés per la campanya a favor de la ciutat com a capitalitat en la futura divisió de Catalunya. El Sr. Ricart digué que la Junta en prenia bona nota i faria tot el que cregués convenient per aquest objecte. Es posà a disposició de tots els socis per a totes les iniciatives que tinguessin i, com que no hi havia res més a tractar, s'alçà la sessió enmig de la més franca companyonia i esperit d'adhesió a l'associació cada dia més lligada, ben avinguda i, per tant, de vida més intensa.

Com podem veure la preocupació pels interessos vigatans i perquè la ciutat ocupés un lloc d'acord amb la seva història en les futures institucions catalanes és un objectiu prioritari de l'entitat, sempre atenta als seus interessos.

El dia 19 de febrer de 1933 es celebrà una sessió extraordinària necrològica en honor de Martí Genís i Aguilar i Antoni Puig i Darnís que, pel vostre interès, glossarem en el capítol següent.

El dia 19 de maig hi hagué una nova convocatòria de Junta General Extraordinària. L'encara president Josep Ricart, després de proclamar de nou els sentiments de catalanitat i vigatanisme que sempre els mouen, volgué també demostrar l'aprovació a la tasca dels regidors que l'entitat tenia a l'Ajuntament i donar-los el suport que creia necessari per les vexacions i agressions personals

Cartell d'anunci d'una conferència política. Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx.

que havien patit; fins i tot es va arribar a un intent d'atac contra el mateix local de Catalunya Vella. Les autoritats, tant la local com la governativa, hi van donar suport i van garantir protecció. Donà compte de les conclusions a què s'arribà en una reunió a la casa de la ciutat. Ell hi va donar suport perquè eren del tot raonables, però després van estar vergonyosament falsejades. Decididament, l'ambient que es respirava no era pas el millor.

L'acció política passa als partits. Continua l'acció cultural i social

El dia 25 de novembre de 1933 es celebrà la Junta General Anual Ordinària. Aprovats els comptes, que oferien un guany de més de tres mil pessetes sobre els de l'any anterior, s'elegiren, en substitució dels individus de la Junta Directiva, als quals tocava rellevar de llurs càrrecs, els següents senyors: Josep Genís Arumí, Josep Maria Traveria Planas, Sebastià Comella Coll i Manuel Comella Riera.

En la secció de precis i preguntes es prengué en consideració i s'acordà que la Junta Directiva estudiés de dur a la pràctica la següent proposició signada per un bon nombre de socis:

«És un fet que la intervenció d'aquesta entitat en la política activa de la ciutat i comarca, ha anat i anirà minvant perquè els ideals que fins ara en

aquest aspecte s'havia vist obligada a servir per manca d'altres organitzacions, els serveixen ja els partits polítics per mitjà de llurs delegacions. Sens perjudici que si mai les circumstàncies obliguessin a retornar a la palestra, la Junta té prous facultats per a determinar-ho, aquest esforç fins ara esmerçat podria anar encaminant a activitats culturals de caire també catalanista plenament adients a la finalitat d'aquest centre, i entre totes elles, els socis que afirmen aquesta posen com a finalitat de la més alta importància la fundació a Vic d'una ESCOLA CATALANA la manca de la qual som molts a sentir. Avui a Vic no hi ha cap escola on s'ensenyi als nens en el nostre idioma i seria un alt honor per a "Catalunya Vella" que això s'acabés. Sabem que és una tasca difícil i exposada però també honrosa. Aquesta escola podria servir de moment pels fills de socis amb un percentatge, si es vol, de matrícules gratuïtes. Sotmetem la nostra idea a la Junta General per si es creu oportú prendre-la en consideració i sense presses fer els estudis preliminars.- Vic, 25 de novembre de 1933.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4276, 28 novembre 1933).

Refent el fil dels esdeveniments, dos fets rellevants clouen l'any 1933. El mes de novembre de nou es convoquen eleccions, aquest cop legislatives, i des de Catalunya Vella es recomana votar la candidatura Defensa Ciutadana promoguda per la Lliga Regionalista, i és la delegació d'aquesta formació política a la ciutat la que porta la iniciativa de la propaganda i de les diferents reunions electorals tant a Vic mateix com a la Plana. La dreta recuperarà terreny, sobretot a casa nostra, amb una victòria total (*Gazeta de Vich*, núm. 4274). L'altre fet, aquest luctuós, és la mort del president de la Generalitat de Catalunya Francesc Macià el dia 25 de desembre. Catalunya Vella pot presumir de ser l'entitat que a la ciutat va reaccionar amb més rapidesa i amb accions contundents; bandera a mig pal amb crespons negres i supressió de totes les festes anunciades aquells dies de dol nacional.

En compliment de la petició d'un grup de socis en la darrera Junta General, el 10 de gener de l'any 1934 es constituí una comissió «Pro Escola Catalana». Tret d'aquesta referència no hi ha notícia que la idea anés més enllà; no sabem si les comissions culturals de l'entitat van assumir aquesta tasca. Però també és evident que l'opinió inicial dels signants de la proposta feia un esforç per donar als partits polítics el protagonisme en l'acció quan es tractava d'eleccions, car ells eren els que aportaven les llistes. Aquesta situació s'imposà amb alts i baixos, malgrat que el carisma catalanista, diguem-ne novament possibilista o d'origen més aviat burgès, feia que en cada cas l'associació, com a mínim, no resistís la temptació de decantar el vot dels socis cap a les seves opcions preferides.

Es feia evident, tal com en les darreres sessions ja apuntava el president, que la iniciativa política havia passat a mans d'altres associacions i, en concret, en el cas de la política ciutadana, en les eleccions de l'Ajuntament del gener de 1934 la delegació a Vic de la Lliga Regionalista i els Tradicionalistes feren una candidatura d'«Unió Ciutadana», que, en alguns aspectes que ja hem destacat, podríem anomenar contranatura, amb Manuel Gros Ragner, Joan Traveria Pubill, Jaume Lapiera Fitó, Carles Pladevall Colom, Antoni Gudiol Ricart, Josep Pou Ferrer, Antoni Bayés Vayreda, Gonçal Ramon Boada, Josep Santané Jutglar, Jaume Julià Oriol, Pere Miralpeix Soler i Lluís Balielles Godayol. Candidatura que va obtenir 3.550 vots en front de la Coalició d'Esquerres, amb 2.056. Com podem veure, hi participaren molts socis de Catalunya Vella. A l'Ajuntament sortí elegit alcalde Joan Traveria Pubill, però no va haver-hi bona harmonia i fins i tot els Tradicionalistes votaren algunes vegades per la seva banda. Els fets del 6 d'octubre, amb la intervenció militar posterior, van devaluar molt la feina del consistori.

Catalunya Vella reafirmava els seus esforços en l'organització d'actes culturals, festius i socials amb caràcter divulgatiu i esperit catalanista, com podem apreciar en la relació d'actes d'aquests anys i en les cròniques que recollim. A l'estil dels primers temps es retornà a les conferències de caire polític o simplement formatiu i l'any 1934, en diferents sessions, es féu un Curset d'Història de Catalunya sota el patrocini de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (APEC) a càrrec de Francesc Martorell. Un total de cinc lliçons que es donaren els mesos de maig i juny d'aquell any. Joan Anglada, en la presentació del conferenciant, destacà, entre altres coses, que era un vell amic de Catalunya Vella, car en les eleccions a la vella Diputació, en temps de Prat de la Riba, havia ajudat en la lluita contra els elements caciquils que volien imposar-se en l'elecció del diputat per Vic-Granollers, i també remarcà que en l'actualitat ocupava el càrrec en el qual havia actuat els darrers anys de la seva vida el nostre fundador Lluís B. Nadal, secretari de l'Orfeó Català. La *Gazeta de Vich* dedica un editorial a aquesta activitat al número 4343. En aquesta represa de conferències polítiques i/o culturals destaquen Manuel de Montoliu amb «L'Oda a la Pàtria d'Aribau»; Rafael Gay de Montellà, amb «Grandesa i decadència del Nacionalisme»; Sebastià Sánchez Juan, amb «Poesia de sensibilitat i poesia de sentiment»; el comte Herman de Keyserling, amb «Tradición y modernidad», i Valentí Castanys, amb «L'esport, la política i el cinema vistos per un caricaturista».

En començar l'any 1935 s'estiraren les conseqüències dels fets del 6 d'octubre i augmentà, amb l'estat de guerra, la intervenció de militars. El mes de gener, Ernest Bellpuig diu en un editorial de la *Gazeta* «Si com diu Virgili a les "Geòrgiques", l'esperança de les messes està en la sembra, la societat actual a la qual el laïcisme predica l'anticatolicisme i l'antimilitarisme, de tipus revolucionari, amb audàcia i tenacitat formidables, ha de témer que raonablement que

recollirà l'odi de classes, l'odi a la religió, i l'esperit de revolta contra les jerarquies. Volen que la vida pública sigui antireligiosa.» I més endavant *Felip de Saderra* (pseudònim de Josep Ylla-Català), en un altre editorial, ens diu: «Tot el món proclama l'aversion a una nova guerra, però tothom juga amb els motius més perillosos per a fer-la esclatar de nou. No tan sols la guerra entre nacions germanes, sinó que també ha entrat en període vincladís l'esclat de lluites fratricides entre naturals d'un mateix poble» («La febre de foc», *Gazeta de Vich*, núm. 4530, 18 juliol 1935, un any abans del desastre de la guerra...)

L'any 1936 començà difícil per als afins a les dretes catalanes. El 25 de gener s'anunciava la candidatura Barcelona Circumscripció de la Lliga Catalana, que després es transformà amb el nom més adient i comunicatiu de Front Català d'Ordre, que comptava amb el suport de l'entitat. Presentà noms coneguts i de prestigi, entre d'altres: Francesc Cambó i Batlle, Josep M. Trias de Bes, Ferran Valls i Taberner, Miquel Vidal i Guardiola i Narcís de Carreres i Guiteres. Les eleccions es celebraren el dia 16. A Vic van triomfar les dretes: 4.242 vots davant les esquerres, amb 2.405 vots. A la comarca el triomf va ser més ajustat: 14.982 vots per al Front d'Ordre i 14.030 per a l'Esquerra. Però a Catalunya passà a l'inrevés, les esquerres obtingueren un triomf esclatant, amb 705.664 vots i 41 diputats, en front de les dretes, amb 217.854 vots i 12 diputats. Es va refer el mapa polític d'abans del 6 d'octubre de 1934, i Lluís Companys va ser reelegit president. A Vic també hi va haver noves a l'Ajuntament amb la readmissió dels que s'havien suspès. Però no semblava imperar la convivència. L'esquerra continuava en minoria i s'absentà a l'hora d'elegir el nou consistori, on Manuel Gros fou reelegit alcalde. (*Gazeta de Vich*, núm. 4647, 21 abril 1936).

La *Gazeta de Vich* publicà en diferents números del mes d'abril un article de Carles Cardó amb el títol «La moral de la derrota» que analitzava la situació i, d'alguna manera, les seves causes. Acabava dient:

«Mentre no canviï totalment el criteri i l'actuació de les dretes espanyoles en el problema social, en el problema català i en la conducta moral privada, no hi haurà a Espanya cap esperança per l'Església ni per la Pàtria, i ens caldrà refiar-nos de les esquerres, tenint en compte que la seva victòria no és ben bé seva, ans hi ha contribuït també molts electors catòlics (equivocadament al nostre entendre), ens atorguin cert tracte de tolerància i de llibertat, si abans no ha vingut la revolució extremista a acabar amb elles i amb nosaltres...»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4647, 21 abril 1936).

El dia de Sant Jordi, Joan Anglada, en el seu editorial, ens recordava que la festa del Sant ens porta una flamarada d'optimisme i alegria i convidava a superar l'angoixa del moment amb la confiança en el pervenir. Els mals de la Pàtria només poden curar-se amb un major patriotisme, i al final ens diu:

«Per això en aquesta diada patriòtica no hem de fer altre cosa que remoure el caliu de la foguera avial i atiar amb més braó que mai el nostre patriotisme, perquè el cor encès ens doni valor i confiança per els moments difícils que pugin venir. Sant Jordi, patró de Catalunya ens ajudarà!».

(*Gazeta de Vich*, núm. 4648, 23 abril 1936).

Vic celebrà encara amb una certa tranquil·litat les Festes de Sant Miquel dels Sants. El canonge de Tortosa, el Dr. Joan B. Manyà, féu la conferència a la commemoració balmesiana, i presidiren l'acte el bisbe i l'alcalde, però l'ambient per la situació a tot el país es mantenia enrarit.

La *Gazeta de Vich*, en editorials del mes de juliol sobre la «Tragèdia dels republicans», que es veien superats per l'esquerra radical, i amb el títol «L'imperi de la selva», afirmava:

«Els republicans que de bona fe creien que la república era una fórmula màgica estan fa dies cantant una elegia, i diuen que ho fan per tal d'evitar cantar una necrologia. Quines lliçons tan terribles té la història i quina responsabilitat per qui les han viscut.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4678, 2 juliol 1936).

«El període que anem vivint el pagarà Espanya amb anys de misèria i trastorns. Hem començat el període de vaques magres, que si a Egipte durà set anys, a Espanya en pot durar molts més perquè no veiem símptomes de redempció ni de remordiment.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4684, 16 juliol 1936).

Dos dies després, el mateix 18 de juliol, sortia a la llum el darrer número de la *Gazeta de Vich*. Era el número 4685 de l'any XXXIII. Havia començat el 2 de gener de l'any 1904, al cap de dos anys de la fundació de Catalunya Vella. Amb les seves pàgines hem pogut recopilar aquesta història.

El mateix dia el general Franco es revelava contra el règim legal de la República. El canonge Carles Cardó, en l'article esmentat, havia predit:

«Fendre el cràter d'un volcà en activitat és una gran imprudència, però no sabríem dir si no és major la d'encendre'n el primer foc.»

LA FESTA DE SANT JORDI. CONCURSOS LITERARIS, MUSICALS I ARTÍSTICS I LES SESSIONS COMMEMORATIVES

En la represa d'activitats, també dins l'esperit més tradicional, es celebrà de nou i de manera solemne l'any 1934 la festa de Sant Jordi, festa que ja s'havia celebrat en altres ocasions. Tanmateix, aquesta és digna de ressenyar, ja que és un signe del sentit que es donava a les festes i es destaca la valuosa aportació artística de la ciutat i de l'associació. Heus aquí la crònica que d'alguna manera és una mostra de l'estil i el costum del temps:

«De bon matí un estol de senyoretetes ja es presentaren a l'estatge amb braçats de roses i clavells, en pocs moments va ser dedicat un esplèndid medalló sota els peus de Sant Jordi que pintat al fresc pel nostre artista Llucià Costa hi ha en la sala que precisament porta el seu nom. Les flors i la verdor jugaven meravellosament amb els colors de la bandera que arrodonia la decoració. Vagi per aquestes noies que tan gust demostraren, una merescuda enhorabona.

Al vespre, amb força puntualitat començà l'àpat de companyia. Fou servit per la fonda "Cal U" en la gran sala. Eren una cinquantena els socis que hi prengueren lloc, de totes edats i condicions i no cal dir que transcorregué en mig de la major animació. El servei acurat com sempre.

Al final del banquet el local es començà a animar de concurrents al festival organitzat com a digne final de festa. La sala del teatre es va omplir ràpidament i presentava un bell aspecte quan es va donar l'ordre de començar. S'havia ja fet públic per un programa especial que la sessió es completava amb un recital de cançons pel tenor Joan Blancafort acompanyat al piano per la Srta. Trini Serra. La nova fou rebuda amb gran complaença com ho demostrà l'ovació que se'ls va dedicar a l'aparèixer a l'escenari.

Foren interpretades primer tres obres ben remarcables: Cançó marinera de Bové, Vot de donzella de Chopin, i Cançó de traginers de Longàs; com es veu, de característiques ben distintes però totes tres de factura amable, sincera i reeixida. El sr. Joan Blancafort les digué amb tota seguretat i

emoció, fent jugar la seva veu tan ben timbrada sobre els accents que els autors d'aquestes composicions posaren en les seves cançons. La darrera fou repetida a precs del públic que així pogué tornar a sentir la ben trobada música del vers d'en Segarra de gust fort i saborós com tot el seu.

Per donar un moment de descans sortí en Joan Alemany, hàbil recitador, que atesa la finalitat de la festa digué la valenta composició "La llengua trossejada" que li valgué una gran ovació al final. El públic en volia més.

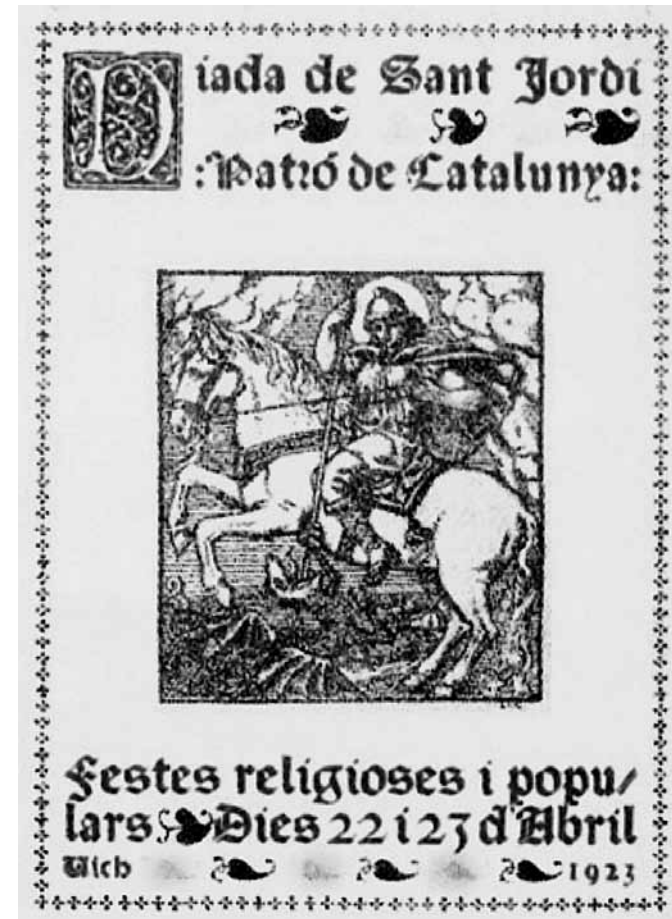
Tot seguit en Blancafort va cantar el Minuet d'Apel·les Mestres, "La Cançó del solveig" (de la suite Peer Gynt) de Grieg i el brindis patriòtic de Pérez Moya, cançons totes elles a posta per a revelar el temperament artístic del cantant. Totes tres foren dites amb la dicció que calia segons la característica de cada composició.

Volem fer especial menció de la tasca de la Srta. Trini Serra perquè encara que no varen fer cap descobriment puix que el públic vigatà ja coneix les seves aptituds musicals, ahir es va revelar en un caire nou o sia la d'acompanyant que no és del tot fàcil i ahir menys que mai perquè tingué d'emprar un piano gens apte per a lluir-se. Malgrat això i sense a penes remarcar-se aquest handicap, la compenetració dels dos artistes demostrà la facultat d'adaptació de la pianista que sabé fer omplir els intervals que es deixa a la veu i vestir de sumptuositat els fragments que ho requereixen. En fi, va fer la tasca discreta i acurada que s'exigeix en aquest rol. El públic no va escassejar els aplaudiments merescuts puix que aquesta part de cant va ésser una cosa verament selecta, de qualitat.

Finida aquesta part que tant bon record ha deixat, es començaren a sentir les tenores dels "Lluïsos" que començaren a assajar els ballets de l'esbart. «La impaciència del públic anava creixent i per fi al so d'una airosa marxa surt la secció infantil de l'esbart fent voleiar els mocadors i passejant-se triomfal i rítmicament pel pati del teatre. Una sorollosa ovació remarca la simpatia del públic, com també a la secció de joves quan també sortí a la palestra.

Trencà el glaç la secció infantil amb el bonic "Galop de Cortesia" ballat per quatre parelles. La tasca d'elles va desvetllar rum-rums d'admiració puix que és realment corprenedora la decisió i ritme amb què els petits balladors puntegen aquest airós ballet.

Després la secció de joves amb el Ball Pla de la Pobleta i la seva tasca es fa seu el públic. Tot seguit, una exhibició de ballets en una sala de reduïdes dimensions si bé perden popularitat en canvi guanya en el punt de poder apreciar més la perfecció i encert dels balladors en el punteig ço que fa més compromesa la tasca dels dansaires. I per això precisament el públic que emplenava les llotges i el pati pogué apreciar amb tot detall la bona labor dels balladors. Ball per ball hauríem d'anar explicant i la feina no s'acaba-

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

ria. Volem dir-vos només que hom semblava reviure aquelles inoblidables vetllades de "Catalunya Vella" en les quals els ballets s'havien fet ja cosa indispensable; era una satisfacció plena la de poder constatar que a Vic ja hi havia un estol de jovent tots de la ciutat començant pel Director, capaços de posar les seves tasques a l'altura de qualsevol Esbart dels més reconeguts. L'entusiasme era gran i els aplaudiments a desdir. Al final l'Esbart a gran complet va interpretar el Ballet de muntanya fent hi veritables filigranes. El públic en demana la repetició i va dedicar encara una ovació especial al Director, Joan Costa que amb una constància i habilitat dignes de tot elogi, ben secundat per la disciplina dels balladors, ha creat aquesta institució vigatana que ens fa molt honor. Tots estem unànimes en reconèixer que les tasques de l'Esbart mereixen un ajut incondicional de tots els bons vigatans i patriotes.

«A remarcar, l'actuació de la cobla que malgrat portar feta ja una audició a Manlleu es va declarar incansable i a l'altura de la difícil tasca.

«Per fi de festa els "Lluïsos" varen tocar una sardana que el públic es llançà a ballar amb tota alegria i animació. Una bona festa, en conjunt, que deixarà un perdurable record de la Diada de Sant Jordi.»

(*Gazeta de Vich*, 25 abril 1934).

No es quedà enrere la celebració de la festa de Sant Jordi de l'any 1935, que reafirmava el caràcter social de caire catalanista que tenien les actuacions de l'entitat. La festa es féu coincidir amb la proclama del cartell del II certamen literari-musical i al vespre es féu un sopar amb assistència del diputat a Corts per la circumscripció de Barcelona Josep Maria Trias de Bes i la presidència de Josep Genís, que demanà al diputat que adrecés la paraula als presents. La seva intervenció no fou pas optimista. Es repetia la situació de l'any 1714, Catalunya regida per decrets i lleis no d'un rei, sinó emanats d'un Parlament i d'un Govern sota la pressió de tot Espanya. Es pot dir que després de dos anys de govern d'esquerres a Catalunya fins i tot s'havia perdut il·lusió per l'Autonomia.

El mateix any es consolida i reformula una altra activitat que l'entitat portava a terme des de feia alguns anys i que eren les exposicions d'art. Inicialment dedicades a exposar obres de pintura i dibuix fetes pels socis de l'entitat, el 1935 se'n fa una major difusió a la premsa i l'exposició és oberta a la participació de tots els artistes locals. En la convocatòria, publicada el mes de març, Catalunya Vella feia constar que esperava de la discreció dels artistes que es proposessin prendre-hi part que, en escollir les seves obres, tinguessin en compte de seleccionar-les amb bon gust per tal de no veure's obligada a privar l'exhibició d'alguna d'elles.

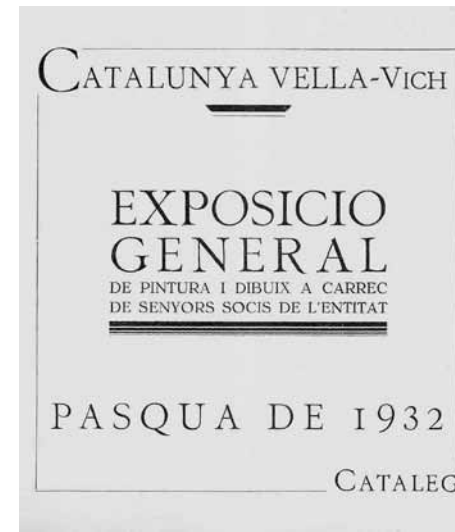
«Les obres hauran d'ésser entregades a la Secretaria, fins el dia 10 del vinent mes d'abril, la societat tindrà cura de la seva guarda i bona conservació, però no respon dels desperfectes ocasionals de què poguessin ésser víctimes.

«Catalunya Vella», restarà agraïda a tots els cultivadors de l'art, que contribueixina l'èxit de l'exposició que es prepara.»

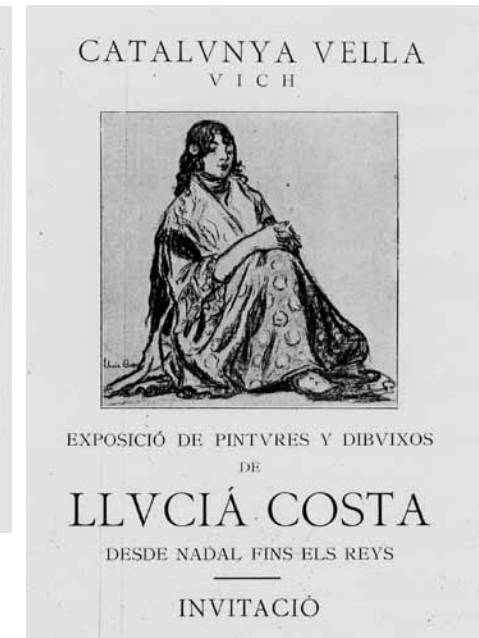
(*Gazeta de Vich*, núm. 4480, 21 març 1935)

El dia 12 d'abril s'inaugurava l'exposició d'art amb obres dels artistes, el senyors Lassaletta, Coll, Costa, Goula, Comella, Oliveró, Serra Cirera, Vila, Pere i Salvador Puntí, i Comas (*Gazeta de Vich*, núm. 4492, 18 abril 1935).

La voluntat de l'entitat era de col·laborar en la promoció i la dignificació de la cultura i l'art, i això es plasmava tant en aquestes exposicions com també,

Anuncis d'exposició d'artistes locals.
Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

posteriorment, en un certamen literari i musical amb tota la litúrgia d'uns veritables Jocs Florals.

Aquesta voluntat de promoció i dignificació s'explicita en aquesta convocatòria, gairebé crida, adreçada el 1935 «als pintors i escultors vigatans».

«ALS PINTORS i ESCULTORS VIGATANS. "Catalunya Vella", desitjosa d'aportar el seu gra de sorra a la dignificació de l'art, ha acordat –seguint la tradició d'anys anteriors– organitzar per a les properes festes de Pasqua una exposició d'escultura, dibuix i pintura. Per tant, s'adreça a tots els que cultiven a Vic aquestes tres rames de l'art i els ofereix el seu estatge per a exposar-hi les seves obres.»

Serà convertida en sala d'exposició la que és usualment sala dels billars, i en cas d'ésser insuficient pel nombre d'obres presentades, es col·locarien les restants a la sala adjunta. La col·locació correrà a càrrec de la societat i es tindrà en compte per escollir el lloc, la naturalesa de cada una de les obres. S'admetran dels artistes socis, suggeriments relatius a la col·locació dels treballs respectius.

Hi ha el pla d'inaugurar l'exposició el dia 12 d'abril per tal de contribuir a donar relleu a les festes que organitza la Unió Mercantil pel pròxim Mercat del Ram. L'entrada serà lliure per a tothom, i serà possible visitar-la tots

els dies, a les hores que es determinarà, fins al 5 de maig, no constituint, però, la data de clausura, cap compromís per la societat, que podrà variar-la a la seva conveniència.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4480, 21 març 1935)

Fou en certa manera una activitat que es pot enquadrar en aquests anys trenta: l'organització de certàmens literaris o el que podríem anomenar una aproximació als Jocs Florals. Es justifica per la qualitat literària dels socis més actius de l'associació, que malgrat disposar de la premsa periòdica, no tota la seva producció esqueia a ésser publicada en els mitjans informatius. I proclamada la República, el mes de maig de 1931, el que podem anomenar «el jovent de Catalunya Vella» convocaren els primers Jocs Florals Republicans (humorístics).

Fou una celebració restringida a un grup d'amics, tots ells de la societat vigatana vinculada a l'associació, però amb una assistència notable: 17 senyores, 26 senyoretetes, 30 senyors. La festa es celebrà el segon diumenge de maig a les cinc de la tarda al saló principal de can Genís, lloc on hi havia la central de correus, i amb tota la sorna es qualificà com el «Palau de Comunicacions» de l'avinguda de Francesc Macià. Els poetes i mantenidors, tots ells amb pseudònim, oferiren les seves obres a noies de la concurrència, que teòricament sortiren com a guanyadores. Es guardaren escrupolosament les formes com eren: el lloc, un saló meravellós, l'etiqueta en els vestits i sempre acompanyant el protocol, i l'elecció de la reina de la festa i la seva cort. Assistí donant un relleu especial a l'acte el canonge Jaume Collell i pràcticament tot l'equip de redacció de la *Gazeta de Vich*. L'esdeveniment es recollí en un petit llibre de més de cent pàgines (cent exemplars numerats), editat per Tipografia Balmesiana.

Anys després, el dia 23 d'abril de 1935, (*Gazeta de Vich*, núm. 4494), ja comentat amb la diada de Sant Jordi, es convocà un Certamen Literari, aquest cop amb totes les formalitats i d'acord amb les bases del cartell anunciador. Així era la convocatòria, el veredictes i la crònica de la sessió:

«Jurat Literari: Manuel de Montoliu, President. Miquel Llor, Eduard Junyent, Manuel Brunet i Josep Ylla, Secretari.

Jurat Musical: Lluís Millet, president. Francesc Pujol i Joan Nogué, secretari.

Veredictes del II Certamen Literari-Musical de Vic organitzat per "Catalunya Vella".

Premis literaris: Premis ordinaris. VIOLA D'OR I D'ARGENT, oferta per l'Il·lm. i Rdm. Sr. Bisbe d'aquesta diòcesi a "Oda a la Castedat", de Ramon Farràs.

La reina i la seva cort als Jocs Florals humorístics.

D'esquerra a dreta: Joan Anglada, Josep Rierola, Jaume Collell, Paulí Subirà, Montserrat Estabanell, Josep Ylla-Català, Manel d'Abadal i reina de la festa, Vicenç Serra, Lluís Genís, Ramon Rierola. Al peu de la reina de la festa, Montserrat, Maria i Jordi Anglada i Bayés. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

ENGLANTINA D'OR, oferta per "Catalunya Vella" a "L'ermita de Sant Jordi", de Felip Graugés.

FLOR NATURAL, premi d'honor i de cortesia a "Rutes policromes i anhels", de Josep Maria Traveria. Premis extraordinaris. Premi de l'Excm. Ajuntament de Vic a "Vida de Sant Miquel dels Sants", de Mn. Josep Gros.

Premi del Centre excursionista i del Col·legi d'Advocats, Associació de la Premsa, i dels Srs. Francesc Arumí, Ramon d'Abadal i Vinyals i Josep Genís, compartit per: "Xènia i altres contes", de Joan Mínguez i "La fugida", d'Àngel Grau i Mata.

Premi de GAZETA DE VICH, compartit a: "Estampes Vigatanes", de Ramon Rierola i "El ram de la Verge", de Rosa Claveria.

Premi del Sr. Eduard Rifà a "Quaresmals", de Miquel Bosch i Jover i "Al rodamón", de Jaume Vila.

Premi de "L'Abeille" a "Siluetes epigramàtiques, de Tomàs Roig i Llop.

Premi del Sr. Lluís Vila d'Abadal a "Oració al matí", de Salvador Perarnau.

Premi de "Lliga Catalana" a "Perfums i galanies", de Mn. Jacint Costa.

Premi de la "Unió Excursionista" a "Elegia", de Josep Janés i Olivé.

Premi dels Srs. Rectors de la ciutat a "Elegia de la Verge Bruna", de Mn. Antoni Navarro.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4521, 26 juny 1935).

«TEMES MUSICALS

I Premi de "Catalunya Vella" a "Abril", sardana, lema "Mon ideal", de Josep Marimon, de Barcelona.

II Premi dels senyors Josep Ma Trias de Bes, Miquel Vidal i Guardiola i Francesc Salvans a la col·lecció de cançons "El Frare Blanc" i "A la terra de Betlem", lema: "De la terra", de Joan B. Lambert, de Barcelona.

III Premi l'Associació de Música de Vic a la composició titulada "Cançó, i lletra de Pere Serafí (S. XVI), lema, "Art Vell", de Joan Lambert.

IV Premi del senyor Ramon Espona Sitjar a "La Pastora", lema: "Déu vos guard", de Mossèn Josep Vinyeta Romeu.

V Premi dels senyors Manuel Gros, Alcalde de la ciutat, i Josep Serrabou, a la sardana, "Capvespre", lema: "Per Catalunya", de Francesc Basil i Oliveras, de Figueres.

VI Premi del senyor Miquel de Planell a la composició "Intermezzo í Pasional", de Xavier Montsalvatge, de Barcelona.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4523, 2 juliol 1935).

La festa

El dia 7 de juliol de 1935 es celebrà la festa. La crònica, com sempre, és summament il·lustrativa i destaca que fou una festa única per la ciutat i pels amants de les lletres. Com en altres ocasions i perquè creiem que es tracta d'un document singular que reflecteix l'ambient social i literari de la ciutat, i en especial del sector de simpatitzants de Catalunya Vella, hem cregut d'interès reproduir bona part del text.

«L'Acte.

Ja feia molts dies que es parlava d'aquesta festa en els cenacles literaris i musicals; també se'n parlava molt entre la gent de nostra ciutat i tot prometia un èxit esclatant. La realitat ha estat per damunt de tota esperança puix que sens molèstia per a ningú, podíem dir que la festa dels Jocs Florals ha estat la que ha tingut un relleu més marcat de les del programa d'enguany.

A l'hora de començar, l'aspecte del Teatre Canigó no podia ésser més brillant. A la presidència hom veia un magnífic dossier amb un magnífic setial regi que esperava la que aviat havia d'ocupar-lo. Tot el saló estava bellament adornat, les llotges, el pati i demés localitats eren totalment ocupades per una concurrència distingida, a remarcar especialment la representació del sexe femení tan nombrosa com escollida.

A les onze comencen a ocupar els seus llocs els Jurats literari i musical; no hi manca cap membre, ni tant sols el Sr. Miquel Llor que feia pocs dies havia estat víctima d'un accident d'auto i malgrat això va fer el sacrifici de presentar-se junt amb els demés companys Srs. Manuel de Montoliu, Manuel Brunet, Mn. Eduard Junyent i Josep Ylla del Jurat literari, i Srs: Lluís Millet, Francesc Pujol i Joan Nogué del musical. Hi havien també els Srs. Joan Dou, pel Col·legi d'Advocats, Ramon Masferrer, per Lliga Catalana, Pantebra, per la Unió Excursionista, Lluís Ylla pel Centre Excursionista, Pere Palomas per l'Associació de Música, Associació de Premsa, Srs. Josep Serrabou, Ramon Espona i Miquel de Planell, donadors de premis.

Poc més tard de les onze s'anuncia l'arribada de les autoritats. Són a rebre-les la Junta de Catalunya Vella, la Comissió Organitzadora i el Comitè de recepció format pels Srs. Manuel d'Abadal, Jordi Prat, Antoni Gros i Jesús Ortiz. Precedits de dos macers de gran gala de la Generalitat i quatre municipals de gala entren a la sala en mig d'una ovació de la concurrència a peu dret, els Srs. Lluís Duran i Ventosa, Conseller de Cultura de la Generalitat

de Catalunya, el cap Militar de la Plaça, Don Manuel Gros, Alcalde de la ciutat, i els Consellers regidors Srs: Julià, Pladevall i Pere Miralpeix i els consellers Srs: Llúcia Toll, i Ramon, Als acords de la “Santa Espina”, que interpreta la cobla Barcelona, prenen lloc en l’estrada presidencial, i el Sr. Duran i Ventosa anuncia el començament de la festa.

Avança el Sr. Manuel de Montoliu qui llegeix el seu discurs presidencial escrit amb aquell estil elegant i sobri que el caracteritza. Els llegidors ja l’hauran vist publicat i li veuran encara i això ens estalvia de fer-ne més llarga recensió. Fou un treball de molta profunditat que convé sigui llegit amb detenció a fi de treure’n d’ell les lliçons i fruits que se’n desprenen. Una llarga ovació senyala el seu final. «Seguidament Josep Ylla, secretari del Jurat literari, llegeix la Memòria que també pensem publicar-la en una o altra forma. Dins la clàssica fórmula, no hi manca ni bon estil ni exposició clara com també el sentit crític que ha de informar aquests documents. És especialment escoltat amb gust l’elogi de la biografia de Sant Miquel dels Sants i el record als vigatans il·lustres. Fou molt aplaudida.

Acabada la lectura s’endevina ja el moviment d’expectació entre el públic. Comença a llegir-se el veredict. La Flor Natural es concedeix a la poesia que porta per nom “Rutes policromes i anhels”; oberta la plica resulta ésser original de Josep Maria Travería qui s’avança cap a l’estrada. El President del Jurat li fa entrega d’un preciós ram de lliris i nards de rara i exquisida bellesa. Tot seguit s’organitzà la comitiva per anar a cercar la elegida pel poeta com a Regina de la Festa. Marxen, doncs, els macers de gala municipals per dos consellers, dos membres del Jurat i altres dos de la Comissió organitzadora. L’animació és extraordinària. Hi han uns moments d’espera que fan créixer l’expectació. Es comencen a sentir aplaudiments al final de la Sala i la cobla engega les notes d’una marxa triomfal. En mig d’una curiositat posada al roig blanc, entra de braç del poeta, la Reina de la Festa que resulta ésser la senyoreta Carme Oliva i Feliu, filla major del conegut industrial Andreu Oliva Lacoma. La jove bellesa de la Reina venia emmarcada dins un esplèndid i elegant vestit blanc.

L’emoció del moment es trasllueix prou en el seu rostre, especialment quan tot el públic a peu dret, seduït per la gràcia i bellesa de la Reina esclata en ovacions continues que l’acompanyen fins a prendre el lloc primer de la presidència en mig dels aplaudiments i benvingudes dels elements reunits en ella conquerits també per la gentil presència de la bellesa. El Sr. Duran i Ventosa proclama la Srta. Carme Oliva i Feliu, Reina de la Festa i es reproduïx l’ovació.

Seguidament es van repartint els diversos premis literaris. Comença la part musical del Certamen. El Sr. Ylla llegeix la Memòria del Secretari del Jurat musical Sr, Joan Nogué, i seguidament el seu repartiment.

La festa arriba al seu final. El mestre Millet s’ha encarregat de fer el discurs de comiat i aviat es vegé l’encert en donar-li aquesta comanda, perquè ho va fer en forma mestrívola que impressionà fortament.

El president Sr. Lluís Duran i Ventosa declarà closa la festa. Donà el braç a la Reina que altra vegada causà l’admiració de tots els reunits que no es cansen de mirar-la i d’aplaudir-la. Vol anar a la Catedral a fer ofrena de la Flor Natural a la Verge de Montserrat. Ja ha corregut la veu i mentre l’automòbil de la Generalitat la condueix per la ciutat acompanyada pel Conseller de Cultura, per l’alcalde, els autors premiats, els Jurats i molts altres marxen a la Catedral.

El públic es va retirant de la sala comentant animadament l’èxit grandios de la festa, l’assistència plena dels jurats, la brillantor i profunditat dels discursos, l’assistència gairebé unànime dels autors, i la presència de les altes autoritats i especialment la bellesa i gràcia de la Reina, han fet d’aquests Jocs una festa memorable. La seva transcendència l’havia copsat ja tothom que no havia pogut assistir a ella perquè Ràdio Associació de Catalunya volgué gentilmente associar-s’hi retransmetent-la arreu. La retransmissió fou perfecta, i aquest detall importantíssim arrodoní la festa.

A la Catedral.

Tot seguit d’acabada la festa va organitzar-se la comitiva vers la Catedral per tal de dipositar als peus de Nostra Dona de Montserrat la flor simbòlica que lluí la Reina. Ningú havia anunciat aquest acte, i no obstant i això una bona gentada esperava l’arribada de la senyoreta Carme Oliva. La Plaça de la Catedral va quedar plena d’autos, alguns de la comitiva, altres de curiosos. Era un quart de dues en punt quan la Comissió Organitzadora del Certamen, que s’havia avançat prèviament, rebia a les portes de la Seu, a la Reina de la Festa que arribava amb l’auto oficial del Sr. Conseller de Cultura. L’emoció va fer esclatar una càlida ovació transformada dins la Seu per una marxa triomfal, que entonava l’orgue. Als peus de la Verge de Montserrat s’agenollà la Regina, i l’“Escola Cantorum” que dirigeix Mn. Miquel Rovira entonà una magnífica “Salve”, escoltada amb respecte i veneració per la multitud d’assistents. Després va cantar-se el Virolai corejat pel poble començant la desfilada, després d’haver dipositat el ram a l’altar. Fou un acte veritablement emocionant. Tothom comentava l’encert d’haver volgut honorar a la Verge, en l’altar que guarda les despulles del gran català i inoblidable Bisbe de Vic, Josep Torras i Bages. Per cert que en aquesta ocasió algun dels assistents recordava l’entusiasme que sentia el gran Bisbe per festes com les que s’estaven celebrant, i el recolzament moral que a tothora donava als organitzadors.

El dinar.

A la Torre d'En Franc, propietat dels pares de la Regina, es preparava el dinar, que oferia a les autoritats presents als actes del matí al Jurat i als poetes premiats; junt amb aquests prengueren seient a la taula, bellament parada, en una reconada del jardí, vora la magnífica capella que han bastit els Senyors Oliva, els membres de la Comissió organitzadora i molts familiars dels Srs. Oliva-Feliu, que volgueren acompanyar a la simpàtica senyoreta Carme, en aquest dia d'alegria i triomf. Abans del dinar els assistents foren obsequiats amb una cocktail. La taula, bellament adornada amb garlandes, era presidida per la Srta. Carme, que tenia a la seva dreta el Conseller de Cultura de la Generalitat, la Sra. Rosa Oliva, Vda. d'Artés, l'Alcalde de la ciutat Sr. Manuel Gros, el Sr. Montoliu i altres membres del Jurat i a l'esquerra el poeta premiat Sr. Traveria Planas, la Sra. Esperança Feliu d'Oliva, la Sra. Margarida Alsina Vda. Oliva, Mestre Millet, Francesc Pujol i el Conseller Sr. Lluçia Toll. El nombre de comensals era de setanta.

A l'hora de les postres, el poeta premiat amb la Flor natural, recità la seva poesia titulada "A Sant Miquel". Josep Janés i Olivé recità un poemeta molt exquisit; Salvador Perarnau va recitar dues faules gracioses d'un llibre que prepara. El Mestre Pujol, de l'Orfeó Català, encarregat per la Comissió Organitzadora per a remerciar a la Reina la gentilesa de l'oferta del dinar va llegir la poesia que transcrivim a continuació:

A vostres peus venien / avui, bella regina / de galta purpurina / i esguard amorosit, els lluitadors que havien / fet seva la victòria / i ensems honor i glòria / havien conquerit.

I vos els acollireu / gentil i graciosa / i els dàveu, generosa / ultra el guardé esperat, / allò que posseïeu / per gràcia benaurada: una dolça mirada / guardó molt més preuat.

Ferits per la sageta / dels vostres ulls brollada / la pensa desesmada / i el llavi balbucient, / comanda a mi m'han dada / de dir-vos, oh senyora! / llur cor com us adora / la gratitud que sent.

A vostra reialesa / tributen honorança / en íntima aliança / Orfeus i Apol·lo, / i exalten la dolcesa / de vostre vassallatge, / i us prenen per guiatge / el verb i la cançó.

L'esplèndida acollença / que a tots haveu donada, / devia ésser cantada / per altra veu millor; / la vostra benvolença / em sigui compassiva: / la gratitud és viva, / molt més que l'expressió.

Una ovació acollí les darreres paraules del mestre Pujol, que sorprengué a tots els presents amb la lectura de l'anterior poesia.

Per fi s'aixecà a parlar el Conseller de Cultura Sr. Duran i Ventosa. Començà enaltint la ciutat de Vic i felicitant-se de què hi hagin entitats com "Catalunya Vella", que es preocupin de l'organització de festes com la que acabàvem de celebrar. I felicità als organitzadors i es lamentà que sigui necessari passar tants anys per poder fruit de festes semblants. Amb paraules abrandades d'amor a Catalunya i a la Plana i ciutat de Vic va dir uns mots en recordança de les glòries de la Ciutat, tal com són: Balmes, Verdaguer, Collell, Genis, Nadal i d'altres que assoliren el pinacle de la glòria. Va tenir unes frases d'encoratjament als poetes joves premiats i assistents a l'acte i per fi, en frases amarades de poesia, va fer un cant a la dona catalana, tan dignament representada en aquells moments de goig per la senyoreta Carme Oliva.

Moments després, es donava per acabat definitivament l'acte, que deixarà una recordança eterna als qui tingueren la sort de poder-lo presenciar.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4527, 11 juliol 1935).

Sessions commemoratives

Les sessions realitzades en recordança dels socis més destacats o de personatges concrets afins al seu ideari eren un costum establert des de la creació de l'associació. Hem vist com es començà amb una sessió en recordança del Dr. Robert, atesa la seva significació política i catalanista, i es continuà entre d'altres en sessions dedicades al Sant Pare Lleó XIII, que havia mort el 20 de juliol de 1903. La sessió es féu al Saló de Sínodes va ser presidida pel bisbe Josep Torras i Bages. Pronuncià un discurs el president, el Sr. Nadal, i llegiren poesies del papa traduïdes al català per Marià Serra i Esturí. Actuà l'Orfeó Vigatà i féu el discurs d'agraïment el bibliotecari Josep Bayés i Coch. El 16 de novembre de 1907 se'n féu una en recordança d'un dels fundadors, Josep Viguer, en la qual prengueren part els Srs. Nadal, Font i Manxarell i Calderó. L'any 1909 es dedicà una sessió necrològica a Francesc Rierola, a la qual assistiren representants de tota la ciutat. Presidí l'alcalde, el Sr. Camps, el Sr. Abadal, senador, els consellers municipals Vilanova, Baqué, Puig i Giral i el president de l'entitat. Obrí la sessió Josep Ylla Alibés i Ramon d'Abadal féu el discurs necrològic. Van llegir obres de l'homenatjat els Srs. Carreres i Callís. Francesc Rierola era una de les glòries del venerable Cercle Literari i sempre afí als corrents catalanistes. Cal també destacar la sessió que es féu en record del fundador de Catalunya Vella Lluís B. Nadal, del qual ja hem recollit una breu biografia. Però és bo tornar-ne a parlar aquí, ja que la sessió, que es celebrà el 3 de juny de 1917, recordà també el patrici Josep Font i Manxarell (1839-1911), advocat i alcalde de la ciutat en diferents èpoques i diputat provincial. Era escaient enllaçar els dos personatges, ja que Josep Font era alcalde en les

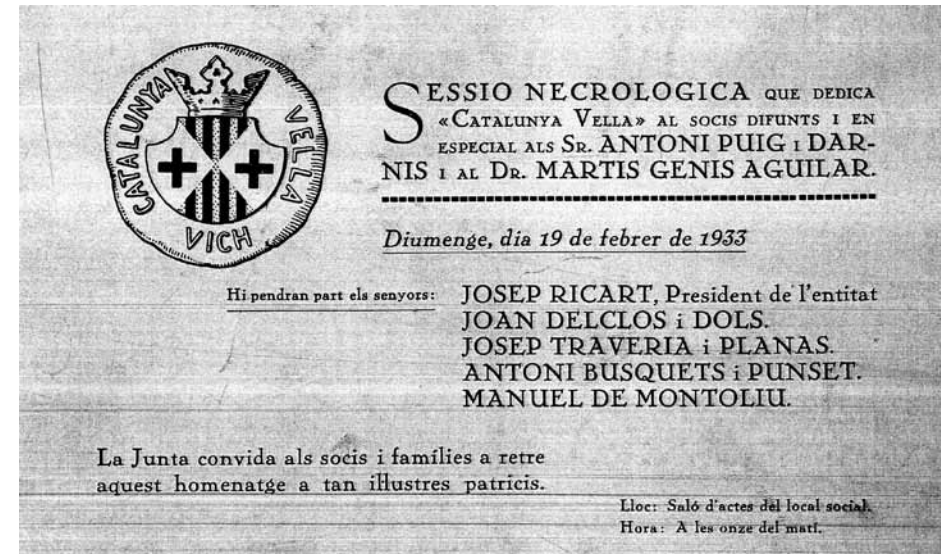
festes del centenari del naixement de Jaume Balmes i president de les festes, de les quals Lluís B. Nadal, com s'ha explicat, en fou el millor relator. La premsa va fer de l'acte la següent ressenya:

«Diumenge passat se va celebrar aquesta solemne sessió dedicada als dos distingits compatricis. Ocupà la presidència el Sr. Delclós com a representant de l'entitat organitzadora al qui acompanyaven els dos conferencians Dr. Jaume Collell i el Dr. Martí Genís, el Sr. Joaquim Prats i Sr. Francesc Baqué: Sobre la presidència hi havia els retrats dels Srs. Nadal i Font, obra de Llucià Costa, que amb aquests treballs s'ha conquerit una merescuda anomenada. Obri la sessió el Sr Delclós explicant el deute que tenia "Catalunya Vella" amb els que foren seus il·lustres socis i llegint una molt expressiva comunicació de l'Orfeó Català adherint-se amb tot afecte al homenatge a en Nadal, qui havia estat secretari d'aquella gloriosa entitat. També llegí altre comunicació de nostre distingit amic Ramon d'Abadal, diputat provincial per nostre districte, expressant son sentiment per no poder assistir i adherint-se de tot cor al acte.

Tot seguit el Dr. Martí Genís llegí el seu formós treball sobre en Nadal amb el qui l'unien llaços d'íntima amistat, posà de relleu, amb un estil ple d'estimació i d'enyorança, els diferents caires de l'activitat d'en Nadal com a secretari de l'Orfeó Català, i secretari dels Jocs Florals, com a organitzador de les festes del Centenari d'en Balmes i com a ànima de l'entitat que ara li pagava un deute que amb ell tenia, í remarcà les notes característiques dels seus treballs literaris amb els que tants elogis havia merescut. En Vicenç Serra llegí una poesia inèdita del Sr Nadal que porta per nom "El naixement del hereu" i que és de les millors que se li coneixen. El canonge Collell explicà la història d'aquella magnífica poesia amb la que en Nadal confiava conquerir el títol de Mestre en Gai Saber.

Llegida aquesta poesia, l'il·lustre Canonge Collell s'alçà a llegir el seu escrit sobre en Font i Manxarell i ja des de les primeres paraules s'emportà com sempre l'atenció de l'auditori que fruï a plaer amb les bel·leses d'aquell parlament. Pintà de mà mestre la venerable figura del gran patriota, fent veure les seves qualitats característiques; explicà detalls interessants sobre la seva actuació política, comparà la seva evolució amb la del gran Dr. Robert, explicà la seva fecunda tasca municipal en les diferents vegades que ocupà el primer escó de Casa de la Ciutat, especialment en les festes del centenari d'en Balmes en les quals s'emportà les simpaties de tots els il·lustres hostes que en aquelles memorables diades honraren nostra ciutat.

No cal dir que tots els treballs foren molt aplaudits de la distingida i nombrosa concurrència que omplia la sala d'actes de "Catalunya Vella" i que sortí completament satisfeta del homenatge tributat als dos il·lustres viga-

Invitació a l'acte. Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx.

tans. Ara sols falta que és publiquin aviat els treballs llegits perquè en son ben mereixedors tant pel seu mèrit literari com per el interès que ofereixen per la Ciutat.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 1411, 6 juny 1917).

En la represa, després de l'any 1930, alguns d'aquests actes van tenir un relleu especial. Cal destacar la sessió en honor de Joan Delclós, que aplegà en un àpat una gran quantitat de socis (*Gazeta de Vich*, núm. 3891, 11 juny 1931), i també, per la seva significació i relleu, cal comentar la sessió necrològica dedicada als socis difunts i en especial al Dr. Martí Genís i a Antoni Puig i Darnís.

Així ho explica la premsa:

«Com era d'esperar fou una sessió solemnia per la qualitat dels homenatjats, dels treballs que foren llegits i dels assistents. Abans de l'hora anunciada començà a caure una nevada intensa que posà a la festa aquell to de melangia que hi esqueia. La crueta del temps segurament va privar a més d'un de venir, i sort n'hi hagué perquè amb ella i tot, el local s'anà omplint fins a vessar.

A un quart de dotze començà l'acte. El president de l'entitat ocupa el seu lloc, acompanyat dels Srs. de Montoliu, Busquets, Rierola i Traveria. A

banda i banda de la presidència, ornada aquesta amb un gran escut de la ciutat hi havia sobre sengles cavallets els retrats de Dr. Genis i de D. Antoni Puig, dels quals és l'autor el nostre artista Lluçia Costa. Es tracta d'un treball molt original a la fàisó d'En Sert, és a dir que la figura surt sobre un fons or en el primer i en un fons d'argent en el segon. La semblança és perfecta i l'obra meresqué molts elogis dels assistents a la sessió. A la paret del fons hi havia col·locats els retrats dels antics socis de la casa: Rierola, Nadal, Viguer i Font i Manxarell.

Ocupaven seients d'honor els familiars dels homenatjats: La Sra. Enriqueta Porret, vídua de Puig, amb altres parents i els germans Josep i Montserrat Genis Arumí, amb altres parents. També en lloc distingit hi havia representació del Patronat de l'Institució Puig Porret, formada pel Dr. Ramon Serra, l'obrer del Tint Josep Margenet, Joan Pietx i Manuel Anglada. També hi era representada la Junta de la Casa de Caritat. Hi varem veure moltes personalitats entre el públic entre les quals recordem els Mestres en Gai Saber Mn. Ramon Garriga i D. Joan Guasch, l'escriptor D. Alexandre Font, el poeta Mn. Camil Geis, el periodista D. Joan Costa i Deu, la Sra. Francesca Bonnemaison, D. Alexandre Bulart i Rialp, Sra. Carerras, Secretària de l'Institut de Cultura per a la Dona, el Degà del Col·legi d'Advocats, Sr. Dou, Mn. Eduard Junyent de la Societat Arqueològica, premsa local i moltes altres personalitats que fora molt llarg enumerar. El Sr. Josep Ricart obre la sessió i diu que "Catalunya Vella" en el seu antic local havia començat ja la seva galeria de socis il·lustres que desaparegué uns temps però que ara en ressorgir amb noves energies, l'associació havia volgut restaurar aquella galeria formada ja per homes com Nadal, fundador de la casa, en Viguer l'il·lustre jurisconsult, en Font i Manxarell, el batlle de les festes d'en Balmes i en Rierola, secretari Municipal i literat de justa fama, i havia volgut encara completar-la afegint hi el retrat dels socis Antoni Puig i Martí Genís. Posa de relleu la bondat i senzillesa del Sr Puig qui mercè al seu treball i intel·ligència conquerí un lloc distingit en la societat, digué que en totes les seves tasques hi posava un cor net de tot orgull i afegí que Catalunya Vella es sentia orgullosa de ser llogatera de la seva vídua que havia volgut acabar una seva obra, com se'n sentiria el dia de demà de ser-ho del Patronat que la seva generositat havia creat. Feu també l'elogi del Dr. Genis el qual tenia "Catalunya Vella" com a soci número 1, i concloué dient que l'homenatge de Catalunya Vella no era sols d'admiració i gratitud sinó també com un acte d'una mena d'egoisme en voler que aquells il·lustres patricis fossin la seva guia per tal de poder ésser continuadors dignes de la seva obra.

Remercià cordialment als qui havien abnegadament col·laborat a l'homenatge i féu notar que la malaltia del Sr. Joan Delclòs li havia privat de prendre part a la festa, per la qual cosa el substituiria el Sr. Josep Rierola.

Antoni Puig i Darnís. Fundació Puig-Porret.

El parlament del Sr. Ricart dit amb aquell accent de sinceritat i amor al les nostres coses que el caracteritza fou càlidament aplaudit.

A continuació el Sr. Josep Rierola va llegir un treball dedicat a posar en relleu la figura de D. Antoni Puig en diferents caires, després parlaren els Srs. Traveria, Busquets i de Montoliu. Tots els treballs llegits demostren un estudi verdader i una gran amor per les personalitats homenatjades. Com que estem estudiant la manera de publicar-los íntegrament no ens entretindrem avui en extractar-los ni en comentar-los. Diguem que tots ells foren molt aplaudits i retingueren la màxima atenció del públic fins a l'hora d'acabar, un quart de dues.

Tothom sortí plenament complagut de la festa, que resultà com ja hem dit una sessió plena i digna de les que honoren una entitat. Així ho escoltàrem de llavis de moltes personalitats que vingueren de Barcelona i altres llocs, desitjosos de prestar un tribut d'homenatge a patricis vigatans i restaren encisats de la solemnitat de l'acte.

Parlant més tard amb alguns dels més caracteritzats elements que prengueren part en la sessió, fou suggerida la idea de que fos continuada i acabada la publicació de les obres completes del Dr. Genis i Aguilar cridant, si fos necessari aportar-hi el seu concurs, a les associacions i corporacions locals i regionals. Tant de bo que la idea fos viable. Per la nostra part hi donem tota la nostra adhesió i prometem fer-hi tot el que sia necessari. Fora un digne coronament de l'homenatge que la ciutat de Vic deu al seu novel·lista egregi.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4157, 21 febrer 1933).

Els parlaments esmentats foren publicats posteriorment en un fulletó del periòdic, per ells podem fer una aproximació a la persona i a l'obra del Sr. Antoni Puig i Darnís, al qual tant devia l'associació, que farem segons el guió que va seguir el Sr. Josep Rierola en l'esmentat acte.

Nascut a Vic l'any 1870, destacà de bell antuvi per la seva participació activa i desinteressada en la vida ciutadana. La seva rica fesomia espiritual, la seva bonhomia i el seu caràcter presentaven una varietat tan complexa que en evocar la seva semblança s'imposa analitzar la seva personalitat sota diferents aspectes: com a industrial; en les seves obres de mecenatge i, per tant, com a amant de la cultura; com a patriota, i com a home.

Com a industrial: si algú preguntés qui era el senyor Antoni Puig, caldria contestar-li que era tintorer, ja que aquesta era la seva activitat industrial: la portava a terme com és tradició en la nostra terra, d'una manera individual. Era aquell tipus de productor que amb el seu únic esforç sosté tota l'organització, amb la seva única intel·ligència directriu i amb la seva potencialitat econòmica. Heretà una fàbrica en estat embrionari i modest. Era difícil de crear i sostenir a Vic, centre no industrial, una fàbrica amb una dedicació que en principi necessita una clientela propera. El Sr. Puig ho aconseguí amb tres de les condicions essencials que reunia: serietat i honradesa en els tractes, activitat renovadora i instint o intuïció mercantil. La seva paraula valia tant com la signatura més ferma; la labor a la seva indústria era a prova de tot, i exigia iguals condicions per a tractar; d'aquí la solidesa de la seva organització. Renovador constant, interessat per la tècnica, posava el seu esforç a avançar i perfeccionar la producció de la seva indústria. Diuen que alguns industrials i comerciants catalans tenen un sentit singular d'intuïció mercantil, i sense tenir un coneixement

exacte ni unes dades concretes d'una situació, s'abstenen d'intervenir o s'hi llancen amb tota l'ànima i ho endevinen. És com una mena de flaire portat per corrents invisibles. Amb la seva actuació i amb aquestes premisses portà a un grau admirable de prosperitat la seva indústria. El Tint era el seu orgull i la seva joia. Conservà una total autonomia industrial que li permetia actuar amb una llibertat de moviments i amb una flexibilitat aptes per conservar el que en altres condicions i circumstàncies pot semblar difícil.

De la prosperitat de la seva indústria nasqueren altres activitats: explotacions agrícoles i pecuàries; comprà la masia de Can Tona, on visqué com a estudiant Jacint Verdaguer. Tenia la casa mig enrunada, la reconstruí i fins intentà, junt amb el canonge Collell, posar-hi una placa en record de l'esdeveniment verdaguerià, però la dictadura hi posà problemes i l'homenatge a la casa i al príncep dels poetes de Catalunya no es va poder dur a terme, per les circumstàncies polítiques, fins a l'any 1930, amb la commemoració del poema de *L'Atlàntida* i la col·locació de les columnes al temple Romà. Aquesta masia continua avui en propietat dels seus descendents. El que va fer a Can Tona ho va fer també en altres finques, ja que era d'aquells catalans que sabia i volia que les riqueses naturals no quedessin adormides i estimava el que poden donar de si les coses i els homes.

La seva senzillesa i modèstia, la franquesa en el tracte i el valor que sabia donar a l'amistat, l'apropaven a ser receptiu i ben acollit per tots aquells que a ell acudien. El valor de la conversa era l'eina per fer forts lligams d'amistat i de relació, aquella comunicació d'esperits que apropa les persones, i de fruit-ne en fa un veritable plaer.

Totes les obres culturals, totes les iniciatives de cara a l'enriquiment del nostre patrimoni espiritual, trobaren acollida en el seu esperit de mecenes. Destaquem la iniciativa de crear en la finca del Manofre una escola per a l'educació de les noies de pagès, en connexió amb l'Institut de Cultura de la Dona, de Francesca Bonnemaïson, que quan ja tenia el projecte madur fracassà per la supressió de la Mancomunitat i l'adveniment de la dictadura. Contribuí amb la seva ajuda econòmica a fer viable la decoració de la Seu de Vic per Josep Maria Sert. Era protector dels artistes locals, als que sempre adquiria obres en les seves exposicions. Col·laborà a la Cambra i Sindicat Agrícoles en la instal·lació dels seus locals. Al llarg de molts anys fou membre de la Junta de Casa Caritat; destituït i fins ultratjat per la dictadura, continuà ajudant el centre econòmicament, i avui a la sala de reunions de l'Hospital de la Santa Creu podem veure el seu retrat que en bona hora fou reposat. Formà part, com a soci i també moltes vegades com a directiu, de moltes entitats culturals, com la Junta del Teatre Principal i el grup esperantista. Amb tot, la seva aportació màxima al mecenatge a la ciutat, amb connotacions socials importants pels seus obrers, fou la creació de la Fundació Puig-Porret, amb el suport en tot moment de la seva vídua, Enriqueta Porret, fundació que encara perdura i que ha donat esplèndids fruits

socials, culturals i artístics a la ciutat i ha fet perdurar amb les seves ajudes la voluntat del seu fundador.

La història de la seva actuació pública i, en especial, cívica, segueix el fil de l'evolució del seu amor a la pàtria i del seu catalanisme. Començà la seva participació a l'Ajuntament formant part de la candidatura que podem anomenar oficial, no en la que podem qualificar com a catalanista; però això no impedí que en l'ocasió de l'assalt dels militars a les redaccions del *Cucut!* i *La Veu de Catalunya* ambdós regidors, més Francesc Ferrer i Francesc Baqué, en la sessió del 20 de novembre de 1905, presentaren una proposta demanant que s'acordés trametre al governador civil un telegrama de protesta per aquells fets. La proposta no sols no progressà sinó que els tres regidors foren denunciats, processats i suspesos. El gener de l'any 1906, amb el canvi d'Ajuntament, ara presidit per Florenci de Riera, va convidar els tres regidors a la seva presa de possessió i finalment es pogueren reintegrar amb tots els honors al consistori el mes de maig d'aquell any. Els socis de Catalunya Vella oferiren als tres regidors una fontada a la roureda del Cantarell, propietat del Dr. Martí Genís.

Tornà a ser elegit pel quadrienni 1908-1912 i formà part d'una candidatura netament catalanista. També fou elegit l'any 1923 en un consistori efímer, de l'1 d'octubre de 1923 a finals de febrer de 1934, per l'adveniment de la dictadura. Una etapa que fou particularment dura, ja que va haver de suportar una veritable mania persecutòria: fou a més destituït del càrrec de membre de la Junta de Casa Caritat i tots els projectes culturals o cívics que tenia endegats van ser torpedejats, entre ells la construcció de l'edifici que després seria la seu d'aquesta institució. A la fi, els permisos s'aconseguien per via judicial.

Un índex d'aquesta situació i del tracte repressiu a què fou sotmès pot ser l'informe, amb una redacció d'estil com a mínim dubtós en la seva correcció gramatical, que li dedicà un delegat governatiu dirigit al capità general. El text diu virrei de Catalunya, general Barrera.

«Como este informe al personalizar seria largo, me limito exclusivamente a citar los nombres de los separatistas más activos de la ciudad de Vic i a los cuales no conviene perder de vista pues de continuo laboran en contra de nuestra amada patria. Estos son... especialmente el Sr. Puig, propietario acaudalado, ofrece constantemente su capital para sostener las continuas propagandas separatistas resaltando la que se hace actualmente sobre la compra de la casa en la que desea instalar la U.P. y dar la sensación de triunfo. Por cuantos medios esten a mi alcance haré averiguaciones que comunicaré a V.E. para en su unión colaborar al fin que como buenos patriotas nos proponemos.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4184, 25 abril 1933).

La seva actuació com a membre de Catalunya Vella demostra fins a quin punt l'associació fou la nineta dels seus ulls. L'any 1908 el trobem a la Junta de Govern amb el càrrec de tesorero, continuà l'any següent com a vicepresident i després exercint diverses funcions fins a la junta de l'any 1920, quan ocupà la presidència. L'obra que perduraria i que motivà especialment l'homenatge que se li tributava fou la construcció d'un local adient per a l'entitat que s'ocuparia quan passessin els vents de la fam que foren la dictadura. No hi ha dubte que els problemes que li ocasionà el seu amor a la ciutat, als seus obrers i a Catalunya van escurçar la seva vida fins al punt que no va poder veure la inauguració dels nous locals. En la sessió esmentada d'homenatge es va dir:

«Per molts anys que tingui de vida, mai “Catalunya Vella” no pagarà aquest deute a la memòria del Sr. Antoni Puig i el seu nom sempre anirà vinculat indefectiblement a la nostra Entitat.»

(*Gazeta de Vich*, núm. 4181, 18 abril 1933).

LA DESFETA, 1936-1939

Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic entre el dia 20 de juliol de 1936 i el dia 5 de gener de 1939 no esmenten res del desgavell produït a la ciutat des del dia abans i que va durar d'una manera molt dura i cruenta quasi fins a finals del 1936. Només d'una manera indirecta, pel que diuen les actes, podem saber que hi havia plans i projectes amb el solar del convent de Santa Clara, que existia perquè l'església i convent havien estat incendiats i arrasats, com també podem dir el mateix amb l'antiga església de la Mercè, o dels usos de magatzems a què es destinaven els locals de les esglésies parròquies del Carme i Sant Domènec. No trobem ni un sol mot de l'incendi i destrucció de la catedral, ni dels assassinats indiscriminats que els comitès de la FAI portaven a terme amb les persones que no eren del seu bàndol. El partit al govern que presidia el consistori va fer un paper galdós, ja que van donar cobertura a fets extremistes que de cap manera van beneficiar la ciutat i menys encara el catalanisme. Potser no es podia fer més i fins i tot es van salvar algunes coses, però avui el balanç de la seva actuació en aquells dies tan desafortunats es veu clarament negatiu.

Tampoc en aquestes actes s'esmenta enlloc Catalunya Vella. Es dedueix que els seus homes eren qualificats de feixistes i d'instigadors de la rebel·lió militar i, per tant, perseguits com a enemics i fins i tot assassinats. També sabem que els regidors elegits lliurement van ser obligats a deixar els càrrecs i els socis o simpatitzants de l'associació que hi havia com a funcionaris a l'Ajuntament, com el secretari Lluís Bayés i Coch, molt vinculat a Catalunya Vella, o el responsable d'obres, Manuel Anglada i Vilardebó, van ésser cessats o abandonaren el càrrec perquè s'hi jugaven la pell. És il·lustratiu el cas del seu germà Joan Anglada i Vilardebó, també soci i en aquells moments director del periòdic *Gazeta de Vich*, que va poder marxar, però un escamot va entrar a casa seva del carrer de la Riera, va tirar pel balcó tota la documentació que hi havia i va ésser incendiada. Es perderen entre altres coses l'arxiu del canonge Jaume Collell, que s'estava classificant, i molta altra documentació interessant.

Segurament el mateix devia passar amb el local de Catalunya Vella, de la qual podem dir que a partir del 19 de juliol del 1936 va desaparèixer del mapa ciutadà. Per les memòries del vigatà Antoni Bassas, que va recollir cada dia les

Catalunya Vella, després del 19 de juliol de 1936. Arxiu Comarcal d'Osona.

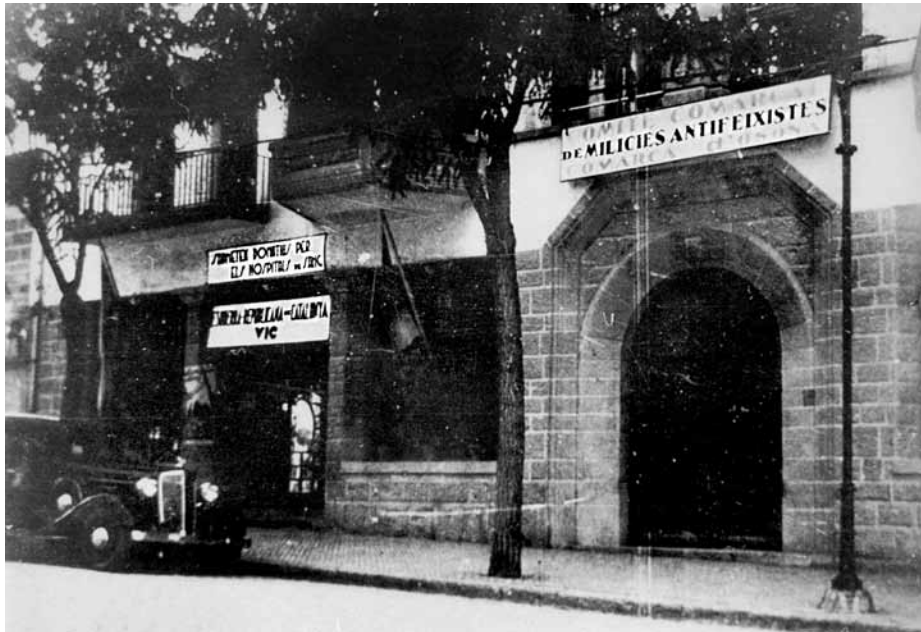
seves impressions dels fets, sabem que el dia 22 de juliol el comitè antifeixista incautà diferents edificis, entre els quals el de Catalunya Vella, per poder-hi instal·lar oficines dels partits contrarevolucionaris i dels sindicats. Prèviament els immobles foren segrestats i una catifa de papers cobrí els carrers. Aquí es devia perdre molta documentació, que faria més completa i fidel aquesta història. Fotografies que s'han conservat ens refermen aquestes dades. A Catalunya Vella hi trobem la Cooperativa Obrera, Transports Reunits. A la casa Puig, al carrer Verdaguer, núm. 15, annexa a l'espai de l'entitat, hi trobem els locals d'Esquerra Republicana de Catalunya, i al primer pis, el Comitè Comarcal de Milícies Antifeixistes (text i fotografies de *Fotografia històrica de Vic*, de Francesc Farrés, Ed. Cat Comarcals, 1985)

Seu social de l'Esquerra Republicana de Catalunya a la casa Puig del carrer Verdaguer. Arxiu Comarcal d'Osona.

No foren pas millors les perspectives quan el dia 2 de febrer de l'any 1939 les tropes franquistes entraren, amb dret de conquesta, a la ciutat en un suposat alliberament que es celebrà durant mots anys per escarni de tot allò que els ciutadans i tanta gent volien i que foren els ideals, mai prou aconseguits, de Catalunya Vella. Els seus locals foren reciclats, podem dir quasi amb sorna, i passaren a anomenar-se «El Hogar del Excombatiente». Tanmateix pels vigatans com a màxim no passaren de ser «Els Exs».

Els antics homes de l'entitat no tingueren altre remei que intentar redreçar la realitat ciutadana a través de les associacions religioses o des del camp de la cultura, amb la commemoració de les festes del centenari de la mort de Jaume

La Casa Puig ocupada per la seu social de les Milícies Antifeixistes, després del juliol de 1936. Arxiu Comarcal d'Osona.

Balmes, l'any 1948, i la creació del Patronato de Estudios Ausonenses, en castellà naturalment, l'any 1952. Aquest patronat aglutinà l'encara viva capacitat de recerca històrica dels arxius episcopals i del museu, que aviat rebé el suport dels ambients eclesiàstics, per una posició més catalanista de l'Església vigatana, d'alguns professors del seminari diocesà i del seu bisbe. Potser, amb l'experiència d'altres dictadures, en el fons hi havia l'esperança que el malson ja passaria, però no fou pas així. Només la labor callada i possibilista en un ambient molt restringit va redreçar i fer possible, a poc a poc, la vocació catalanista dels vigatans, que amb el retorn de la democràcia després de la mort del dictador l'any 1975 ja no es va canalitzar a través d'associacions sinó que, amb un encert molt divers, fou assumida pels partits polítics amb totes les seves deficiències.

Però els homes que van ser protagonistes de la represa en l'època republicana, durant la qual pogueren viure una petita primavera, van ser una generació castigada, marginada i desaprofitada. Perseguida durament a partir de la rebel·lió dels militars de l'any 1936, va esdevenir totalment limitada en les seves il·lusions catalanistes a partir de la implantació del règim dictatorial del general Franco. Però gràcies a aquests homes, la Catalunya real, la de l'interior, la que no es va exiliar, encara existia. L'obertura del règim, extremament minsa, no donà mai ales als catalanistes per plantejar les seves reivindicacions,

que hagueren d'esperar la mort del general l'any 1975. Fins i tot podem dir que malgrat la seva lluita, sovint silenciosa i poc coneguda, no encaixaven ni encaixen encara en segons quins relats oficials de la lluita antifranquista elaborats per una certa "esquerra", ja que aquests homes eren de dretes i, a més, catòlics. S'acostuma a dir que la història l'escriuen els vencedors; però quan alguns dels perdedors la poden escriure, ens deixen a mitges.

La recopilació de tota aquesta història ha volgut ser un intent de recordar-los i situar-los dins el marc de la dinàmica ciutadana per la qual tant van lluitar, i de la qual en resta poc record.

Don Julio García Fernández, Teniente Coronel de Caballeria del Ejército Nacional, Comandante Militar de la plaza de Vich.

Hago saber:

Queda declarado el estado de guerra en la plaza, incurriendo en las penas que el Código señala para los delitos de alta traición todo aquel que contraviniera las órdenes que emanen de mi autoridad, o no aportare la debida colaboración.

En el plazo de 48 horas, se entregarán en la Comandancia Militar todas las armas largas o cortas que se encuentren en poder de los particulares.

Será pasado por las armas todo aquel que, aprovechándose de las circunstancias, se dedique al saqueo, robo o cualquier atentado, tanto contra la propiedad, como contra las personas.

Vich, a 1 de Febrero de 1939.

III Año Triunfal

**El Comandante Militar,
JULIO GARCIA FERNANDEZ**

Ban de Don Julio García Fernández. Arxiu Comarcal d'Osona.

JUNTES DE GOVERN I ELS SEUS HOMES MÉS DESTACATS

Les juntes de govern, amb canvis gairebé sempre anuals, ens donen una idea aproximada de quins foren els homes més destacats en aquesta associació catalanista. Tanmateix, no ha estat possible trobar tots els canvis que es produïen. La premsa sols destaca, regularment a principis d'any, el nomenament d'una nova junta rectora, però algun cop se n'oblida.

Any 1902 Lluís B. Nadal, president. Martí Genís, vicepresident. Josep Callís i Marquet, secretari. Josep Ylla Alibés i Josep Bayés Coch, vocals.

Any 1904 Josep Fatjó i Vilas, president. Eduard Subirà, vicepresident. Josep Bayés Coch, bibliotecari. Albert Vilarrasa, comptador. Jaume Homs, tresorer. Joan Pietx, secretari, i Joaquim Benet, vicesecretari.

Any 1905 Entren a la Junta: Lluís Bayés Coch i Ramon Farrés.

Any 1906 Es nomena per substituir les vacants els Srs. Joan Orri, Valentí Anglada i Josep Costa Gatius.

Any 1907 Josep Fatjó Vilas, president. Manuel Moret, vicepresident. Joan Orri, tresorer. Josep Costa, comptador. Ramon Farrés, secretari. Valentí Anglada, vicesecretari. Vacant el càrrec de bibliotecari, que s'incorpora a secretaria.

Any 1908 Lluís Bayés Coch, president. Manuel Moret, vicepresident. Antoni Puig, tresorer. Josep Callís, comptador. Ramon Farrés, secretari. Ramon Camps, vicesecretari. Josep Casassas, bibliotecari.

Any 1909 Josep Ylla Alibés, president. Jaume Casassas, vicepresident. Antoni Puig, tresorer. Antoni Cortinas, comptador. Florenci Surroca, secretari. Ramon Camps, vicesecretari.

Any 1911 Josep Fatjó, president. Eduard Subirà, vicepresident. Ramon Farrés, secretari. Josep Torrents, vicesecretari. Antoni Puig, tresorer. Joaquim Benet, comptador. Valentí Anglada, bibliotecari. Pau Icardi i Domingo Forcada, vocals.

Any 1914 Joaquim de Rocafiguera, president. Joan Delclós, vicepresident. Pere Nualart, tresorer. Xavier Fors, comptador. Francesc Arumí, secretari. Lluís Bernadet, vicesecretari. Lluís Salvans, bibliotecari. Ramon Orriols i Joaquim Calderé, vocals.

Any 1916 Entren a formar part de la Junta Manuel Anglada, Joan Delclós, Antoni Puig, Miquel Comella i Segimon Claveria.

Any 1917 Entren a la Junta Josep Serrabou, Jaume Casassas, Valentí Anglada, Pere Riera i Lluçia Costa.

Any 1918 Josep Serrabou, president. Joan Delclós, vicepresident. Segimon Claveria, secretari. Joan Anglada, vicesecretari. Pere Riera, tresorer. Ramon Serra, bibliotecari. Lluçia Costa, comptador. Valentí Anglada, vocal.

Any 1919 Lluís G. Parés, president. Joan Soler, vicepresident. Pere Riera, tresorer. Joaquim Capdevila, secretari. Ramon Vilacis, vicesecretari. Valentí Anglada, comptador. Lluçia Costa, bibliotecari. Josep Balaguer i Esteve Costa, vocals.

Any 1920 Antoni Puig, president. Joan Soler, vicepresident. Lluís Viguer, tresorer. Esteve Costa, comptador. Josep Sanromà i Lluís Roca, vocals. Lluís Parés, bibliotecari. Ramon Serra, secretari, i Josep Balaguer, vicesecretari.

Any 1923 Jaume Corominas, president. Forma part de la Junta Josep Genís i Arumí.

Anys 1929-1930 Miquel Arumí. Actua de president. Es nomena una comissió gestora amb Francesc Arumí, Miquel Comella i Antoni Cortinas.

Any 1930 Josep Ricart, president. Francesc Arumí, vicepresident. Segimon Claveria, bibliotecari. Miquel Comella, comptador. Miquel Bach, tresorer. Joan Oller, secretari. Antoni Màrquez, vicesecretari. Antoni Cortinas i Josep Serrabou, vocals.

Any 1931 Josep Ricart, president. Oller, secretari. Màrquez, vicesecretari. Segons que sembla va continuar la mateixa junta de l'any anterior.

Any 1932 Josep Ricart, president. Francesc Arumí, vicepresident. Miquel Bach, tresorer. Mateu Arola, comptador. Josep Rierola, secretari. Miquel Planas, bibliotecari. Joaquim Benet, Josep Poudevida i Pau Icardi, vocals.

Any 1933 Josep Genís, president. Miquel Planas, vicepresident. Joaquim Benet, tresorer. Mateu Arola, secretari primer. Josep Maria Traveria, secretari segon. Manuel Comella, bibliotecari. Josep Poudevida, Sebastià Comella i Pau Icardi, vocals.

Any 1934 Josep Genís Arumí, president. Josep Ylla Casals, vicepresident. Josep Maria Traveria Planas, secretari. Manuel Comella i Riera, vicesecretari. Jacint Puigneró Boada, comptador. Antoni Gros Raguera, tresorer. Joan Noguera Casanovas, bibliotecari. Sebastià Comella Coll i Tomàs Masferrer Cimas, vocals.

Any 1935 Miquel Arumí, president. Pere Castellví, vicepresident. Josep Ylla, secretari. Joan Nogué, vicesecretari. Lluís Fargas, comptador. Antoni Gros, tresorer. Ramon Serra, bibliotecari. Ramon Casadevall i Tomàs Masferrer, vocals.

SOCIS DE CATALUNYA VELLA

La llista està amb tota seguretat incompleta, ja que s'ha confeccionat espigolant els diferents noms dels socis de les juntes de govern, l'assistència a les juntes generals i la participació en els actes.

D'Abadal i Calderó, Ramon – D'Abadal i Pedrals, Manuel – Albanell i Vilas, Joaquim – Alemany, Joan – Aliberch, Lluçia – Alier, Joan – Anglada, Valentí – Anglada i Vilardebó, Joan – Anglada i Vilardebó, Manuel – Anglada i Vilardebó, Màrius – Anguera, Josep – Arisa, Josep – Arola, Mateu – Arumí, Lluís – Arumí Blancafort, Lluís – Arumí, Miquel – Arumí, Francesc – Arumí i Fargas, Josep.

Bach, Josep – Bach, Miquel – Bach, Ramon – Bach, Xavier – Baliellas, Lluís – Balaguer, Josep – Bancells, Joan – Bassols, Josep – Baucells, J. – Bayés i Coch, Josep – Bayés i Coch, Lluís – Benet, Joaquim – Bernadet, Lluís – De Bertran, Joaquim – Bigas, Pau – Bigas, Pere – Bofill, Segimon – Bofill, Josep – Bofill, Pere – Bosch, Frederic – Bosch, Ramon – Bru de Sala, R. – Bru de Sala, J. – Bru de Sala i Serra, Josep M. – Brunet, Eudald – Buxó, J. – Bux, John. – Calderó, Joan – Calderó, Ramon – Calderó, Xavier – Calderó i Abadal, Antoni – Calderé, Joaquim – Callís i Marquet, Bernat – Callís i Marquet, Josep – Callís i Collell, Marian – Camps, Josep – Camps, Pere – Camps, Ramon – Canal i Vergés, Ramon – Capdevila, Francesc – Capdevila, Joan – Capdevila, Joaquim – Carreras, J. – Casa, Jaume – Casadevall, Ramon – Casals, J. – Casanovas, Marià – Casarramona, Josep – Cassasas, Jaume – Casassas, Josep – Castellví, Pere – Ciera, Lluís – Clavera, Jaume – Claveria i Teulats, S. – Claveria i Torrents, Segimon – Codina, Joan – Codina, Ramon – Comella, Antoni – Comella, E. – Comella, Jacint – Comella i Coll, Miquel – Comella i Coll, Sebastià – Comella i Prat, Miquel – Comella i Riera, Manuel – Corominas, Jaume – Costa, Joan – Costa, Lluçia – Costa i Gatiús, Josep – Costa i Roca, J. – Costa, Esteve – Corbella, Pere – Cortinas, Antoni – Cortinas, Josep – Cunill, Ramon.

Delclós, Joan – Dinarés, Jacint – Dordal.

Espadaler, Joan B. – Espona, Joaquim.

Fargas, Josep – Fargas, Lluís – Farrés, Ramon – Fatjó i Vilas, Josep – Fito, Josep – Fonfreda, F. – Font i Manxarell, Josep – Forcada – Fors, Josep – Fors, Xavier.

Genís i Arumí, Josep – Genís i Aguilar, Martí – Genís i Bayés, Miquel – Gil, Pere – Gros i Ragner, Antoni – Gudiol, Antoni – Godayol, Joan – Godayol, V.

Herrero, Joan – Homs, Jaume.

Icardi, Pau – Izern, Maurici.

Jordà, Pere – Juvanteny, F. – Apeira Lassaletta, germans – Llohis, Agustí – Llohis, Joaquim.

Maresch, Josep – Margenet, Josep – Marnet, Lleó – Màrquez, Antoni – Martrus, Narcís – Mas, Esteve – Mascort – Masferrer, Tomàs – Mercader, Fabià – Molas, Pere – Miralpeix, Pere – Morató, Benet – Moret, Manuel.

Nadal, Heribert – Nadal i Canudas, Lluís B. – Navarra, Agustí – Nicolau, N. – Nogué, Joan. – Nogué i Casanovas, Joan – Noguera, J. – Nualart, Pere.

Oliva, Andreu – Oms, Jaume – Oller, Joan – Orra, Carles – Orri, Joan – Orriols i Monset, Joan – Orriols i Marques, Ramon – Orriols i Pujol – Ortiz, Jesús. – Palmarola, A. – Pallas – Parera, Ramon – Pasques, Jaume – Pares Lluís, G. – Pietx, Joan – Planas, Miquel – Poudevida, Josep – Prat, Jordi – Puig i Darnis, Antoni – Pujols i Gallifa, Lluís – Puigneró i Boada, Jacint.

Rasquin – Raurell, Ramon – Realp, Andreu – Ricart i Fargas, Josep – Riera, Josep – Riera, Pere – Riera, Rossend – Rierola i Alibés, Josep – Rierola i Alibés, Ramon – Rierola Masferrer, Francesc – Riubrogent, Joan – Riubrogent, Lluís – Roca, A. – Roca, Josep – Roca, Lluís – De Rocafiguera, Joaquim – Romeu i Vinyals, Josep – Rosanes, Lluís – Rosanes, Ramon – Roura, Josep – Rovira, Josep – Rovira i Codinachs, Ramon – Sabates, Esteve – Sala, J. – Salvans, Martí – Salvans, Lluís – Santroma, Josep – Sans, Gustau – Sans, Miquel – Selva, Joan – Serra, Vicens – Serra i Cirera, Lluís – Serra i Verdaguer, Ramon – Serra i Vilagut, Ramon – Serrabou, Josep – Serrabou, Joan – Soler, Bartomeu – Soler, Joan – Subirà i Arumí, Eduard – Subirà i Arumí, Paulí – Surroca, Florenci.

Terricabras, Andreu – Terricabras, Josep M. – Terricabras, Francesc – Toll, Lluís – Torrents, Josep – Traveria i Planas, Josep M.

Urrutia, Lluís.

Verdaguer – Verges, Josep – Viguer i Canas, Josep – Viguer, Lluís – Vila, Josep M. – Vila, Miquel – Vila i Casals, M. – Vila i Comas – Vilaró, Feliu – Vilaseca, A. – Vilarrasa, Albert – Vilaplana, F. – Vinyas, Pau – Vinyolas, Josep – Vives, Francesc.

Ylla i Alibés, Josep – Ylla i Casals, Josep – Ylla i Cassany, Lluís – Ylla i Cassany, Xavier.

ACTES MÉS RELLEVANTS AMB ALGUN COMENTARI

La relació d'actes organitzats per Catalunya Vella que s'ha pogut recopilar a través de la premsa o de programes que s'han conservat, tot i que reconeixem que és incompleta, és sense cap mena de dubte un instrument vàlid per avaluar la institució i la manera com va ésser fidel als seus principis fundacionals, sempre condicionats pels esdeveniments. Al mateix temps en aquesta relació, sovint s'hi han incorporat episodis que d'alguna manera marcaren època a la ciutat o a Catalunya que permeten situar millor la notícia o el fet ressenyat.

1902

19 de gener: es reparteix el manifest fundacional.

2 de febrer: festa inaugural. Discursos de Lluís B. Nadal, Josep Callís i Ramon d'Abadal i Calderó. Amb la cooperació de l'Orfeó Vigatà.

Primera Junta Directiva: Lluís B. Nadal, president; Josep Callís i Marquet, secretari; Martí Genís, Josep Bayés i Coch i Josep Ylla Alibés.

Els actes del primer any s'han recollit al capítol «Els primers passos».

1903

2 de febrer. Es celebrà la segona festa inaugural i hi van assistir representants d'Unió Catalanista, afí a la Lliga Regionalista de Barcelona, i de diverses societats vigatanes. Llegí un magnífic discurs sobre «El dret electoral» el president, J. B. Nadal.

26 d'abril. Eleccions a diputats a corts. Catalunya Vella donà suport a la candidatura de Ramon d'Abadal i Calderó, que finalment va retirar la seva candidatura pel sentit que prengué la campanya i la falta d'honestedat. Decepció entre els socis.

Juliol. Festes de Sant Miquel. Exposició de postals. Hi concorregueren 23 expositors, que van presentar unes 2.400 postals. Dels expositors, 9 eren senyorettes, i com a detall simpàtic cal fer constar que la majoria de les postals eren

escrites en català. Oferiren premis el Sr. Bisbe, Ramon d'Abadal, el president de l'entitat, el Dr. Josep Dachs, Martí Genís, Marian Callís i Collell, les Srtes. Francisca, Pilar i Montserrat Matas, entre d'altres. El jurat fou compost per Eudald Brunet, Martí Genís, Joan Capdevila, Marian Callís i Collell i Jaume Oms. Els repartiren entre els expositors en l'ordre següent: Jacint Comella, Lleó Marnet, Srta. Maria dels Dolors de Rocafiguera, Ramon Farrés, Srta. Dolors Bassols, Joan Costa, Ramon Bach, Srta. Maria del Carme Guardia, Maria del Carme Torner, Mercè Boixaderas, Xavier Calderó, Josep Bassols, J. i R. Bru de Sala, Srta. Andrea Cortezo, Agna Callís, Dolors Pratdesaba, Andreu Terricabras, Josep Bofill, Segimon Bofill, Francesc Terricabras i Srta. Maria Dolors Genís.

9 de juliol. Havent deixat el Cercle Literari de commemorar la mort de Balmes, Catalunya Vella es féu una obligació de no deixar perdre tan bella costum.

La primera sessió volgué, la patriòtica entitat, fer-la a Casa Bojons, la mateixa casa on morí Balmes i, un cop obtingut del propietari, D. Josep Fatjó, el permís corresponent, es celebrà amb la major solemnitat. El senyor canonge Collell pronuncià el discurs sobre Lleó XIII i Balmes. En la mateixa sessió llegí públicament, per primera vegada, versos originals el poeta manlleuenc en Manuel Vila.

4 d'octubre. Se celebrà una magna sessió en honor del gran Papa Lleó XIII, que havia mort el dia 20 de juliol anterior. El bisbe Dr. Torras i Bages acollí la celebració al seu Palau, presidí la sessió que es féu al saló de Sínodes. Hi prengué part l'Orfeó de Sant Lluís. El president de Catalunya Vella, Lluís B. Nadal, hi llegí un magnífic discurs justificant el motiu de la sessió i destacant el que el gran papa havia fet per Catalunya. Llegiren poesies de Lleó XIII traduïdes al català el Dr. Marian Serra i Esturí, el Dr. Ramon Casadevall, mossèn Pere Bofill i el Dr. Martí Genís i Aguilar. Cridà especialment l'atenció la famosa epístola a Fabrici Rufo traduïda pel Dr. Serra i Esturí. L'Orfeó estrenà una magnífica composició de Mn. Romeu sobre uns versos de Lleó XIII. El discurs de gràcies anà a càrrec del bibliotecari, Dr. Josep Bayés i Coch. Clogué l'acte el Dr. Torras i Bages amb un discurs adient fent remarcar, entre altres coses, la bella pensada de posar el nom de Catalunya Vella a l'entitat catalanista organitzadora d'aquell acte.

Novembre. Es repregueren tertúlies i conferències. A les tertúlies, que tenien lloc els diumenges, s'hi feia música, s'hi llegien poesies, contes, projeccions de vistes, representacions de monòlegs i jocs de mans. Les conferències se celebraven els dijous.

5 de novembre. Conferència del president de l'associació, Lluís B. Nadal, qui dissertà sobre «Vic i el catalanisme».

12 de novembre. Conferència del soci Josep Bayés i Coch, que va parlar de «Catalanisme platònic i catalanisme pràctic».

15 de novembre. Tertúlia. Es llegiren poesies originals de Marian Callís i Collell.

19 de novembre. Explicació i discussió de les Bases de Manresa.

20 de desembre. Vetllada dedicada a la memòria del publicista basc Sabino Arana Goyri. Entre les composicions de cant hi figurà el «Gernikako Arbola».

Durant l'any 1903 no es morí cap soci de «Catalunya Vella». En canvi prengueren l'estat del matrimoni 10 consocis.

1904

La nova Junta que començà a actuar el primer de gener de 1904 era constituïda per Josep Fatjó i Vilas, president; Eduard Subirà, vicepresident; Josep Bayés, bibliotecari; Albert Vilarrasa, comptador; Jaume Oms, tresorer; Joan Pietx, secretari, i Joaquim Benet, vicesecretari.

1 de gener. Última conferència sobre les Bases de Manresa, amb un dictamen en el qual es condensaven les conferències i les observacions fetes per diversos socis, dictamen que s'envià a informe dels socis que vivien a Barcelona i s'havien distingit en la defensa del programa catalanista.

3 de gener. Sessió fotogràfica i actuació del violinista Dinarés acompanyat al piano pel senyor Cortinas. Callís llegí una rondalla popular i el senyor Franquesa representà el monòleg «Un prestigitor», de Santiago Rusiñol

6 de gener. Conferència del Dr. Martí Genís sobre records històrics de l'Esbart de Vic. Aquelles trobades d'un jovent idealista que tan fort han repercutit en la literatura general catalana foren pintades pel conferenciant amb colors brillants, i hi apareixia, naturalment, com a figura dominant, mossèn Jacint Verdaguer. Lectura d'un comunicat del Centro Vasco, en què s'agraïa el comunicat que se li adreçà per la mort del gran nacionalista Sabino Arana Goyri.

14 de gener. Conferència a càrrec de Josep Casarramona sobre «Records d'antany», en la qual es va descriure amb paraula entusiasta i talment enamorada els antics costums de la terra catalana.

15 de gener. Amb motiu d'una sentència del Tribunal Suprem que declarava que el contracte anomenat de parceria no dóna lloc als procediments d'arrendament pel comiat dels parcers discsols, la directiva es reuní per posar-se d'acord amb la Cambra Agrícola i ajudar altres entitats de Barcelona en les gestions encaminades a contrarestar els deplorables efectes d'aquella sentència.

El 17 de gener. Tertúlia amb tercet bilbaí. Cant del «Gernikako Arbola» en la seva lletra original.

21 de gener. Conferència de Lluís Bayés i Coch. El dret català, amenaçat a Catalunya.

24 de gener. Com tots els diumenges, sessió musical, literària i dramàtica amb projeccions lluminoses. Actuaren el violinista Dinarés acompanyat pel senyor Cortinas. Marià Tintó féu jocs d'il·lusionisme i Casarramona representà el monòleg «Pequin».

28 de gener. Conferència de Josep Ylla i Alibés, «Els partits modernistes».

31 de gener. No hi hagué tertúlia per assistir a Barcelona a la inauguració de les obres del monument al Dr. Robert. La comissió fou presidida per la Junta Directiva amb el seu president.

Els delegats passaren a la secretaria de l'associació un telegrama en català que no els fou admès. El redactaren en francès i arribà a Vic ben traduït al castellà, i segons afirma la premsa, aquest fet acreditava el nivell i la il·lustració de l'empleat del telègraf.

2 de febrer. Sessió inaugural. Parlaments del president, el Sr. Fatjó, lectura de la memòria de l'any 1903 pel secretari, el Sr. Pietx, i conferència de Francesc Cambó. Adhesions de la Unió Catalanista i de la Lliga Regionalista. Hi assistiren representacions d'altres associacions, en especial «la Comercial».

7 de febrer. Tertúlia. Lectura de «Marines i boscatges», de J. Ruyra, pel Sr. Pietx, poesies, per Manel Vilà, i tres monòlegs: «Ja hi sóc!», de Berga i Boada, pel Sr. Marquet; «Planyeu-lo», pel Sr. Orriols i «Creso» d'Apel·les Mestres, pel Sr. Canal.

11 de febrer de 1904. Continuant la tasca de restaurar els balls populars tingué lloc en aquesta data una festa, que temps a venir havia d'ésser número obligat de la festa major de la ciutat: «el ball pla». Aquesta vegada tingué, però, l'al·licient d'ésser ballat per vigatans entusiastes, tots de la llavors nova entitat. Foren els Srs. Casarramona, Pietx, Marquet i Escayola els que, acompanyats de les senyoretes de Riera, Casimiro, Subirachs i Molist, feren les delícies de la nombrosa concurrència. Cal esmentar la vinguda expressament de Barcelona per assistir a la festa dels senyors Pere Pagès i Francesc Pujol, de l'Orfeó Català.

14 de febrer. Tornaboda del dijous gras a casa del president, el Sr. Fatjó. Segons es dedueix no era adient dir-ne diumenge de Carnestoltes, ja que era mal vist per l'estament eclesiàstic.

20 de febrer. El Sr. Josep Viguer, advocat, donà una conferència en la qual tractava els contractes d'arrendament de finques rústiques.

28 de febrer. El mateix senyor Viguer donà una altra conferència complementària de l'anterior, amb comentaris a la sentència del Tribunal Suprem sobre els contractes a parts.

13 de març. Conferència «Un cas de patologia social. Les majories», per Ramon Farrés i Fargas. Començà el projecte de fer un monument a mossèn Jacint Verdaguer a Folgueroles. Es destacà que la sala de gimnàstica inaugurada el mes de gener es veu molt concorreguda.

20 de març. Conferència. Vinguda de l'arxiduc Carles el 1710: records i comentaris. Casualment molts dels episodis comentats passaren al local que ocupa l'associació.

30 d'abril. Empal·liada d'il·luminacions al local i a la façana; sardanes amb motiu de Sant Jordi.

1 de juny. Preparacions per la festa de Sant Miquel dels Sants. Es parla de la sessió en homenatge a Jaume Balmes, s'encomana la conferència a Frederic Clascar Pvre.

25 de juny. Continua l'organització de les Festes de Sant Miquel. L'acte a la memòria de Jaume Balmes es féu al Temple Romà el dia 9 de juliol. Es plantà als jardins del temple un tany del llorer de Vinyoles d'Orís, plantat per mossèn Cinto, i llegí poesies el mestre en gai saber Miquel Costa i Llobera.

9 de juliol. El Temple Romà bellament engalanat. Sessió commemorativa de la mort de Jaume Balmes. Presidí el senyor bisbe, amb l'auxiliar de Barcelona, el Dr. Cortés, i el president de l'associació, Josep Fatjó. Conferenciant, Frederic Clascar Pvre. L'estructura mental i la significació filosòfica d'en Balmes. Llegiren poesies els Drs. Casadevall i Vinyas. Jaume Collell parlà del llorer de Vinyoles plantat per Verdaguer, del qual aquell dia se'n plantava un tany al redós del temple, del seu significat vinculat sempre a la festa de la commemoració de la poesia vigatana. Finalment, i abans de plantar el llorer, Lluís B. Nadal llegí la poesia encara inèdita de Miquel Costa i Llobera dedicada a mossèn Cinto.

11 de juliol. Ball pla. Sardanes, dansa de Castellterçol, ball pla d'Olot i ball Cerdà.

19 de juliol. Tornaboda a la roureda del Cantarell. Anada amb carruatges, tornada a peu. Sardanes i cançons. S'acabà ballant a la llum de la lluna.

30 d'octubre. Junta General Ordinària. Aprovació de comptes i renovació de Junta. Foren elegits Lluís Bayés i Ramon Farrés, i reelegit Eduard Subirà. S'acordà el canvi de local i obrir un emprèstit de 9.000 pessetes.

24 de desembre. L'associació es traslladà al passeig de Santa Clara.

25 de desembre. Junta General. S'aprovà el reglament interior. L'activitat es dividia en sis seccions: política-social, lírica-literària, artística; agrícola, industrial i comercial, i excursionista.

1905

30 de març. Josep Casarramona dissertà sobre el tema «La personalitat de Catalunya».

2 d'abril. Concert instrumental dirigit pels mestres D. Joan, B. Espadaler i D. Josep Cortinas, amb la col·laboració de l'escolania de Sant Quirze de Besora dirigida pel seu mestre, D. Ramon Espadaler.

3 d'abril. Es celebra l'acostumada tertúlia i hi prenen part el Sr. Callís, el Sr. Orriols, el Sr. Valentí Anglada i un quintet de corda.

3 de maig. La Junta Directiva acordà demanar al Sr. Josep M. Baranera i Pasqués la conferència anual dedicada al Dr. J. Balmes.

21 de maig. Reunió de la secció política amb assistència del president i secretari de la Lliga Regionalista, els Srs. Albert Rusiñol i Ferran Agulló i del Sr. Frederic Rahola. Al vespre se celebrà una tertúlia en la qual prengueren part un sextet de corda; el Sr. Fatjó, que llegí diverses poesies de Mn. Àngel Garriga premiades en els Jocs Florals de Barcelona; el Dr. Martí Genís, premiat amb un accèssit a la «Viola»; el Sr. Nadal, premiat amb el segon accèssit al mateix premi i el Sr. Josep Bancells, de Soda. Finalment actuà la companyia de teatre i el sextet tocà tres sardanes que foren puntejades pel jovent que concorregué a l'acte.

11 de juny. Actuà la secció teatral de la casa i es va representar l'obra «Les joies de la Roser».

22 de juny. Conferència a càrrec de Salvador Millet i Millet, delegat de l'associació Aplec Catalanista sobre el tema «La nostra festa nacional».

Festes de Sant Miquel de 1905. L'associació contribuí a les sardanes públiques, organitzà el ball pla tradicional i la conferència de Balmes que tingué lloc al Temple Romà, presidida per l'alcalde accidental, Josep de Rocafiguera, pel Sr. bisbe Dr. Torras i Bages, i pel president de Catalunya Vella, Josep Fatjó. Discurs de Josep M. Baranera, «Missió apològica social de Balmes».

19 de juliol. La tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes també l'organitzà l'associació.

22 de juliol. El candidat nomenat per a les eleccions legislatives per la Lliga Regionalista d'acord amb Catalunya Vella és D. Albert Rusiñol, president de l'entitat barcelonina. Catalunya Vella muntà amb aquesta finalitat les oficines electorals.

28 de juliol. La Comissió Política féu la presentació del candidat, el senyor Albert Rusiñol. Ho va fer el vicepresident senyor Viguer.

29 de juliol. Reunió de tots els simpatitzants amb la candidatura presentada per Catalunya Vella a casa del president de l'entitat, el Sr. Josep Fatjó Vilas. En aquesta data també es llançà un manifest signat pel candidat catalanista. Du-

rant tot aquest mes, les contínues excursions electorals pel districte no permeten que l'associació organitzi actes.

3 de setembre. Mítting de propaganda electoral. Parlaren per l'associació el Sr. Nadal, després Pere Rahola, Francesc Cambó, Josep Puig i Cadafalch i Albert Rusiñol.

10 de setembre. Albert Rusiñol i Prat surt triomfant de l'elecció que tingué lloc aquest dia, per una majoria de 235 vots sobre el candidat derrotat, el Sr. Huelín.

27 de setembre. Reunió de la secció dramàtica per traçar-hi el pla de la temporada que comença.

29 d'octubre. En la Junta General celebrada per nomenar la Directiva per a l'any següent s'acordà reelegir el Sr. Fatjó i nomenar per les vacants els Srs. Joan Orri, Valentí Anglada i Josep Costa Gatus.

1 de novembre. Concert per l'orquestra dirigida pel senyor Dinarés.

12 de novembre. Se celebraren eleccions municipals, en les quals Catalunya Vella patrocinà la Candidatura Popular que sortí triomfant de les urnes. La nostra associació portà el pes de l'elecció.

19 de novembre. Dinar de la doble Victòria celebrat en honor dels Srs. Rusiñol i Rahola, candidats triomfants de les eleccions municipals. Discursos de Josep Viguer, Josep Font i Manxarell, Lluís B. Nadal, Claveria i Joaquim de Bertran. Actuació de l'Orfeó vigatà.

26 de novembre. Funció dramàtica. Obra original de Ramon Bordas.

8 de desembre. Funció teatral amb estrena de la comèdia en vers de Marià Callís *Els arreconats*.

10 de desembre. Tertúlia de costum. Audició de sardanes executades per la Unió Lírica i una sessió de ventrildquia a càrrec del Sr. Pernau.

17 de desembre. Tertúlia en la qual actuà el Sr. Callís i el sextet Cortinas.

25 de desembre. Tertúlia en la qual prengueren part el Sr. Cortinas amb el seu sextet, el Sr. Callís, el Dr. Martí Genís i el Sr. Canal, que representà un monòleg del Sr. Callís. Al final s'executà una audició de sardanes entre les quals el noi Antoni Sala cantà acompanyat al piano pel mestre Cortinas dues cançons de Nadal.

26 de desembre. Funció dramàtica a càrrec dels aficionats de la casa: *La Dida*, de Pitarra.

1906

1 de gener. Vetllada dramàtica: obra *El cor del poble*. Amenitzà els entreactes l'orquestra Unió Lírica.

7 de gener. Tertúlia en la qual prengueren part diversos socis de la casa i una cobla de sardanes.

14 de gener. Funció dramàtica: obra *Don Gonzalo o l'orgull del gec* i la peça *La sala de rebre*.

21 de gener. Tertúlia en la qual es representà una obra del Sr. Marià Callís i que finalitzà amb una audició de sardanes.

28 de gener. Tertúlia en la qual prengueren part el quintet Cortinas, el Sr. Dinarés, el Sr. Callís, el Sr. Cabal i el Sr. Casarramona. Al final es representà la comèdia en un acte titulada *L'últim anglès*.

En una reunió de la directiva s'acordà, a fi de poder formar una agrupació orfeònica dins la societat, obrir la matrícula gratuïta a unes classes de solfeig i teoria de música per a tots els socis i fills dels socis que volguessin prendre part en aquesta nova manifestació artística. També s'anuncià l'obertura de la matrícula per a senyoretetes.

4 de febrer. Tertúlia a càrrec del quintet Cortinas i diversos socis de la casa, que llegiren poesies i interpretaren unes peces còmiques. Finalitzà amb una audició de sardanes.

11 de febrer. Representació de l'obra *la Volva d'or* per la secció dramàtica.

22 de febrer. Tertúlia en la qual es tocà una audició de sardanes a la primera part i ballets populars a la segona.

25 de febrer. Funció teatral, representació del drama d'en Pitarra titulat *El collaret de perles* i com a fi de festa el quadre d'Iglesias que porta el nom *La festa dels aucells*.

27 de febrer. Funció teatral, representació de *Don Joan de Serrallonga*.

28 de febrer. La Junta de Catalunya Vella acordà dirigir un telegrama de felicitació a Albert Rusiñol, diputat pel districte i cap de la minoria de la Lliga Regionalista al Congrés espanyol, per la magnífica actitud presa per la societat política esmentada en discutir-se qüestions que afectaven directament el dret dels catalans.

En aquest dia començaren les lliçons de solfeig pels socis que s'havien inscrit.

1 d'abril. S'obrí una subscripció entre els socis per tal de contribuir a les despeses que ocasionés l'homenatge popular, que es tributà als diputats i senadors que combateren l'odiós projecte de Llei de jurisdiccions i la impressió dels seus discursos.

15 d'abril. Funció dramàtica a càrrec dels socis aficionats.

6 de maig. Sessió dramàtica per la companyia de la casa.

20 de maig. Dia de la gran festa d'homenatge als diputats i senadors que combateren el projecte de Llei de jurisdiccions. La nostra associació hi assistí oficialment i quasi podem dir que la comissió la formaven la totalitat dels socis.

3 de juny. Funció teatral, representació d'*Un Interior*, de Manuel Folch i Torres, i *L'olla de grills*.

6 de juliol. Funció dramàtica a càrrec d'una important companyia barcelonina.

7 de juliol. Funció lírica-dramàtica.

8 de juliol. Ball pla a la sala de l'associació magníficament adornada i il·luminada.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Balmes celebrada a la Cel·la del Temple Romà. Féu el discurs apologètic el llavors diputat per Olot, Francesc Albó i Martí. Presidí el Sr. bisbe.

10 de juliol. Tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes a la nostra ciutat.

15 de juliol. Funció dramàtica: representació de *Terra baixa*, de Guimerà.

20 de juliol. En la Junta General de socis celebrada en aquest dia es designà el Sr. Manuel Moret, el Sr. Narcís Martrus i es reelegí el Sr. Ramon Tarrés per ocupar els càrrecs vacants a la directiva des de principis de l'any següent.

4 de novembre. Funció dramàtica a càrrec de la companyia d'aficionats.

18 de novembre. Representació còmica pels aficionats de la casa junt amb uns còmics barcelonins.

2 de desembre. Represa de les Tertúlies amb representació de la visió musical titulada «La Filadora», obra dels Srs. Dr. Martí Genís i J. Cortinas.

8 de desembre. Representació del drama *Maria Rosa* per la companyia d'aficionats.

23 de desembre. Conferència política del compatriota D. Josep Font i Manxarell sobre el tema «Ideals i fonaments del regionalisme».

Com a detall curiós anotem que va assistir a aquesta conferència una nombrosa representació del centre carlí d'aquesta ciutat i que fou presidida pel diputat provincial, el Sr. Pericas.

Dies 25 i 31 de desembre. Funcions dramàtiques i sardanes per la cobla Unió Lírica.

1907

1 de gener. La directiva de l'entitat quedà formada pels senyors següents: Josep Fatjó, president; Manuel Moret, vicepresident; Joan Orri, tresorer; Josep Costa, comptador; Ramon Farrés, secretari; Valentí Anglada, vicesecretari. El senyor Martrús renuncià al càrrec i, per tant, va quedar una vacant a la directiva.

El mateix dia se celebrà una tertúlia la part musical de la qual fou dirigida per Mn. Lluís Romeu.

6 de gener. Representació escènica d'una obra escrita en col·laboració pels socis Sr. Bartomeu Soler i Joaquim Albanell.

21 de gener. Tertúlia en la qual prengueren part diversos socis. Es tocaren sardanes.

27 de gener. Funció dramàtica: representació de *Marca de foc*.

2 de febrer. Sessió inaugural: lectura de la Memòria pel secretari sortint, el Sr. Lluís Bayés, i conferència per D. J. Bertran, que exposà el tema «Les noves orientacions polítiques». Assistiren a l'acte representacions d'entitats de la nostra pàtria, entre les quals cal remarcar la de la Lliga Regionalista en la persona del Sr. Puig i Cadafalch i la del Centre Nacionalista Republicà en la persona del Sr. Ruiz Casamitjana.

12 de febrer. Amb una concurrència extraordinària la companyia dramàtica dirigida pel Sr. Rojas posà en escena l'obra d'Iglesias *Els Vells*.

16 de març. Concert de música clàssica dirigit pels mestres D. Josep Cortinas i Joan B. Espadaler.

31 de març. Sessió teatral a càrrec dels socis aficionats.

Reunió general extraordinària per donar compte als socis del fracàs de les negociacions fetes per la comissió d'acció política per tal d'assegurar un candidat catalanista per representar el districte de Vic en les pròximes eleccions, les de la cèlebre Solidaritat Catalana.

10 d'abril. La Comissió d'Acció Política llençà un manifest demanant als socis que malgrat ésser un adversari polític el representant de la Solidaritat Catalana en aquest districte, no per això deixessin de votar-lo, de manera que donaren suport a la seva candidatura.

21 d'abril. Diada de les eleccions legislatives: tots els socis i simpatitzants de la casa contribuïren a la gran victòria que s'obtingué quan guanyà el candidat solidari la representació del districte.

28 d'abril. Funció de comèdia, representació d'una obra d'en Pous i Pagès i una traducció francesa de Narcís Oller.

15 de maig. La directiva de l'associació acordà encarregar el discurs commemoratiu d'en Balmes al Dr. Enric Pla i Deniel.

18 de maig. A la tarda, Lluís B. Nadal donà una conferència amb el títol «Després del parèntesi», en la qual explicava l'orientació que des d'aquella data havia de prendre Catalunya Vella.

5 de juny. Conferència a càrrec del Sr. Ribera i Rovira.

5 de juliol. A la nit tingué lloc una funció teatral.

6 de juliol. Concert a càrrec dels grans artistes Senyora Alma d'Alma acompanyada al piano pel Sr. Frank Marshall.

6 de juliol. Funció dramàtica, representació de *La Dida*.

8 de juliol. Ball pla, que com els anys anteriors fou el número d'èxit del programa de festa major.

9 de juliol. Sessió commemorativa de Jaume Balmes a càrrec del catedràtic del Seminari de Barcelona, el Dr. Enric Pla i Deniel. Presidí l'Exm. i Rvdm. Sr. Bisbe, que tenia a la seva dreta el Sr. Alcalde i a l'esquerra el Sr. Fatjó, president de Catalunya Vella.

No cal consignar l'èxit de la tornaboda en commemoració de la restauració de la sardana a Vic, que també aquest any organitzà la nostra associació.

14 de juliol. Funció dramàtica a càrrec dels aficionats locals.

11 de setembre. En commemoració de la diada onejà la bandera catalana a mig pal.

12 d'octubre. Reunió general extraordinària en la qual es proposà augmentar la quota dels mesos de novembre, desembre i gener per emprendre una intensa campanya artística durant la temporada següent.

27 d'octubre. Conferència del Sr. Font i Manxarell sobre el tema «Desgavell de la política unitarista que avui impera».

1 de novembre. El Sr. Lluís Bayés i Coch, soci de l'entitat, donà una conferència sobre el tema «Institucions polítiques de l'antiga Catalunya».

4 de novembre. Conferència del Sr. Florenci Surroca amb el títol «El plet de la nació catalana».

9 de novembre. Funció dramàtica: *Maria Rosa*, de Guimerà.

16 de novembre. Sessió necrològica en recordança de D. Josep Víguer en la qual prengueren part els senyors Nadal, Font i Manxarell i Calderó.

1 de desembre. Tertúlia amb representació d'un obra de Guimerà i una audició de sardanes.

5 de desembre. Representació dramàtica a càrrec dels aficionats locals reforçats amb còmics de Barcelona.

25 de desembre. La secció dramàtica posà en escena l'obra de l'immortal Guimerà *Mar i cel*.

En aquesta data una comissió de la societat presidida pel Sr. Nadal visità Folgueroles per escollir el lloc on s'havia d'instal·lar el pedró de Mossèn Cinto.

1908

1 de gener. Tertúlia concert. Primera part: Orquestra Unió Lírica, *El jardí abandonat* i *Dansa Noruega*, de Grieg, i *Darrer son de la Verge*, de Massenet. Es llegí el monòleg de S. Rusiñol «L'escudellòmetre». Ballada de sardanes.

La Junta Directiva quedà constituïda per Lluís Bayés, president; Manuel Moret, vicepresident; Antoni Puig, tresorer; Josep Callís, comptador; Ramon Farrés, secretari; Josep Casassas, bibliotecari, i Ramon Camps, vocal.

5 de gener. Representació del drama assaig en un acte *El Drac*, de Pous i Pagès, i la comèdia d'en Pitarra *El castell dels tres dragons*.

6 de gener. Comissió directiva de la Secció política: president, Lluís Bayés; vicepresident, Josep Font i Manxarell; secretari, Josep Ylla i Alibés; vicesecretari, Ramon Orriols, i vocals, Lluís B. Nadal i Josep Fatjó i Vilas.

12 de gener. Representació del monòleg de Pompeu Crehuet *Boca d'infern*. Ballada de sardanes per l'orquestra Unió Lírica.

19 de gener. Concert-tertúlia a càrrec del sextet dirigit pel Sr. Cortinas.

25 de gener. Acte inaugural de la nova agrupació Vika Esperantistaro.

2 de febrer. Representació de les obres *Sirena* i *Pierrot lladre*, d'Apel·les Mestres, i la sarsuela *Setze jutges*. Hi prengué part l'actriu Agneta Pahissa. Dirigí l'orquestra el mestre Cortinas.

14 de febrer. Representació de la sarsuela *L'allotjat*. Ballada de sardanes per l'orquestra Unió Lírica.

22 de febrer. Representació del drama *El full de paper* i *El rapte de la Sabina* amb Josep M. Vila i les actrius Maria Panadés i Agneta Pahissa.

3 de març. Es posen en escena les obres líriques *Pierrot lladre*, *Viva l'Avi* i *Les Carolines*. Dirigí el mestre Cortinas.

8 de març 1908. Inauguració de les lliçons d'Història de Catalunya a càrrec de Lluís B. Nadal sobre el tema «Catalunya en l'Edat antiga».

15 de març: Segona lliçó d'Història de Catalunya de Lluís B. Nadal sobre el tema «Dominació visigòtica. Invasió sarraina».

16 de març. Cursos de llengua francesa a càrrec del professor Mr. Maurici Izern.

19 de març. Tercera lliçó d'Història de Catalunya a càrrec de Lluís B. Nadal sobre el tema «La reconquesta. Els francs. Principi de l'època comtal».

29 de març: Quarta lliçó d'Història de Catalunya de Lluís B. Nadal sobre el tema «Els Comtes sobirans».

5 d'abril: Cinquena lliçó d'Història de Catalunya de Lluís B. Nadal, a continuació de «Els Comtes sobirans».

19 d'abril. Representació de *La barca*, idil·li d'un acte d'Apel·les Mestres, i la comèdia d'Ignasi Iglesias *La Reina del cor* i la comedieta *Patatim*.

20 d'abril. Lliçó d'Història de Catalunya de Lluís B. Nadal sobre el tema «Fi de l'època comtal».

8 de maig 1908. Actes de la iniciativa de Catalunya Vella d'erigir un pedró commemoratiu de mossèn Jacint Verdaguer a Folgueroles. Arribada a Vic de la Reina dels Jocs Florals de Barcelona, Núria Matheu, i dels mestres en gai saber Picó i Campamar, Guimerà, Matheu, Costa i Llobera, Aguiló, Teodor Llorente, Mr. Tresserre de Tolosa, i Robin, arxiver de Perpinyà. També un representant nord-americà, un altre d'alemany, i el filòleg Vogel. Martí Genís els donà la benvinguda. Parlaments a Folgueroles de mossèn Collell, Mr. Tresserre i d'altres. Enric Borràs llegí la poesia «L'Arpa», mossèn Costa i Llobera la seva poesia «A Verdaguer» i el Bisbe Torras i Bages beneí el pedró.

28 de maig. Representació del drama de Ramon Bordas *La flor de la muntanya* i la comèdia bilingüe *El pollastre eixalat*.

9 de juny. Funció en obsequi dels congressistes d'Història de la Corona d'Aragó. Representació de *La capseta dels petons* i *L'alegria que passa*. En els intermedis els senyors Conill i Solà cantaren un tros de «La Favorita» i al final es ballaren sardanes.

6 de juliol. Representacions escèniques d'òpera.

8 de juliol. Festa típica del ball pla.

9 de juliol. Festa commemorativa de Jaume Balmes al Temple Romà. Discurs de Maspons i Anglès.

25 de juliol: Funció dramàtica *La mà de mico*, adaptació d'un conte anglès, per Salvador Vilaregut. Representació de la comèdia en dos actes *La malvasia de Sitges*, i el monòleg de Guimerà «Mestre Olaguer» representat pel senyor Masferrer (Francesc). Debutaren els joves Joan Calderó i Joan Soler.

18 d'octubre. Junta General.

22 de novembre. Primera tertúlia artística de la temporada. Es posà en escena la peça *Estofat a la catalana*. Concert i ballada de sardanes per Unió Lírica.

8 de desembre. Pels aficionats es posà en escena *Les joies de la Roser*, de Pitarra, i la peça de Camprodon *La Teta gallinaire*.

10 de desembre. Conferència del professor Severí Ojea del Pardo sobre el tema «Mecanismes del mètode diferencial (per l'estudi ràpid de les llengües francesa, anglesa i alemanya)».

26 de desembre. Es posa en escena la rondalla alsaciana en tres actes *Els picarols* traduïda dels escriptors Erckmann-Chatrion per Salvador Vilaregut. Amb la cooperació de les actrius Sra. i Srta. Arquer. Es representà com a final la peça còmica *Tots bojós*. Destacaren els senyors Riera, Bosch, Forcada, Verdguer, Carreras, Dordal i Foa.

1909

1 de gener. La Junta Directiva de l'associació quedà formada interinament per atenció als dos membres, que hi van entrar un cop aprovats els nous estatuts reformats en Junta General Extraordinària, tinguda a finals de l'any 1908, de la següent manera: president, Josep Ylla Alibés; vicepresident, Jaume Casassas; tresorer, Antoni Puig Darnís; comptador, Antoni Cortinas; secretari, Florenci Surroca, i vicesecretari, Ramon Camps.

6 de gener. La secció teatral representà una obra francesa traduïda al català per Francesc Rierola.

30 de gener. Catalunya Vella felicità l'il·lustre patriota soci de la casa, Ramon d'Abadal, per una intervenció magnífica al Senat espanyol en pro de la causa catalana.

Fou convocada una reunió dels amants de l'excursionisme per constituir una secció adequada a les seves aficions.

2 de febrer. Funció teatral pels aficionats.

El president rebé una atenta lletra de Ramon d'Abadal agraïnt el telegrama de felicitació. Tingué lloc la reunió convocada per la directiva per tal de constituir la secció excursionista. Quedà formada una comissió composta dels Srs. Bru de Sala, Lluís Ylla i Forcada per organitzar les excursions que es farien durant aquell any.

13 de febrer. Excursió a Sant Martí de Centelles, amb la qual s'inaugurava la nova secció.

Hom tingué cura d'organitzar una sortida curta per tal de poder assistir a la sessió necrològica de Francesc Rierola que es celebrava cap al tard d'aquest dia al local social. En aquesta sessió hi van assistir representacions de tota la ciutat. Ocupaven l'estrada presidencial l'alcalde, el Sr. Camps, el Sr. Abadal, senador per Barcelona, els consellers municipals, els senyors Vilanova, Baqué, Puig i Giralt i el president de Catalunya Vella. Obrí la sessió el Sr. Ylla i el Sr. Abadal féu el discurs necrològic. Els senyors Carreres i Callís llegiren obres del difunt homenatjat. Al vespre s'obsequià Ramon d'Abadal amb un banquet.

21 de febrer. Excursió al monestir de Ripoll.

23 de febrer. Representació dramàtica.

28 de febrer. Excursió al castell de Mont-rodon.

8 d'abril. Excursió a Sant Cugat del Vallès. El mateix dia tingué lloc una representació teatral.

24 d'abril. Obert el període electoral per renovar part del consistori municipal. Catalunya Vella acordà patrocinar la candidatura elegida per la quasi totalitat de societats vigitanes. No cal fer constar l'èxit obtingut a les urnes, que va arribar a l'extrem d'ocupar tots els llocs del districte segon.

9 de maig. Funció de comèdia a càrrec dels aficionats locals.

23 de maig. Un nombrós grup de socis assistiren en nom de l'entitat a l'homenatge al mestre Guimerà que es celebrava a Barcelona.

31 de maig. Excursió al Brull. Representació teatral en homenatge al gran dramaturg Àngel Guimerà. S'estrenaren dues decoracions pintades pel soci, el Sr. Matas, que foren ovacionades en alçar-se el teló. Amb la finalitat de rectificar les llistes electorals Catalunya Vella obrí les seves oficines. Es va dirigir un telegrama de felicitació al poeta de Provença Frederic Mistral amb motiu del cinquantenari de la publicació del seu inspirat poema *Mireia*.

27 de juny. Excursió a Sant Julià de Sassorba.

6 de juliol. Representació de *La Mare*, de Santiago Rusiñol. Ball pla al saló de la societat

8 de juliol. Sessió commemorativa de Balmes al Temple Romà. Obrí la sessió el Sr. Ylla, president de l'entitat, i llegí el discurs commemoratiu el Rvd. pare Marià Esturí S. J. La festa fou presidida per l'Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe.

11 de juliol. Tornaboda que commemorava la instauració de la sardana.

25 de juliol. Excursió al Canigó.

18 d'octubre. Excursió a Santa Cecília de Voltregà i Vespella.

24 d'octubre. Dia d'eleccions provincials, en les quals va triomfar la candidatura patrocinada per l'entitat i que anava encapçalada amb el nom de Prat de la Riba.

Novembre de 1909. Durant el mes, altra volta en vigílies d'eleccions municipals, els socis tornaren a posar-se al servei de l'entitat per tal de fer sortir triomfant la seva candidatura. De nou candidats en triomfaren sis.

16 de desembre. La secció dramàtica féu celebrar un ofici funeral per l'ànima del consoci Ramon Canal i Vergés a l'església dels Dolors, i la part musical fou a càrrec de la Schola Cantorum.

1910

(Parèntesi d'activitats amb motiu de la Setmana Tràgica.)

10 de febrer 1910. Josep Ylla i Ramon Bach representen Catalunya Vella a les reunions a l'Ajuntament per tal d'organitzar el primer centenari del naixement de Jaume Balmes. A partir d'aquell instant l'entitat i tots els seus homes es concentren en l'organització de les festes del centenari.

5 de juliol. Ball pla (com cada any).

9 de setembre. En les festes del centenari de Balmes, concert amb gran orquestra dirigida per Lamotte de Grignon.

9 de novembre. Adhesió a l'homenatge i inauguració del monument al Dr. Robert, a Barcelona.

25 de desembre. Es posà en escena la comèdia traduïda del francès *El víata* del Sr. Pons.

1911

7 de gener. Tertúlia. Aliança Vigatana tocà sis escollides sardanes.

10 de gener. Nova Junta Directiva.

15 de gener. Audició de sardanes.

18 de gener. Teatre, *Corpus de sang*, drama i *Permeti'm*, sarsuela.

2 de febrer. Sessió teatral en l'escaiença de la Candelera.

12 de febrer. Audició de sardanes.

23 de febrer. Inauguració de la sala decorada pel Sr. Mates per amenitzar el Carnestoltes, i sardanes.

26 de febrer. Carnestoltes. Sardanes, sorteig d'objectes i batalla de confeti i serpentines. Ball pla.

28 de febrer. Simfonia a càrrec de l'orquestra. Teatre *El joc dels disbarats*, de Teodor Baró, i *La sala de rebre* amb la participació de Florentina Baró i Tereseta Marqués.

4 de març. Proclama del candidat a diputat provincial Narcís Verdaguer i Callís.

5 de març. Visita del candidat a Catalunya Vella i reunió amb el comitè electoral.

12 de març. Narcís Verdaguer sortí elegit sense oposició, amb 5.935 vots, i 792 en blanc, a la circumscripció de Vic. Catalunya Vella preparà un servei especial d'informació per conèixer el resultat al cap de dues hores.

26 de març. Homenatge al nou diputat. Ramon Bach féu un brindis en el sopar en nom de Catalunya Vella.

12 de maig. Preparatius per commemorar a Roda el segon centenari de la mort de Bac de Roda.

29 de maig. Festa eucarística a la ciutat amb motiu del Congrés Internacional Eucarístic de Madrid.

6 de juliol. A les dues de la tarda, concert musical. A dos quarts de sis sardanes davant del local. A les nou del vespre, funció de teatre: *Simfonia*, *Gent d'ara* i *Pierrot lladre* per la secció dramàtica de l'associació.

7 de juliol. A les onze del matí sardanes-vermut davant del local. A les nou de la vetlla la companyia Llorente-Blanca posà en escena *Foch nou*, d'Ignasi Iglesias. Fi de festa i sardanes en els entreactes davant del local.

8 de juliol. A dos quarts de sis de la tarda: sardanes davant del local. A dos quarts de deu del vespre, ball pla. La sala estava ricament adornada.

9 de juliol. A les onze del matí sessió commemorativa de Balmes, 63è aniversari de la mort. Tomàs Carreras i Artau pronuncià la conferència «A propòsit de Balmes». A les dotze, sardanes-vermut davant del local. A les dues de la tarda concert musical. A dos quarts de cinc de la tarda tornaboda de la instauració de les sardanes davant del local. En tots els actes tocà l'orquestra La Farnese de Santa Coloma de Farnés.

4 de novembre. Reformes al local social per acollir l'exposició de l'artista pintor Miquel Soldevila i Valls.

16 de desembre. El diputat a corts pel districte Narcís Verdaguer i Callís referma al president de Catalunya Vella, el Sr. Fatjó, la seva adhesió al projecte de la Mancomunitat i al president de la Diputació, Enric Prat de la Riba.

1912

1 de gener. El catalanisme vigatà entrà a l'Ajuntament.

Quedà constituïda la Junta Directiva: president, Ramon Bach; vicepresident, Eduard Subirà; tresorer, Antoni Puig; comptador, Joaquim Benet; bibliotecari, Valentí Anglada; secretari, Lluís Viguer; vicesecretari, Domingo Forcada; vocals, Miquel Comella i Ramon Farrés.

18 de febrer. La secció de joves interpretà la rondalla alsaciana *Els Picarols* i la comèdia de Pous i Pagès *Un cop d'Estat*.

19 de març. Inauguració d'un piano marca Ortiz i Cusco.

24 de març. Exposició de dibuixos de Miquel Soldevila.

25 de març. Concert de música de cambra. Vives (piano) i Perelló (violí). Crònica a la *Gazeta Montanyesa*, núm. 718.

7 d'abril. Representació de *Crim sensacional* i *Reixes enfora*, de M. Folch i Torres.

10 d'abril. Assistència i adhesió a la inauguració del Casal Regionalista de Manresa.

14 d'abril. Inauguració del Centre Excursionista de Vic al Temple Romà. L'entitat aglutinà molts socis i inquietuds excursionistes de la secció homònima de Catalunya Vella.

Pasqua Florida. Socis de Catalunya Vella formaren part de la Comissió Executiva de la commemoració del segon centenari de la mort de Francesc Macià, *Bac de Roda*. Ramon Bach, Josep Ylla Alibés, Joaquim Benet i Domingo Forcada.

26 de maig. Concert de violí i piano amb els mestres Perelló i Vives. Interpretaren obres de Beethoven, Chopin, Brahms, Debussy, Granados i Dvorák. Emocionada crònica de J. Calderó a la *Gazeta Montanyesa*.

8 de juliol. Teatre en motiu de la Festa de Sant Miquel dels Sants. *El tresor*, de Morató, posat en escena per la companyia de Jaume Borràs i Emília Baró.

9 de juliol. Commemoració balmesiana. A la Sala de la Columna. Lluís Carreras Pvre. pronuncià la conferència «L'harmonisme de Balmes». Presentà el conferenciant el Sr. Ramon Bach, president de Catalunya Vella.

16 de juliol. Lluís B. Nadal, fundador de Catalunya Vella i ara secretari de l'Orfeó Català, lliurà a la infanta Isabel de Borbó el volum ric i sòbriament rel·ligat de la *Crònica de les festes del centenari del naixement de Jaume Balmes*, de la qual és autor.

11 de setembre. La bandera catalana onejà a mig pal a la seu de Catalunya Vella en recordança dels màrtirs de Catalunya en la diada de l'any 1714.

9 de novembre. Segona vetllada dramàtica, *El ferrer de Tall*.

10 de novembre. Representació de l'opereta del mestre Vives *La generala*.

Novembre. Representacions conjuntes amb el Casino Vicense. Companyia teatral Marcet.

16 de novembre. Representació de *La Dida*, drama en tres actes de Serafí Pitarra, i el diàleg «Un cop de teles».

30 de novembre. Representació de *Gent d'ara* i *Qui... compra maduixes*.

8 de desembre. Elecció de Junta Directiva. Es nomenaren els senyors Joan Delclós, Francesc Arumí, Joaquim Calderó i Lluís Bernadet.

22 de desembre. Representació de *Sol ixent*, de Pous i Pagès, per la companyia Tubau-Marcet.

1913

18 de març. Telegrama al Consell de Ministres sobre el tema de la doctrina cristiana.

1 de maig. Conferència de Narcís Verdager i Callís sobre la seva gestió a la Diputació en representació del Districte. Dins la labor realitzada parlà de les obres del pont del Gurri i de la carretera de Sant Bartomeu.

9 de maig. Concert de piano a càrrec de la Srta. Maria Llucià Vidal, amb obres de Händel, Mozart, Liszt i Granados.

22 de juny. Inauguració de la Creu de Collformic. No fou un acte de l'associació, però en la comissió promotora hi intervingueren molts socis.

9 de juliol. Conferència commemorativa de la mort de Jaume Balmes per Antoni Rubió i Lluch llegida per Joan Delclós a la Sala de la Columna de l'Ajuntament.

20 d'agost. Morí Lluís B. Nadal, fundador de Catalunya Vella. El dia 5 de setembre se li feren funerals a l'església dels Trinitaris. El dia 11 d'octubre se li digué una missa a l'església de Santa Clara.

18 d'octubre. Comissió executiva de la commemoració del segon centenari de la mort de Bac de Roda, formada pels següents integrants: de Catalunya Vella, Ramon Bach, president; Joaquim Benet, tesorero, i Josep Ylla, Lluís Bernadet i Domingo Forcada, vocals. De l'associació Bac de Roda: J. Baucells Prat, Josep Caminals, Ramon Martí, Modest Nicolau i J. Poblet.

Es féu una visita al senador Ramon d'Abadal i es concretà la data de celebració per al dia 23 de novembre.

21 d'octubre. Reunions electorals amb la finalitat de formar una candidatura. Trobada per districtes. Es demanà la col·laboració de ciutadans amb idees catalanistes i afins a la política administrativa que defensava la societat.

23 d'octubre. Reunió d'electors dels diferents districtes.

30 d'octubre. Es concretà la candidatura catalanista formada pels següents integrants: districte primer: Francesc Baqué Llangués, advocat; districte segon: Josep Ylla Alibés, industrial i farmacèutic, i Lluís Vigner Solà, propietari i fabricant; districte tercer: Bernat Callís i Marquet, mestre d'obres; districte quart: Anton Puig Darnís, propietari i industrial. Es lamentà el camí seguit pel partit liberal i pels carlins, que no van incloure cap obrer, ja que aquests havien donat el seu home a la candidatura liberal, tenint en compte que segons notícies es tractava d'una persona seriosa.

31 d'octubre. Carta de felicitació i oferiment de col·laboració a la comissió Bac de Roda d'Alexandre Bosch.

11 de novembre. Resultat de les eleccions. L'Ajuntament quedà constituït per 6 catalanistes, els Srs. Bach, Rocafiguera, Anglada, Isern, Baqué i Ylla; 5 liberals, els Srs. Guix, Bardolet, Surinyach, Comella i Prats; 4 Carlins, els Srs. Pujol, Comella, Mas i Colomer; 2 independents, els Srs. Costa i Riera, i 1 conservador, el Sr. Sala.

23 de novembre. S'hagué d'ajornar l'homenatge a Bac de Roda. No estaven acabades les plaques que s'havien de col·locar a la rambla de les Davallades de Vic, prop del lloc on fou penjat pels serveis a la pàtria el dia 2 de novembre de l'any 1713, i a la casa on residí a Roda de Ter.

16 de desembre. Nova Junta del Centre Excursionista de Vic, on figuraven diferents membres de Catalunya Vella. El periòdic local *Gazeta Montanyesa* féu constar que el Centre Excursionista s'havia convertit en l'associació autènticament cultural de la ciutat.

1914

Gener. Junta Directiva: Joaquim de Rocafiguera, president; Joan Delclós, vicepresident; Pere Nualart, tresorer; Xavier Fors, comptador; Francesc Arumí, secretari; Lluís Bernadet, vicesecretari; Lluís Salvans, bibliotecari; Ramon Orriols i Joaquim Calderé, vocals.

1 de febrer. Concert pel trio Barcelona, amb Vives com a pianista, Perelló al violí i Marés al violoncel. Obres de Beethoven i Schumann.

14 de febrer. Reunió per estudiar la candidatura a diputat a Corts pel districte.

17 de febrer. Proclamació de Narcís Verdaguer com a candidat a diputat a Corts.

Fins el 7 de març. Campanya electoral.

8 de març. Eleccions. Triomf del candidat catalanista.

15 de març. Dinar de la victòria i acte al teatre Principal, amb més de doscents inscrits.

15 d'abril. Participació a la Gleva en l'homenatge a Frederic Mistral.

25 d'abril, crida als vigatans perquè s'inscrivessin a les llistes electorals.

Participació a la campanya per posar una creu en memòria dels que moriren a Collformic.

16 de maig. La inscripció de la creu de Collformic es trobà deteriorada, segons sembla per ordres de tercers. S'hi feren millores amb materials més sòlids que s'esperava que perduressin.

18 de juny. Es confià a Miquel dels Sants Oliver la conferència anual commemorativa de la mort de Jaume Balmes.

5 de juliol. Festes de Sant Miquel. Esbart Català de dansaires. Concurs de sardanes.

Inauguració del monument a Bac de Roda al puig de les Davallades.

6 de juliol. Funció dramàtica per la companyia Santacana.

8 de juliol. Tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes. Cobla Torroella de Montgrí

9 de juliol. Sessió dedicada a Jaume Balmes. Conferenciant, Miquel dels Sants Oliver.

25 d'agost. Aniversari de la mort de Lluís B. Nadal, missa a Santa Clara.

10 d'octubre. Fi del periòdic *Gazeta Montanyesa* per un problema amb el Sr. bisbe en motiu d'un article publicat referent a una nota de la Joventut Antoniana. Segons el diari la nota era injuriosa per la ciutat de Vic.

1915

3 de gener. Sessió de cinema, com cada diumenge.

31 de gener. Concert de piano i violí a càrrec de Joaquim Pecanins i Daniel Mas i Fortuny. La Srta. Rosa Miró cantà un seguit de cançons populars.

Febrer. Tots els diumenges sessions de cinema.

Març. Tots els diumenges sessions de cinema.

15 de març. Comissió de socis que anaren a Olot a posar-se a la disposició del candidat, el Sr. Masramon.

Abril. Sessions de cinema tots els diumenges.

Maig. Sessions de cinema tots els diumenges.

13 de juny. Participació al festival en homenatge al mestre Espadaler.

4 de juliol. Festa Folklorica (balls) dansaires de l'esbart.

6 de juliol. Representació teatral.

8 de juliol. Tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes. Cobla La principal de Peralada.

12 de juliol. La festa balmesiana. Discurs de Miquel dels Sants Oliver sobre «Balmes periodista».

17 de juliol. Concert pel trio Barcelona. Marés, Perelló i Vives. Obres de Beethoven, Mendelsohn i Haydn.

26 d'agost. Concert amb Ricart Vives com a pianista.

7 de novembre. Proclamació de candidats a regidor. A tots els districtes es presenten un independent i un catalanista.

14 de novembre. Eleccions. Sortiren elegits tots els candidats catalanistes.

12 de desembre. Junta general. Surten elegits Manuel Anglada, Joan Delclós, Antoni Puig, Miquel Comella i Segimon Claveria.

23 de desembre. Es publicà el volum XXI de les *Obres completes de Verdaguier*, en el qual, a la portada, hi figura el monument erigit a Folgueroles per Catalunya Vella.

1916

6 de gener. Funció teatral a càrrec de la companyia Elenc Artístic Infantil de Barcelona, dirigida pels senyors Joan Berenguer, Pere Gelabert i Joan Bonet, director musical. Es van representar les següents obres: *L'entenimentada*, de J. Farré i Roig; el quadret dramàtic en un acte *Els orfanets*, d'Emili Graells; el monòleg en vers *Pobre Maria*, de Miquel Echegaray, i l'obreta lírica, *Si jo fos príncep*, lletra de Gumersindo Puig i música del mestre Lebas.

7 de febrer. Mor el bisbe Josep Torras i Bages, patriarca espiritual de la nostra associació catalanista.

20 de març. Concert a càrrec de l'Orquestra Municipal.

5 d'abril. Concert d'orquestra i cant, sota la direcció de Joan B. Espadaler i J. Sala com a tenor.

6 de juliol. Funció de teatre. *Senyora àvia vol marit*, per la companyia Daroqui Sinca.

8 de juliol. Ball pla per l'Esbart Folklore de Catalunya, amb Joan Rigall com a director.

10 de juliol. Tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes per La Principal de Peralada.

Acte commemoratiu de la mort de Balmes. Discurs de Jaume Collell sobre Balmes i la qüestió catalana.

Representació de l'ofici funeral a la memòria del Dr. Jaume Ripoll i Vilamajor als claustres de la catedral.

15 de juliol. Estat de guerra. Suspensió de les garanties constitucionals. Els regidors catalanistes acorden en aquestes circumstàncies no ser bel·ligerants i conviden els seus amics i simpatitzants a mantenir una actitud d'ordre i de correcció.

3 d'agost. Arribada del Batalló Alfons XII que venia de l'Àfrica. El reberen l'Ajuntament i les entitats vigatanes, Catalunya Vella col·laborà als actes amb 300 pessetes.

9 a 11 de setembre. Estada a Vic del nunci del Vaticà Francisco Ragonesi.

Gazeta de Vich féu honor a la seva vocació vaticana. Catalunya Vella s'apuntà a tots els actes.

15 d'octubre. Consagració a la catedral de Barcelona del bisbe de Vic Francesc Muñoz Izquierdo. Hi assisteix una delegació de l'entitat.

18 d'octubre. Proposta a l'Ajuntament del regidor catalanista Josep Ylla i Alibés de fer un homenatge al Dr. Joaquim Salarich i Verdaguier, metge, historiador i primer cronista de la ciutat.

29 d'octubre. Entrada solemne del nou bisbe D. Muñoz a la seva diòcesi. Al·locució de l'alcalde als vigatans. Catalunya Vella se sumà a tots els actes.

1 de novembre. Homenatge a Joaquim Salarich. Col·locació d'una placa recordatòria a la casa on va néixer a la plaça del Carbó. Lectura de l'acord municipal pel regidor Josep Ylla i Alibés i acte del Centre Excursionista al Temple Romà amb conferència de Mn. Josep Gudiol.

17 de desembre. Concert en honor del nou bisbe per la Societat Vigatana de Concerts. Hi assistí la plana major de l'entitat.

18 de desembre. Vaga general, a Vic sense conseqüències.

1917

4 de març. Conferència a càrrec de Jaume Bofill i Matas sobre «La figura del Dr. Torras i Bages». Parlament de presentació pel vicepresident, Joan Delclós.

6 d'abril. Concert pel trio Barcelona compost pels senyors Vives, Perelló i Marés.

15 d'abril. Conferència de Mn. Llorenç Riber sobre «L'obra pastoral del bisbe Torras i Bages».

3 de juny. Sessió celebrada a la memòria de Lluís B. Nadal i Josep Font i Manxarell.

Juliol. Campanya per erigir un pedró a la font del Desmai. La *Gazeta de Vich* publica els donatius que es recullen al Temple Romà i a la Impremta Balmesiana.

5 de juliol. Concert de cant i piano. Rosina Tassó, soprano lírica, i Frederic Longas, pianista. Obres de Schubert, Schumann, Arditi, Scarlatti, Martini, Granados, Albéniz i Wagner.

7 de juliol. Ball pla familiar.

8 de juliol. Ball pla per l'Esbart Folklòric de Catalunya.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Balmes a la Sala de la Columna de la casa de la ciutat. Joan d'Abadal pronuncià la conferència «La intuïció psicològica del doctor Balmes».

15 de juliol. Inauguració del monument a la font del Desmai en memòria de l'Esbart de Vic, obra de Pere Puntí. Hi assistiren el tres supervivents del grup (Collell, Genís i Salarich); Caterina Albert (Víctor Català), presidenta del Consistori dels Jocs Florals; Francesc Matheu, membre del consistori i director de *La Il·lustració Catalana*; Miquel S. Oliver, director de *La Vanguardia*, i J. Miquel i Planas, secretari de l'Acadèmia de la Llengua Catalana.

A la nit els assistents a l'acte van escoltar un concert a Catalunya Vella a càrrec de l'Orfeó Vigatà.

2 d'agost. Amb motiu de la mort del president de la Mancomunitat, Enric Prat de la Riba, la bandera onejà a mig pal en senyal de dol.

4 d'agost. Una nodrida representació de l'entitat assistí a l'enterrament. Josep Ylla i Alibés en féu una sentida crònica que fa d'editorial a la *Gazeta* del dia 7 d'agost (núm. 347).

11 d'agost. Vaga de ferroviaris, es feren diverses detencions. Estat de setge a tot Espanya.

14 d'agost. Vaga general. A Vic algun aldarull, l'autoritat militar féu dues detencions.

22 d'agost. *Revista de Vich* fa un número especial dedicat a Enric Prat de la Riba.

11 de setembre. Funerals pel president de la Mancomunitat a Barcelona, Enric Prat de la Riba. Delegació especial de Catalunya Vella.

16 de setembre. Concert del trio Barcelona: Vives, Perelló i Marés.

29 de setembre. Atemptat a Sant Hipòlit al bisbe de Vic sense conseqüències. Telegrames del rei, el president del consell de ministres i altres autoritats felicitant-se del resultat frustrat.

21 d'octubre. Funció dramàtica. Quadre escènic de la casa i Sres. Alavedra i Cercós. *Un cop de teles* i *Amor és joventut*.

11 de novembre. Eleccions municipals. Candidatura de Catalunya Vella: Joaquim de Rocafiguera, hisendat; Josep M. Mas i Rota, procurador; Joaquim Surinyach Ginestet, obrer; Josep Solà i Codina, comerciant; Joan Riera Anglada, comerciant, i Josep Sanromà Aguilar, industrial.

Candidatura catalanista: 961 vots; jaumins, 618 vots; liberals, 280 vots; mauristes, 60 vots. L'Ajuntament quedà constituït amb 9 catalanistes, 3 liberals, 3 jaumins, 2 obrers i 2 mauristes. (*Gazeta de Vich*, núm. 478)

18 de novembre. Catalunya Vella celebrà la victòria en les eleccions municipals amb un sopar a l'hotel Ristol. Hi assistiren uns noranta comensals.

16 de desembre. Junta General. Foren elegits Josep Serrabou, Jaume Cassas, Valentí Anglada, Pere Riera i Lluçia Costa.

25 de desembre. Vetllada teatral. Quadre escènic de la casa.

28 de desembre. Funció teatral del dia dels innocents.

1918

Gener. Nova Junta de Govern.

Josep Serrabou, president; Joan Delclós, vicepresident; Segimon Claveria, secretari; Joan Anglada, vicesecretari; Pere Riera, tresorer; Ramon Serra, bibliotecari; Lluçia Costa, comptador; Valentí Anglada, vocal.

3 de febrer. Els orfeonistes que prengueren part en l'homenatge al mestre Espadaler es reuniren a Catalunya Vella.

30 de març. Les colles de caramelles visiten Catalunya Vella.

23 de març. Participació en l'homenatge que la ciutat dedicà a Àngel Guimerà en les festes del Mercat del Ram.

5 d'abril. Morí Narcís Verdager i Callís, un dels ideòlegs. Catalunya Vella assistí el dia 7 al seu enterrament a Barcelona.

11 d'abril. Oferí un premi extraordinari sobre un treball original del pintor X. Nogués, en el Primer Certamen Literari-Musical de la *Revista de Vich*. En l'organització hi trobem quasi exclusivament membres de l'entitat.

24 de juny. Acollida a Catalunya Vella de la institució a la ciutat d'una delegació de l'entitat Nostra Parla, que tenia per objecte l'enaltiment i dignificació de la nostra llengua.

5 de juliol. Concert. La delicadíssima Andreua Fornells, de l'Orfeó Català, acompanyada al piano pel director del Conservatori Municipal de Música de la Ciutat, Benet Morató, donà un concert de cançons catalanes i estrangeres, totes en català, que fou una delícia.

7 de juliol. Acostumada festa de ballets populars a càrrec de l'Esbart Folklòric de Catalunya. Començà dedicant un sentit record a la bona memòria de Lluís B. Nadal i del mestre Espadaler, el primer com a iniciador de la restauració a Catalunya dels ballets populars i el segon per l'entusiasme que hi sentia i el projecte d'implantar-los en nostra ciutat. La Srta. Paquita Ordi, de l'Orfeó

Català, acompanyada al piano per la Sra. Merenciana Verthe, cantà deu cançonetes de Millet, Gibert, Freixas, Schubert i Rossini, i «El Mariner» de Nicolau.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Balmes a la Sala de la Columna de la casa de la ciutat, amb la conferència «La intuïció psicològica del Doctor Balmes» pel P. Joan d'Abadal, S. J.

A la tarda. Commemoració de la restauració de les sardanes, per La Principal de Peralada.

Agost. Per anuncis a la premsa sabem que Catalunya Vella buscava cafeter, que finalment fou el Sr. Pere Sunyer.

30 de setembre. Assistència de diversos membres de l'entitat a l'acte d'afirmació catalanista del teatre del Bosch organitzat per la Lliga Regionalista, que posà en la seva seu el retrat d'Enric Prat de la Riba.

14 de desembre. Aldarulls a Barcelona. Els parlamentaris catalans arribaren de Madrid i foren aclamats a l'estació del passeig de Gràcia. Manifestació reprimida per l'autoritat davant el monument al Dr. Robert. Intervencions contradictòries en diferents llocs de la ciutat. L'autoritat governativa pren militarment el carrer. La *Gazeta de Vich* informa en un full volant com a suplement al número 648.

25 de desembre. Per les festes de Nadal i Cap d'Any, el pintor Lluçà Costa exposà en els salons de Catalunya Vella una col·lecció d'obres, entre les quals el retrat de Narcís Verdager i Callís, encarregat per l'entitat.

1919

Gener. Junta Directiva: Lluís G. Parés, president; Joan Soler, vicepresident; Pere Riera, tresorer; Joaquim Capdevila, secretari; Ramon Vilacis, vice-secretari; Valentí Anglada, comptador; Lluçà Costa, bibliotecari, i Josep Balaguer i Esteve Costa, vocals.

8 de gener. Conferència sobre l'autonomia a la Sala de la Columna de la ciutat. Ramon d'Abadal i de Vinyals.

22 de gener. Subscripció a favor de Manel Miralpeix, mort a Barcelona d'un tret perdut, al carrer Valldonzella.

24 de gener. Assemblea catalanista a Barcelona. La bandera catalana onejà al local social. Al vespre del dia 28 arribà l'alcalde, el Sr. De Rocafiguera, que hi havia participat. Una manifestació de Catalunya Vella anà fins a casa seva on entonà el cant de «Els segadors».

28 de gener. A partir del núm. 1979 i següents la *Gazeta de Vich* publicà l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

23 de febrer. Concert de l'Orfeó Vigatà. Sis estrenes, una de mossèn Romeu. Es cantà «El cant els ocells» i cinc peces de Morató. Com a solistes, les Srtes. Solé i Blanchart i els Srs. Blancafort i Aguilar.

2 de març. Teatre. *El misteriós Jymmy Samson* i *Viatge de Boda*, representades pels aficionats de la casa.

19 d'abril. Concert de l'Orfeó Vigatà al conservatori. «Cant de la senyera», Espadaler; «El Paho», Pérez; «El cant dels ocells», Romeu; «Santa Nit», Rifà; «El ruc entremaliat», Morató; «Himne dels Orfeons», Millet; II part de «El dimoni escuat», Comelles; «El Pardal», Pérez; «L'arbre sagrat», Morera; «La verema», Lassus; «La Molinera», Morató; «La sardana de les monges» (estrena), Morera. Al piano Aurora Capdevila.

20 d'abril. Teatre. *En Joan bonhome*, de J. Pous i Pagès, per la companyia de la casa amb la col·laboració de Maria Àngels Guart i Enriqueta Garau.

4 de juliol. Ball.

5 de juliol. Danses populars.

6 de juliol. Ball i danses populars.

7 de juliol. Ball.

8 de juliol. Funció de teatre.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Balmes a la Sala de la Columna de la casa de la ciutat. Conferència «L'obra patriòtica d'en Balmes i d'en Quadrado», Jaume Collell.

A les cinc de la tarda, tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes amb La Principal de Peralada.

5 d'octubre. Concert organitzat amb la Societat Vigatana de Concerts fundada pel mestre Espadaler. Hi participaren l'Orfeó Vigatà del conservatori i l'Orquestra Municipal.

8 d'octubre. Comença la subscripció per fer un monument a Sant Quirze de Besora al mestre Espadaler. Catalunya Vella coordinà la recapta que s'inicià amb una aportació de *Gazeta de Vich*.

19 d'octubre. Celebració a Roda de Ter en commemoració i homenatge a Francesc Macià, *Bac de Roda*, defensor de les llibertats de Catalunya i màrtir de la repressió borbònica. Col·locació d'una làpida a la masia del Bac.

1 de novembre. Sota la direcció d'Enric Bavé, representació de l'obra de Zorrilla traduïda al català per Emili Costa, *Don Joan Tenori*. A la nit el sàinet d'un acte *Viatge de bodes* i la comèdia en dos actes de Pompeu Creuhet *Flors, i Violes*.

4 de novembre. Morí Josep Ylla i Alibés, un dels fundadors. Articles de Josep Gudiol i Jaume Collell (*Gazeta de Vich*, núm. 2099). El Centre Excursionista li féu una missa a Santa Clara i una sessió d'homenatge el dia 16 de novembre al Temple Romà.

9 de novembre. Es posà en escena *Don Gonzalo o l'orgull del gec*, d'A. Planes.

15 de novembre. Representació de la comèdia en tres actes de Lambert Escaler *Els últims Rovellats*.

26 de novembre. Es posà en escena *Aucells de pas*, de Rusiñol, i al vespre la traducció del francès al català per en J. M. Jordà i S. Vilaregut *La Xocolatereta*, de Paul Cavault.

23 de novembre. Representació de la comèdia en dos actes de Poal Aregall *L'amor vigila* i el sàinet de Francesc Camprodon *La tornada d'en Titó*. A la nit es representà el drama en tres actes d'Àngel Guimerà *Mossèn Janot*. Totes aquestes obres foren posades en escena i dirigides pel primer actor Enric Bové, i hi van prendre part les primeres actrius Laura Gassó, Laura Bové i les Srtes. Maria Pujol i Maria Font i la colla d'aficionats de la casa.

Entre la multitud que acudí al saló teatre de Catalunya Vella hi figuraven els noms de les famílies següents: Anglada, Arumí, Delclós, Pietx, Puig, Febrer, Soler, Subirà, Genís, Fatjó, Bayés, Callís, Costa, J. Costa, E. Comella, Claveria, Cortinas, Nualart, Benet, Camps, Capdevila, Roura, Gros, Forcada, Serra, Vilarrasa, A. Roca, Sanromà, P. Riera, Rovira, Rasquin, Mascort i molts socis.

14 de desembre. A la tarda, representació de *La Xocolatereta*. A la nit, l'obra en tres actes de Frederic Soler (Pitarra) *La Dida*.

Desembre. Continuà la subscripció a la memòria del mestre Espadaler.

25 de desembre. A la tarda, es representà la comèdia en tres actes de Lambert Escaler *Els últims Rovellats*. A la nit, *L'amor vigila*, de Poal Aregall, i la marina d'Apel·les Mestres *La barca dels afligits*.

26 de desembre. El drama en tres actes d'Àngel Guimerà *Mossèn Janot*.

La nova temporada teatral iniciada aquesta tardor de 1919 s'anuncià regularment a la premsa i omplí un buit important dins la vida teatral de la ciutat.

1920

1 de gener. Junta Directiva: Antoni Puig, president; Joan Soler, vicepresident; Lluís Viquer, tresorer; Esteve Costa, comptador; Josep Sanromà i Lluís Roca, vocals; Lluís Parés, bibliotecari; Ramon Serra, secretari, i Josep Balaquer, vicesecretari.

4 de gener. Teatre dirigit per Enric Bové. A la tarda, *La Dida*, de Pitarra, i a la nit, *La xocolatera*, de J. M. Jordà i S. Vilaregut.

11 de gener. Teatre: *El jardí abandonat*, *La nit de l'amor* i *L'alegria que passa*, de Rusiñol.

13 de gener. Exposició del pintor Josep Bardolet.

17 de gener. Teatre: *El Sant Cristo gros*, d'Aulés. Al vespre, *Terra baixa*, de Guimerà.

1 de febrer. Eleccions a l'Ajuntament. La candidatura catalanista estava integrada per Segimon Claveria, Joan Vilanova Camps, Pere Riera Sala, Josep Riera Carreras, Joaquim Prats i Dach. Tots resultaren elegits.

15 de febrer. Teatre. A la tarda, *Les papallones*, de Pous i Pagès. A la nit, *Gente bien*, dissabte de Glòria i l'obra *El camí de l'aigua*, estrena de Felip Graugés.

24 de febrer. Continuà la subscripció a la memòria del mestre Espadaler. La quantitat recollida pujà a 4.489,30 ptes.

Febrer-març. Cinc concerts amb la Societat Vigatana de Concerts, fundada pel mestre Espadaler.

22 de febrer. Concert amb l'Orquestra Municipal, sota la direcció de B. Morató Maynou. S'interpretaren obres de Glug, Bach, Oró, Grieg i Guinaud.

29 de febrer. Concert. 1a part: *Cant de la senyera*, d'Espadaler. *Els tres tambors* i *Els tres pastorets*, de Pérez. *La sardana de les monges*, de Morera. *El Meu* i *La molinera*, de Morató. *La pastora*, de Padró. *Himne dels orfeons*, de Millet. 2a part: *Vols dir-me amor*, madrigal de Dowland. Ball rodó de Rimski-Korsakov. *Negra sombra*, balada gallega de Montes. «Els remers del Volga», popular russa. *La dona del bandoler* i *El bruixot de Morató*. *Cap a Betlem caminem* de Romeu i *Les fulles seques* de Morera.

Concert de l'Orfeó Vigatà del Conservatori, solistes: Elvira Ferrer, Joan Blancafort, Josep Bassols, Agustina Andreu i Carme Blanxart. A benefici de la subscripció a la memòria del Mestre Espadaler.

7 de març. Concert pel trio Barcelona. Ricard Vives al piano. Marià Perelló al violí. J. Pere Marés al violoncel.

Concert. Orquestra Municipal i violoncel·lista Bernardí Gálvez.

21 de març. Concert. Orfeó Vigatà i Orquestra municipal. Obres del repertori català.

22 d'abril. La subscripció a la memòria del mestre Espadaler arriba a 1.270,25 ptes.

4 de juliol. Ball pla.

La font d'en Bruguier. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

5 de juliol. Ball.

6 de juliol. Funció de teatre.

8 de juliol. Tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes a la font d'en Brugués.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Jaume Balmes. Ignasi Casanovas pronuncia la conferència «El vigatanisme de Balmes».

11 de setembre. La bandera catalana oneja al local social. Un ram de llorer del Temple Romà, del llorer de mossèn Cinto, és dipositat als peus del monument a Rafael de Casanova a Barcelona.

17 de setembre. Concert amb participació de l'Orfeó i l'orquestra municipal, organitzat per Catalunya Vella i la Societat Vigatana de Concerts. S'interpretaren cançons populars i música orquestral. Estrena de *Captant*, obra del mestre Nicolau. S'acabà amb el cant de «Els Segadors».

24 d'octubre. Aplec autonomista a Montagut amb motiu de la proclamació de Ramon Vilaplana Forcada com a candidat a diputat a Corts. Representació nombrosa de Catalunya Vella. Alçament de la bandera catalana al cim de la muntanya. Parlaments, dinar, crits de «Visca Catalunya» i «Els Segadors».

4 de desembre. Negociacions amb la Lliga Regionalista per oficialitzar la candidatura de Ramon Vilaplana.

8 de desembre. Teatre. *Foch nou*, *El ferrer de Tall* i *Els savis de Vilatrista*, de Rusiñol. Dirigit per Josepa Roca i el Sr. Guixer.

Des del dia 4 de desembre els diaris no surten per vaga a les impremtes de la ciutat.

1921

3 de gener. Surten els resultats electorals: diputats a corts: Ramon Vilaplana, 3.921 vots. Bartomeu Trias, 3.484. El Tribunal Suprem confirma l'elecció amb data de 12 de gener.

6 de gener. Teatre: a la tarda *Els savis de Vilatrista*, de Rusiñol. A la nit *La bona gent*.

9 de gener. Teatre: a la tarda *La mare*, de Rusiñol. A la nit *La filla del mar*, de Guimerà.

16 de gener. Teatre: a la tarda *La bona gent*. A la nit *Quan l'amor ha encès la flama*.

23 de gener. Teatre: a la tarda *Maria Rosa*, de Guimerà. A la nit *Els jocs Florals de Camprosa*, de Rusiñol, i *Sirena*, d'Apel·les Mestres.

30 de gener. Teatre: a la tarda *Els jocs Florals de Camprosa*, de Rusiñol. A la nit *La senyoreta Aritmètica*.

2 de febrer. Teatre: a la tarda *Quan l'amor ha encès la flama*. A la nit *Els savis de Vilatrista*.

3 de febrer. Dijous gras. Teatre: *La Xocolatereta*.

6 de febrer. Teatre: a la tarda *La senyoreta Aritmètica*. A la nit *La verge boja*, de Henry Bataille.

20 de febrer. Concert de la Societat Vigatana de Concerts, a càrrec de Lluís Romeu, pvre., harmònim, i de Benet Morató Maynou, piano, amb el següent programa: I part: «Intermezzo», de Schumann; *Cançó amorosa*, de Wagner, *El Cigne*, de Saint Saens i *L'Arlesiana*, de Bizet. II part: *Cançó de Walter*, *Marxa fúnebre*, *Murmuris de la selva* i *Entrada dels Déus al Walhall*, de Wagner. III part: «Preludi i Fuga», de César Franck; *Cançoneta*, de Morató; *Córdoba*, d'Albéniz, i *Danses V i VI*, de Granados.

27 de febrer. Concert a càrrec de l'Orfeó Vigatà del Conservatori, sota la direcció del seu mestre, D. Benet Morató Maynou, amb el programa següent: *Cant de la Senyera*, d'Espadaler, «Cançó de l'infant», «En Pere Gallerí», populars. *Sant Josep i Sant Joan*, de Pérez; *El Bruixot*, de Morató; *Captant*, de

Nicolau; *El paó, La cinta daurada*, de Pérez; *Vols dir-me amor...*, de Dowland; *Pel Maig que ve...*, de Jannequin; *Flors humils*, lletra de Joan Puntí (estrena de Morató, obra premiada a la Festa de Música Catalana de l'Orfeó de Sants l'estiu de 1920), i *La sardana de les monges*, de Morera.

6 de març. Selecte concert a càrrec dels artistes Pere Marés i Ricard Vives, violoncel i piano respectivament, amb el programa següent: *Sonata en la menor, op. 32*, de Grieg, violoncel i piano; *Dansa espanyola núm. VIII*, de Granados; *Llegenda*, de Paderewsky; *Arabesques (en mi i en sol)*, de Debussy; *Rapsòdia núm. 2*, de Brahms, piano; *Cants hebraics*, de Max Bruch; *Allegro apassionato*, Saint-Saens; *Vito*, de Popper, violoncel i piano.

13 de març. Concert a càrrec de l'Orquestra Municipal, sota la direcció del seu mestre, Benet Morató i Maynou. Integren el programa les obres següents: «Obertura», de Morató; *Gruta del Fingal*, de Mendelssohn per l'Orquestra; *Moment Musical*, de Schubert; *Berceuse*, de Godart; *Oriental*, d'Albéniz; *Czardas*, de Monti; *Una matinada cantava...*, de Morató, pels professors Carles Orra, Jacint Dinares i Mestre Morató; *Primera Simfonia*, de Haydn, per l'Orquestra.

18 de març. Concert a càrrec de l'Orfeó Vigatà, del Conservatori i de l'Orquestra Municipal, sota la direcció del mestre B. Morató Maynou, amb el següent programa: 1a part. Orquestra, *Suite en quatre parts*, de Guiraud; *Gruta del Fingal*, de Mendelssohn; 2a part. Orfeó, *Cant de la Senyera*, d'Espadaler; *Pel Maig que ve...*, de Jannequin; «Tornada de sa Tafona», popular mallorquina, Pol Morató; *La Jove del Guixer, Flors humils i La cançó de Catalunya* (sardana), de Morató. 3a part. Orfeó i orquestra, *El toc de l'Al·leluia* d'Espadaler; *La nit de l'Amor* (sardana), de Morera.

8 de maig. Martí Genís, fundador de Catalunya Vella, fa el discurs inaugural dels Jocs Florals de Barcelona.

9 de juny. Eleccions a diputat a la Mancomunitat de Catalunya. Es presenten Ramon d'Abadal i de Vinyals per Vic, Santiago de Riba i d'Espanya per Granollers i Manuel Puigrefagut i Dou per Castellterçol.

26 de juny. Homenatge a Jaume Collell pels 50 anys de mestre en gai saber. Esbartada a la font del Desmai. Aplec multitudinari, moltes intervencions poètiques i adhesions d'arreu de Catalunya.

4 de juliol. Concert al Passeig per l'Orfeó Vigatà del conservatori.

5 de juliol. Festes de Sant Miquel, ball.

6 de juliol. Concert.

7 de juliol. Funció teatral.

9 de juliol. Commemoració Balmesiana. Discurs de Ramon Rucabado sobre «Balmes i el problema de l'associació obrera».

11 de setembre. La comissió de Catalunya Vella assistí a l'homenatge que tot Catalunya tributà al conseller en cap de Barcelona Rafael de Casanova. Es posà al monument una corona de llorer feta amb branques del que plantà Mn. Cinto a Vinyoles d'Orís.

Catalunya Vella convidà a una missa en sufragi dels màrtirs de les llibertats de Catalunya, a l'església de Santa Clara.

9 d'octubre. Trobada d'orfeons a Vic amb caire catalanista. Oficials i sub oficials de l'exèrcit menysprearen a l'estació i en altres llocs de la ciutat els congressistes.

11 d'octubre. S'adherí a la protesta pels fets ocorreguts a Vic amb motiu de la festa dels orfeons.

20 de novembre. Va començar la temporada de teatre dirigida pel Sr. Saumell amb la cooperació de l'actor, el Sr. Amorós, i les actrius Balestroni i Alsina. Es representaren les obres de Pous i Pagès *L'endemà de bodes* i *Sang blava*.

27 de novembre. Es posà en escena *L'amor d'una Princesa*, de P. Maristany, sobre una fantasia anglesa, estrenada amb gran èxit al teatre Romea de Barcelona la nit del 26 de març de 1921.

8 de desembre. Representació del drama *Papa ministre* en tres actes, de Gerolano Rovetta.

11 de desembre. Representació de *La Ventafocs*, amb decorat de Lluís Cirera.

18 de desembre. Es posà en escena *Nit de Reis*, d'Apel·les Mestres, i el quadre de costums de Ramon Vidales *El carro del vi*.

25 de desembre. Estrena de l'obra *El més petit de tots*.

26 de desembre. Revista en molts quadres titulada *Xofer a la seva*.

30 de desembre. Reposició de l'obra *La Ventafocs*.

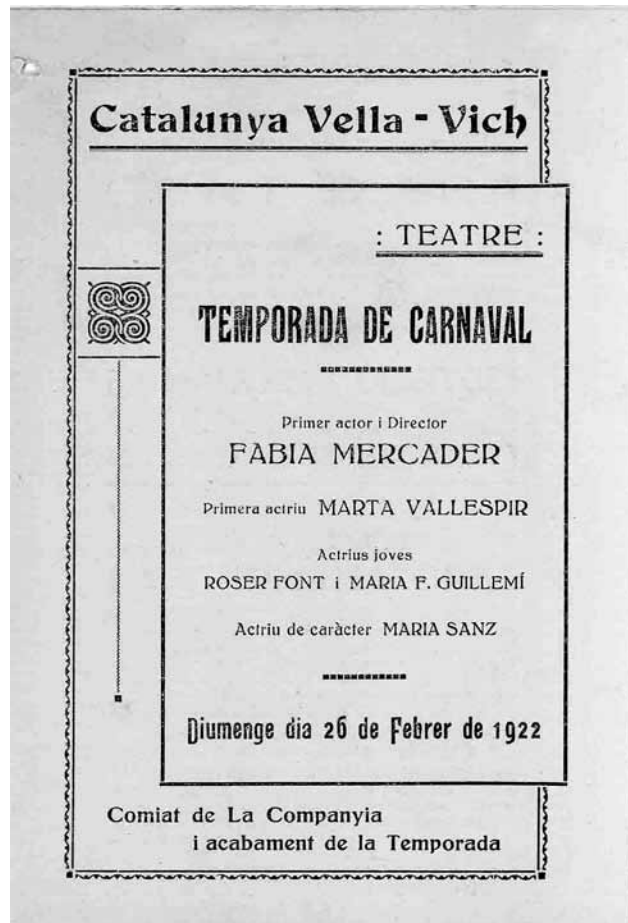
1922

6 de gener. Representació de *La Ventafocs*, la rondalla d'Apel·les Mestres *Nit de Reis*, i la de Rusiñol *Nit d'Amor*, amb música de Morena.

10 de gener. Representació del drama d'Apel·les Mestres *La Presentalla*.

15 de gener. Comiat de la companyia amb l'espectacle en cinc actes dividits en 19 quadres, original de Josep M. Folch i Torres *Els Pastorets o l'adveniment de l'Infant Jesús*, amb decorat de Lluís Serra.

22 de gener. Nova temporada de funcions amb la direcció del primer actor, Fabià Mercader. A la tarda, representació de *Lo ferrer de tall*, i a la nit, *Lo pubill*.

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

29 de gener. Es posà en escena *Malvasia de Sitges* i la comèdia en dos actes *Els Hugonots*. A la tarda es representà el drama *Mal pare* del literat Roca i Roca.

28 de gener. Candidats a les eleccions a regidor: districte primer, Miquel Arumí i Fargas, advocat; districte segon, Ramon Bach Planell, advocat; districte tercer, Joaquim Riera Creixans, industrial, i Josep Caralt Serra, mercader i propietari; districte quart, Josep Ricart i Fargas, hisendat. Tots foren elegits menys Josep Caralt.

2 de febrer. Representació del drama de Pitarrà *La Creu de la Masia* i a la nit l'obra *Vocació*.

12 de febrer. Es representà l'obra en tres actes de Josep Feliu i Codina *Lo Nuvi*, i a la nit la comèdia de Pous i Pagès *Senyora àvia vol marit*.

19 de febrer. Es repetí l'obra en tres actes *Lo Pubill*. A la nit, estrena de la comèdia de J. Pous i Pagès *Tardania*.

12 de març. Concert per la Societat Vigatana de Concerts, Orquestra Municipal. Mestre B. Morató i Maynou. S'interpretaren obres de Svendsen, Offembach i Mozart, a més d'obres populars.

19 de març. Concert per la Societat Vigatana de Concerts, Orfeó Vigatà del Conservatori, Orquestra Municipal. Mestre B. Morató i Maynou. S'interpretaren obres populars i s'acabà amb el cant de «Els Segadors».

26 de març. Societat Vigatana de Concerts. Concert de la pianista L. Càndida Costa, amb obres de Chopin, Schumann, Wagner i Listz.

23 d'abril. S'organitzà una gran festa dedicada a Sant Jordi, junt amb les societats Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, la Penya Autonomistes i La Barretina. Se celebrà un missa a l'ermita de Sant Jordi de Puigseslloses, s'interpretaren sardanes i la representació del drama de Frederic Soler *Els Segadors*.

5 de juliol. Ballets populars, executats per l'Esbart Folklore de Catalunya.

5 de juliol. Representació de *El malalt imaginari*, de Molière, per elements de l'escola Catalana d'Art dramàtic d'Adrià Gual.

7 de juliol. Ball per l'orquestra La Principal de Palafrugell.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Balmes, a la Sala de la Columna. El discurs estava encarregat al canonge Dr. Lluís M. Llovera, que amb la impossibilitat de presentar-s'hi encomanà la lectura a mossèn Josep Gros, amb el títol «L'exemplaritat intel·lectual d'en Jaume Balmes».

11 de setembre. En nom de l'Ajuntament i de Catalunya Vella s'enviaren coronas amb expressiva llegenda a Barcelona per ser dipositades al monument de Rafael de Casanova. La bandera catalana onejà a la torre de la casa de la ciutat, a Catalunya Vella i al Centre de Dependents.

29 d'octubre. A la tarda, representació de la comèdia *La senyora Marieta*, d'Ignasi Iglesias. A la nit, comèdia en tres actes de Pous i Pagès *La Papallona* per la Companyia Pujol Arqué.

1 de novembre. A la tarda es representà *Papallones*, de Pous i Pagès. A la nit la comèdia de Ferrer i Codina *Tenorios*.

5 de novembre. A la tarda i a la nit, representació de les comèdies *L'enemic amor* i *La Senyora Marieta*.

12 de novembre. Funció en honor de Frederic Soler, *Pitarra*, amb l'obra *La Dida*. A la nit, estrena del drama rural de Pous i Pagès *Rei i Senyor*. En el repartiment de *La Dida* actuaren la Sra. Arqué, Antònia, la Srta. Font, Roseta, Srta. Pujol, la convidada Sra. Roget, el Sr. Josep. Casanovas, el Sr. Joan Prat, Roch, el Sr. Subirana, Gregori, el Sr. Pujol, Genís, el Sr. Llonch, un mosso, el Sr. Serra, un convidat, i el Sr. Ortiz. A la segona obra Eugènia Reixach, la Sra. Arqué, Remei Reixach, la Srta. Pujol, Ventura Reixach, el Sr. Casanovas, la Srta. Font; la Buixeda, la Sra. Roget, Andreu Reixach, el Sr. Pujol, Narcís Reixach, el Sr. Torrents, Cebrià, el Sr. Miquel Subirana, el Sr. Elies Llonch, el Sr. Coma Barbeta, el Sr. Prat, Hipòlit Garrell, i el Sr. Serra.

18 de novembre. Representació de l'obra de Pous i Pagès *Juventut de Príncep*.

26 de novembre. Segona representació de *Juventut de Príncep*. A la nit es posà en escena l'obra d'Ignasi Iglesias *Nostra Parla*.

3 de desembre. Segona representació de *Nostra parla*. A la nit estrena de la comèdia *La victòria dels filisteus*, comèdia anglesa de Henry Arthur Jones.

8 de desembre. Segona representació de *La victòria dels filisteus*. A la nit, *De rei i de senyor*.

10 de desembre. A la tarda, representació del drama d'Àngel Guimerà, *La reina jove*. A la nit la comèdia del poeta Miquel de Palol, *L'enemic amor*.

17 de desembre. A la tarda es posà en escena la comèdia de Cavallé *Els germans Ferrerons*, l'obra d'un acte de Juli Dantas, *Roses de tot l'any*. A la nit, el gran espectacle de Folch i Torres, *La xinel·la preciosa*, amb il·lustracions musicals del mestre Escarrà.

24 de desembre. Representació de l'obra *Els pastorets*, de Folch i Torres.

25 de desembre. A la tarda estrena de l'obra de Folch i Torres *Blaiet, vailet*.

26 de desembre. Conferència política a càrrec del regidor de l'Ajuntament de Barcelona, el Sr. Duran i Reinalds. A la nit, gran concert per l'Orfeó Vigatà del Conservatori, dirigit pel mestre B. Morató.

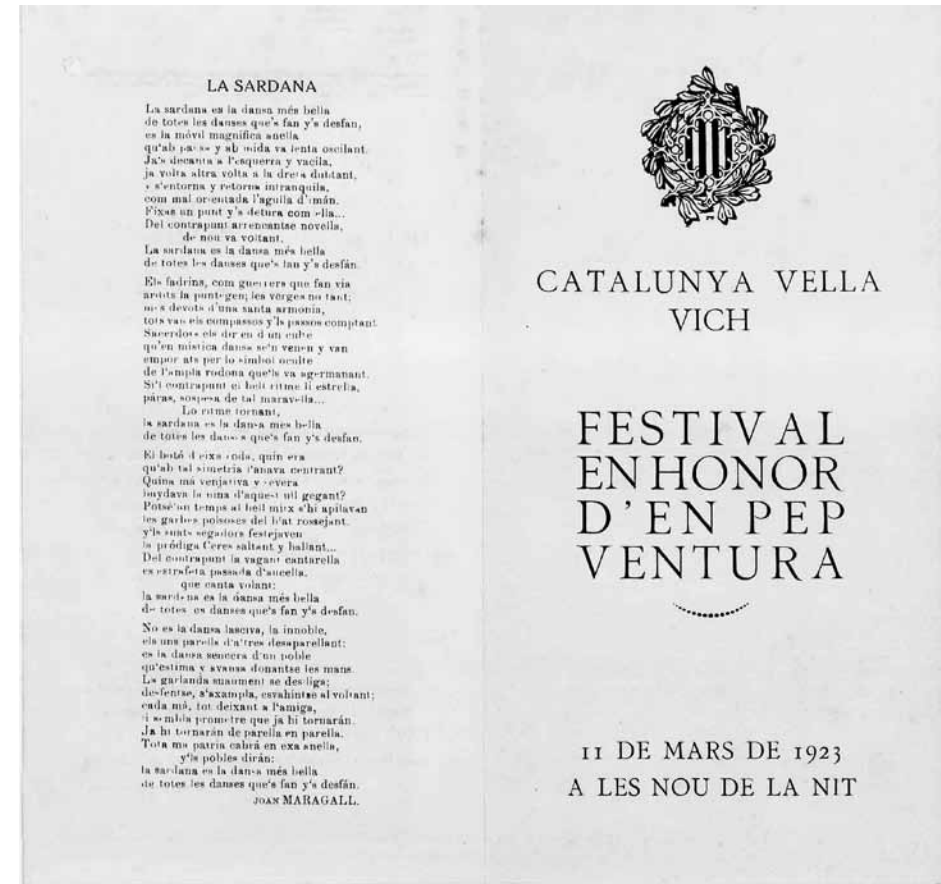
1923

1 de gener. Teatre: *La xinel·la preciosa*, *Els germans Ferrerons*, *Blaiet, vailet*. *Pessigolles*, d'Escaler, i *L'amor vigila*, de Poal.

5 i 6 de gener. Teatre: representació de *Pessigolles*, *L'amor vigila* i *Juventut de príncep*.

14 de gener. *La pecadora*, de Guimerà.

21 de gener. *La pecadora*, de Guimerà, i *L'home d'anys*, de Fontanals.

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

28 de gener. Teatre: *L'home d'anys*. A la nit, *Els savis de Vilatrista*, de Rusiñol.

4 de febrer. Sessió en honor de Teresa Pujol, actriu, amb *Mossèn Janot*, de Guimerà.

11 de febrer. A la tarda, reposició de *Mossèn Janot* i a la nit la comèdia adaptada del francès *La taca de cafè*.

11 de març. Acte en honor de Pep Ventura amb l'entitat Foment de la Sardana.

Al matí, sardanes a la plaça, *Per tu ploro* i *Totes volen hereu*. A la tarda, sardanes al passeig. A la nit, a Catalunya Vella, festival per recollir cabals pel monument: a l'Orfeó Vigatà del Conservatori. *La jove del Guixer*, *Les espigo-*

lares i *Sardana de Catalunya*. S'acabà amb el cant de «Els Segadors». Conferència de Josep Torrents amb fragments de la vida i obra de Pep Ventura de Pous i Pagès.

14 d'abril. Es preparà la candidatura a diputat. Finalment, Ramon Vilaplana renuncià per problemes de salut i s'escollí Albert Rusiñol i Prats, que sortí elegit. La premsa destacà que de 26 candidats que va presentar la Lliga Regionalista, 23 van sortir elegits.

23 d'abril. Sant Jordi. Ofici solemne a Santa Clara i audició de sardanes al passeig i a la plaça. També a l'ermita de Sant Jordi Nit de vetllada patriòtica.

Intervencions del president de Catalunya Vella, Jaume Corominas, i dels conferenciants Manuel Carrasco i Formiguera i de Manuel Massó i Llorens, d'Acció Catalana.

Maig. Campanya per posar el nom dels comerços en català. La relació dels que ho feren sortí publicada a la premsa periòdica.

5 de juliol. Concert per l'Orfeó Vigatà del Conservatori.

6 de juliol. Funció teatral, amb la direcció d'Enric Giménez. Es posà en escena l'obra *Costa Brava*, de Juli Vallmitjana.

7 de juliol. Ball a càrrec de l'orquestra La Principal de Palafrugell.

8 de juliol. Ballets populars executats per l'Esbart Folklore de Catalunya, amb part musical a càrrec de La Principal de Palafrugell.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Balmes, a la Sala de la Columna de casa la ciutat. Pronuncià el discurs Adolf Bonilla i San Martín, sobre «La teoria de la veritat en Balmes».

9 de juliol. Tornaboda commemorativa de la restauració de les sardanes, al parc del Verdaguer. Part musical a càrrec de La Principal de Palafrugell.

11 de setembre. La premsa diu: «Avui ondeja en diferents carrers i places la bandera catalana i algunes cases han endomassat les façanes i balcons amb les quatre barres catalanes».

13 de setembre. Cop d'estat de Primo de Rivera. A la vesprada fou declarat l'estat de setge a la ciutat de Vic. A la plaça de la catedral fou el primer lloc on s'anuncià. El Sr. bisbe sortí a la tribuna a saludar la tropa. La tranquil·litat pública ha estat des dels primers moments absoluta i perfecta.

2 d'octubre. A Vic nomenament de regidors. Presidí el comandant militar. Alcalde, Ramon Serra i Vilagut.

31 d'octubre. La *Gazeta de Vich* surt amb la primera plana en blanc, sense editorial. Suposem que és per la censura. Enlloc s'esmenta la clausura governamental de Catalunya Vella.

1930

3 de gener. Missa a l'església del Carme en sufragi d'Antoni Puig i Darnís, mort el dia 17 de desembre. Membre destacat de Catalunya Vella, antic president i benefactor de l'entitat. El Centre Excursionista li oferí una missa a la parròquia de la Pietat el dia 18 de gener.

26 de febrer. La guàrdia civil reprimeix amb violència una manifestació a Vic. Morí l'obrer Lluçia Pujol. Consternació a tota la ciutat. Condemna unànime dels fets.

26 d'abril. Reunió de socis als locals de l'Orfeó Vigatà del conservatori presidida per Miquel Arumí. Es nomenà una comissió gestora amb Francisco Arumí, Miquel Comella i Antoni Cortinas.

27 de maig. La *Gazeta de Vich* núm. 3728 i la núm. 3735 publicaren documents que il·lustren la marginació que durant la dictadura sofriren a l'Ajuntament de la ciutat de Vic alguns dels socis de Catalunya Vella. Entre els afectats es trobaven Lluís Bayés Coch, Joan Pietx Oliva, Manuel Anglada Vilardebó, Joan Selva, Josep Surinyach, Vicenç Serra, A. Aguascà i Lluís Serra.

15 de juny. Aplec Excursionista a Vic, organitzat pel Centre Excursionista. Inauguració de la columnata al Temple Romà presidida per Jaume Collell, Ferran Valls i Taberner, per la Diputació i Manuel Serra i Moret. Adhesions de tot Catalunya. L'entitat Catalunya Vella hi fou present amb els seus socis; era la vigília de la seva reparició.

18 de juny. El governador civil aixecà la suspensió de l'entitat. Molt aviat s'anuncià una Junta General per encarrilar la nova vida de l'associació.

23 de juny. L'editorial de la *Gazeta de Vich*, amb la ploma de Joan Anglada, dedicà a Catalunya Vella un elogi del que l'entitat ha fet per al catalanisme a la ciutat.

25 de juny. Junta General. Acords per relançar l'entitat, i captació de nous socis.

1931

3 de gener. Les obres d'edificació de Catalunya Vella avançaven notablement; els encanyisadors i guixaires es posaren a la feina i aviat es pogué començar-se l'enrajolat. També es treballà en les obres del teatre i dependències accessòries. Davant la proximitat de la inauguració eren molt nombroses les propostes de soci que es firmaven aquests dies.

17 de febrer. Les obres de pavimentació del nou local de Catalunya Vella avançaven amb activitat. També estava molt avançada la instal·lació de la calefacció central. Les diverses sales que estaven ja gairebé enllestides donaven

ja una idea de l'esplendidesa del nou estatge social. Mentrestant es van anar presentant encara propostes de nous socis.

26 de febrer. La Junta de l'entitat assistí als actes funerals de Lluçia Pujols i Gallifa.

3 de març. L'artista vigatà Lluçia Costa tenia acabats ja els projectes de decoració del teatre i dels salons. Com que aquests projectes van merèixer l'aprovació absoluta de la Junta a causa de la modernitat i bon gust amb què estaven fets, ben aviat començaren els treballs de decoració. Es felicità l'artista i la Junta Directiva de Catalunya Vella. Quedà definitivament clos el contracte d'arrendament de Catalunya Vella, amb el representant d'una important firma barcelonina de cinema per donar representacions cinematogràfiques (sonores els dies festius), sessions infantils, etc., tot amb molts avantatges per als socis de Catalunya Vella.

Es podien sol·licitar propostes a casa Miquel Comella, al carrer dels Serrallers (Can Tià) i al Colmado Oller, al carrer Estret, 2. En la recent reunió celebrada per la Junta de Catalunya Vella es va acordar trametre una lletra de salutació a Francesc Macià pel felíç retorn a Catalunya i a la vegada se li oferí l'estatge del local social pel partit que representava.

7 de març. Catalunya Vella convocà Junta General extraordinària de socis per diumenge dia 10, al nou estatge social (carrer de Verdguer, 13), per tractar la reforma dels estatuts i donar compte de l'actuació de la Junta Directiva.

15 de març. Diumenge, a les onze del matí, tal com estava convocada, tingué lloc la reunió general extraordinària de socis de la societat catalanista Catalunya Vella a l'objecte d'aprovar un projecte d'estatuts i reglament interior que prèviament havien estat repartits als socis.

L'acte tingué lloc al nou estatge social en construcció i hi assistiren un considerable nombre de socis. Presidia l'acte la Junta de la societat, a excepció del Sr. Serrabou, al qual aquell mateix dia se li havia mort la mare. Obrí l'acte el president de l'entitat, Josep Ricart, el qual, després d'haver-se llegit i aprovat l'acte de l'última reunió general, pronuncià un encès i brillant parlament.

4 d'abril. Presentà candidatura a les eleccions municipals.

7 d'abril. Editorial a la *Gazeta de Vich*. Catalunya Vella a les eleccions (núm. 3862) amb propaganda i comentaris que s'ampliaven i repetien en els números següents.

14 d'abril. Resultat de les eleccions: Coalició Catalanistes-republicans, 1.156 vots; Catalunya Vella, 1.032 vots; Acció Ciutadana, 571 vots. El catalanisme ja no era exclusiu de Catalunya Vella. (*Gazeta de Vich*, núm. 3862)

14 d'abril. Proclamació de la República.

Grup de participants en una activitat de Catalunya Vella.

A terra, d'esquerra a dreta: Josep Ylla-Català, Maria Genís, Monty Estabanell, Manuel d'Abadal, Maria Bayés, J. M. Callís.

Drets, d'esquerra a dreta: Ramon Bayés, Miquel Ylla-Català, Antoni Ylla-Català, Joaquim Espoña i el seu fill Josep, Maria Espona de Genís, Enriqueta de Luna de Bayés, Pura Ylla, Espona (?), Montserrat Bayés, Josep M. Maresch,

Drets, darrere, d'esquerra a dreta: Anita Ylla-Català, Marina Sans, Josep Genís, Paulí Subirà, Santi Ylla. Fotografia: Col·lecció de l'autor (mycg).

16 d'abril. El consell general del Partit Catalanista Republicà es constituí en govern provisional de la ciutat. En constituir-se el nou Ajuntament segons el resultat de les eleccions, Catalunya Vella hi entrà com a minoria.

2 de maig. La Junta Directiva acordà intervenir en la rectificació i ampliació del cens electoral i facilità la inscripció d'aquelles persones que hi tinguessin dret.

16 de maig. Junta General Extraordinària.

18 de maig. Campanya electoral a diputat a la Generalitat de Catalunya amb Antoni Calderó com a candidat.

23 de maig. S'obre el nou estatge.

24 de maig. Antoni Calderó i Abadal guanyà les eleccions.

3 de juny. Proclamació del diputat al Butlletí Oficial del Govern de la Generalitat.

5 de juny. Inauguració del nou estatge.

7 de juny. Inauguració del teatre. Representació de la comèdia de Carles Soldevila *Els milions de l'oncle* per la companyia de Josep Subirana (Primer Premi del Concurs del Teatre Català Amateur 1931, amb la cooperació de les primeres actrius Marta Vallestir i Antònia Riera i les primeres actrius joves Elvira Coma i Maria Virgili. S'estrenà una magnífica decoració de l'escenògraf vigatà Lluís Serra. El quintet Barris amenitzà els intermedis.

10 de juny. La Junta Directiva acordà donar suport a la candidatura d'Unitat Catalana a les Corts constituents.

23 de juny. Ball de revetlla de Sant Joan.

5 de juliol. Concert i ball d'orquestrina.

6 de juliol. Concert i ball.

7 de juliol. El president Francesc Macià visità Vic. Rebuda multitudinària a la qual se sumà l'entitat. Al vespre funció de sarsuela per la companyia Calvo.

9 de juliol. Commemoració balmesiana. Conferència de Miquel d'Esplugues «Balmes des de les seves posicions errònies». Per indisposició va llegir-la Vicenç Serra. Representació de la comèdia d'Avel·lí Artís *La roda de la fortuna*, per la companyia Puig Daví.

11 de juliol. Ball.

13 de juliol. Ball. Tornaboda a la Torre d'en Bru.

14 de juliol. L'Assemblea de la Generalitat aprovà el text de l'Estatut d'autonomia, l'Ajuntament de Vic ho féu en la sessió del dia 21.

17 de juliol. Funció de *varietés*.

23 de juliol. Informació sobre l'Estatut a l'Ajuntament amb participació de tots els partits.

25 de juliol. Ball.

28 de juliol. A la nit s'escoltà la retransmissió per ràdio de la conferència que donà a l'Ateneu Barcelonès el Sr. Amadeu Hurtado sobre l'Estatut de Catalunya.

30 de juliol. Per iniciativa de Catalunya Vella es plantaren en diversos llocs de la ciutat pasquins de propaganda a favor de l'Estatut. A la nit parlaren el periodista Rossend Llates i el crític d'art Rafael Benet.

2 d'agost. Referèndum sobre l'Estatut. A la comarca, aprovació sense oposició.

8 d'agost. Des de primer de mes es completà el servei de premsa, que a la sala especial estava a disposició dels socis. S'hi rebien els següents diaris i

periòdics: *La Veu de Catalunya*, *El Matí*, *La Publicitat*, *L'Opinió* i *La Nau*, de Barcelona. També *El Sol*, de Madrid, *Mirador*, *D'Ací i d'Allà*, *L'Illustration*, de França, *Je sais tout*, *Le Temps*, *Le Journal*, *L'Intransigeant*, *Temps*, *Gazeta de Vich* i *Diari de Vich*.

11 de setembre. Portaren una corona del llorer de mossèn Cinto al peu del monument de Rafael de Casanova.

13 de setembre. Manuel Brunet a Catalunya Vella. Féu molts elogis del gust que presidia la decoració d'aquells magnífics locals.

15 de setembre. Es reberen les publicacions *L'Illustrazione Vaticana* i *L'Illustrazione Italiana*.

3 d'octubre. Ball amb part musical a càrrec de l'orquestrina Fèmina formada per cinc senyoretetes.

5 d'octubre. Es dirigí un afectuós telefonema pel seu parlament a l'Assemblea celebrat a Madrid pel Consell de les Cambres de Comerç, Indústria i Navegació, al seu consoci Andreu Oliva, amb els termes: «"Catalunya Vella" felicito a son llustre consoci per brillant defensa de la indústria i espiritualitat catalanes».

12 d'octubre. Un estol d'olotins visità Catalunya Vella. Els feien de cicerone els Srs. Pere Miralpeix i Xavier Ylla.

18 d'octubre. A dos quarts de dotze del matí es pronuncià la conferència pública a càrrec de Pompeu Fabra sobre el tema «El Català, llengua» (ressenya, *Gazeta de Vich* núm. 3946) A la tarda, concert a càrrec de l'Oriental Jazz de Mataró.

2 de novembre. El retrat del Sr. Antoni Puig i Darnís tornà al Saló de Juntes de la Casa Caritat, d'on l'havia tret la dictadura. Presidí l'alcalde Marià Serra.

8 de novembre. A les dotze del matí, conferència de Josep Maria de Sagarra sobre «La vida actual del nostre teatre». *Gazeta de Vich*, núm. 3956)

Novembre. Curset gratuït d'ortografia catalana, tots els dimarts i divendres, de dos quarts de set a dos quarts de vuit del vespre. L'encarregat del curset fou en Ramon Rierola i Isern.

17 de novembre. Concert executat pel quintet Vell Art, dirigit pel mestre Claveria.

22 de novembre. Concert i ball pel quintet Vell Art.

29 de novembre. A dos quarts de dotze del matí, conferència de Josep Maria Trias de Bes, exdiputat a Corts i catedràtic de la Universitat de Barcelona, sobre el tema «Aspectes socials de la Constitució», (ressenya, *Gazeta de Vich*, núm. 3.964)

Una colla de socis de Catalunya Vella organitzaren un àpat d'homenatge a Manuel Brunet. El dinar es va celebrar a Cal U, amb assistència del Dr. Trias de Bes.

5 de desembre. Dissabte, a les deu del vespre, es celebrà la segona convocatòria de la Junta General.

Es llegí l'estat de comptes segons el qual les despeses de reinstal·lació de la societat havien pujat a unes 18.000 ptes., de les quals n'hi havien ja la meitat de pagades, essent l'actual deute total de la societat d'unies 9.000 ptes. Per aclamació s'aprovà que continués l'actual directiva fins a finals de l'any 1932. Com que a la directiva hi havia la vacant de secretari, es nomenà per aclamació Josep Rierola.

6 de desembre. A les onze del matí, conferència a càrrec de l'economista Miquel Vidal i Guardiola sobre el tema «L'Estatut i la futura estructuració economicosocial de Catalunya» (ressenya, *Gazeta de Vich*, núm. 3967 i 3968).

13 desembre. Mítinq sociocultural d'afirmació catòlica a la plaça de braus de Vic. Intervingueren Joan Traveria, Joan Soler Janer, Josep M. Gich i José M. Gil Robles.

14 de desembre. El poeta i advocat Tomàs Garcés visità Catalunya Vella.

16 de desembre. Minicrisi a l'Ajuntament de Vic. Per afers de personal dimitiren tres regidors del grup de catalanistes republicans. En quedar en minoria l'alcalde presentà la dimissió. En la sessió següent tot quedà igual i sols es confirmà la dimissió d'un regidor (Sr. Buxó).

18 de desembre. Telegrama cursat: «Jaume Carner, Ministre de Hisenda. Madrid. "Catalunya Vella" de Vic el felicita pel seu nomenament i li augura molts encerts.- Ricart, President».

25 de desembre. A les deu de la nit, ball.

27 de desembre. A les tres de la tarda, concert; a les sis, «Te dansant».

28 de desembre. Innocentada.

31 de desembre. Comiat a l'any amb un gran "Reveillon" amb l'Orquestra Oriental Jazz de Mataró.

1932

5 de gener. Entre els socis de Catalunya Vella i amb motiu de la festa dels Reis, s'obrí una subscripció destinada als asilats de Casa Caritat.

6 de gener. A dos quarts de dotze del matí, es pronuncià la conferència de J. Terrasa sobre «Impressions d'un viatge a Rússia (U.R.S.S.)» (ressenya, *Gazeta de Vich*, núm. 3979).

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

27 de gener. Instància del president Josep Ricart a l'Ajuntament perquè es possessin els noms dels carrers en català. Catalunya Vella s'oferí a pagar les plaques del carrer de Verdager, on tenia la seu social.

6 de febrer. Sopar en honor i final de curs del professor de català, Ramon Rierola Isern. El soci Miquel Genís donà les gràcies i presentà l'acte.

7 de febrer. Festes del Carnestoltes. A la tarda, concert i ball; a la nit, ball.

8 de febrer. A la tarda, estrena a Vic de *Les aventures d'en Titelleta*, auca dividida en tres actes, i en 12 quadres original de Jordi Canigó, amb il·lustracions musicals del mestre Rafael Martínez Valls, executades pel tercet Sales. A la

Companyia de teatre de Catalunya Vella. Any, 1932.
 Asseguts, d'esquerra a dreta: Joan Galí, Marta Vallespir, Jordi Prat, Sra. Tuset, Josep Anguera.
 Drets, d'esquerra a dreta: Casals, Bigues, Viñoles, (?) Pedro, Josep Subiranes «Manel dels Ous»,
 Tuset, Molas Herrero, Masferrer. Fotografia Anguera

nit, representació del poema en tres actes i en vers de Josep Maria de Sagarra *L'Hostal de la Glòria* a càrrec de la Companyia del Teatre Romea, dirigida pels primers actors Pius Daví i Maria Vila.

7 de febrer. Concert i Primer Ball de vestits d'època. A la nit, Segon Ball de vestits d'època.

10 de febrer. Convocats anticipadament, es reuniren a la casa de la ciutat el president de Catalunya Vella, el Sr. Ricart, i el bibliotecari conservador del museu, Mn. Eduard Junyent, i junt amb l'alcalde, el Sr. Marià Serra, prengueren l'acord d'ofrenar al publicista Josep M. Ruiz i Manent el discurs apològic en la sessió anyal commemorativa de la mort de Balmes.

16 de febrer. Conferència de Ramon Rierola sobre «La vida de Beethoven a través de les seves obres», amb il·lustracions musicals pel trio compost pels germans Serra Bardolet. A la nit, sopar en honor que la Junta i els assistents al curset d'ortografia catalana ofereixen al professor, el Sr. Rierola.

1 de març. Mor el canonge Jaume Collell, ideòleg de l'entitat i director de la *Gazeta de Vich*. Bandera de la ciutat i de Catalunya a mig pal a l'Ajuntament

i a Catalunya Vella. Moltes mostres de condol. Assistència massiva a l'enterrament. Hi assistí el conseller de cultura Ventura Gassol.

9 de març. L'Ajuntament de la ciutat acordà col·locar el retrat de Jaume Collell a la Galeria de Vigatans il·lustres i posar el seu nom a la plaça de les Garses. Més endavant encarregà el retrat al pintor Lluçà Costa.

Març, diumenges. Concerts pel Quartet Vives, i balls tots els diumenges.

18 de març. Reunió per preparar les festes de Sant Miquel dels Sants.

27 de març. Exposició general de pintures i dibuixos.

31 de març. Campanya per la normalització del cens electoral.

13 d'abril. Clausura de l'Exposició de pintures i dibuixos. Sopar d'homenatge als expositors.

Carta al president de la Comissió de l'Estatut i al president Macià demanant l'aprovació sense esmenes ni canvis.

14 d'abril. A la tarda, concert. A la nit, gran ball per l'Orquestrina Serrains de Ripoll.

Abril. Publicació a la *Gazeta de Vich* del text de l'Estatut amb les retalles del parlament espanyol.

23 d'abril. Tramesa massiva de targes al president Macià donant suport a l'Estatut. Missa a Santa Clara i assistència a la manifestació de Barcelona.

16 de maig. Acte a la memòria del canonge Collell. Sessió necrològica organitzada per les entitats vigatanes. Parlament de Josep Ricart, president de Catalunya Vella, Josep Pellicena, Lluís Carreras, i Raimon d'Abadal.

4 de juny. «Catalunya Vella. Lliçó de perseverança». (*Gazeta de Vich*, núm. 4044). Editorial i tasca d'un any. Aquell dia feia un any que Catalunya Vella, l'entitat catalanista vigatana fundada l'any 1902, celebrava la inauguració del seu nou local del carrer de Verdaguer i reprenia les seves tasques culturals i patriòtiques (vegeu el capítol «La represa, 1931-1936»).

19 de juny. Acte d'afirmació catalanista al teatre Vigatà. Inauguració de la delegació de la Lliga Regionalista a Vic. Intervingueren: Ramon Almeda, Josep Codolà, Josep M. Blanch, Joan Estelrich, Josep M. Trias de Bes, Joan Ventosa i Calvell i Raimon d'Abadal. En aquesta delegació hi figuraven molts socis de Catalunya Vella a la qual prenia protagonisme polític.

24 de juny. Acte d'Unió Democràtica de Catalunya al teatre Canigó. Intervingueren: Lluís Vila Abadal, Tomàs Roig i Llop, Josep M. Farre, Lluís Jover, i Manuel Carrasco i Formiguera.

23 de juny. Ball de revetlla de Sant Joan.

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

5 de juliol. Concert per l'orquestrina Planas. A la nit, ball per la mateixa orquestra.

6 de juliol. Vermut dansant. A la tarda, concert. A la nit, ball.

7 de juliol. Vermut dansant. Funció de sarsuela amb l'obra *Luisa Fernanda*, amb interpretacions de la companyia composta per Gubert i Verge i el tenor i baríton Simón i Sagi Barba.

8 de juliol. Vermut dansant. Concert per l'orquestra Planas. A la nit, funció de varietats per l'orquestra Planas i els seus discos vivents.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Balmes a la Sala de la Columna de la casa la ciutat, amb el discurs de Josep Maria Ruiz Manent «Balmes

conductor d'esperits». A la nit, representació de *L'alegria gran* de Cervera per la companyia Vila Daví del teatre Romea de Barcelona.

10 de juliol. Vermut dansant. Concert. Ball.

11 de juliol. Tornaboda amb sardanes, als boscos d'Altarriba.

15 de setembre. Telegrames a Francesc Macià i Manuel Azaña, amb motiu de la signatura de l'Estatut de Catalunya.

13 de setembre. Opuscle sobre l'abastament d'aigües a la ciutat de Vic fet pels regidors de Catalunya Vella a l'Ajuntament.

2 d'octubre. Concert a càrrec d'Els Fonts de Manlleu.

Octubre. Concerts i balls organitzats pel gremi d'hortolans i de pagès.

1 de novembre. Concert per l'orquestrina Mikei.

3 de novembre. Començaren les lliçons d'anglès a càrrec d'un professor natiu.

10 de novembre. Candidatura de la Lliga Regionalista a les eleccions al parlament de Catalunya.

17 de novembre. Manifest amb motiu de les eleccions (vegeu el capítol «La represa, 1931-1936»).

26 de novembre. Junta General.

1 de desembre. Es reuní la Junta Directiva de Catalunya Vella per procedir al repartiment de càrrecs entre els individus nomenats en la darrera Junta General i els que continuaven formant part de la Directiva. En virtut de l'esmentat repartiment aquell any la Junta de Catalunya Vella quedà constituïda en la forma següent: president, Josep Ricart; vicepresident, Francesc Arumí; tresorer, Miquel Bach; comptador, Mateu Arola; secretari, Josep Rierola; bibliotecari, Miquel Planas; vocals, Joaquim Benet, Josep Poudevida i Pau Icardi.

4 de desembre. Francesc Cambó, en un acte al palau d'Art Modern de Montjuïc, felicità la delegació de la Lliga a Vic per l'èxit assolit en les eleccions.

10 de desembre. Morí Martí Genís i Aguilar, soci fundador. Invitació als seus afiliats a l'acte de l'enterrament del qui fou el seu primer soci i insigne novel·lista, glòria de Catalunya i honor d'aquesta ciutat, Dr. Martí Genís i Aguilar.

Catalunya Vella no solament assistí corporativament a l'acte, sinó que obtingué l'honor que el cadàver de l'il·lustre finat fos portat pels seus socis.

En senyal de dol, al matí estigué a mig pal la bandera barrada.

Foren portadors del cadàver els següents socis: Francesc Capdevila, Pau Icardi, Josep Poudevida, Jaume Clapera, Mateu Arola, Josep Marià Callís, Jo-

sep Rierola, Joan Anglada, Jordi Prat, Joan Nogué, Ramon Codina, Joan Capdevila, Manuel d'Abadal, Ramon Serra Verdaguer, Antoni Màrquez, Josep Roura, Miquel Comella Prat, Joan Alier, Ramon Rierola, Vicens Serra.

25 de desembre. A la nit, ball.

26 de desembre. Tarda de concert. A la nit, ball.

28 de desembre. Gran innocentada per una companyia d'aficionats de la casa. (Jordi Prat, Mercader, John Bux, Soler, etc.).

31 de desembre. Gran revetlla al Saló teatre.

1933

1 de gener de 1933. Conferència de Manuel Brunet sobre el tema «Com s'ha d'escriure el català». (*Gazeta de Vich*, núm. 4141 i ss.) Carta de Pompeu Fabra.

La revetlla de Cap d'Any. En el teatre de l'entitat, arreglat i decorat amb gust, va celebrar-se amb animació i alegria, fins a primeres hores de la matinalda, la festa commemorativa del traspàs de l'any. En tocar les dotze, l'orquestra va executar «Els Segadors».

6 de gener. A la tarda, sessió de titelles a càrrec de la notable companyia de l'Orfeó Vigatà del Conservatori, dedicada a la mainada dels socis de la casa.

18 de gener. Representació de la comèdia en tres actes original de Sacha Guitry, *Y un dia, sin saber por qué...*, per la companyia del Teatre Barcelona Vico-Carbonell.

22 de gener. Conferència a càrrec de l'economista i diputat del Parlament català Josep Maria Tallada sobre el tema «El desgavell econòmic del món actual».

14 de febrer. A les nou en punt de la vetlla, Festival Prodramnificats de Torroella de Montgrí. Representació de la comèdia de l'Eduard Aules *El Sant Cristo gros*, recital de cançons pel tenor Sr. Joan Blancafort. Audició de música selecta pels germans Trinitat, Guillem i Constantí Serra i Barolet. Pianista, Segimon Claveria.

19 de febrer. Sessió necrològica dedicada als socis difunts i en especial al Sr. Antoni Puig Darnís, i al Dr. Martí Genís Aguilar. Es van col·locar els retrats dels il·lustres patricis que anys enrere havien honorat les parets de l'estatge social: Rierola, Viguer, Nadal, Font i Manxarell. Prengueren part els senyors Josep Ricart, president de l'entitat; Joan Delclós, Josep Traveria i Planas, Antoni Busquets i Punset i Manuel de Montoliu. L'acte tingué lloc a les onze del matí.

26 de febrer. Festes de Carnestoltes de 1933. A la tarda, a les tres, concert. A les sis, ball. A la nit, ball.

Catalunya Vella ~ Vich

Dimcres dia 22 de març de 1933
a les deu de la nit

GRAN ESDEVENIMENT TEATRAL

Companyia de FRANCESC MORANO
del Teatre Poliorama de Barcelona

1. Simfonia.
2. EXIT GRANDIOS - COLOSSAL de la comèdia en tres actes original d'ANTONI QUINTERO I PASQUAL GUILLÉN, que té per títol

SOL Y SOMBRA

Obra estrenada en el «Teatro de la Zarzuela» de Madrid, el dia 21 del passat setembre, on segueix representant-se amb sorollós èxit.

Admirable interpretació d'aquesta Companyia

REPARTIMENT:

Carmen, Esperanza Ortiz — Julia, Ampar F. Villegas — Estrella, Dosec Royo. Remona, Caimi Garrigó — Pepita, Assumpció Nissa — La Palata, Patrocin Hernández — Gloria, Carme T. de Nuro — Manuel Campos, FRANCESC MORANO — Antonio, F. Fernández de Córdoba — San Miquel, Quilicem Grases — Juanito Vázquez, Tomasa Benegas — El Montañés, Lluís Paredón. El Niño de Cristal, Miquel de Llano — Aurelio «El Quemass», Avel·li Nieto. El Rizo, Jesús Ortiz-Caro — Curro, Frederic Morano. — Cartagena, Jesús Ortiz-Caro — Camiloja, Manuel Martín.

Època actual — L'acció a Andalusia

Decorat de SILVIO BERMEJO

TP. BARCELONA.—VICH

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

27 de febrer. A la nit, funció teatral a càrrec de la Companyia Vila-Daví del teatre Romea de Barcelona. Representació de l'obra en tres actes original de Francis de Croisset, amb traducció de Melcior Font, *Una dona i dues vides*.

28 de febrer. A les tres de la tarda, concert, i a les sis i deu del vespre, ball.

Els concerts i balls anaren a càrrec de l'orquestrina Serratins de Ripoll.

22 de març. Representació de la comèdia en tres actes original d'Antoni Quintero i Pasqual Guillén *Sol y Sombra* per la companyia de Francesc Morano del teatre Poliorama de Barcelona.

26 de març. A dos quarts de dotze del matí, conferència a càrrec del diputat al Parlament de Catalunya, el Sr. Pau Romeva, sobre el tema «El moment actual de Catalunya».

17 i 18 d'abril. A la tarda i a la nit, concerts i saraus a càrrec dels Galenos Boys.

16 d'abril. El Chor Talia visita i canta caramelles a Catalunya Vella, dirigit per Modest Nicolau.

25 d'abril. La *Gazeta de Vich* publica en fulletó el treball llegit en la sessió necrològica celebrada el dia 19 de febrer a Catalunya Vella de Joan Delclós i Josep Rierola, titulada «La persona i l'obra del Sr. Puig i Darnís», i el de Josep M. Travería Planas, «Viatge sentimental a la Font del Desmai» (recordant el Dr. Martí Genís i la seva obra). Núm. 4187, 4193.

18 de maig. Junta General extraordinària a l'objecte de donar compte de l'actuació política de la junta i tractar les properes festes de Sant Miquel.

30 de maig. Gran esdeveniment teatral. Companyia d'Art Dramàtic de Molins de Rei. Representació de la comèdia en tres actes *El comiat de Teresa*, original de Prudenci Bertrana i premiada amb el Premi Fasthenrat en els Jocs Florals de Barcelona. Abans de la representació donà una conferència el seu autor, el Sr. Prudenci Bertrana.

4 de juny. A la tarda, concert. A la nit, ball a càrrec de l'orquestrina Simfònica-Jazz. El mateix dia s'inaugurà una exposició de pintures.

Inauguració a Vic de l'Institut de Cultura Femenina de Vic i Comarca. Consiliari, E. Junyent. Suport entusiasta de Catalunya Vella.

14 de juny. *Gazeta de Vich* publicà en fulletó *Esbós biogràfic de Martí Genís i Aguilar*, d'Antoni Busquets i Punset. Treball llegit en la sessió necrològica celebrada el dia 19 de febrer a Catalunya Vella. Núm. 4193 a 4212.

6 de juliol. Festes de Sant Miquel dels Sants. Companyia Lírica Lluís Calvo. *Don Gil de Alcalà*, del mestre Penella, per Cecília Gubert, Trini Avelí, Francisco Godayol, Pau Corge, Alexandre Nolla i Pere Font Mola.

7 de juliol. Comèdia *La més bonica del barri*, de G. A. Mantua, per la Companyia Vila-Daví, del teatre Romea.

9 de juliol. Homenatge al mestre Vives. *Dona Francisquita*, per Cora Raga, Hipòlit Làzaro i Paquita Rodoreda.

5, 6, 7, 8, 9 i 10 de juliol. Concerts i saraus. Orquestra Sindicat Musical, Oriental Jazz i Els Verds de Mataró.

10 de juliol. Tornaboda a Altarriba. Sardanes.

9 de juliol. Sessió en honor de Jaume Balmes a la Sala de la Columna de l'Ajuntament. Conferència de Jaume Raventós sobre Balmes i la política. Presidí el Sr. Bisbe; l'acompanyaven els Srs. Ramon Rovira, Codinachs, i els canonges Drs. Creixell i Molas.

Arxiu Comarcal d'Osona, Fons Pietx

23 de juliol. Sortida a s'Agaró.

1 de novembre. Concert i ball per l'orquestrina Els Verds de Mataró.

14 de novembre. Representació de l'obra en vers d'Eduard Marquina, dividida en sis estampes, *Teresa de Jesús*, per la companyia de Maria Palou i la direcció escènica de Felip Sassone.

25 de novembre. Junta General Ordinària.

26 de novembre. A la tarda, ball per l'orquestrina Internacional Jazz.

4 de desembre. La nova Junta Directiva quedà constituïda de la següent manera: president, Josep Genís; vicepresident, Miquel Planes; tresorer, Joaquim Benet; comptador, Mateu Arola; secretari primer, Josep Maria Travería; secretari segon, Manuel Comella; bibliotecari, Josep Poudevida; vocal, Sebastià Comella, i Pau Icardi.

5 de desembre. Representació de la comèdia *Corazón de mujer*, per la companyia de l'actriu Maria Teresa Montoya.

25 de desembre. Es posà la senyera catalana a mig pal en senyal de dol per la mort del primer president de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià.

28 de desembre. Festa d'Innocents. Funció de sarsuela i varietats a càrrec de Pere Molas, Joan Riubrogent, Manuel Comella, Lluís Serra, Joan Herrero i Tomàs Masferrer. L'orquestrina la composaven els socis Josep Maria Vila, Joan Riubrogent, Joaquim Costa, J. Vilarrasa, Pere Molas, Pau Bigas, Joan Orriols, germans Lassaletta, Manuel Comella i J. Casals. Per la sessió es reuniren 137 regals de diferents socis.

1934

6 de gener. Vetllada de titelles a càrrec de la companyia de l'Orfeó Vigatà del Conservatori: *Xarop de bastó*, *El sepulturero filósofo*, *En titelleta està malalt*, *Les calderes d'en Pere Boter*.

10 de gener. Es constitueix la Comissió Pro Escola Catalana nomenada per la Junta arran de la darrera assemblea general.

14 de gener. Eleccions a l'Ajuntament. Candidatura d'Unió Ciutadana promoguda per la Lliga Regionalista amb membres de Catalunya Vella i tradicionalistes.

26 de gener. Representació de la comèdia de Marcel Pagnol *Topaze* per la companyia Rivera de Roses.

12 de febrer. Representació de *El Hermano Lobo* per la companyia del teatre Novetats de Lluís Calvo, amb la interpretació dels principals papers per Teresa Planas, Ricard Mayral i Pau Hartoge.

26 de febrer. Representació del joguet còmic en tres actes d'Antoni Faso *El Juzgado se divierte*, per la companyia Mora-Espantaleón-Barroso.

10 de març. Conferència de Manuel de Montoliu sobre «L'Oda a la Pàtria de l'Aribau», amb la inauguració del tercer cicle de conferències.

25 de març. Conferència de Rafael Gay de Montellà sobre «Grandesa i decadència del nacionalisme». «El cicle romàntic, el cicle heroic, el cicle social i econòmic».

8 d'abril. Sessió del cicle cultural d'enguany dedicada a la poesia, a càrrec de Sebastià Sánchez Juan sobre «Poesia de sensibilitat i poesia de pensament». Poemes comentats i recitats pel mateix autor. Durant l'abril les festes locals es veieren concorregudíssimes, tant a l'hora del concert com en els saraus i funció teatral.

22 d'abril. Diada de Sant Jordi. Celebració solemne.

6 de maig. Lliçó inaugural del Curset d'Història de Catalunya sota el patronatge de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, pel professor Francesc Martorell.

La primera lliçó del curset organitzat per Catalunya Vella va donar-se puntualment a dos quarts de dotze, tal com estava anunciat, i va constituir no sols un èxit sinó també una sorpresa pels seients, que en sortiren animats i fent comentaris unànimes en celebrar la originalitat i amenitat del pla començat.

Abans de començar a dissertar el Sr. Francesc Martorell, Joan Anglada digué uns breus mots de benvinguda amb els quals expressà el goig que sentia Catalunya Vella en començar un curset d'història que demostrava una continuació de les millors tradicions de la casa. També explicà com el Sr. Martorell, qui pel seu talent i treball constant havia adquirit un lloc molt albirador en les institucions culturals catalanes, era un antic amic de Catalunya Vella, puix que en les eleccions de l'antiga Diputació, quan es produí la lluita contra Prat de la Riba pels elements caciquils de Vic i Granollers, ell vingué a Vic a ajudar en la campanya; remarcà encara com el Sr. Martorell ocupava el lloc que en els darrers anys de la seva vida ocupà el fundador de Catalunya Vella, Lluís B. Nadal.

20 de maig. S'inaugurà la III Exposició artística a càrrec de socis de l'entitat, que restà oberta fins el dia 10 de juny. Hi exposaren en Titet, Orriols Monset, Serra Cirera, Orriols Pujol, Vilarrasa, Torrents, Ylla, Vila i Comas. Un total de 43 obres molt vistoses.

31 de maig. II lliçó del curset d'Història interna de Catalunya, a càrrec de Francesc Martorell.

3 de juny. III lliçó del curset d'Història interna de Catalunya, a càrrec del professor Francesc Martorell.

10 de juny. IV lliçó del curset d'Història interna de Catalunya, a càrrec de Francesc Martorell.

17 de juny. V lliçó del curset sobre la Història interna de Catalunya. Després el professor fou obsequiat amb un àpat íntim per la Junta i alguns socis. La tarda fou passada visitant el Museu Episcopal, on el Dr. Eduard Junyent va anar mostrant les grans reformes que s'estaven fent, per cert, molt reeixides, i que revaloren molt el contingut de les sales.

5 i 6 de juliol. Balls i concerts per Demon's Jazz.

7 de juliol. Funció de sarsuela, representació de *La Chulapona*, pels celebrats artistes Matilde Vázquez, Carmina Alonso, Leonor Esteve i Cèsar Antolinos. Fi de festa per l'artista de fama mundial Raquel Meller.

8 de juliol. Funció d'opereta, representació de *Don Gil de Alcalà*, per la diva Maria Espinalt, Ricard Mayral, Pau Gorgé, etc.

9 de juliol. Conferència commemorativa de la mort de Jaume Balmes a la Sala de la Columna de la casa de la ciutat. Discurs del Dr. Carles Cardó. Influència de Balmes en el renaixement de l'escolàstica.

6 d'octubre. Nit tràgica a Barcelona. El Consell de la Generalitat, detingut.

16 d'octubre. Diverses entitats, entre les quals Catalunya Vella, demanaren l'indult per a Escofet i Pérez Farràs.

10 de novembre de 1934. S'inaugurà la temporada de balls d'hivern. Es celebrava cada festa a dos quarts de set de la tarda, a càrrec de l'orquestrina Internacional Jazz.

24 de novembre. Junta General Ordinària. Es va llegir l'acte de la secció i l'estat de comptes, que foren aprovats. Tot seguit es van elegir per aclamació els socis que substituirien els que havien de cessar. Els elegits foren els senyors Joan Nogué, Antoni Gros, Josep Ylla, Jacint Puigneró i Tomàs Masferrer.

17 de desembre. La Junta Directiva, novament elegida, féu el repartiment de càrrecs de la manera següent: president, Josep Genís i Arumí; vicepresident, Josep Ylla i Casals; secretari, Josep Maria Traveria i Planas; vicesecretari, Manuel Comella i Riera; comptador, Jacint Puigneró i Boada; tresorer, Antoni Gros i Ragner; bibliotecari, Joan Noguera i Casanovas; vocal primer, Sebastià Comella i Coll; vocal segon, Tomàs Masferrer i Comas.

Comissió de cultura, Josep Ylla, Josep Maria Traveria i Joan Noguera, com a representants de la Directiva, els socis Joan Anglada i Miquel Genís. Comissió de Festes: Manuel Comella i Tomàs Masferrer.

27 de desembre. Vetllada de celebració dels Innocents.

31 de desembre. Gran revetlla.

117 regals oferts per diferents socis.

1935

5 de gener. Festa de Reis. Festivals dedicats als infants dels socis.

13 de gener. La companyia de titelles de l'Orfeó Vigatà del Conservatori, dirigit per Joan Alemany, donà una representació a obsequi de la gent menuda.

21 de gener. S'obrí el curs de conferències pel Comte Herrmann de Keyserling, qui dissertà sobre el tema «Tradición y modernidad».

3 de febrer. Sessió infantil. Cinema i explicació de contes. La màquina, propietat del soci Josep Sarreta, i els contes, a càrrec de Paulí Subirà.

10 de febrer. Premi de Catalunya Vella al concurs d'esquiadors que tingué lloc a les pistes de la Molina.

17 de febrer. Segona conferència a càrrec de Valentí Castanys sobre el tema «L'esport, la política i el cinema vistos per un caricaturista».

28 de febrer. Dijous gras. A les sis de la tarda, festa infantil. Concurs de vestits d'època. Ballets populars a càrrec de la secció infantil de l'Esbart Dansaire Vigatà.

4 de març. Representació de la comèdia de Lluís Elies *Lili, vol viure*, per la Companyia Maria Vila-Pius Davi.

5 de març. Tarda i nit al Saló del teatre amb balls a càrrec de l'orquestrina Iberian's Jazz.

21 de març. Crida als pintors i escultors vigatans.

2 d'abril. S'inauguren les sessions de cinema selecte que oferia la societat als seus socis. Es projectà *El fill perdut*.

12 d'abril. S'inaugurà l'exposició d'art amb obres dels artistes Lassaletta, Coll, Costa, Goula, Comella, Oliveró, Serra Cirera, Vila, Pere i Salvador Puntí i Comas.

23 d'abril. Festa de Sant Jordi. Missa i visita col·lectiva a l'ermita. Sopar de germanor amb assistència de Josep Maria Trias de Bes, Diputat a Corts per Barcelona Circumscripció, el qual féu un parlament. Convocatòria del Certamen Literari Musical.

2 de maig. Nou Ajuntament. Manuel Gros, alcalde.

2 de maig. Es clausura l'exposició de dibuix, pintura i escultura.

Al seu lloc i aprofitant la instal·lació, exposició de fotografies de l'Arxiu d'Arqueologia Catalana.

5 de maig. Segona sessió de cinema amb la projecció de la pel·lícula *L'últim vals de Chopin*.

12 de maig. Representació de l'obra *Felip Derblay* i *El soldadet de plom* per la companyia Maria Fernanda Ladrón de Guevara.

28 de maig. Sessió de cinema selecte. *Guillem Tell* i *El soldadet de plom*. Dibuixos en colors de Walt Disney.

22 de juny. Concert a càrrec de l'orquestra Franz Schubert dirigida pel compatriota Font i Palmarola.

26 de juny. IV sessió de cinema selecte. Reportatges del Mercat del Ram filmats pels amateurs locals Xavier Bach i Goula.

Poema homeopàtic, de Manuel Arnat; *La Tragèdia de Cordelles*, de Valentí Castanys. *Ep! Jo també vull ésser un fugitiu!*, de Salvador Mestres.

Conferència sobre «El cinema amateur», per Valentí Castanys.

28 de juny. Veredicte del II certamen literari musical. Temes literaris.

2 de juliol. Veredicte del II certamen literari musical. Temes musicals.

5 i 6 de juliol. Concerts i balls per l'orquestrina Demon's Jazz.

7 de juliol. Festa del II certamen literari musical de Vic al matí, a dos quarts d'onze. Funció de gala a les deu de la nit. Representació de *La Traviata*, per Maria Espinalt i Josep Draper. Cor del gran Teatre del Liceu dirigit pel mestre Sabater.

8 de juliol. Funció d'opereta vienesa, representació de *La Princesa del Dòlar*, per M. Teresa Planas i Ricard Mayoral.

9 de juliol. Sessió commemorativa de la mort de Jaume Balmes a la Sala de la Columna de la casa de la ciutat. Rafael Gay de Montellà dissertà amb el tema «El principi de la unitat i de l'ordre. De Balmes a Maritain». A la nit, funció teatral, amb la representació de *Morena Clara*, per la companyia Antònia Herrero.

10 de juliol. Tornaboda a la Coromina de Vespella. A la tarda, balls de nit.

2 d'agost. Representació de l'obra *Oro y Marfil* per la companyia del teatre Romea de Barcelona.

11 de setembre. Catalunya Vella, la *Gazeta de Vich* i la Lliga Regionalista portaren una corona al monument de Rafael de Casanova a la ciutat de Barcelona.

13 de setembre. El Sr. Duran i Ventosa, conseller de cultura, visità Vic. Rebuda al locals de Catalunya Vella.

23 de novembre. Reunió de Junta General. Fou aprovada l'acta de la sessió anterior i l'estat de comptes, es procedí a l'elecció de la meitat dels membres que havien d'entrar en la nova Junta. A proposta d'un soci s'elegiren els senyors següents: Ramon Serra i Vilagut, Miquel Arumí, Pere Castellví, Ramon Casadevall i Lluís Fargas.

2 de desembre. Va tenir lloc la presa de possessió de la nova Junta Directiva elegida recentment. Feta la distribució de càrrecs, restà composta de la manera següent:

President, Miquel Arumí; vicepresident, Pere Castellví; secretari, Josep Ylla; vicesecretari, Joan Nogué; comptador, Lluís Fargas; tresorer, Antoni Gros; bibliotecari, Ramon Serra; vocal primer, Ramon Casadevall; vocal segon, Tomàs Masferrer.

17 de desembre. Representació de l'obra d'Arniches *Las doce en punto*, per la Companyia d'Antònia Herrero.

28 de desembre. Vetllada d'innocents, actuà el quadre escènic de l'entitat.

1936

5 de gener. Funció de titelles.

22 de gener. Teatre: *Noche de Levante en calma*, de J. M. Pemán, per la companyia del teatre Fontalba de Madrid, Tarsila Criado i Alfonso Muñoz.

25 de gener. Assistència a l'homenatge dels redactors de *La Veu de Catalunya* a Manuel Brunet.

25 de gener. Anunci de la candidatura de la Lliga Catalana, Barcelona Circumscripció (6 candidats).

30 de gener. S'amplià la candidatura amb el nom Front Català d'Ordre (11 candidats).

16 de febrer. Eleccions: a Vic, Front Català d'Ordre, 4.242 vots; Front d'Esquerres, 2.405 vots. A Catalunya, les dretes obtingueren 217.854 vots, 12 diputats, i les esquerres 705.664 vots, 41 diputats.

24 de febrer. Debut oficial de la companyia d'aficionats de la casa, que representaren el drama històric en quatre actes i un pròleg, de Víctor Balaguer, *Don Joan de Serrallonga*. Com a principals intèrprets: Ramon Ritsosanes, Marià Casanovas, Antoni Màrquez, Manuel d'Abadal, Joaquim Costa, Pere Camps, Josep Anguera, Joan Orriols, Pau Bigas, Joan Alemany i Josep Verges. Com a director d'escena, Jordi Prat Riera. Com a director artístic, Lluís Serra Cirera.

25 de febrer. Concurs infantil de vestits (Carnestoltes).

1 de març. Lluís Companys, de nou president de la Generalitat. Els sancionats pels fets del 6 d'octubre tornen a l'Ajuntament de Vic. Manuel Gros sortí reelegit alcalde, Esquerra Republicana no participà en la reelecció.

12 d'abril. Festes del Mercat del Ram. A la tarda i a la nit, concert, ball i sardanes. Inauguració de l'exposició de pintures i art aplicat.

13 d'abril. A la tarda, concert i sardanes. A la nit, representació de *Porcells i Garrinets*, de J. E. Morant, i *L'Estudiant de Vic*, de Josep M. de Sagarra, per la companyia d'aficionats de la casa.

23 d'abril. Sant Jordi. S'anuncià un sopar de germanor presidit per Ferran de Sagarra i Castellarnau, que a la fi se suspengué.

Eleccions presidencials a la candidatura de compromissaris, Barcelona Circumscripció.

Maig. Organització d'un viatge a París amb motiu de l'Exposició Internacional del 1937.

10 de maig. Matx de ping-pong amb jugadors vilafranquins que foren obsequiats.

26 de maig. Nou govern a la Generalitat de Catalunya.

2 de juny. A la tarda, Hot Club de Vic féu un animat ball, el repertori del qual fou executat per l'orquestrina Marraco. A la nit, per la companyia de la casa, amb la cooperació de les actrius Font i Espinosa, es posà en escena el poema de Josep M. de Sagarra, *La Filla del Carmesí*.

5 i 6 de juliol. Festa Major. Concerts i balls per l'orquestrina Demon's Jazz. Exposició de treballs de l'Escola de dibuix.

7 i 8 de juliol. Concerts i balls per l'orquestrina Marraco, de Barcelona (organització Hot Club).

7 i 9 de juliol. Funcions de sarsuela per la companyia de J. Cariteu. Marc Redondo, M. Teresa Planas, interpretaren *La Labradora*, *La del Manojó de Rosas* i *La Tabernera del Puerto*.

9 de juliol. Sessió en honor de Jaume Balmes a càrrec del canonge magistral de la Seu tortosina, Rd. Dr. Joan B. Manyà, sobre el tema «L'estil de Balmes».

11 de juliol. Representació de *Nuestra Natacha*, de Casona, per la companyia d'Eugènia Zuffoli, del teatre Romea de Barcelona.

12 de juliol. Representació de *Una noia per casar*, de J. M. Folch i Torres, per la companyia de la casa.

13 de juliol. Tornaboda de la sardana, per la cobla Els Lluïsos, de Taradell, als boscos de Bojons.

18 de juliol. Dissabte, amb el número 4685, any XXXIII, sortia el darrer exemplar de *Gazeta de Vich*. Es clou tota la història de Catalunya Vella.

FONTS

Fonts arxivístiques:

Arxiu i Biblioteca Episcopal. Vic.

Arxiu Comarcal d'Osona: Arxiu fotogràfic i Dipòsit Pietx. Vic.

Arxiu Biblioteca Sunyol Genís.

Arxiu fotogràfic Toni Anguera.

Fonts hemerogràfiques:

Gazeta Vigatana (periòdic bisetmanal) [Vic: Impremta Viuda Anglada] (24 de gener 1904 - 29 de novembre de 1905, 200 números). Director: Lluís B. Nadal.

Gazeta Montanyesa (periòdic trisetmanal) [Vic: Impremta Portavella] (13 de desembre de 1905 - 10 d'octubre de 1914). Director: Jaume Collell.

Gazeta de Vich (periòdic trisetmanal) [Vic: Impremta Tipografia Balmesiana] (15 d'octubre de 1914 - 18 de juliol de 1936, 4.865 números que integren les tres Gazetes vigatanes). Directores: Jaume Collell, Joan Anglada.

Fonts bibliogràfiques:

Actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener 1939. Vic: Ajuntament de Vic, 2007. (Col·lecció Parlaments; 51.)

ANGLADA I VILARDEBÓ, Joan. *El canonge Jaume Collell*. Vic: Patronat d'Estudis Ausonencs, Impremta Planès, 1983. (Monografies; 10).

ANGLADA I VILARDEBÓ, Joan. *Editorials de la «Gazeta de Vich» (1930-1936)*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, Impremta Planès, 1992. (Monografies; 14)

CAMPS I ARBOIX, Joaquim. *Raimon d'Abadal i Calderó*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, Impremta Planès, 1985. (Monografies; 11)

COLL I AMARGÓS, Joaquim. *Narcís Verdaguer i Callís (1862-1918) i el Catalanisme possibilista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. (Biblioteca Abat Oliba; 205)

COLLELL I BANCELLS, Jaume. *Dulcis Amicitia: correspondència del doctor Torras y Bages a Mossèn Jaume Collell, qui publica eix epistolari ab pre-faci y notes aclaratòries*. Vic: Gazeta de Vich, 1926. (Biblioteca d'Autors Vigatans).

COLLELL I BANCELLS, Jaume. *Efemèrides dels meus 50 anys de sacerdoti*. Vic: Gazeta de Vich, 1938, 1986.

COLLELL I BANCELLS, Jaume. *Carteig Històric. Correspondència amb Jacint Verdaguer i Santaló*. Vic: Gazeta de Vich, 1929.

COLLELL I BANCELLS, Jaume. *Sembrant Arreu. Recull de peces oratòries*. Vic: Tipografia Balmesiana, 1927.

DE RIQUER, Borja. *Lliga Regionalista: La burgesia Catalana i el Nacionalisme (1898-1904)*. Barcelona: Edicions 62, 1977.

FARRÉS I MALIAN, Francesc. *Fotografia històrica de Vic. Volum II. De la República a la postguerra*. Barcelona: Edicat, 1985.

GARRUT, Josep Maria. *Jacint Verdaguer, príncep dels poetes catalans*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1977. (Col·lecció A Duran i Sampere; 8).

GENÍS I AGUILAR, Martí. *Narracions Casolanes*. Vic: Gazeta Montanyesa, 1907; Vic: Gazeta de Vich, 1922.

GENÍS I AGUILAR, Martí. *Estampes de l'Esbart*. Vic: Gazeta de Vich, 1933. (Biblioteca d'Autors Vigatans; 25)

Jocs Florals de Barcelona. Any LXIII de la seva restauració. Barcelona: Estampa de la Renaxensa, 1921.

JUNYENT I SUBIRÀ, Eduard. *La ciutat de Vic i la seva història*. Barcelona: Curial, 1976 (Documents de Cultura; 13)

JUNYENT I RAFART, Josep. *Jaume Collell i Bancells: les campanyes patriòtico-religioses, 1878-1888*. Vic: Patronat d'Estudis Ausonencs, Impremta Planès, 1993. (Monografies; 13)

NADAL I CANUDAS, Lluís B. *Crònica de les festes del centenari d'en Balmes*. Vic: Gazeta Montanyesa, 1911.

NADAL I CANUDAS, Lluís B. Pròleg de Martí GENÍS I AGUILAR. *Poesies*. Barcelona: Il·lustració Catalana, 1917.

NADAL I CANUDAS, Lluís B. *La goja*. Vic: Gazeta de Vich, 1920. (Biblioteca d'Autors Vigatans)

RAGUER I SUNYER, Hilari. *La Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1976. (Biblioteca Abat Oliba; 7)

RAMISA, Maties. *Els orígens del Catalanisme Conservador i «La Veu del Montserrat» 1878-1900*. Vic: Eumo Editorial, 1985.

ROMA CASANOVAS, Francesc. GINESTA PORTET, Xavier. «L'Excursionisme a Vic en el primer terç del segle XX». *Ausa* [Vic: Patronat d'Estudis Osonencs], vol. XII, 2006, pàg. 437.

SALARICH TORRENTS, Miquel S. *Història del Círcol Literari de Vic*. Vic: Patronat d'Estudis Ausonencs, 1962. (Monografies; 4).

SALARICH I TORRENTS, Miquel S.; YLLA-CATALÀ I GENÍS, Miquel, *Vigatans Il·lustres*. Vic: Patronat d'Estudis Ausonencs, 1983. (Osona a la butxaca; 5-6).

SALARICH I TORRENTS, Miquel S. *La Veu del Montserrat (1878-1902)*. Vic, Patronat d'Estudis Osonencs, Impremta Planès, 1993. (Monografies; 15)

SALARICH I TORRENTS, Miquel S. «Les societats recreatives vigatanes del vuitcents», *Ausa* [Vic: Patronat d'Estudis Osonencs], vol. VII, 1972, pàg. 60.

SOLÉ TURA, Jordi. *Catalanisme i Revolució burgesa*. Barcelona: Edicions 62, 1967. (Llibres a l'Abast; 47).

TORNAFOCH I YUSTE, Xavier. *Política, eleccions i caciquisme a Vic. 1900-1930*. Tesi (doctorat). Tesi dirigida per Jordi Figuerola i Garreta. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2003. (Consultable a internet <<http://tdx.cat/bitstream/handle/10803/4794/xt1de1.pdf?sequence=1>>).

TORRENT I FÀBREGAS, Joan. *Jacint Verdaguer*. Barcelona: Editorial Barcino, 1977.

Un segle de vida Catalana, 1814-1930. Barcelona: Editorial Aedos, 1960.

VALLÈS, Edmon. *Història gràfica de la Catalunya Contemporània. De l'exposició Universal a la Solidaritat Catalana. 1888-1907*. Barcelona: Edicions 62, 1974.

VALLÈS, Edmon. *Història gràfica de la Catalunya Contemporània. De la Solidaritat Catalana a la Mancomunitat. 1908-1916*. Barcelona: Edicions 62, 1974.

VALLÈS, Edmon. *Història gràfica de la Catalunya Contemporània. De l'assemblea de parlamentaris al 14 d'abril de 1931. 1917-1931*. Barcelona: Edicions 62, 1976.

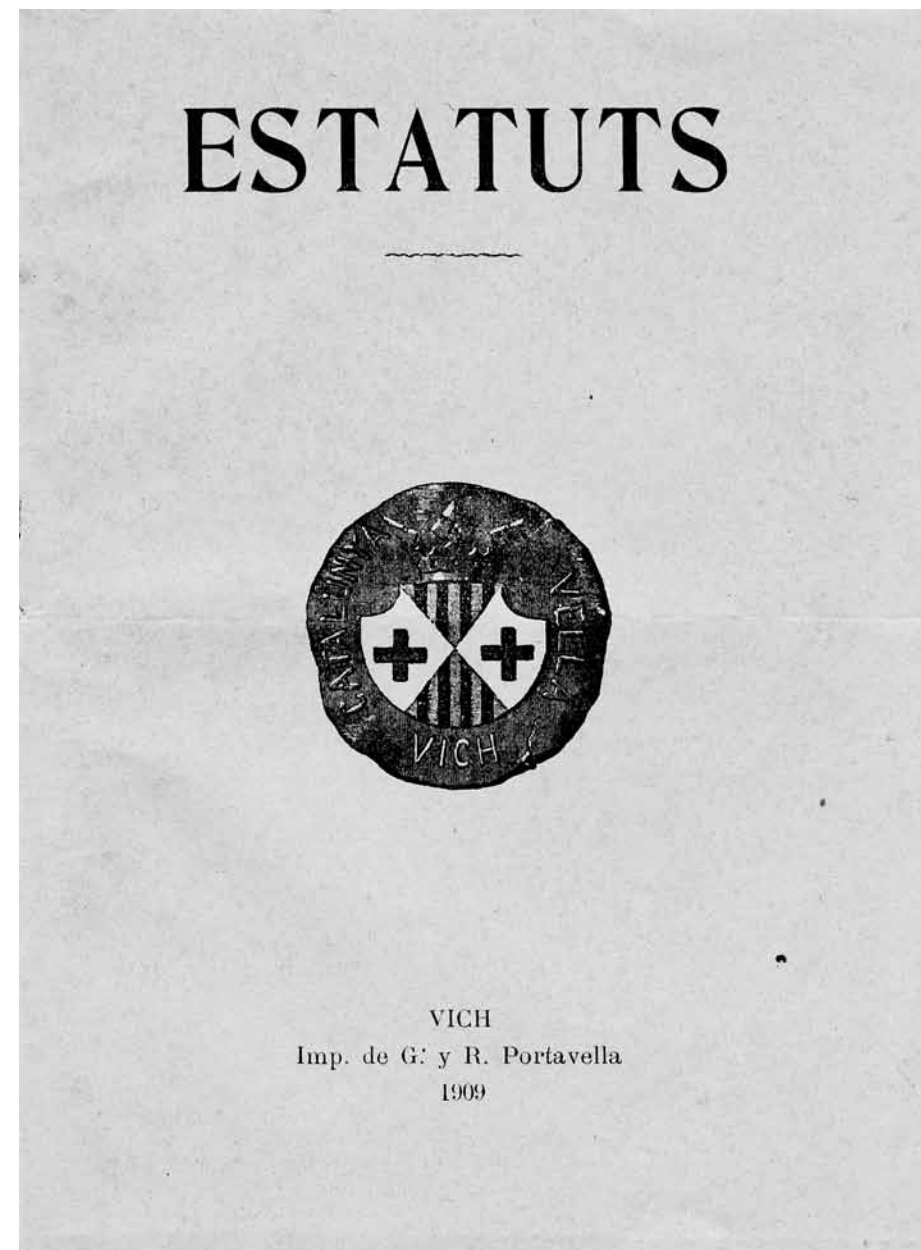
VALLÈS, Edmon. *Història gràfica de la Catalunya Autònoma. Del 14 d'abril de 1931 al 19 de juliol de 1936*. Barcelona: Edicions 62, 1977.

VERDAGUER I CALLÍS, Narcís. *La primera victòria del catalanisme*. Pròleg de F. MASPONS i ANGLASELL i resum biogràfic de Ramon RUCABADO i COMERMA. Barcelona: Publicacions de "La Revista", Impremta de la casa Caritat, 1919. (Col·lecció d'Estudis Polítics; 2).

VILANOVA, Francesc. *Raimon d'Abadal i Calderó*. Barcelona: Editorial Labor, 1992. (Gent Nostra; 104).

YLLA-CATALÀ GENÍS, Miquel. *Entre Miquel Argemir i Jaume Balmes*. Vic: Ajuntament de Vic, 1992. (Col·lecció Parlaments;19)

ANNEX

ESTATUTS

Aquets Estatuts que inclouhen lleugeres modificacions respecte'ls que havian regit a *Catalunya Vella*, desde la seva constitució— de Febrer de 1902—foren aprobats en Junta general de socis, convocada al efecte, el dia 18 d'Octubre de 1908.

Denominació y objecte de l'Associació

ART. 1.er Aquesta Associació se denominarà *Catalunya Vella, Centre catalanista de Vich* y tindrà per objecte contribuir en totes les formes legals que estigan a son alcanç a la propaganda de les doctrines descentralisadores y autonomistes a favor de Catalunya.

ART. 2.^{on} Per l'execució de aytal objecte, aquesta Associació podrà obrar per si sola o be unida a totes les demés societats y agrupacions que principal o accidentalment persegueixin igual objectiu.

— 4 —

Dels Socis

ART. 3.er Per esser soci es precis esser major de setze anys, haver fet actes de reconegut amor a Catalunya, esser proposat ab papeleta firmada per l'aspirant y dos socis, esser admés per la Directiva y pagar la quota minima de divuyt pessetes cad'any en el temps y forma que disposi la Directiva.

Aquesta podrà, en cassos excepcionals, admetre socis que paguin dotze pessetes l'any, debent donar part, no obstant, d'aqueixes admissions a la primera Junta general que's celebri.

ART. 4.^{rt} Ademés dels drets y devers que resultin dels Estatuts y acorts vigents per l'Associació, tindrán els socis els que segueixen:

1.er Concorre al local de l'Associació y disfrutar dels elements de comoditat, ilustració y esbarjo establerts en el meteix, en les horas senyalades pel Reglament interior o pels acorts de la Junta Directiva.

2.^{on} Demanar de la Secretaria els datos y noticies que estigan a la disposició d'aquesta.

3.er Formular peticions y reclamacions a la Junta Directiva per escrit o de paraula.

4.^{rt} Desempenyar els càrrechs y comissions que els confi la Junta general o la Directiva.

5.^{at} Pendre part en les Juntes generals, mes sols tindrán vot els que fassi més d'un any que hagin sigut admesos.

De la Directiva

ART. 5.^{at} La Junta Directiva se compondrà d'un President, un Vis-president, un Bibliotecari, un Comptador, un Tresorer, un Secretari 1.er, un Secretari 2.^{on}, y dos Vocals.

ART. 6.º La Junta Directiva's renovarà parcialment cad'any, elegintse'n alternativament quatre y cinch membres de manera que cada un d'ells serveixi dos anys. Quan a causa d'haver sigut omplerta alguna vacant prematura aixó darrer no sia possible, se designarà per sorteig el membre o membres de la Junta que hagin de cessar avans de dit plaç.

ART. 7.º Els membres de la Directiva podran ésser reelegits tantes vegades com éls electors ho cregan oportú, però serà excusa per admetre'l càrrech el fet de que fassi menys d'un any que hagin format part de la Directiva.

ART. 8.º La Junta Directiva pot pendre y portar a la práctica tots els acorts que judiqui adequats al fi y necessitats de l'Associació, mentres no contradiguin als Estatuts.

ART. 9.º Les vacants que hi hagin en la Junta Directiva podran no omplirse fins al temps reglamentari de renovació de la mateixa mentres dites vacants no sian en nombre major de tres.

ART. 10.º Les facultats y prerogatives especials de cada individu de la Junta seran les que fixi el Reglament.

ART. 11.º La Junta Directiva portarà la representació de la Associació ja directament ja per delegat autorisat, en totes les parts hont convinga.

De les Juntes generals

ART. 12.º *Catalunya Vella's* reunirà en Junta general ordinaria dintre'l mes de Novembre de cada any per procedir a les eleccions de que parla l'art. 6.º y al exàmen dels comptes de l'Associació si algun soci'ls demana.

Se reunirà en Junta general extraordinaria en els cassos que ho accordi la Junta Directiva, quan se

hagin de reformar els Estatuts y sempre que la demanin per escrit a la Directiva la décima part al menys dels socis, deventse tractar exclusivament del assumpte determinat en la convocatoria.

ART. 13.º Les Juntes generals seran convocades ab vuyt dies d'anticipació y presidides pel President de l'Associació o qui legalment el sotstitueixi.

ART. 14.º Les votacions seran secretes sempre que's tracti de nomenament o qualificació de persones, nominals quan ho demanin dotze dels socis presents y ordinaries en els demés cassos.

ART. 15.º En les Juntes generals no serà vàlit cap acort que no's prengui per majoria de vots, però no serà necessari que assisteixi majoria de socis per que aquestes pogan celebrarse.

De la exclusió de socis

ART. 16.º En la Junta general demanada ó acordada en la forma que prescriu l'ART. 12 podrá tractarse de l'exclusió de qualsevol soci que contravingui els Estatuts o Reglaments o que per la seva conducta política estiga en oposició ab el programa de *Catalunya Vella*. No obstant, y com a cas excepcional, deuran estar presents en dita reunió les dues quintes parts, al menys, de socis ab dret a vot y no podrá pendres l'acort d'expulsió sens precedir madura deliberació a judici del President.

Disposicions generals

ART. 17.º El local que ocupi l'Associació serà considerat com domicili oficial y legal de la mateixa a qual efecte se complirà tot lo que sobre'l particular disposin les lleys vigents.

ART. 18.º En cas de dissolució, els fondos y de-

més bens sobrants, després de satisfetes totes les atencions y obligacions, se destinarán a una obra de cultura catalana o bé's repartiran per parts iguals entre'ls socis a judici de la Junta ó comissió liquidadora.

Vich, 28 de Desembre de 1908.

EL SECRETARI, EL VIS-PRESIDENT,
R. Farrés y Farqas. Manel Moret.

Presentado en duplicado ejemplar á los efectos del art. 4.º de la Ley de Asociaciones de 30 de Junio de 1887.

Barcelona, 10 de Febrero de 1909.

(Sello del Govern Civil.)

EL GOBERNADOR,
Angel Ossorio.

1 d'Estatuts

Denominació i objecte de l'Associació

Article 1. — Aquesta Associació es denominarà «Catalunya Vella», Centre Catalanista de Vich i Comarca i tindrà per objecte contribuir en totes les formes legals que estiguin al seu abast a la propaganda de les doctrines descentralitzadores i autonomistes a favor de Catalunya. Altre objecte de l'Associació serà la mútua instrucció i recreació dels socis amb lectures, conferències, concerts i demés actes d'aquesta classe.

Art. 2. — Per l'execució del primer objecte aquesta Associació podrà obrar per si sola o bé unida a totes les demés societats i agrupacions que principalment o accidentalment persegueixen igual objecte.

Dels socis

Art. 3. — L'Associació estarà constituïda per socis individuals i col·lectius.

Art. 4. — Podran ésser socis col·lectius les associacions establertes en altres indrets de la comarca que s'interessin per una mateixa finalitat i que després de sol·licitar l'admissió sien acceptades i es comprometin a actuar d'acord amb la junta directiva i en la forma que en cada cas s'establirà.

Art. 5. — Per ésser soci individual és precís tenir més de 16 anys, professar obertament les idees que son l'objecte de l'associació, ésser proposat amb papereta firmada per dos altres socis i l'aspirant, ésser admès per la Junta Directiva i pagar la quota mínima de seixanta ptes. cada any en el temps i forma que disposi la Directiva. La Junta Directiva examinarà les propostes d'admissió, sota la seva única responsabilitat l'acordarà o denegarà. La proposta haurà d'haver estat exposada en lloc oportú per espai de vuit dies a fi de què els socis puguin fer les observacions oportunes a la Directiva abans de votar-se l'admissió o denegació. La votació es farà pel sistema de boles blanques i negres i per l'admissió caldrà el vot favorable de les dues tercers parts de la Junta.

Aquesta podrà en cassos excepcionals admetre socis que paguin com a mínim trenta pessetes l'any i deurà donar compte de dites admissions en la primera Junta General que es celebri.

Art. 6. — Ademés dels drets i obligacions que resultin de l'Estatut, Reglament i acords vigents de l'Associació, tindran els socis els que segueixen:

a). Concorre al local social i disfrutar de les comoditats, il·lustració i esbarjo establerts en el mateix en les hores fixades en el

reglament interior o per la Junta Directiva.

b). Demanar de la Secretaria les dades i noves que estiguin a la disposició d'aquells.

c). Formular peticions i reclamacions a la Junta Directiva per escrit o de paraula.

d). Desempenyar els càrrecs i comissions que els confi la Junta General o la Directiva.

e). Pendre part en les Juntes Generals; però sols tindran vot els que fassi més d'un any que hagin estat admesos.

De la exclusió de socis

Art. 7. — En Junta General demanada o acordada en la forma que es dirà, podrà tractar-se de l'expulsió de qualsevol soci que contravingui els Estatuts o Reglament o per la seva conducta política estigui en oposició amb l'objecte de l'Associació. No obstant i com a cas excepcional deurán estar presents en dita reunió almenys les dues quintes parts de socis amb dret a vot i no podrà pendre's acord d'expulsió sense precedir madura deliberació a judici del President.

La Junta directiva podrà fer objecte d'igual sanció al soci que prèviament avisat reincideixi en ofendre els sentiments religiosos o morals dels demés.

De la Junta Directiva

Art. 8. — La Junta Directiva es compondrà d'un President, un Vice-president, un Bibliotecari, un Comptador, un Tresorer, un Secretari 1 er. un Secretari 2 on i dos Vocals.

Art. 9. — La Junta Directiva es renovarà parcialment cada any elegint-se alternativament quatre o cinc membres de manera que cada un d'ells serveixi dos anys. Quan a causa d'haver estat omplerta alguna vacant prematura això darrer no sia possible, es designarà per sorteig el membre o membres que hagin de cessar abans.

Art. 10. — Els membres elegits pendran possessió dels càrrecs el dia primer de desembre de cada any. Podrán ésser reelegits tant vegades com els socis ho creguin oportú però serà excusa per admètre el càrrec el fet de què fassi menys d'un any que hagin format part de la Junta Directiva.

Art. 11. — Les vacants que hi hagin en la Junta Directiva podran no omplir-se fins al temps reglamentari de renovació de la mateixa mentres no sien en nombre major de tres.

Art. 12. — Les facultats i prerrogatives de cada individu de la Junta seran les usuals en els càrrecs i les especials que fixi el Reglament: el President porta representació legal de l'Associació i podrà delegar-la en un altre individu de la Junta.

De les Juntes Generals

Art. 13. — La Junta General Ordinària es reunirà en el mes de novembre de cada any

per tal de procedir a les eleccions de què tracta l'art. 9 i examinar els comptes.

Es reunirà amb caràcter extraordinari quan ho acordi la Junta Directiva, quan s'hagin de reformar els Estatus i sempre que ho demanin per escrit la dècima part almenys dels socis, debent-se tractar exclusivament dels assumptes determinats en la convocatòria.

Aquestes Juntes Generals seran convocades amb vuit dies d'anticipació i presidides pel President de l'Associació o qui legalment el substitueixi.

Art. 14.—Les votacions seran secretes sempre que es tracti de nomenament o qualificació de persones: nominals quan ho demanin dotze socis i ordinàries en els demés casos.

Art. 15.—En les Juntes Generals no serà vàlid cap acord que no es prengui per majoria de vots, però no serà necessari que assisteixi majoria de socis per a que aquests es puguin prendre vàlidament. En cas d'empat el vot del President serà decisiu.

Delegacions

Art. 16.—La Junta Directiva per mediació de la secció corresponent procurarà establir en tots els pobles de la comarca delegacions plurals o individuals segons l'importància i circumstàncies de cada localitat, nomenant la persona o persones que cregui convenient, delimitant el radi d'acció.

Art. 17.—Les funcions de les delegacions seran:

- Complimentar les ordres de la Junta o secció.
- Propagar els ideals de l'Associació.
- Recaptar les quotes dels socis i de més ingresos.
- Informar en tot allò que els sia consultat i que pugui tenir relació directa amb la localitat i contrada on són establertes i trametre un report de treballs fets i resultats assolits, exposant els obstacles trobats i mitjans per remoure'ls.

Art. 18.—La Junta Directiva fixarà l'aportació econòmica amb què aquestes delegacions anyalment deuran contribuir als fins de l'associació.

Disposicions generals

Art. 19.—El local que ocupi l'Associació serà considerat com a domicili oficial i legal de la mateixa a qual efecte es complirà tot el que sobre el particular disposin les lleis vigents.

Art. 20.—En cas de dissolució els bens i fons sobrants després de satisfetes totes les atencions i obligacions, es destinaran a una obra de cultura catalana o es repartiran per parts iguals entre els socis a judici de la Junta o Comissió liquidadora.

REGLAMENT INTERIOR

De la divisió de treball

Art. 1.—Per assolir més fàcilment l'objecte consignat en l'article primer dels Estatus l'Associació es dividirà en seccions; no tindran límit marcat i la Junta Directiva podrà crear-ne de noves sempre que les conveniències de l'Associació ho dictin.

Art. 2.—No obstant i de moment les seccions seran les següents:

Organització i propaganda.

Cultural i Artística

Festes i Règim interior.

Art. 3.—Els títols de les mateixes indiquen l'afar de cadascuna: especialment tindrà a càrrec la primera de la constitució de l'entitat, de les delegacions comarcals, d'una oficina de consultes polítiques, cens, propaganda oral i escrita, etc., etc.

La segona organitzarà conferències culturals, curssets, exposicions, concursos, concerts, etc., etc.

La tercera es preocuparà de festes teatrals, cinematogràfiques, balls populars, i organitzarà i reglamentarà el funcionament dels jocs i esbarjos dins l'associació previ coneixement i aprovació de la Junta.

Art. 4.—Les distintes seccions seran regides per una comissió executiva composta de tres membres: President, Vocal i Secretari. Seran presidents de les tres seccions esmentades el Vice President i Vocals de la Junta Directiva, respectivament. Els altres dos membres seran nomenats per la Junta Directiva en la seva primera reunió.

Art. 5.—Les seccions i en nom seu les comissions executives en les empreses que exigeixin despeses deuran consultar sempre amb oportunitat a la Junta per executar o suspendre tot acord.

Art. 6.—No hi haurà incompatibilitat en els socis per a pertànyer a dues o més seccions distintes, essent suficient la voluntat de cada un d'ells per figurar hi.

Règim Interior

Art. 7.—Els socis podran permanèixer en el local social en les hores fixades per la Junta, usar dels mobles i llegir els llibres i periòdics que hi hagin, però, subjectant-se en tot el que previngui el Reglament, Estatus i acords de la Junta.

Art. 8.—Podran concorrer ademés al local social les persones especialment convidades per la Junta i en general totes les que vagin acompanyades d'algun soci. No es reconeixerà aquest dret als homes majors de setze anys que no essent socis o pares d'algun d'ells resideixin habitualment a Vich o comarca. En qualsevol moment la Junta podrà

negar a tothom que no sia soci l'entrada al local.

Art. 9.—Els socis que després de prudencials amonestacions persisteixin en no posar-se al corrent de pagament de quotes s'entendrà que renuncien al caràcter de socis i la Junta podrà procedir contra ells en la forma que judiqui convenient.

Art. 10.—Les reclamacions dels socis a la Junta es faran al President de paraula o per escrit. La Junta podrà designar vocal de torn si ho creu convenient, delegant-li les facultats necessàries.

Art. 11.—La Junta Directiva podrà nomenar segons ho cregui convenient comissions amb fins determinats, de les quals deurà formar part almenys un individu de la Junta Directiva.

Del President i Vice-President

Art. 12.—El President representa l'associació i per tant a més de les atribucions que li fixen els Estatus i Reglament, firmará els Títols de soci, les comunicacions i cartes que s'enviïn, resoldrà en cas d'urgència el que cregui més convenient i útil a l'associació i en donarà compte immediat a la Directiva. En casos d'absència o malaltia el substituirà el Vice-President el qual a més presidirà sempre la secció d'Organització i Propaganda.

Del Secretari primer i segon

Art. 13.—El Secretari primer extindrà les actes de les sessions generals i particulars, firmará amb el president les comunicacions i títols de soci, portarà el registre de socis amb dates d'ingrés i baixa signará les paperetes d'avís i convocatòries als actes i juntes de l'associació. En casos d'absència i malaltia el substituirà el Secretari segon.

Del Tresorer i Comptador

Art. 14.—El tresorer pagarà el que li ordeni el Comptador, cobrarà l'import de les quotes i altres ingressos, portarà el llibre de Caixa i confeccionarà un estat de comptes que deurà tancar-se el dia últim d'octubre de cada any i serà exposat als socis en els dies de novembre anterior a la Junta General, la qual l'examinarà i aprovarà en el seu cas.

Art. 15.—El Comptador formalitzarà i rectificarà sempre que sigui necessari a fi de tenir-lo al dia l'Inventari dels bens de l'Associació, custodiarà tots els contractes otorgats per l'Associació, repassarà les factures que es presentin i ordenarà d'acord amb la Directiva els pagaments que degui fer el Tresorer.

Art. 16.—Es substituiràn aquests càrrecs amb els vocals primer i segon en cas d'absència o malaltia.

Art. 17.—Sempre que els fons sobrants

sien superiors a mil pessetes seran dipositats en l'establiment que la Directiva acordi amb firma registrada del President i Tresorer.

Del Bibliotecari

Art. 18.—Tindrà al seu càrrec el bon ordre dels llibres i periòdics que tingui l'Associació i proposarà l'adquisició dels que cregui més útils a la Junta: portarà el catàleg i dictarà d'acord amb la Junta el reglament del servei de Biblioteca. No permetrà sens acord de la Junta la sortida del local de llibres i periòdics: el substituirà en son cas el Vice-President.

Dels Vocals

Art. 19.—El Vocal primer presidirà la secció cultural artística i oimés substituirà el Tresorer en cas d'absència o malaltia.

Art. 20.—El Vocal segon presidirà la secció de festes i règim interior i oimés substituirà en son cas al Comptador.

Art. 21.—Sempre que hi hagi divergències sobre les facultats de cada comissió o entre els membres d'una mateixa les resoldrà la Junta Directiva i en casos d'urgència el President.

Del Cafeter i Conserge

Art. 22.—Deuran cuidar de la neteja, arranjament i conservació dels mobles i efectes de l'Associació i avisaran a la Junta de tota falta o desperfecte que observin: s'estaran al local social en les hores convingudes amb la Junta i solament podran sortir-ne quan els ho ordeni la Junta o els ho permeti aquesta.

Art. 23.—Cuidaran de què solament entrin en el local els que hi tinguin dret i estaran a les ordres de la Directiva: serviran als socis mentre el què els demanin no s'oposi a les disposicions reglamentàries o de la junta.

Art. 24.—Tindran especialíssim encàrrec de què es compleixin les regles que es dictin per tots i cada un dels jocs permesos i reglamentats per la Junta i seran responsables de les infraccions que es cometin.

Art. 25.—El Conserge cuidarà de cobrar dels socis amb la major puntualitat la quota fixada.

Art. 26.—No permetran que els socis deixin llibres o periòdics en el local social sens consultar al Bibliotecari: tampoc permetran que durant els actes oficials de l'associació en el local social funcionin els jocs i diversions que hi siguin permesos.

ÍNDEX DE NOMS

A

- Abadal i Calderó, Raimon d, 40, 49,50, 51, 54, 55, 56, 93, 94, 98, 103,104, 115, 159, 122, 127, 139,141, 159, 160, 179, 183, 184, 193,196, 201, 229, 243, 246
- Abadal i de Vinyals, Raimon d, 103, 115.154, 208, 214
- Abadal i Pedrals, Manel d' , 37, 140, 153,155, 179, 223, 232, 241
- Abadal, Joan d, 78, 208
- Aguascà A., 221
- Aguilar Josep Sanromà, 206
- Aguiló 195
- Aguiló, Marià, 83
- Aguilló Ferran, 97, 188
- Agustí, sant, 74
- Alavedra, 206
- Albanell i Vilas, 179
- Albanell, Joaquim, 192
- Albéniz 205, 213, 214
- Albert, Caterina (Víctor Català) 206
- Albó, Francesc, 73
- Alemaný, Joan, 148, 179, 238, 241
- Aliberch, Llucià 179
- Alier, Joan, 37, 179, 232
- Almeda, Ramon, 229
- Almirall, Valentí, 9
- Alonso, Carmina, 237
- Alsina, 215
- Alsina, Sra. Margarida, 158
- Ametlla, Claudi, 18
- Amigó, Casas i, 58
- Amorós, Sr., 215
- Andreu, Agustina, 211
- Andreu , Santiago, 103
- Anglada i Bayés, Jordi, 153
- Anglada i Vilardebó, Joan,13, 22, 37, 43, 45, 87, 105, 107, 108, 113, 114, 117, 131, 133, 134, 140, 144, 145, 153, 169, 176, 179,207, 221, 232, 237, 238, 243
- Anglada i Vilardebó, Manuel, 140, 162, 169, 176, 179, 202,204, 210, 221
- Anglada, Valentí, 175, 176, 188, 189, 192, 199, 207, 208
- Anguera , Josep, 178, 228, 241
- Anguera, Toni, 243
- Anguera de Sojo, Oriol, 79
- Antolinos ,Cèsar, 237
- Arana, Sabino 185
- Arditi, 205
- Aregall, Poal, 210
- Argemir, Miquel dels Sants, 89, 246
- Aribau 144, 236
- Arisa, Josep 179
- Arnat , Manuel, 239
- Arniches, 240
- Arola, Mateu 37, 141, 177, 179, 231, 235

Arqué 218
Arquer Sra. i Srta. 196
Artigas Sr. 116
Arumí, Francesc 114, 117, 154, 176,
177,179, 200, 202,210, 221, 231
Arumí i Fargas, Miquel 216
Arumí , Lluís, 11
Arumí , Miquel, 176, 177, 221, 216
240
Arús, Joan, 45
Aulés, 211
Aules, Eduard, 232
Avelí, Trini, 234
Avilés, Gabriel de, 31
Azaña, Manuel, 231

B

Bac de Roda, 98, 99, 103, 199, 200,
201, 202, 203, 209
Bach 116, 117,
Bach, Miquel, 176, 177, 179, 231
Bach i Planell, Ramon, 61, 80, 91,
100, 101,102, 119, 179,184, 198,
199, 200, 201, 202, 216,
Bach, Josep. 179
Bach i Goula Xavier 239
Balaguer, Josep 176, 208, 210
Balaguer, Víctor 241
Balestroni 215
Baliellas Godayol, Lluís 144, 179
Balmes 9, 12, 66, 71, 72, 73, 74, 75,
76, 78, 79, 80, 82,89, 90, 95, 159,
160, 162, 171, 184, 187, 188,
191, 192, 193,195, 197, 198, 199,
200,201, 203, 204, 206, 208, 209,
212, 214, 217, 220, 224, 228, 230,
234, 237, 240, 242, 244,246
Ballester, Vicenç A. 123
Bancells, Josep, 188
Baqué, Francesc 99, 101, 159, 160,
166,196, 201, 202

Baranera i Pasqués, Josep M^a 73,188
Barba, Sagi 230
Barbeta, Coma 218
Bardolet, Josep 202,211
Baró, Emília 200
Baró, Florentina 198
Baró, Teodor 198
Barrera, general 166
Basil i Oliveras, Francesc 154
Bassas, Antoni 169
Bassols, Dolors 91, 184
Bassols, Josep 91, 179, 184, 211
Bastardes, Albert 123
Bataille, Henry 213
Batllori, Miquel 79
Baucells 56 179
Baucells Prat, J 201
Bavé, Enric 209
Bové, Laura 210
Bayés, 58, 210
Bayés, Enriqueta de Luna de, 223
Bayés, Josep, 28, 39, 53, 58, 61, 159,
175, 179, 183, 184, 185
Bayés, Lluís, 61, 98, 134, 140, 169,
175, 179, 186, 187, 192,193, 194,
221
Bayés, Maria 153, 223
Bayés, Montserrat, 223
Bayés, Ramon 223
Bayés Vayreda, Antoni 144
Beethoven, 57, 200, 202, 203, 228
Beltran, J. 98
Bellpuig, Ernest 144
Benet, Joaquim 141, 175, 176, 177,
179, 185, 199, 200, 201, 231, 235
Benet, Rafael 131, 224
Berenguer, Joan, 204
Berga i Boada 186
Bermejo 33
Bernadet, Lluís, 176, 179, 200, 201,
202
Bernat, sant 10
Bertrana, Prudenci 234

Bertran, Joaquim de 179, 189, 192,
226, 232, 241
Beltran i Pijoan, Lluís 45
Besteiro 102
Bigas, Pau 179,236, 241
Bigas, Pere 179
Bigues 228
Bizet 213
Blancafort 122,148, 209
Blancafort Arumí 179
Blancafort, Joan, 147, 211, 232
Blanchart, 209
Blanch, Josep M., 121, 126, 229
Blanxart, Carme 211
Boada, Gonçal Ramon, 144
Bofill, Josep 91, 179, 184
Bofill, mossèn Pere 184
Bofill, Segimon 91, 179, 184
Bofill i Matas, Jaume 205
Boixaderas, Mercè 91, 184
Bonet, Joan 204
Bonnemaison i Farriols, Francesca,
46, 48, 162, 165
Bonilla i San Martín, Adolf 220
Borbó, Isabel de, 200
Bordas, Ramon, 189, 195
Borja 244
Borràs, Enric 84, 195
Borràs, Jaume 200
Bosch, 196
Bosch, Alexandre 201
Bosch, Frederic 179, 116
Bosch i Alsina, Ròmul 78
Bosch i Jover, Miquel 154
Bové 147
Bové, Enric 210, 211
Bové, Laura 210
Brahms 200, 214
Bruch, Max 214
Bru de Sala i Serra, Josep 179, 196
Bru de Sala, J. 179
Bru de Sala, R. 179.
Brunet, Eudald 91, 179,184
Brunet, Manuel 134, 152, 155, 225,

226, 232, 241
Bulart i Rialp, Alexandre 162
Buixeda 218
Busquets 161, 163
Bux, John 179, 232
Buxó, J. 56, 179, 226

C

Canal, Sr., 190
Cabot, Joaquim 43, 46
Calderé, Joaquim 176, 179, 202
Calderó, Antoni 118, 119, 121, 125,
223.
Calderó, Joan 26, 195
Calderó, Joaquim 200
Calderó, Ramon 87
Calderó, Xavier 91, 184
Calvo, Luís 67, 236
Callís 56, 58, 140, 185, 196, 210
Callís, Anna 91, 184
Callís, Josep Maria, 37, 223, 231
Callís i Collell, Marian 91, 179, 184,
185, 190, 189
Callís i Marquet, Bernat 99, 114, 179,
201
Callís i Marquet, Josep 28, 39, 53,54,
175, 179, 183, 194
Cambó i Batlle, Francesc, 9, 17, 18,
46, 94, 95, 98, 100, 105, 131,
137,145, 186, 189, 231
Caminals, Josep 201
Camin, Joan 100
Camprodon, Francesc 67, 210
Camps, Josep 179,
Camps, 210
Camps i Godayol, Domingo 101,
159, 196
Camps, Pere 179, 241
Camps, Ramon 175, 179, 194, 196
Camps i Arboix 243
Canal i Vergés, Ramon 179,

186,189,197
Canigó, Jordi, 227
Cànovas 95
Capdevila 210
Capdevila, Aurora, 209
Capdevila, Francesc 37, 179, 231
Capdevila, Joan 37,57, 91, 179, 184,
232
Capdevila, Joaquim 176, 179, 208
Caralt, Josep 216
Carreras, Lluís 200
Carreras i Artau, Tomàs 78, 199
Cardó, Carles 79, 145,146, 237
Cariteu, J. 242
Carles, arxiduc 187
Carner, Jaume 18, 226
Carner, Josep 18, 50
Carrasco i Formiguera, Manuel 139,
220, 229
Carrera, Joan 83
Carreras, J. 179, 196
Carreras, Lluís 78, 229
Carreras, Sra. 162
Carreres i Guiteres, Narcís de, 145
Casacuberta, Josep M. de, 84
Casadevall, Ramon 66, 177, 179,
184, 187, 240
Casals, J. 179, 228, 236
Casanova, Rafael de, 82, 212, 215,
217, 225, 240

Casanovas, Ignasi 78. 212
Casanovas, Josep 212,218,
Casanovas, Marià 179, 241
Casanovas, Roma 245
Casarramona, Josep 26, 58,61, 179,
185 186, 188
Casarramona, Ramon 26
Casarramona, Sr. 190
Casarramona i Dalmau, Josep 39
Casas i Amigó 58
Casassas, Jaume 101,175, 176, 196,
207

Casassas, Josep 175, 194
Casclar, Felip 71
Casimiro 186
Casimiro, Joana 61
Casona 242
Cassasas, Jaume 179
Cassasas, Josep 179
Castanys ,Valentí 144, 238, 239
Castellví, Pere 177, 179, 240
Cavallé 218
Cavault, Paul 210
Cebrià 218
Cercós 206
Cervera 231
Cirera, Lluís 215
Clapera, Jaume 37, 231
Claret, Antoni Maria 12
Clascar, Federic 187
Claveria, 210
Claveria, mestre, 117, 120, 122, 225
Claveria, Rosa 154
Claveria, Segimon 22, 114, 176, 179,
189, 204, 207, 211, 232
Codina, Joan 179
Codina, Ramon 179
Codinachs 234
Codina, Ramon 37, 232
Codolà, Josep 229
Colomer, 202
Coll i Amargós, Joaquim 244
Coll 150, 239
Collell i Bancells, Jaume 11, 12, 13,
31, 32. 40, 41, 42,43 , 44, 45, 46,
57, 71, 74, 78, 84, 85, 87, 102,
103, 104, 133, 137, 152, 153, 159,
160, 165, 169, 184, 187, 195, 204,
206, 209, 210, 214, 221, 228, 229,
243, 244
Coma, Elvira 224
Comas 150, 237, 239
Comella 116, 117, 150, 179, 202, 239
Comella, Antoni 179,
Comella E. 210

Comella, Jacint 91, 184
Comella i Riera, Manuel 142, 177,
179. 235, 236, 238
Comella, Miquel 114, 176, 199, 204,
221
Comella i Colom, Jacint 179
Comella i Coll, Sebastià 142, 177,
179, 235, 238.
Comella i Prat, Miquel 37, 101, 114,
179, 232
Comelles 209
Comorera 9
Companys, Lluís 9, 19, 145, 241
Congar P. 10
Conill 195
Costa Gatius, Josep 179
Corbella, Pere 179
Corge, Pau, 234
Coromina, Jaume 220
Corominas, Jaume 80, 176, 179
Cortés, Dr. 187
Cortezo, Andrea 91, 184
Cortinas 54, 56, 61, 185, 186, 189,
190, 210
Cortinas, Antoni 175, 176, 179, 196,
221
Cortinas, Josep 179, 188, 191,192
Cortinas, mestre, 189, 194
Costa i Llobera, Miquel 58, 84, 187,
195
Costa 150, 202, 210, 239
Costa, Emili 209
Costa, Esteve 176, 179, 208, 210
Costa, J. 210
Costa, Joan 91, 149, 179, 184
Costa, Joaquim 236, 241
Costa, Josep 175, 192
Costa, L. Càndida 217
Costa, Lluçia 38, 109, 147, 160, 162,
176, 179, 207, 208, 222, 229
Costa, Mn. Jacint 154
Costa i Deu, Joan 162
Costa i Gatius 179

Conill i Gatius, Joan 101
Costa i Roca 179
Costa Gatius, Josep 175, 179, 189
Crehuet, Pompeu 194, 209
Croisset, Francis de, 233
Cunill, Ramon 179
Chopin 57, 147, 200, 217

D

Dachs, Josep 78, 184
Danta, Juli, 218
Daví, Pius, 228
Debussy 200, 214
Delclós, Joan 160, 161, 176, 180,
200, 201, 202, 204, 205, 207, 210,
232, 234
Despujol 106
Dinarés 185, 189
Dinares, Jacint 180, 190, 214
Dordal 180, 196
Dou, Joan 26, 162, 155
Dowland 211, 214
Draper, Josep 240
Duran i Bas, Manuel 16, 49,169
Duran i Ventosa, Lluís 155, 156, 157,
159, 240
Duran i Reinalds, 105, 18

E

Echegaray, Miquel 204
Edmon 245
Elies, Lluís 239
Enrique i Tarancon, Vicenç 79
Erckamann-Chatrria 196
Escaler, Lambert 210. 218
Escarrà, mestre 218
Escayola 186
Escofet 238
Espadaler, Ramon 188

Espadaler, Joan B. 188,192, 204
Espadaler, mestre 34, 568, 120, 122,
180, 203, 207, 209, 210, 211, 213,
214.
Espanya, Josep M. 51
Espinalt ,Maria 237, 240
Espinosa 242
Esplugues, Miquel d' 79, 224
Espona, Ramon 155
Espona de Genís, Maria 223
Espona, Joaquim 180, 223
Espona Sitjar, Ramon, 154
Espona i Vila, Josep 26
Estabanel ,Montserrat 153, 223
Estapé, Fabià 79
Estelrich, Joan 121, 122, 127, 139,
229
Esteve, Leonor 237

F

Fabra, Pompeu 18, 82, 133, 134, 225,
232
Fargas, Lluís 177, 240
Farràs Pérez 238
Farràs, Ramon 152
Farré i Roig, J. 204
Farre, Josep M. 229
Farrés i Malian 244
Farrés, Francesc 170
Farrés, Ramon 175, 176, 180, 184,
187, 192, 194, 199
Faso, Antoni 236
Fatjó, Josep 61,71, 78, 98, 175, 176,
180, 184, 185, 186, 187, 188, 189,
192, 193, 194, 199, 210,
Feliu i Codina, Josep 67, 217
Feliu d'Oliva, Esperança 158
Ferrer, Elvira 211
Ferrer, Francesc 166
Figuerola i Garreta, Jordi 245
Fitó, Josep 180

Foa 196
Folch i Torres, 67, 215, 218, 242,
Fonfreda 180
Fontanals 218
Font, Alexandre 162
Font, Josep 159
Font, Maria 210
Font, Melcior 233
Font Mola, Pere, 234
Font i Manxarell, Josep 98. 159, 160,
162, 180, 189, 191, 193, 194, 205,
232
Font i Palmarola 239
Forcada 180, 196, 210
Forcada, Domingo 176, 199, 200, 201
Fornells, Andreu 207
Fors, Xavier 176, 180, 202
Fradera,, Josep M., 79
Francés Alonso Julio., 79
Francisca Matas 184
Franck, César 213
Franco, general 20, 79, 114, 146
Franquesa 185
Freixas 208

G

Galí, Joan 228
Gálvez, Bernardí 211
Garau, Enriqueta 209
Garcés, Tomàs 226
García Fernández, Julio 173
García Prieto 18
Garrell, Hipòlit 218
Garriga, Mn. Àngel, 188
Garriga, Mn. Ramon 162
Garrut, Josep M. 81, 244
Gascó 33
Gassó, Laura 210
Gay de Montellà, Rafael , 79, 144,
236, 240
Geis, Mn. Camil 162

Gelabert, Pere 204
Genís, Dolors 91
Genís, Josep 150, 154, 177, 223, 235
Genís i Arumí, Josep 114,142, 162,
176, 177, 180. 238
Genís i Arumí, Josep i Montserrat
162
Genís, Lluís 153
Genís, Maria 223
Genís, Maria Dolors 184
Genís i Aguilar, Martí 11, 26, 28, 32,
33, 35, 36, 37, 53,57,58, 66, 82,
84, 85, 91, 122, 123, 124, 128, 140,
141, 159, 160, 162, 164, 175,180,
183, 184, 185, 188, 189,195,206,
210, 214, 218, 231,232, 234, 244
Genís, Miquel 140, 180, 227, 238
Gibert 208
Gich, Josep M. 134, 226
Gil 180
Gil Robles ,José Maria 134, 226
Giménez, Enric 220
Giralt 159, 196
Guisa Acevedo, Jesús 78
Glug 211
Godart 214
Godayol, V. 180
Godayol, Joan 180
Godayol, Francisco 234
Gorgé, Pau, 237
Goula 150, 239
Graells, Emili 204
Granados 200, 201, 205, 213, 214
Grau i Mat,a Àngel 154
Graagés, Felip 154, 211
Gregori 218
Grieg 148, 194, 211, 214
Grignon, Lamotte de, 78, 198
Gros 210
Gros i Ragner, Manuel 144, 145,154,
156, 158, 239, 241
Gros i Ragner, Antoni 155, 177, 180,
238, 240

Gros, Mn. Josep 154, 217
Gual, Adrià 67, 217
Guàrdia Maria del Carme 91, 184
Guart, Maria Àngels 209
Guasch, Joan 162
Gubert, Cecília 234
Gudiol, 180
Gudiol i Cunill, Josep 11, 67, 137,
140, 205, 210.
Gudiol i Ricart, Antoni 144, 180
Guillén, Pasqual 233
Guimerà 67,83, 191, 193, 195, 197,
207, 210, 211, 213, 218, 219
Guinaud 211
Guiraud, 14
Guix 202
Guixer, Sr. 213
Gutry, Sacha 232
Gubert i Verge 67, 230
Gynt, Peer 148

H

Händel 201
Hartoge, Pau 236
Haydn, 203, 214
Herrmann ,comte de, 238
Herrero, Antònia 67, 240
Herrero, Joan 236
Herrero, Molas 228
Homs, Jaume, 91, 175, 180
Huelín, Sr. 93, 98, 189
Hurtado, Amadeu 131, 224

I

Ibsen, 16
Icardi, Pau 37, 141, 176, 177,
180,231, 235
Iglesias, Ignasi 18, 67, 192, 195, 199,
217, 218

Isern, 202
Izern, Mr. Maurici, 180.194

J

Janés i Olive, Josep. 154, 158
Jannequin 214
Jaume, pretendent, 100
Jones, Henry Arthur 218
Jordà, Pere 180
Jordà, J. M. 210, 211
Jordi, sant 68, 146
Jover, Lluís, 229
Jubany, Narcís, 79
Julià, 156
Julià, Joan Burgada i, 79
Julià Oriol Jaume 144
Junyent, Dr. Eduard, 152,155, 162,
228, 234, 237, 246
Just, sant, 89
Juvanteny F. 180

K

Keyserling, Herman de, 144
Korsakov, Rimski- 211

L

Lambert, Joan B. 154
Lapeira 56
Lapiera Fitó, Jaume, 144
Lapeira Lassaleta 180
Lassaletta 150, 239
Lassaletta, germans 236
Lassus 209
Làzaro, Hipòlit 234
Lebas, mestre 204
Lerroux 17
Liszt 201, 217

Longàs, Frederic 147, 205
Losada, general Carles de, 106,107
Lladó, Joan 78
Llates, Rossend 131, 224
Lleó XIII 42, 71, 159, 184,
Llohis, Agustí 180
Llois, Joaquim 180
Llonch, Elies 218
Llorens, Sara 87
Llorente, Teodor 77, 83, 195
Llor, Miquel 152, 155
Llovera, Dr. Lluís M. 217
Llovera, Josep 78
Llucià i Marcià. Sants martirs 89
Lluch, Ernest 79
Lluhí, Joaquim 18

M

Macià ,Francesc 9, 19, 98, 103, 104,
111, 123, 129,131, 143, 152, 200,
209, 222, 224, 229,31, 235
Macià i Bofill ,Domingo, 101
Mantua, G. A. 234
Manyà, Dr. Joan B. 79, 146, 242
Mañé i Flaquer 16
Maragall, Pasqual 9
Marés, 202, 203, 205, 206
Maresch, Josep M., 180, 223
Marés, J. Pere, 211,214
Margenet, Josep 162 180
Maria Cristina, reina 43
Marimon, Josep 154
Maristany P. 215
Maritain 79, 240
Marlet Lleó 91
Marnet Lleó 180.184
Marqués Tereseta 198
Marquet Sr. 186
Màrquez, Antoni 37, 109,116, 122,
123, 176,180, 232, 241
Marquina, Eduard 235

Martini 205
Martí, Ramon 201
Martí Sr. 104
Martínez Valls, Rafael 227
Martorell, Francesc 144, 236, 237
Martrus, Narcís 180, 191, 192
Mas 180, 202
Mas i Colomer, Joan. 101
Mas i Fortuny, Daniel 203
Mascort 180, 210
Masferrer 117, 228
Masferrer, Ramon, 155
Masferrer Sr., 113, 119. 195.
Masferrer Tomàs 177, 180, 236, 238,
240
Mas i Rota, Josep Maria 206
Massó i Llorens, Manuel 220
Masó, D. Josep, 61
Masramon Sr. 203
Massenet 194
Maspons i Camarasa, Jaume, 72
Maspons i Anglasesell, Francesc de P,
73, 246, 273
Matas, Pilar i Montserrat, 184
Matas, Sr., 197,198
Mateu 58, 179
Matheu 195
Matheu, Francesc 83, 206
Matheu, Núria 83, 195
Maura 17, 49
Mayral, Ricard 236, 237, 240
Meller, Raquel 237
Mendelsohn 203, 214
Mercader, Fabià 180, 215, 232
Menéndez y Pelayo 71
Mestres, Apel·les 67, 148, 186, 194,
195, 210, 213, 215
Mestres, Salvador 239
Millet 208, 209, 211
Millet, Lluís 105, 152, 155,157, 158,
Millet, Salvador 188
Mínguez, Joan 154
Miquel dels Sants 58, 89, 154,

156,245
Miquel i Planas J 206
Miralpeix, Manel 208
Miralpeix, Pere, 156, 180, 225
Miralpeix Soler, Pere, 144
Miró, Rosa 203
Mistral, Frederic 197, 202
Molas i Creixell, canonges, 234
Molas, Pere 236
Molière 217
Molist i Badiola, Miquel S. 80
Molist, Roser, 61
Montcada, Guillem Ramon de, 43
Montcada, Lluís de, 31
Montes 211
Montoliu, Manuel de, 144, 152, 155,
156, 158,161, 163, 232, 236
Montoya, Maria Teresa 67, 235
Montsalvatge, Xavier 155
Morano, Francesc 233
Morant ,J. E. 241
Morató 180, 200, 209, 211, 213, 214
Morató, Benet 207, 211, 217, 213,
214
Morató mestre. 120, 130,214, 218
Morató, Pol 214
Morera 54, 209, 211, 214, 215
Moret, Manuel 175, 192, 194
Morgades i Gili, bisbe Josep, 16, 21,
42, 49,
Moscardó, general, 87
Mozart 201, 217
Muñoz Izquierd,o Francesc bisbe.
101, 205
Murillo Sr., 105

N

Nadal i Canudes, Lluís B., 11, 25, 26,
28, 31, 32, 33,37, 39, 53, 54, 58,
66, 74, 76,80, 81, 82, 93, 98, 112,
122, 124, 144, 159, 160, 162, 175,

179, 180, 181,183, 184, 187,188,
189, 193, 194, 195, 200, 201, 203,
205, 207,232, 237, 243.244

Navarro, D. Agustí, 57

Navarro, Mn. Antoni, 154

Nicolau, 180, 208, 212, 214

Nicolau, Modest 201

Nietzsch 16

Noguer Joan, 37, 152, 155, 156, 177,
180, 232, 238, 240

Noguera, J. 180

Nogués, X. 207

Nolla, Alexandre 234

Nualart, Pere, 176, 180. 202, 210

O

Ojea del Pardo Severí 196

Oliva, 158, 180

Oliva Lacoma, Andreu, 156, 225

Oliva i Feliu, Carme, 156, 157, 158,
159

Oliva ,Dolors 61, 58

Oliva-Feliu, Srs. 158

Oliva, Sra. Rosa 158

Oliver, Miquel dels Sants 78, 203,
206

Oliveró 150, 239

Oller, Joan 176. 177, 180,

Oller, Narcís 192

Oller Sr. 115

Oms, Jaume 180, 184, 185

Ordi, Paquita 207

Oró 211

Orra, Carles 180, 214

Orri, Joan 175, 189, 192

Orriols i Marqués, Ramon 114, 180,

Orriols i Monset 180, 237

Orriols, Joan, 236, 241

Orriols, Ramon 22, 98, 176, 194, 202

Orriols, Sr. 186, 188

Ors, Eugeni d', 18

Ortiz ,Jesús 140, 155, 180, 218

P

Pagès Pere 186

Pagnol, Marcel 236

Pahiss, Agneta 194

Palau, Maria 67

Palmarola A. 180

Palol, Miquel de 218

Palomas, Pere 155

Palou, Maria 235

Pallas 180

Panadés, Maria 194

Pantebra 155

Parera, Ramon. 180

Parés, Lluís G. 176, 180, 208, 210,

Pascual Fortuny, Anna Maria 39

Pecanins, Joaquim 203

Pellicena, Josep 229

Pemán, J. M. 241

Penella, mestre 234

Perarnau, Salvador 154, 158

Perelló 200, 202, 203, 205, 206

Perelló, Marià , 211

Pere, sant 89

Pérez 209, 211, 213, 214

Pérez Moya 148

Pericas, Josep M. 83

Pericas, Sr, 191

Pernau Sr. 189

Pi i Margall 49

Picó i Campanar 83, 195

Pietx i Oliva, Joan 140, 162, 175,
180, 185, 186, 210, 221, 243,

Pijoan, Joan 18

Pla i Daniel, Enric 73, 192, 193

Pladevall 156

Pladevall Colom, Carles 144

Plana, Pere 61

Planas, Miquel 141, 177, 231, 235..

Planas, M. Teresa 240, 242

Planell, Miquel de 155

Planes, A. 210

Poal 218

Poblet J. 201

Pons, Sr. 198

Popper 214

Porret Enriqueta 162, 165

Portet Ginesta 245

Postius J. 78

Pou Ferrer, Josep 144

Poudevida, Josep, 37, 141, 177, 180,
231, 235

Pous i Pagés, J. 18, 67, 192, 194, 199,
200, 209, 211, 215, 217, 218, 220

Prat de la Riba, Enric 9, 17,18, 19,
46, 98, 100, 144, 197, 199, 206,
208,237

Prat i Riera, Jordi, 180, 218, 241

Pratdesaba, Dolors 91, 184

Prat, Joan 218

Prat, Jordi 37, 155, 228, 232

Prats i Dachs, Joaquim 101, 211, 160
Primo de Ribera, 19, 49, 51, 80, 106,
108, 111, 220

Puig ,Gumersindo 204

Puig i Daví 67

Puig i Esteve 104

Puigneró Boada, Jacint 138, 177,
180, 238

Puig i Cadafalch, Josep 19, 98, 189

Puig i Darnís, Antoni 85, 99, 109,
112, 122, 129, 141, 159,161, 162,
163, 164, 166, 167, 167, 175, 176,
180, 196, 199, 201,204, 210, 221,
225, 232, 234

Puigrefagut i Dou, Manuel 214

Puigverd, Antoni 12

Pujol 202, 218

Pujols i Gallifa, Llucìa 180, 222

Pujol, Francesc 152, 155, 158, 186

Pujol, Jordi 9, 79

Pujol, Llucìa 221

Pujol, Maria 210

Pujol Mestre 158

Pujol Orriols 180, 237

Pujols, 80

Pujol, Teresa, 219

Busquets i Ponset, Antoni, 232, 234

Puntí, Joan, 214

Puntí, Pere, 206

Puntí, Pere i Salvador, 150, 239

Q

Quadrado 78, 209

Quintero, Antoni, 233

R

Rabadà, Dolors 61

Raga, Cora 234

Ragonesi Francisco 205

Raguer i Sunyer, Hilari 10, 245

Rahola, Frederic 97, 188, 189

Rahola ,Pere 98, 189

Ramisa 245

Ramon Berenguer III 66

Rasquin 181, 210

Raurell, Ramon 181

Raventós, Jaume 79, 234

Realp, Andreu 181

Redondo, Marco 242

Reixach, Andreu 218

Reixach, Eugènia 218

Reixach, Narcís 218

Reixach, Remei 218

Reixach, Ventura 218

Riba i d'España, Santiago de 214

Riber, Mn. Llorenç, 205

Ricart i Fargas, Josep, 109, 112,114,
115, 116.120, 122, 123, 141, 162,
163, 176, 177,181, 211, 215, 216,
218, 222, 227, 228,229, 231, 232

Riera i Anglada, Joan, 206
Riera, 80, 181, 186, 196, 202
Riera, Antònia, 224
Riera, Florenci de, 166
Riera, Pere, 176, 207, 210, 208
Riera, Tereseta de, 61
Riera Carreras, Josep 101, 104, 211
Riera i Creixants, Joaquim , 216
Riera Sala, Pere, 211
Rierola Izern, Ramon 225, 227
Rierola 161, 162, 232
Rierola i Masferrer, Francesc 159, 181,196
Rierola, Josep 37, 140, 141, 153,162, 163, 164, 177,181. 226, 231, 234
Rierola, Ramon 37, 135, 136, 140, 153, 154, 228, 232
Rifa 209
Rifa, Eduard 154
Rigall, Joan 204
Rigol, Joan 79
Ripoll i Vilamajor, Jaume 204
Riquer, Martí de, 244
Ritsosanes, Ramon 241
Riubrogent, Llucìa 181
Riubrogent, Joan 181, 236
Ribera i Rovira 193
Robert, Bartomeu 16, 46, 56, 57, 96, 159, 160, 186, 198, 208
Robin 83, 195
Roca Josep 181
Roca A. 181, 210
Roca i Junyent, Miquel 79
Rocafiguera 202
Rocafiguera, Joaquim de, 176, 202, 206,208
Rocafiguera, Josep de, 181,188
Rocafiguera, Maria dels Dolors de, 91, 184
Roca, Josepa 213
Roca, Lluís, 176, 181, 210
Roca, Roca 216
Roch, 218

Rodés 18
Rodoreda, Paquita 234
Rodrigo, Miguel, 87
Roget 218
Roig i Llop, Tomàs 139, 154, 229
Rojas Sr. 192
Romanones 49
Romeu, Lluís 12, 154, 184. 192, 209, 211, 213
Romeu i Vinyals, Josep 114, 181
Rosanes, Lluís 181
Rosanes, Ramon 181
Roseta 218
Rossini 208
Roura, Josep, 37, 181, 210, 232
Rovetta, Gerolano 215
Rovira i Virgili 18
Rovira, 56, 181, 210
Rovira i Codinachs, Ramon 181
Rovira, Josep, 58
Rovira, Miquel, 157
Rovira, Ramon, 234
Rubió i Lluch, Antoni 78, 201
Rucabado, Ramon 78, 214. 245
Rufo, Fabrici 184
Ruiz Manent, Josep Maria 79. 228, 230
Rusiñol 189, 210, 211, 213, 215, 219
Rusiñol, Albert 46, 97, 98, 105, 18 8, 189, 190,200
Rusiñol, Santiago 67, 185, 194, 197
Ruyra , J. 186

S

Sabater, mestre 240
Sabates 181
Sagarra, Josep Maria de, 67, 81, 225, 228,241, 242
Saint Saens 213
Sala, Antoni 189
Sala, J. 181 202, 204

Sala Molas, Josep 56, 100, 101,
Salarich, Miquel dels Sants 11, 13, 26, 65,
Salarich i Verdaguer, Joaquim, 205
Salarich, Josep 85, 206
Salmerón, Nicolás 17
Salvans, Martí 181
Salvans, Francesc 154
Salvans, Lluís 176, 181, 202
Sánchez, Juan Sebastià 144, 236
Sanromà, Josep 176, 210
Sans, Gustau 181
Sans, Marina, 223
Sans, Miquel 104
Santané Jutglar, Josep 144
Santroma, Josep 181
Sarreta, Josep 238
Sassone, Felip 235
Saumell, Sr. 215
Scarlatti 205
Schubert 205, 208, 214
Schumann 202, 205, 213, 217
Selva 140, 181
Selva, Joan 221
Serafi, Pere 154
Serra 210, 218
Serra i Bardolet, Constantí i Guillem. 210, 228
Serra i Verdaguer, Ramon, 37, 181, 232
Serrabou, Joan 181, 222
Serrabou Josep 109, 113, 154, 155, 176, 181, 207
Serra Cirera 150
Serra, Dr. Ramon 162
Serra i Esturí, Marià 73, 159, 184, 197
Serra i Cirera, Lluís 181, 237, 239, 241
Serra, Lluís 215, 221, 224, 236
Serra, Marià 225
Serra, Ramon 176, 177, 207, 210, 240
Serra i Badell, Marià 115, 228

Serra, Vicenç 36, 123,140, 141, 153, 160, 221,224, 232
Serra, Trini 147, 148
Serra i Campdelacreu, Josep 122
Serra i Vilagut, Ramon 114, 181, 220, 240
Serra i Moret, Manuel 87, 120, 122, 123, 129, 130, 131, 191, 221
Sert, Josep Maria 162, 165
Silvela, Francisco 16, 49
Simón 230
Sindreu, Maria 61
Solà, 195
Solà i Codina, Josep 206
Soldevila, Carles, 224
Soldevila, Miquel, 199
Soldevila i Vallas, Miquel, 199
Solé, 209
Soler, 181, 210, 232
Soler Janer, Joan 134, 226
Soler, Federic (Pitarra), 67, 189, 190, 194, 195, 200, 211, 217, 218
Soler, Joan, 176, 195, 208, 210
Soler, Sr. Bartomeu, 192
Soler i Cañelles, Marc , 49
Solé Tura, Jordi 245
Subirà 210
Subirachs 186
Subirachs, Assumpta 61
Subirà, Eduard 175, 176, 185, 187, 199
Subirana 218
Subirana, Josep 67, 224
Subirana, Josep. «Manel dels Ous» 228
Subirana, Miquel 218
Subirà, Paulí 113, 140,141, 153,181, 223, 238
Subirachs i Mascaró, Josep 101
Sunyer, Sr. Pere 208
Sunyol, Ildelfons 18
Sunyol, Víctor 140
Sunyol Genís, J. 243

Surinyach 202
Surinyach, Josep 221
Surinyach i Ginestet, Joaquim. 206
Surroca, Florenci 98, 175, 181,193,
196
Svendsen 217

T

Tallada, Josep Maria 232
Tarrés, Ramon 191
Tassó, Rosina 205
Termes, Josep 9
Terrasa, J. 226
Terricabras, Andreu, 91, 181,184
Terricabras, Dr. Josep M., 57, 181
Terricabras, Francesc, 91, 181, 184
Terricabras, Laieta 61
Tierno Galván, Enrique 79
Tintó, Marià 186
Trias de Bes, Josep Maria 131, 139,
145, 150, 154, 225,226, 229, 239
Trias i Comas, Bartomeu 100, 101,
102, 104, 213
Titet, 237
Toll, Lluçia, 156, 158. 181
Torner, Maria del Carme 91, 184
Torras i Bages, Josep 9, 13, 16, 21,
43, 49, 84, 127, 157,159, 184,188,
204,205, 244,
Torrents 218, 237
Torrents, Josep 176, 181, 220
Torrents, Ricard 88
Torrent i Fàbregas 245
Tornafoch Yuste, Xavier 244
Traveria i Planas, Josep Maria 134,
142, 154, 156, 158,161, 163,177,
181, 226, 232,234, 235, 238,
Traveria i Pubill, Joan 144
Tresserre Mr 83, 84, 195
Turmeda, Fra Anselm, 110
Tuset 228

U

Urrutia 181

V

Vallclara, Roser de, 57
Vallès 245
Vallès i Pujals 104
Vallespir, Marta 224, 228
Vallmitjana, Juli 220
Valls i Taverner, Ferran 145, 221
Vàzquez, Matilde 237
Ventosa i Calvell, Joan 139, 229
Ventura Gassol 229
Ventura, Pep 219, 220
Verdaguer i Callís, Narcís 11, 40, 43,
46, 47, 78, 100, 198, 199, 201,202
207, 208, 244,246
Verdaguer i Santaló, Jacint 12, 57, 58,
67, 81, 82, 83, 84, 87, 88. 95, 159,
165, 181, 185, 187, 194, 195, 196,
215, 212, 225, 244
Vergés, Agustí 123
Verges, Josep 181, 241
Vidales, Ramon 215
Vidal i Guardiola, Miquel 131, 145,
154, 226
Vidal Maria, Lluçia, 201
Viguer 162, 188, 232
Viguer, Angelina 61
Viguer, Josep 26, 53, 66, 159,
181,186, 189. 193
Viguer, Lluís 61, 176, 181, 199, 210
Viguer Solà, Lluís 99, 201
Vila, 122, 150, 237, 239
Vilacis, Ramon 176, 208
Vila, Jaume 154
Vila, Josep 124, 181,
Vila, Josep Maria 194, 236
Vilà, Manel, 184,186
Vila Maria 228

Vila, Miquel 181
Vila i Casals, Miquel 181
Vila i Comas, 181
Vila d'Abadal, Lluís 124, 139,154,
229
Vilanova 159, 196, 246
Vilanova i Camos, Joan 211
Vilaplana, F. 117, 181
Vilaplana, Ramon 104, 105, 213, 220
Vilaplana i Forcada, Ramon 212
Vilaplana i Pujolar Joaquim 26
Vilaregut, Salvador 195, 196.
210,211,
Vilaró, Feliu 181
Vilarrasa, Albert, 175, 181, 185, 210,
Vilarrasa, J. 236, 237
Vilaseca, A. 181
Vinader, Ramon 49
Viñoles 228
Vinyas 181, 187
Vinyolas, Josep 181
Virgili, Maria 224
Vicens i Vives, J. 16, 17,120, 181,
200, 202, 203, 205, 206
Vives, mestre 234
Vives, Ricard 204, 211, 214

W

Wagner 16, 31, 205, 213, 217

X

Y

Ylla i Alibés, Josep 26, 13, 39, 53,
98, 99, 101, 159, 175, 181, 183,
186, 194, 196, 197, 200, 201,
205.206,210
Ylla 58, 202, 237

Ylla-Català, Anita 223
Ylla-Català, Antoni 223
Ylla-Català, Josep 13, 177, 140, 145,
153, 181, 223, 238
Ylla-Català, Miquel dels Sants 9,
223, 245, 243,
Ylla, Josep 152, 155, 156, 177, 198,
201, 238, 240
Ylla, Lluís 155
Ylla, Pura 223
Ylla, Sant i 223
Ylla, Sr. 156, 196, 197
Ylla Cassany, Lluís 181
Ylla Cassany, Xavier 181, 225
Ylla i Forcada, Lluís, 196

Z

Zorrilla 209
Zuffoli, Eugènia 242

ÍNDIX

Pròleg d'Hilari Ragner	9
Introducció.	11
Catalunya en una època de lluita per la seva identitat	15
Vic i Osona: un reflex, a voltes moderat, dels esdeveniments	21
Catalunya Vella: els fundadors i els ideòlegs.	25
Els fundadors	31
Els ideòlegs	41
Inauguració i primers passos	53
Les manifestacions populars, eina de reconstrucció del país.	59
La represa cultural, compartida amb altres associacions, sempre en la línia de les tradicions vigatanes. Els estatuts	65
L'herència vigatana. Jaume Balmes. La commemoració anyal i les festes del centenari del seu naixement	71
Fidelitat a un passat immediat: Jacint Verdaguer, el monument a Folgueroles i altres actuacions amb ressò verdaguerià	81
Les Festes de Sant Miquel dels Sants	89
Actuació política. En el punt de mira del centralisme i de les dictadures	93
La represa. 1930-1936.	107
Sant Jordi. Sessions commemoratives. Concursos literaris, musicals i artístics	147
La desfeta. Juliol del 1936. Les negres ombres després del 1939	169
Juntes de govern. Els seus homes més destacats	175
Socis de Catalunya Vella	179
Actes més rellevants amb algun comentari	183
Fonts arxivístiques, hemerogràfiques i bibliogràfiques	243
Annex.	247
índex de noms	257

Agraïm a la Fundació Puig-Porret i a l'entitat Catalunya Vella
el seu recolzament en la publicació d'aquest llibre

Institució Puig - Porret

